T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

KIR ÇİÇEKLERİ 1

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1 3
1. KIR ÇİÇEKLERİ MOTİFLERİ 3
1.1. Kır Çiçekleri (Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler) Grubu Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi 3
1.2. Çinide Kullanılan Kır Çiçekleri Motifleri 4
1.2.1. Çiğdem Motifi (Manisa Lalesi) 4
1.2.2. Lale Motifi 5
1.2.3. Gül Motifi 7
1.2.4. Karanfil Motifi 8
1.2.5. Sümbül Motifi 10
1.2.6. Zambak Motifi 11
1.3. Çiğdem Motifi 12
1.3.1. Tanımı 12
1.3.2. Kullanım Yerleri 15
1.3.3. Çizim Tekniği 17
UYGULAMA FAALİYETİ 18
ÖĞRENME FAALİYETİ - 2 28
2. LALE MOTİFİ 28
2.1. Tanımı 28
2.2. Kullanım Yerleri 45
2.3. Çizim Tekniği 49
UYGULAMA FAALİYETİ 55
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 68
ÖĞRENME FAALİYETİ - 3 70
3. KARANFİL MOTİFİ 70
3.1. Tanımı 70
3.2. Kullanım Yerleri 85
3.3. Çizim Tekniği 88
UYGULAMA FAALİYETİ 99
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 111
MODÜL DEĞERLENDİRME 113
CEVAP ANAHTARLARI 119
KAYNAKÇA 120

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0098**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
DAL/MESLEK	**Çinicilik**
MODÜLÜN ADI	**Kır Çiçekleri-1**
MODÜLÜN TANIMI	Çini sanatında kullanılan kır çiçekleri motiflerinin genel olarak tanıtıldığı, çiğdem, lale ve karanfil motiflerinin tanımları, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Gelişmiş Yapraklar-2, modülünü almış olmak
YETERLİK	Basit çiçek motiflerini çizmek
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları ana motiflerinden olan kır çiçekleri motiflerini tanıyarak bu grup içinde yer alan çiğdem, lale ve karanfil motiflerini asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** Gerekli ortam sağlandığında; **1-** Çini sanatında kullanılan kır çiçekleri motiflerini tanıyarak çiğdem motifini; aslını bozmadan, bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **2-** Lale motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **3-** Karanfil motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Açılı çizim masası, parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 kalem, 2B kalem ucu, gönye, cetvel
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Çinilerde kullanılan motifler, belli üsluplar içinde yer alan temel bazı kurallar üzerine oturtularak sonsuz şekilde üretilebilen çini desenlerinin yapı taşlarını oluşturan süsleme unsurlarıdır.

Natüralist üslup motiflerini yarı stilize motifler grubunda ele almaktayız. Bunlar çok çeşitli çiçeklerin doğadan aynen olmasa da oldukça benzer şekilde desenlere aktarılmasıyla çizilmiştir. Çiçek ve doğa sevgisinin yoğunluğu ve buna paralel olarak çiçeğin bol olması bu üslubun sevilmesinde ve yayılmasında etkin rol oynamıştır

Yalnız başına tasarlandıkları gibi, diğer üsluplarla iş birliği içinde de kullanılmıştır. Lale, karanfil, gül, sümbül, gibi çiçek motiflerinin yanında, nergis, süsen, zambak, kokulu menekşe, çiğdem gibi çok çeşitli çiçekler çini desenlerini süslemektedir.

Günümüz çini eserlerinde, yarı stilize (yarı üsluplaştırılmış) çiçek motifleri arasında özellikle gül, lale, karanfil, çiğdem, sümbül ve zambak motifleri çok kullanılmaktadır. “Kır Çiçekleri-1” modülü ile adı geçen yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri; kısa bir giriş yapılarak tanıtılmaktadır. Bu üslup içinde geçen çiğdem, lale ve karanfil motiflerinin önemi, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ayrıntılı olarak işlenmektedir. Bu modülü tamamladığınız zaman sizler çini sanatında çok önemli yeri olan, natüralist üslup içinde yer alan, yarı stilize çiçek motiflerinden çiğdem, lale ve karanfil motiflerini istediğiniz ölçülerde ve tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–1

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; çini sanatında kullanılan kır çiçekleri motiflerini tanıyarak çiğdem motifini, aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çini sanatında kullanılan çiğdem motiflerini araştırınız. Bulduğunuz örneklerden birer tane çizerek aralarındaki benzerlik ve farklılıkları inceleyiniz.
- Çiğdem motifinin desen içinde kullanıldığı yerleri araştırınız.

1. KIR ÇİÇEKLERİ MOTİFLERİ

1.1. Kır Çiçekleri (Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler) Grubu Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

On beşinci yüzyıl sonlarından itibaren çeşitli tezhiplerde, ufak çiçekli ot kümeleri şeklinde görülen yarı üsluplaştırılmış çiçekler, yerlerini, on altıncı yüzyılın ilk yarısından sonra has bahçe çiçekleriyle yapılan yeni bir üsluba bırakır. Diğer motifler gibi bu uygulama da ilk olarak kitaplara tatbik edilmiş, sonra diğer süsleme alanlarında kullanılmıştır. Bilhassa çini sanatının en yüksek ve olgun dönemi olan on altıncı yüzyıl eserlerinde, hemen, hemen bütün bahçe çiçeklerini bulmak ve o müstesna domates kırmızısı ile lale, karanfil, gül vb. motifleri seyretmek mümkündür.

XVI. yüzyıl Kanuni devrinde, sarayın baş nakkaşı Kara Memi tarafından bu üslubun ortaya çıkarıldığını biliyoruz. Kara Memi tarafından geliştirilen bu en karakteristik bezeme üslubu, **Natüralist üslup, Kara Memi üslubu** veya lale, sümbül, gül, karanfilden dolayı **Dört Çiçek üslubu** gibi farklı isimler ile anılır. Kara Memi doğal büyüklükte, tam açmış çiçekleri bir araya toplayarak bir çim demeti içinden çıkar biçimde ele almıştır. Gerek sarayda gerekse halk arasında çiçek ve doğa sevgisinin yoğunluğu ve buna paralel olarak çiçeğin bol olması bu üslubun sevilmesinde ve yayılmasında etkin rol oynamıştır. **Kara Memi üslubu Osmanlı sanatında Çin ve İran-İslam geleneklerinden bağımsız gelişen, nakkaşhanedeki Türk sanatçılar tarafından ortaya konması bakımından önemli bir üsluptur. Mavi-beyaz üslup Çin, Saz üslubu İran kökenli, Natüralist üslup Osmanlı sarayında gelişen üslup olmuştur.**

Türklerin çiçeklere olan ilgisi özellikle Avrupalı seyyahların yazılarında sürekli vurgulanmıştır. Osmanlının sosyal ve kültürel yaşamında çiçeğin özel bir yeri olmuştur. Zaten bitkisel motifler ve kompozisyonlar Türk sanatının her döneminde süslemede yoğun olarak kullanılmıştır. Osmanlı döneminde ortaya çıkan natüralist üslup, doğallığıyla çiçek kullanımına yeni bir boyut kazandırmıştır.

Kara Memi üslubunda, doğada var olan çiçekler gözlemci bir yaklaşımla çizilmiştir. Çiçekler gerçeğe uygun olarak çizilmiş, çok stilize edilip sadeleştirilmelerine rağmen, çiçeğin ana özelliği kaybedilmeden doğal haliyle verilmiştir. Üsluplaştırılmalarına rağmen karakterini kaybetmeyen bu çiçekler, ayrı ayrı isimleriyle desen içinde fark edilir. Natüralist üslup içinde var olan çiçek motifleri, günümüz çini sanatında da yoğun olarak tercih edilip kullanılmaktadır. Bu üslup içinde kullanılan natüralist çiçek motifleri, bazı kaynaklarda da "Bahçe Çiçekleri" olarak geçer. Bu motifler, Kütahya yöremizde genel olarak "Kır Çiçekleri" olarak geçmektedir.

1.2. Çinide Kullanılan Kır Çiçekleri Motifleri

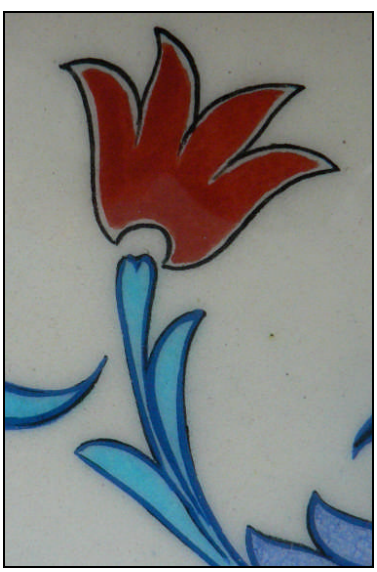
Natüralist bir üslup olarak Kara Memi'nin geliştirdiği dört çiçek üslubu lale, karanfil, gül, sümbül daha sonra eklenen yeni çiçekler ile zenginleşmiştir; fakat bu dört çiçek motifi klasik dönem bezemesinde sanatın hemen hemen bütün dallarında kullanılan karakteristik çiçeklerdir. Çini sanatında lale, karanfil ve gül motifleri en çok kullanılan motifler arasındadır. Bunların yanında diğer bahçe çiçeklerinden olan sümbül, nergis, kokulu menekşe, zambak, süsen, çiğdem gibi motifler de XVI. yüzyıl çinilerinde karşılaştığımız örneklerdir. Günümüz çini eserlerinde ise bu grup içinde özellikle gül, karanfil, lale, sümbül, çiğdem ve zambak motifleri kullanılmaktadır. Bu nedenle adı geçen motifler burada kısaca tanıtılıp ayrıntılı bilgi ve açıklamalar ilgili modüllerde yer alacaktır.

1.2.1. Çiğdem Motifi (Manisa Lalesi)

Çinilerdeki laleye benzeyen küçük çiçeklerdir. Bunlar bazı yayınlarda çiğdem, bazılarında Manisa lalesi olarak geçer. Çiğdem motifini birçok çini kompozisyonda görmek mümkündür. Günümüzde de en çok kullanılan çiçek motifleri arasında yer alır. Resim 1.1 ve Resim 1.2' de çiğdem motifi örneklerini görebilirsiniz.

Resim 1.1: Çiğdem motifi

Resim 1.2: Çiğdem motifi

1.2.2. Lale Motifi

Lale, 16. yüzyıldan önce Türk kültürüne girmiş, Anadolu'da Selçuklu döneminden itibaren bahçe çiçeği olarak sevilerek yetiştirilmiştir. Bu çiçeği 1550'lerde Batı dünyasına tanıtan Osmanlılardır.18. yüzyılda, III. Sultan Ahmet zamanına rastlayan döneme "Lale Devri" denmesi de Osmanlı döneminde laleye olan sonsuz ilginin ve sevginin bu dönemde de artarak sürdüğünü göstermektedir.

Lale kelimesinin, Arap harfleriyle yazıldığında "Allah" kelimesiyle aynı harfleri bünyesinde taşıdığı bilinir. Bundan dolayıdır ki cami, mezar taşları ve türbe gibi dini eserlerin süslenmesinde lale motifine sık rastlanır. Bununla birlikte lale motifi sadece din temalı eserlerde değil, klasik dönem bezemesinde sanatın hemen hemen bütün dallarında kullanılan karakteristik çiçeklerden bir tanesidir. Resim 1.3'te dokuma (tekstil) sanatında yorumlanan lale motifini görmektesiniz. Resim 1.4'te yaklaşık 1575 yıllarında İznik'te yapılmış çini maşrapa üzerinde kullanılan lale motiflerinden ayrıntı görebilirsiniz.

Resim 1.3: Dokuma sanatında yorumlanan lale motifi

Resim 1.4: İznik klasikleri içinde yer alan çini maşrapada kullanılan lale motifleri

1.2.3. Gül Motifi

Gül de natüralist üslupta kullanılan motiflerin önemlilerindendir. Müslümanlıkta gül, Hz. Muhammed'in sembolü olarak kabul edilir. Osmanlı dönemi Divan Edebiyatı'nda da gülün yeri ve önemi büyüktür.

16. yüzyıl çini sanatında çok çeşitli gül motiflerine rastlamaktayız. Bunlar genellikle profilden ve tepeden görünümlerine göre yarı stilize bir anlayışla çizilmiş örneklerdir. Profilden çizilmiş güller daha çok, açmış ve yaprakları aşağı dökülmüş şekildedir. Tepeden görünen örnekleri hatayi üslubundaki penç motifleri gibidir. Gül yaprakları küçük, tombul ve sivri dişli olduklarından hatayi üslubu pençlerden kolayca ayrılır. Gül sapının üzerinde yer alan yaprak dallarının üzerinde tekli, üçlü veya beşli yapraklar bulunur. Ayrıca güllerin karakteristik formdaki gül goncaları da kompozisyonlarda vazgeçilmez elemanlar olmuştur. Resim 1.5'te 1570–80 tarihli, İznik klasikleri içinde yer alan bir çini tabaktan alıntı görebilirsiniz. Örnekteki gül motifleri profilden çizilmiştir.

Resim 1.5: Profilden çizilmiş gül motifleri

1.2.4. Karanfil Motifi

Karanfil çiçeği de lale ve gülden sonra 16. yüzyıl çinilerinde bolca kullanılan bir motiftir. Tek başına olduğu gibi lale ve karanfilin birlikte tasarlandığı düzenlemelere de sık rastlanır. Karanfil motifi, çiçeğin profilden görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir. Bunlar genellikle tamamıyla açmış, ya da gonca halinde karanfiller olarak kompozisyonlarda kullanılmıştır.

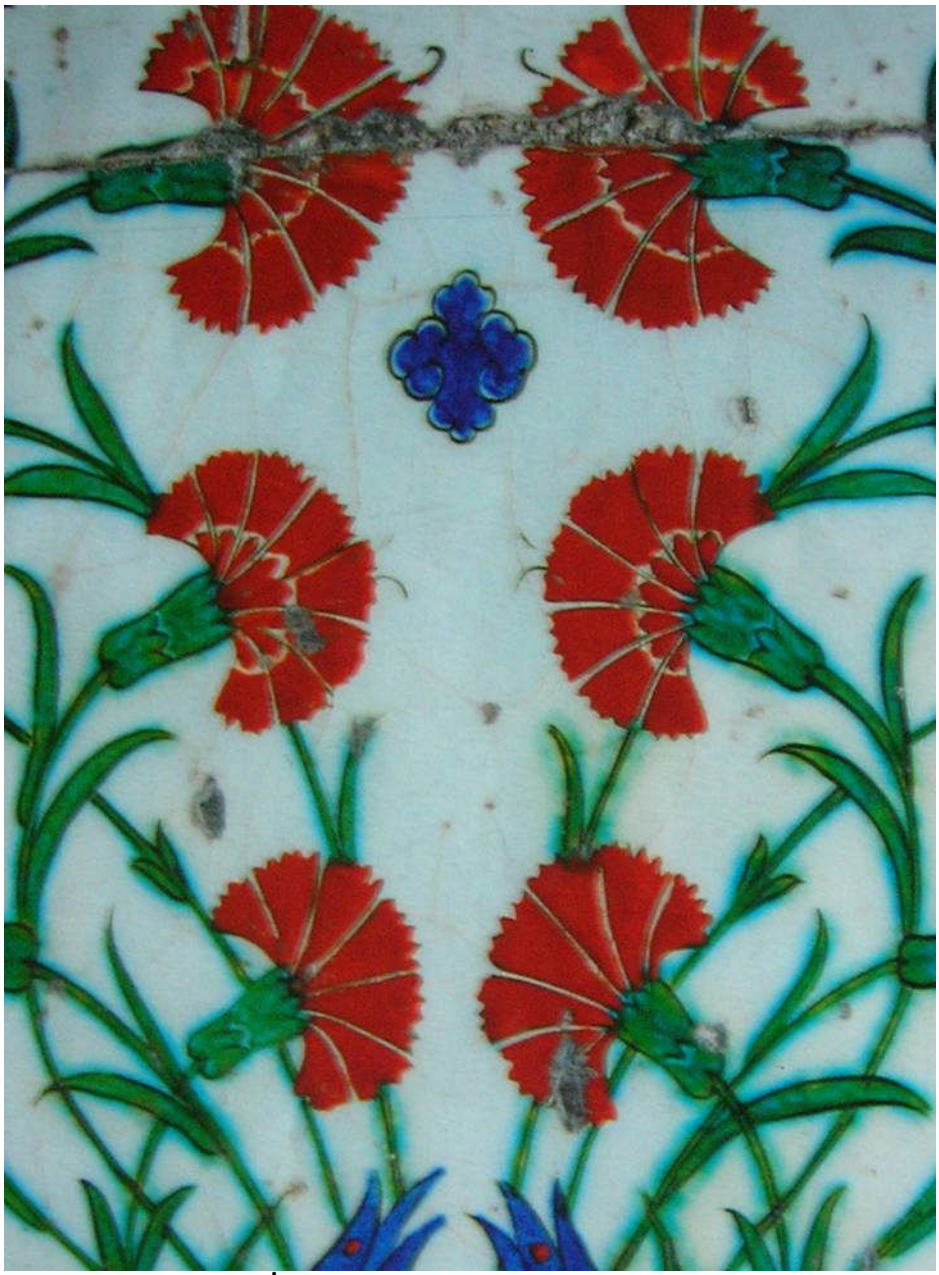
Klasik dönem bezemesinde sanatın hemen, hemen bütün dallarında kullanılan karakteristik çiçeklerden bir tanesi de karanfil motifidir. Resim 1.6 ve Resim 1.7'de dokuma (tekstil) sanatında farklı şekillerde yorumlanan karanfil motiflerini görebilirsiniz. Resim 1.8'de İznik yapımı bir çini panoda yer alan karanfil motiflerinden alıntı görebilirsiniz.

Resim 1.6: Dokuma sanatında yorumlanan karanfil motifi

Resim 1.7: Dokuma sanatında yorumlanan karanfil motifi

Resim 1.8: İznik yapımı bir panoda yer alan lale motifleri

1.2.5. Sümbül Motifi

Kara Memi'nin geliştirdiği, **dört çiçek üslubu** diye de anılan (lale, karanfil, gül, sümbül) natüralist üslup içinde yer alan motiflerden birisi de sümbül motifidir. Sümbül motifi doğadaki görünümüne çok yakın tasarlanmış narin bir çiçektir. Yapılan ufak değişikliklerle çok çeşitli örnekte sümbül motifi çizilmiştir. Çeşitli örneklerine rağmen, doğadaki gerçeğine yakın stilize edilen sümbül çiçeğini tanımak mümkündür. Bir sap (dal eğrisi) üzerinde, çiçeklerin sağlı sollu, üst üste sıralanması ile çizilir. Bazı örneklerde çiçekler aşağıya bazılarında ise yukarıya doğru bakmaktadır. Resim 1.9'da İznik yapımı bir çini eser üzerinde bulunan sümbül motiflerini görebilirsiniz.

Resim 1.9: Bir çini eser üzerinde bulunan sümbül motifi

1.2.6. Zambak Motifi

Zambak, natüralist üslupta diğer çiçeklerle birlikte 16.yüzyıl çinilerinde, değişik kompozisyonlarda karşımıza çıkar. Genellikle tek sap üzerinde tek çiçek olarak yer alır. Bu motif, gene aynı üslupta kullanılan sümbül motifleriyle karıştırılabilir. Bu yanılgıya düşmemek için sümbül motiflerinin tek sap üzerinde birden fazla çiçeğiyle çizildiğini unutmamak gerekir. Resim 1.10'da yaklaşık 1575 tarihli İznik yapımı maşrapada yer alan zambak motiflerini görebilirsiniz.

Resim 1.10: İznik yapımı maşrapada kullanılan zambak motifleri

1.3. Çiğdem Motifi

1.3.1. Tanımı

İlkbaharda en erken çiçeklenen bitkilerden biri, kardelenden hemen sonra çiçek açan çiğdemdir. İlkbaharın gelişiyle birlikte açan güzel renkli, gösterişli çiçekleriyle kırları ve bahçeleri süsleyen çiğdemler, baharın müjdecisidir. Uzun oval biçimdeki taç yaprakları uca doğru sivrileşir. Yaprakları ince uzun şerit biçimindedir ve çoğu kez çiçekleri açtıktan sonra çıkar. Çiçekleri parlak sarı, mor, beyaz ya da çizgilidir. Resim 1.11'de doğada yetişen bazı çiğdem örneklerini görebilirsiniz.

Resim 1.11: Doğada yetişen bazı çiğdem örnekleri

Dünyanın çeşitli ülkelerinde yetişen 75 kadar türü vardır. Çok sevilen bir süs bitkisi olduğu için bugün dünyanın hemen her yerindeki park ve bahçelerde yaygın olarak yetiştirilir. Çiğdem çiçeği, çini sanatında da haklı olarak yerini almış ve bol miktarda kullanılmıştır. Çinilerdeki laleye benzeyen küçük çiçekler, çiğdem motifidir.

Çinide kullanılan çiğdem motifini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz: Yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri arasında yer alan, uzun oval taç yaprakları uca doğru incelerek sivrilen, doğadaki çiğdem çiçeğinin stilize edilmesi ile oluşan motiftir.

Çiğdem motifi gözlemci bir yaklaşımla, doğallığını kaybetmeden gerçeğe uygun olarak çizilmiştir. Stilize edilip sadeleştirilmesine rağmen, çiçeğin ana özelliği kaybedilmeden doğal haliyle verilmiştir. Çini de kullanılan çiğdem motifleri ufak tefek değişiklerin dışında birbirine çok benzer. Aynen doğada var oldukları şekilde, bazen yuvarlak bazen oval formda çizilirler. Genelde en az üç tane taç yapraktan oluşmasına rağmen taç yaprakların sayısı çoğalabilir. İnce uzun şerit biçimindeki dal yaprakları da gerçeğe uygun olarak çizilir.

Resim 1.12 ve Resim 1.13'te Kütahya E.M.L Çinicilik dalı, arşivinden alınmış çiğdem motifleri Resim 1.14 ve Resim 1.15'te yaklaşık olarak 1570 -1580 İznik yapımı, çeşitli çini eserlerden alınmış çiğdem motifleri görülmektedir.

Resim 1.12: Çiğdem motifi

Resim 1.13: Çiğdem motifi

Resim 1.14: 1570 -1580 İznik yapımı çini eserlerden alınmış çiğdem motifleri

Resim 1.15: 1570 -1580 İznik yapımı çini eserlerden alınmış çiğdem motifleri

1.3.2. Kullanım Yerleri

Çiğdem motifi desen içinde genellikle boşlukları doldurmak ve deseni daha zengin göstermek için kullanılır. Desenin oluşturulmasında ana motiflerden biri olarak değil, yardımcı motif olarak görev alır.

Çiğdem motifi kompozisyon içinde, özellikle desenlerin başlangıç yerlerinde çok kullanılır. Boyutu doğadaki haline uygun olarak ufak tefektir. Buna paralel olarak genelde desenin başlangıç yerlerinde kısa dalları ve küçük motifleri ile dikkat çeker. Diğer bitkisel motifler ile birlikte küme yaprak motiflerinin arasından çıkar. Desen içinde bir dal eğrisi üzerinde bir motif olacak şekilde çizilir. Fakat sanatçının isteğine göre birbirinden bağımsız çok sayıda çiğdem motifi desen içinde kullanılabilir. Resim 1.16, Resim 1.17 ve Resim 1.18' de desenin başlangıç yerlerinde kullanılan çiğdem motiflerine örnekler görebilirsiniz.

Resim 1.16: Desenin başlangıç yerinde kullanılan çiğdem motifleri

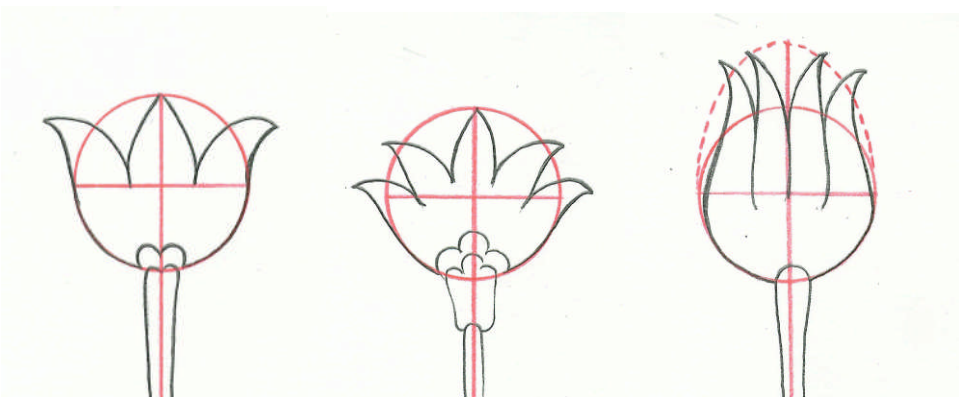
Resim 1.17: Desenin başlangıç yerinde kullanılan çiğdem motifi

Resim 1.18: Desenin başlangıç yerinde kullanılan çiğdem motifi

1.3.3. Çizim Tekniği

Sağa veya sola bakan çiğdem motiflerini çizmek için öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Uygulama faaliyetlerinde yapılacak çizim çalışmaları, bu şekilde belli ölçüler içinde olacaktır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan, her ölçü içine çiğdem motifini çizebilmektir. Zaten çiğdem motifi doğadaki haline benzer biçimde, ufak tefek ve hemen hemen aynı büyüklükte çizilir. Sadece içinde yer aldığı desenin büyüklüğü ile orantılı olarak biraz büyür veya küçülür.
Çinide kullanılan çiğdem motifleri stilize edilip sadeleştirilmesine rağmen, çiçeğin ana özelliği kaybedilmeden doğal haliyle verilmiştir. Aynen doğada var oldukları şekilde, Resim 1.19' da görüldüğü gibi bazen yuvarlak bazen oval formda çizilir. Genelde en az üç tane taç yapraktan oluşmasına rağmen taç yaprakların sayısı çoğalabilir. Uzun oval biçimdeki taç yaprakları uca doğru sivrileşir.

A - - -B- -C-

Resim 1.19: Yuvarlak ve oval formda çizilmiş çiğdem motifleri

Çiğdem motifinin çizimine dal eğrisinin belirlenmesi ile başlanır. Kompozisyon içinde kullanılacak yere uygun olarak dal eğrisine istenen biçimde yön verilebilir; bu nedenle verilen ölçüler içerisinde farklı dal eğrileri kullanarak bol bol çizim yapılması gerekir.
Daha sonra dal eğrisi üzerine yuvarlak veya ovalden oluşan, çiğdem motifinin kanaviçesi çizilir. Kanaviçe üzerine, uzun oval biçimdeki taç yaprakları uca doğru sivrileşecek şekilde çizilir. Taç yaprakların sayısı, sanatçının isteğine bağlı olarak değişebilir. Sizler uygulama faaliyetlerinde üç, dört ve beş taç yapraktan oluşan çiğdem motiflerini çizeceksiniz.
Çiğdem motifi çizildikten sonra yeteri kadar temize çekilerek hatalar düzeltilir. Daha sonra dal ve dal üzerindeki yapraklar çizilir. Dal yaprakları motifin büyüklüğü ile orantılı olarak ince ve uzun çizilir. Dal eğrisi üzerinde çizimi tamamlanan çiğdem motifi tekrar temize çekilerek motifin en son hali verilir.

UYGULAMA FAALİYETİ-1

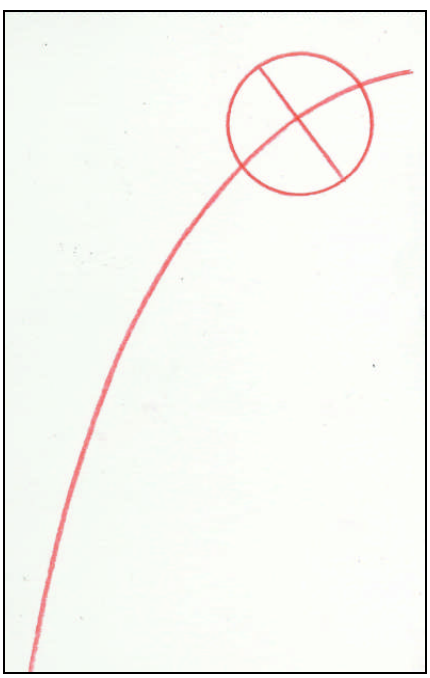
Üç Taç Yapraktan Oluşan Çiğdem Motifinin Çizimi

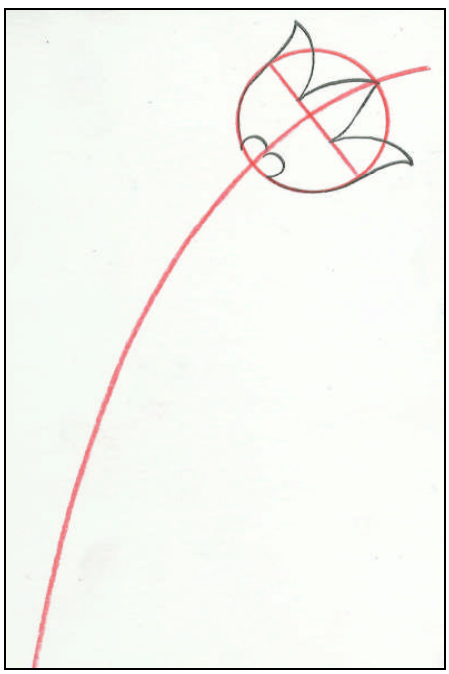
Kullanılacak Araç Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

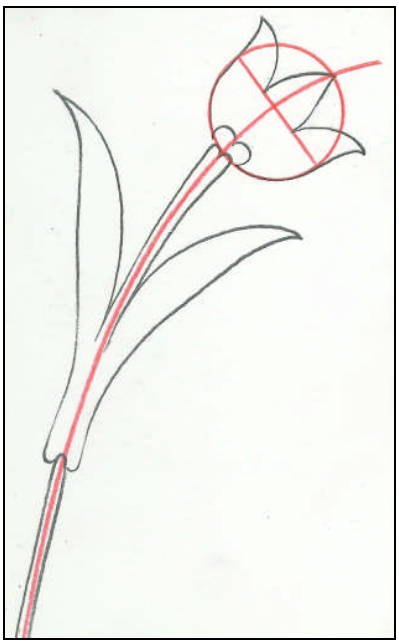
İşlem Basamakları

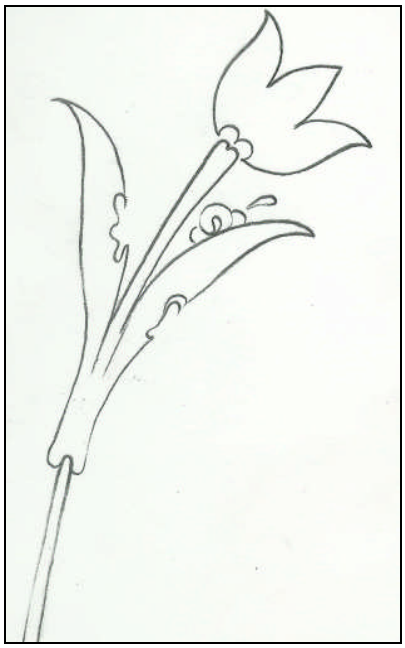
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kısmından 20mm, sağ kenarından 25mm, sol kenarından 15mmboşluk kalacak şekilde (altta boşluk kalmayacak) kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 70x110 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda üç tane taç yapraktan oluşmuş ve yuvarlak formda çizilmiş çiğdem motifinin çizim aşamaları verilmiştir. Verilen çizim aşamalarını inceleyiniz.
- Verilen ölçülerde hazırladığınız çizim alanına öncelikle sağa bakan çiğdem motifini çizeceksiniz.

- Verilen ölçü içine sağ tarafa bakan dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisinin uç kısmına yuvarlaktan oluşan kanaviçeyi çiziniz.
- Kanaviçenin düzgün olmasına dikkat ediniz. Gerekiyorsa temize çekiniz.
- Kanaviçe üzerine üç tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çiziniz.
- Taç yaprakların eşit genişlik ve yüksekliklerde olmasına dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

- Dal eğrisi tam ortada kalacak şekilde, çiğdem motifinin dalını çiziniz.
- Dalın iki yanına, dal yapraklarını çiziniz. Yaprakların estetik görünmesine dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini dalı ve yaprakları ile birlikte yeteri kadar temize çekiniz.
- Çalışmanızda yavaş ve titiz olmaya özen gösteriniz.
- Çizgilerinizin estetik olmasına dikkat ediniz.
- Çalışma kâğıdınızdaki diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek çizimlerinizi tamamlayınız.
- Aynı ölçülerde yeni bir kâğıt hazırlayarak üç taç yapraktan oluşan ve sola bakan çiğdem motifini çiziniz.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

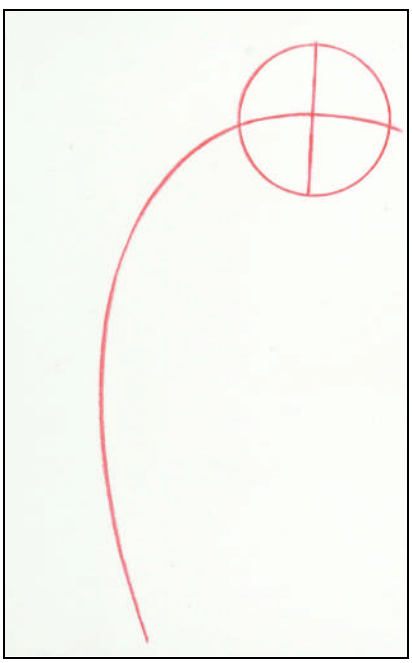
Beş Taç Yapraktan Oluşan Çiğdem Motifinin Çizimi

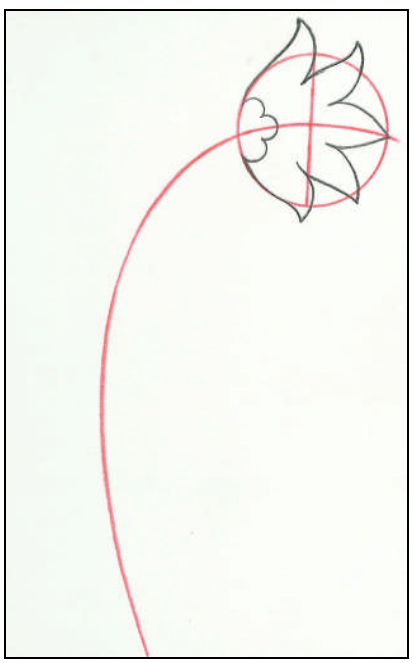
Kullanılacak Araç Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

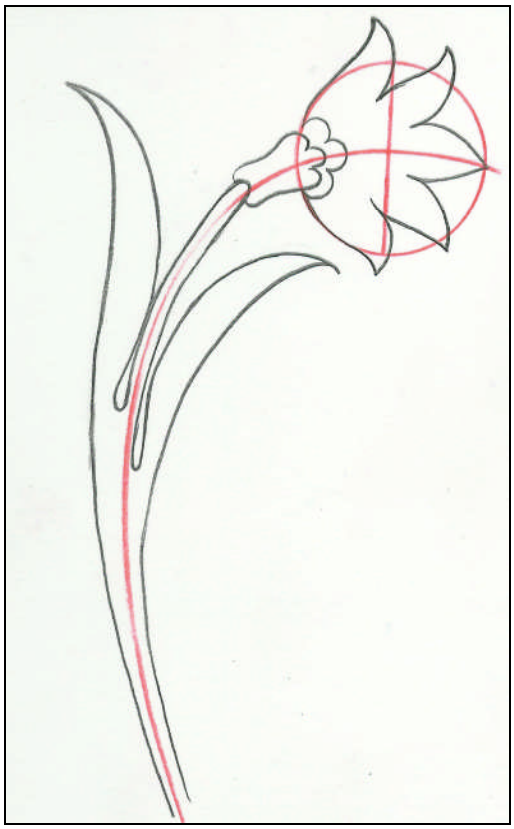
İşlem Basamakları

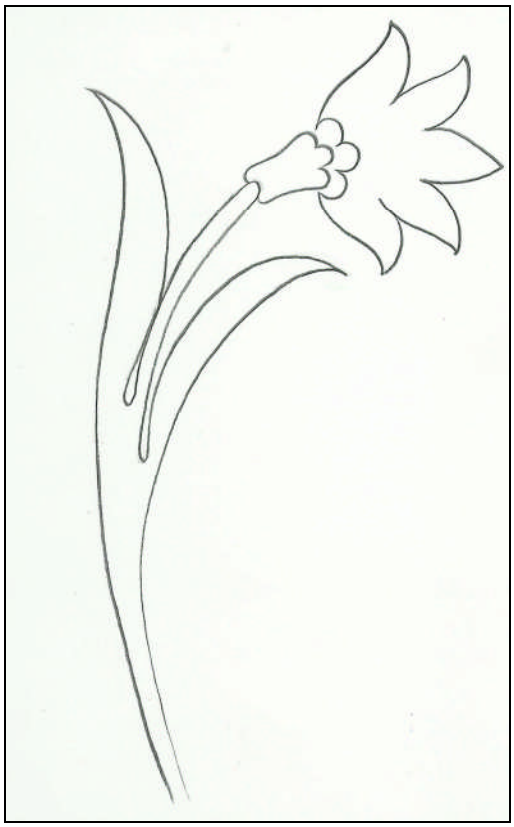
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kısmından 20mm, sağ kenarından 25mm, sol kenarından 15mm boşluk kalacak şekilde (altta boşluk kalmayacak) kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 70x110 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda beş tane taç yapraktan oluşmuş ve yuvarlak formda çizilmiş çiğdem motifinin çizim aşamaları verilmiştir. Verilen çizim aşamalarını inceleyiniz.
- Verilen ölçülerde hazırladığınız çizim alanına öncelikle sağa bakan çiğdem motifini çizeceksiniz.

- Verilen ölçü içine sağ tarafa bakan dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisinin uç kısmına yuvarlaktan oluşan kanaviçeyi çiziniz.
- Kanaviçenin düzgün olmasına dikkat ediniz. Gerekiyorsa temize çekiniz.
- Kanaviçe üzerine beş tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çiziniz.
- Taç yaprakların eşit büyüklükte ve dengeli olmasına dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

- Dal eğrisi tam ortada kalacak şekilde, çiğdem motifinin dalını çiziniz.
- Dalın iki yanına, dal yapraklarını çiziniz. Yaprakların estetik görünmesine dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini dalı ve yaprakları ile birlikte yeteri kadar temize çekiniz.
- Çalışmanızda yavaş ve titiz olmaya özen gösteriniz.
- Çizgilerinizin estetik olmasına dikkat ediniz.
- Çalışma kâğıdınızdaki diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek çizimlerinizi tamamlayınız.
- Aynı ölçülerde yeni bir kâğıt hazırlayarak beş taç yapraktan oluşan ve sola bakan çiğdem motifini çiziniz.

UYGULAMA FAALİYETİ-3

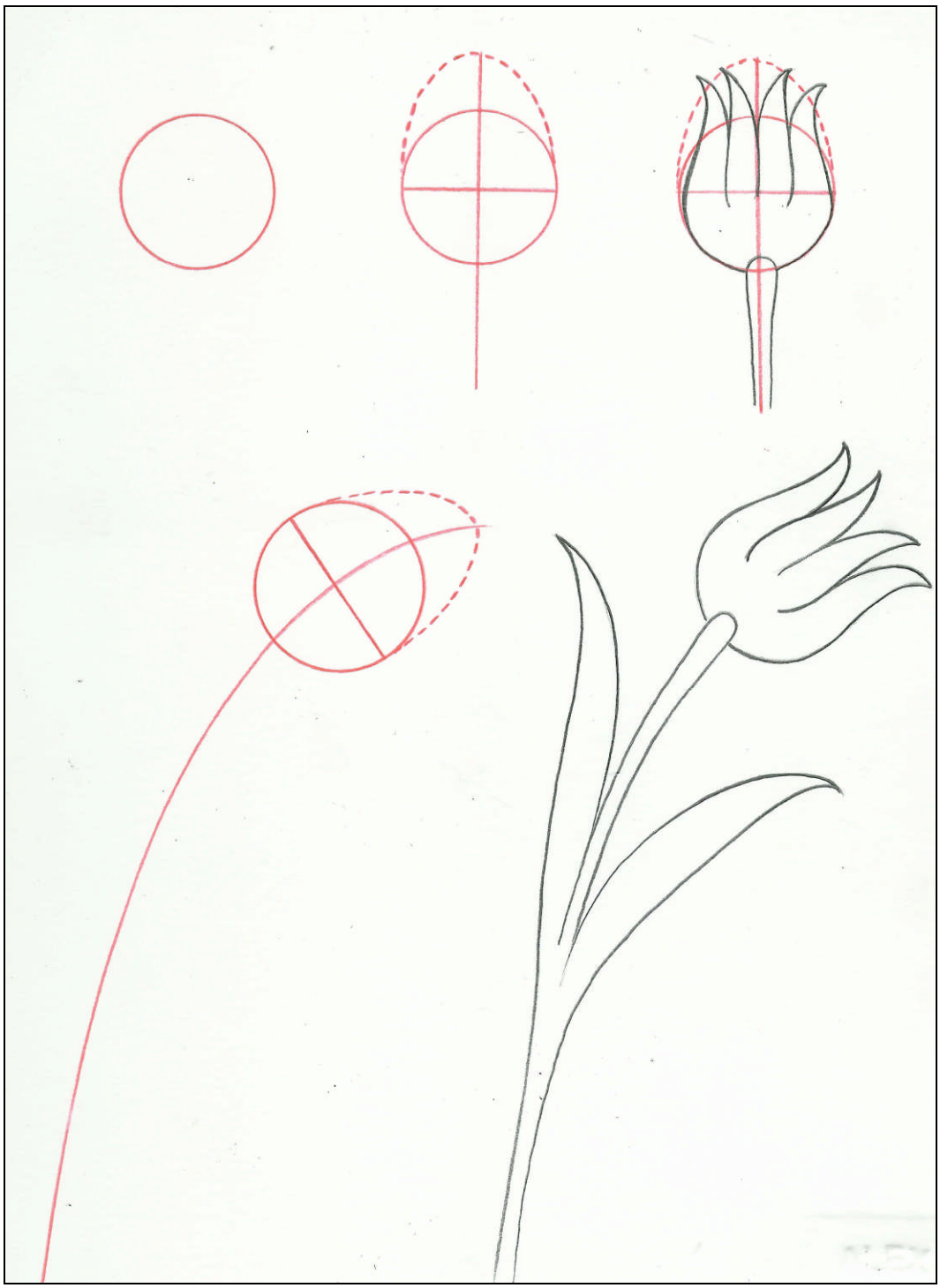
Dört Taç Yapraktan Oluşan Çiğdem Motifinin Çizimi

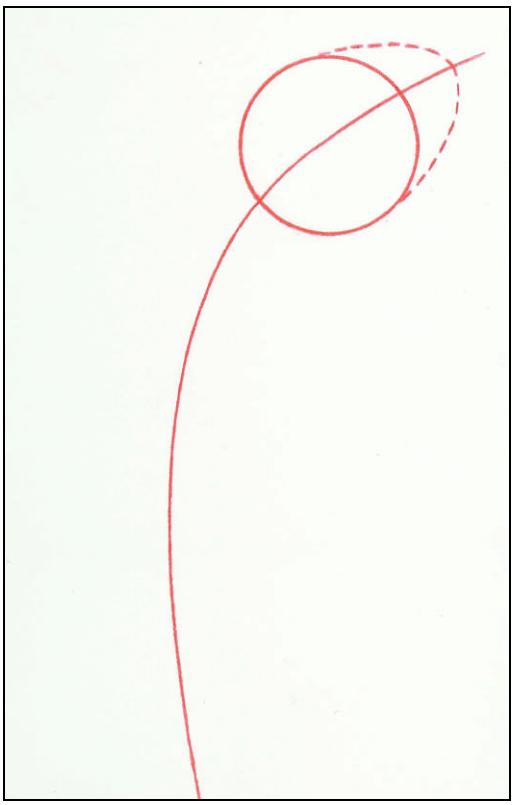
Kullanılacak Araç Gereçler

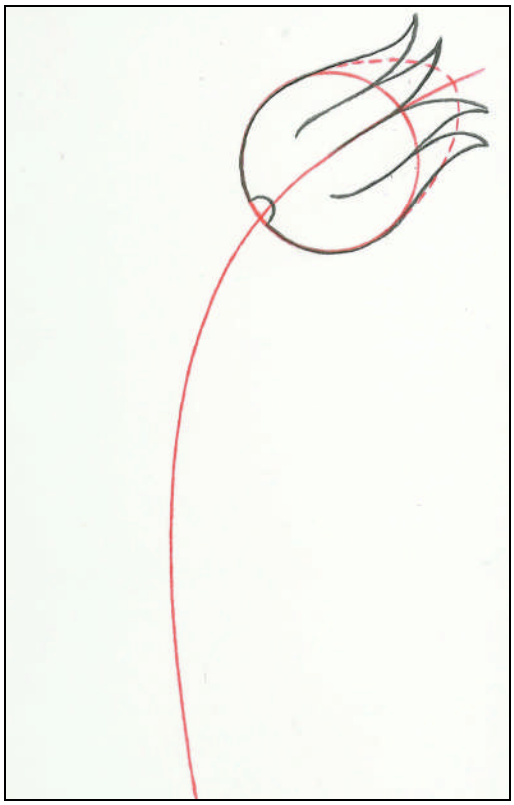
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

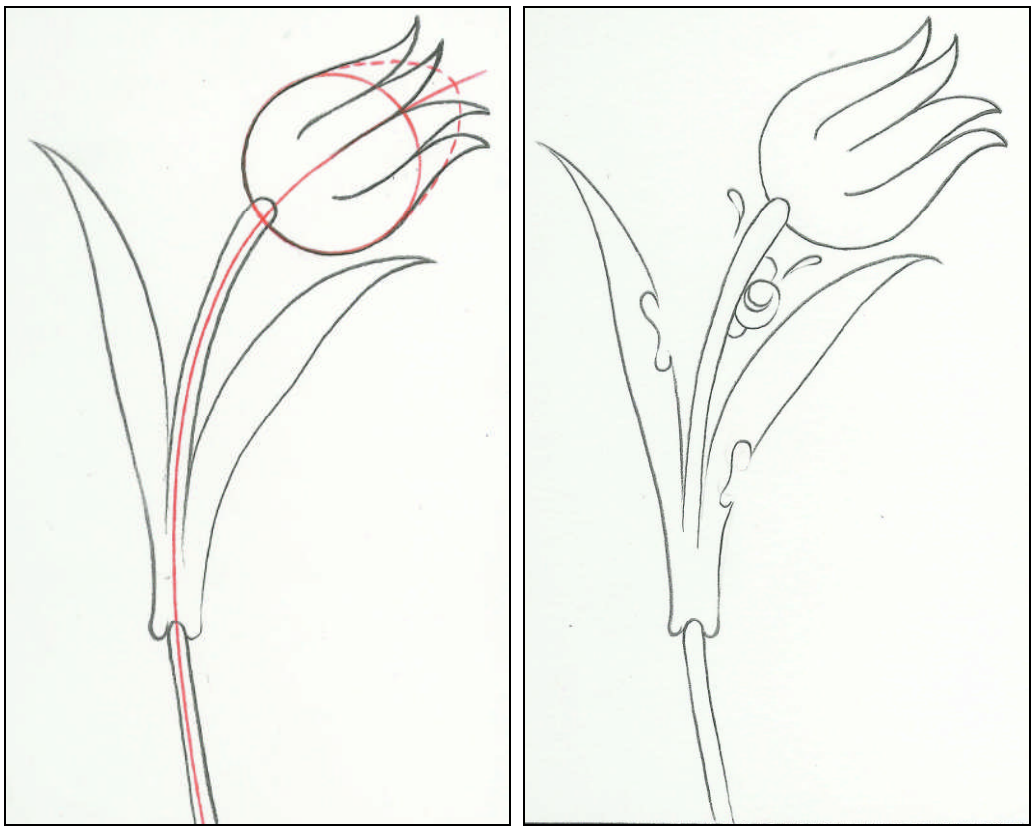
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kısmından 20mm, sağ kenarından 25mm, sol kenarından 15mmboşluk kalacak şekilde (altta boşluk kalmayacak) kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 70x110 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda dört tane taç yapraktan oluşmuş ve yuvarlak formda çizilmiş çiğdem motifinin çizim aşamaları verilmiştir. Verilen çizim aşamalarını inceleyiniz.
- Verilen ölçülerde hazırladığınız çizim alanına öncelikle sağa bakan çiğdem motifini çizeceksiniz.

- Verilen ölçü içine sağ tarafa bakan dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisinin uç kısmına ovalden oluşan kanaviçeyi çiziniz.
- Kanaviçenin düzgün olmasına dikkat ediniz. Gerekiyorsa temize çekiniz.
- Kanaviçe üzerine dört tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çiziniz.
- Taç yaprakların eşit büyüklükte ve dengeli olmasına dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

- Dal eğrisi tam ortada kalacak şekilde, çiğdem motifinin dalını çiziniz.
- Dalın iki yanına, dal yapraklarını çiziniz. Yaprakların estetik görünmesine dikkat ediniz.
- Çiğdem motifini dalı ve yaprakları ile birlikte yeteri kadar temize çekiniz.
- Çalışmanızda yavaş ve titiz olmaya özen gösteriniz.
- Çizgilerinizin estetik olmasına dikkat ediniz.
- Çalışma kâğıdınızdaki diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek çizimlerinizi tamamlayınız.
- Aynı ölçülerde yeni bir kâğıt hazırlayarak dört taç yapraktan oluşan ve sola bakan çiğdem motifini çiziniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kısmından 30mm, sağ kenarından 25mm, sol kenarından 15mm ve alt kısmında 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Kâğıdınızın;

    - Birinci sırasındaki alanlara üç yapraktan oluşan, yuvarlak formlu çiğdem motiflerini (sağa-sola bakan karışık),
    - İkinci sırasındaki alanlara beş yapraktan oluşan, yuvarlak formlu çiğdem motiflerini (sağa-sola bakan karışık),
    - Üçüncü sırasındaki alanlara dört yapraktan oluşan, oval formlu çiğdem motiflerini (sağa-sola bakan karışık) çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1.Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3.Kâğıdınızı 70x100 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4.Üç tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
5.Üç tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin yuvarlaktan oluşan kanaviçesini çizdiniz mi?		
6.Kanaviçe üzerine, üç tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çizdiniz mi?		
7.Motifin dal ve dal yapraklarını çizdiniz mi?		
8.Çizim kâğıdınızın ilk sırasında bulunan diğer alanlara, farklı yönlerde, (sağa veya sola bakan) üç tane taç yapraktan oluşan çiğdem motiflerini yukarıdaki sıraya göre çizdiniz mi?		
9.Beş tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
10.Beş tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin yuvarlaktan oluşan kanaviçesini çizdiniz mi?		

11.Kanaviçe üzerine, beş tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çizdiniz mi?		
12.Motifin dal ve dal yapraklarını çizdiniz mi?		
13.Çizim kâğıdınızın ikinci sırasında bulunan diğer alanlara, farklı yönlerde (sağa veya sola bakan) beş tane taç yapraktan oluşan çiğdem motiflerini yukarıdaki sıraya göre çizdiniz mi?		
14.Dört tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
15.Dört tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifinin ovalden oluşan kanaviçesini çizdiniz mi?		
16.Kanaviçe üzerine, dört tane taç yapraktan oluşan çiğdem motifini çizdiniz mi?		
17.Motifin dal ve dal yapraklarını çizdiniz mi?		
18.Çizim kâğıdınızın ilk sırasında bulunan diğer alanlara, farklı yönlerde, (sağa veya sola bakan) dört tane taç yapraktan oluşan çiğdem motiflerini yukarıdaki sıraya göre çizdiniz mi?		
19.Çizimlerinizi gerekli gördüğünüz her aşamada temize çekerek düzettiniz mi?		
20.Motiflerinizin dalı ve yaprakları ile birlikte dengeli ve estetik olmalarına dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda **“ Hayır ”** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı **“ Evet ”** ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–2

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; lale motifini, aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Türk süsleme sanatlarının çeşitli kollarında (tezhip, maden, taş, dokuma vb.) kullanılan lale motiflerini araştırarak benzer ve farklı yönlerini inceleyiniz.
- Çini sanatında kullanılan lale motiflerini araştırarak en beğendiğiniz beş tanesini çiziniz.

2. LALE MOTİFİ

2.1. Tanımı

Lale; zambakgiller familyasından, dal yaprakları uzun ve mızraksı, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renklerde bir süs bitkisidir. Çiçekleri parlak renkli, hemen hemen birbirine eşit olan altı taç yaprağı vardır.

Albenili çiçekleriyle laleler yüzyıllardır en sevilen süs bitkileri arasında yer almıştır. Zambakgiller familyasının bir cinsini oluşturan bu bitkilerin, doğada kendiliğinden yetişen 100 kadar türü vardır. Resim 2.1'de iki farklı lale çiçeği görülmektedir. Çiçek kültürü Türklerde oldukça gelişmiş olup lalenin bu kültürde oldukça önemli bir yeri vardır.

Resim 2.1: Doğada yetişen lale motifleri

Çinide kullanılan lale motifini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz: Yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri arasında yer alan, oval formda ve kadeh biçiminde çiçekleri ile uzun ve mızraksı dal yaprakları olan, doğadaki lale çiçeğinin stilize edilmesi ile oluşan motiftir. 16. yüzyılda lale motifi, oval bir form içerir. Diğer motiflerde olduğu gibi genellikle dipte bir çanak yer alır. En basit şekliyle oval formun dış sınırları belirlendikten sonra lalenin çanak kısmı ve taç yaprakları bu ovalin içine yerleştirilmiştir. Taç yapraklar genellikle üç uzun yaprak halindedir. Bazı örneklerde ortadaki taç yaprak tepede ikiye veya üçe ayrılabilir. Son aşamada da lale motifi, sanatçının zevki doğrultusunda çeşitli şekillerde süslenmiştir. Natüralist üslupta diğer motiflerde olduğu gibi lalenin de yaprakları doğadaki gerçeğine uygun, ince uzun stilize yapraklardan oluşmaktadır.

16. yüzyılda ilk olarak yazma eserlerin bezemelerinde, daha sonraları da kumaş desenlerinde ve taş işçiliğinde gördüğümüz lale motifinin, konumuz olan çini sanatında da bol örneklerini görmek mümkündür. İstanbul'da bulunan abidelerimizin yalnız duvar çinilerinde 312 çeşit lale motifi saptanmıştır. Eski mezar taşlarında 350'nin üzerinde, kumaşlarda ve işlemelerde 585 çeşit sayılmıştır. Çinilerde kullanılan lale çeşitlerinin zenginliğini anlamak için, sadece Rüstem Paşa Camisi çinilerine bakmak yeterli olacaktır. Bu camide çok çeşitli örnekler bir arada kullanılmıştır. Aşağıda 15, 16 ve 17. yy.da İznik'te yapılmış ve klasik eserler arasında yer alan çini eserlerden derlenmiş lale motifi örnekleri ile Kütahya yapımı çinilerden alınmış lale motiflerini görebilirsiniz.

Resim 2.2: İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.3: İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.4: İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.5: İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.6: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

Resim 2.7: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

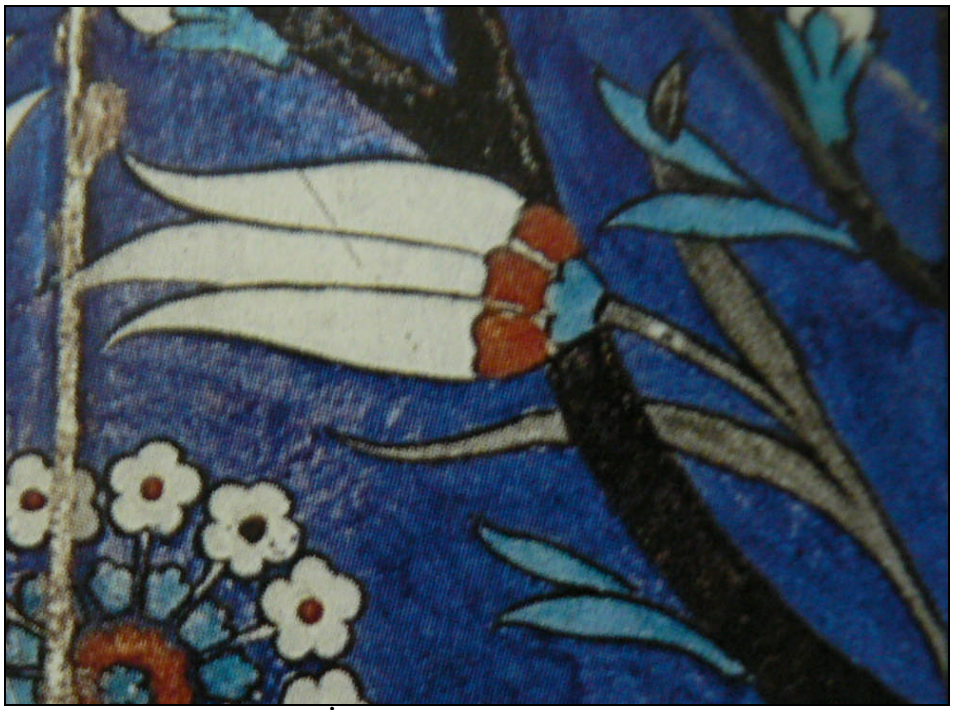
Resim 2.8: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

Resim 2.9: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

Resim 2.20: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

Resim 2.11: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

Resim 2.12: İznik klasiklerinden alınmış lale motifi

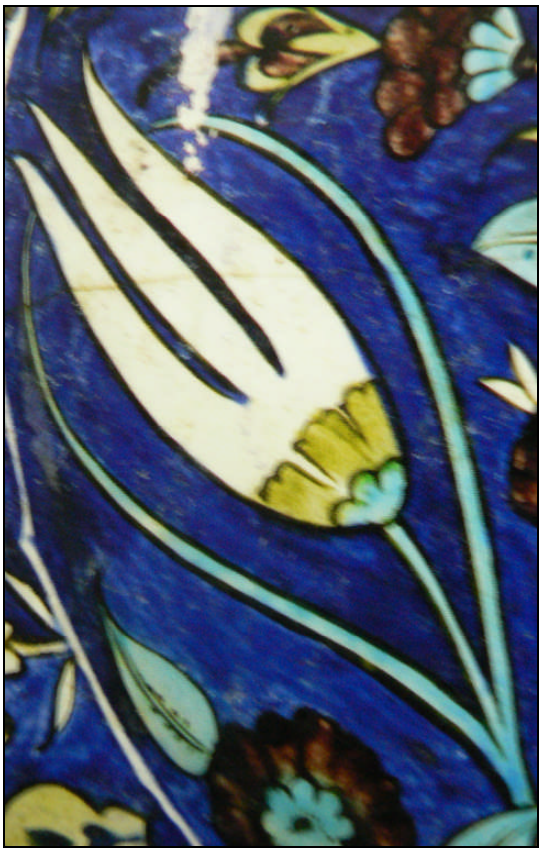
Resim 2.13

Resim 2.14

Resim 2.15:İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

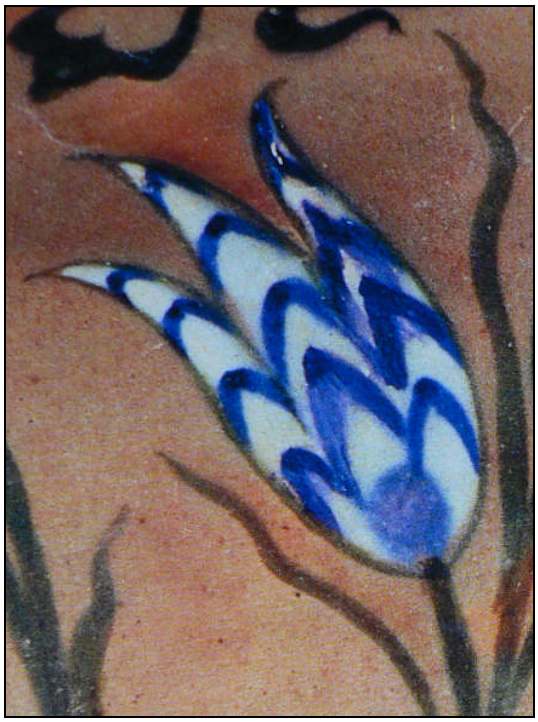
Resim 2.16

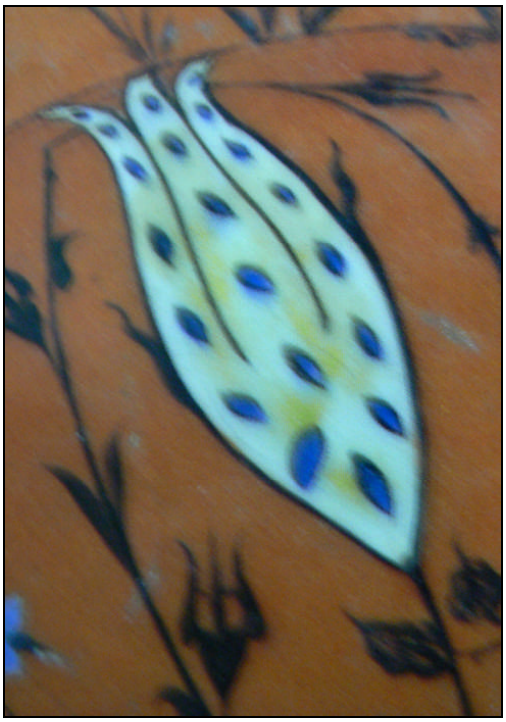
Resim 2.17

Resim 2.18: İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

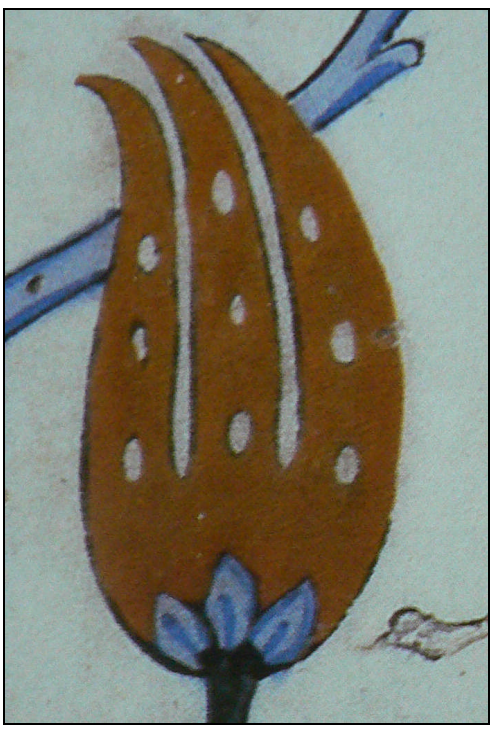
Resim 2.19

Resim 2.20

Resim 2.21

Resim 2.22

İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.23

Resim 2.24

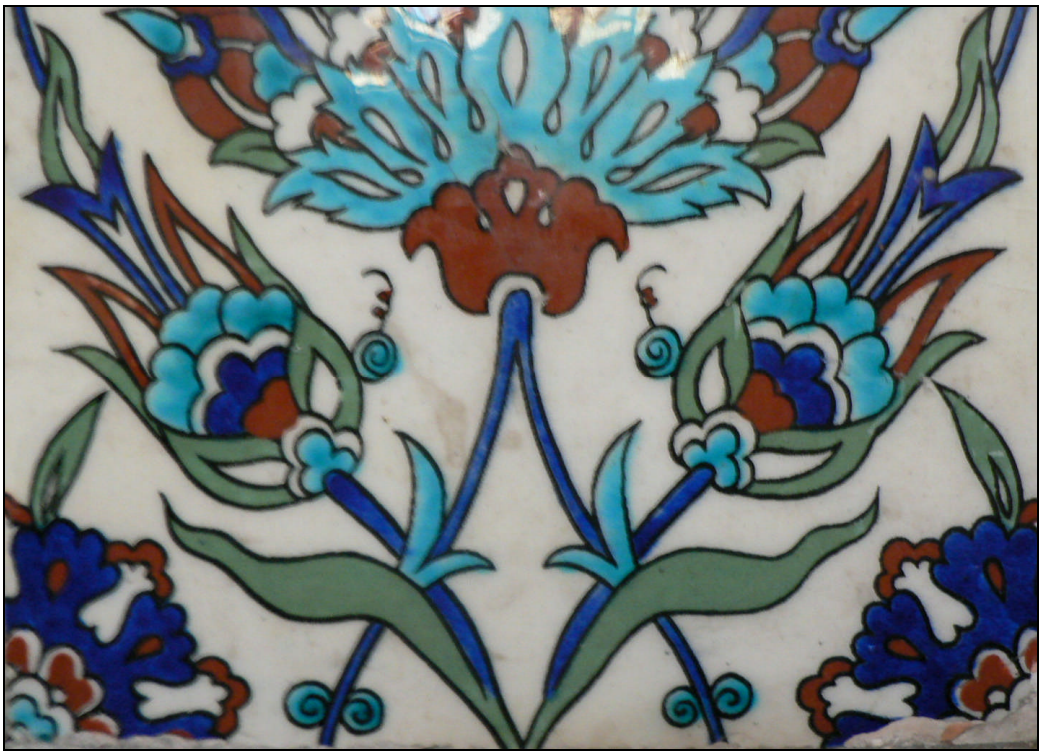

Resim 2.25

Resim 2.26

İznik klasiklerinden alınmış lale motifleri

Resim 2.27: Kütahya imalatı çini karodan alınmış lale motifleri

Resim 2.28: Kütahya imalatı çini karodan alınmış lale motifleri

Resim 2.29: Kütahya imalatı çini panodan alınmış lale motifi

2.2. Kullanım Yerleri

Lale motifi çini sanatında kullanılan karakteristik çiçeklerden bir tanesidir. Çok sevilerek çizilen lale motifi, desen içinde ana motif olarak kullanılır. Desenin oluşturulmasında, zengin çeşitleri ile büyük bir katkı sağlar. Natüralist üslupta yapılmış çini eserlerini incelediğimizde lale motifi bazen yalnız bazen de diğer yarı stilize çiçek motifleriyle birlikte karşımıza çıkar. İznik klasikleri içinde yer alan Resim 2.30'da üç tane farklı lale motifini aynı desen içinde görebilirsiniz. Resim 2.31'de Kütahya E.M.L. öğrenci işlerinden bir pano üzerinde gene farklı lale motiflerini görebilirsiniz. Bu örneklerde lale ve gül motifleri ana motiflerdir. Resim2.33 ile Resim 2.34'te ise yarı stilize çiçek motiflerinden sadece lale motifi kullanılarak yapılmış, Kütahya sanatçılarına ait iki farklı örnek görebilirsiniz.

Resim 2.30: İznik klasiklerinden, lale motifinin kullanıldığı çini tabak örneği

Resim 2.32: Kütahya E.M.L. arşivinden lale motifli pano örneği

Resim 2.33: Kütahyalı sanatçılara ait lale motifli tabak

Resim 2.33: Kütahyalı sanatçılara ait lale motifli tabak

1570’lerin sonu veya 1580’lerde Kara Memi üslubundaki birkaç yenilikten biri, saz yaprağının orta damarını bir laleyle kaplamak olmuştu. Bu daha erken tarihli sıratlı çinilerde rastlanılan, damarına bahar çiçeği yerleştirilmiş yaprak geleneğinin bir varyasyonuydu. Bu şekilde saz yaprakların damarlarını lale motifi ile kaplamak günümüzde de oldukça sık kullanılmaktadır. Resim 2.34 ve 2.35’te saz yaprakların lale motifi ile damarlanmış örneklerini görebilirsiniz.

Resim 2.34: Saz yaprakların lale motifi ile damarlanma biçimleri

Resim 2.35: Saz yaprakların lale motifi ile damarlanma biçimleri

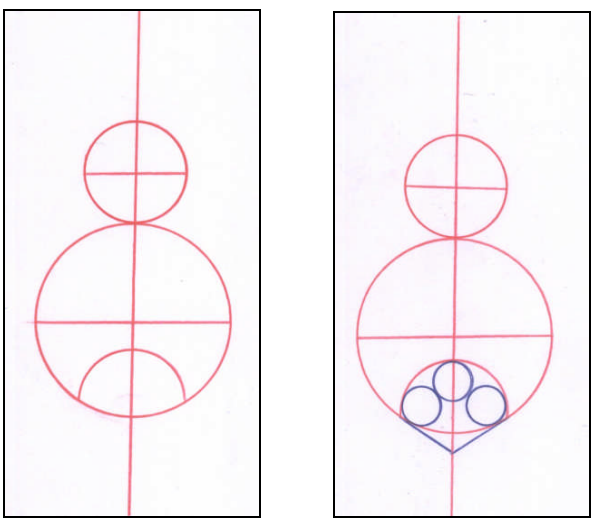
2.3. Çizim Tekniği

Uygulama faaliyetlerinde ilk olarak; dal ve dal yaprakları olmadan sadece lale motifinin çizim çalışmaları yapılacaktır. Bu şekilde lale motifinin çizim tekniği tamamen kavrandıktan sonra dal eğrisi üzerinde çizimler yapılacaktır.

İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan her ölçü içine lale motifini çizebilmektir. İleriki uygulamalarda kullanım yeri ve amacına uygun olarak istenilen büyüklüklerde lale motifini çizebilmek çok önemlidir.

Sağa veya sola bakan lale motiflerini çizmek için öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. Çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemede en önemli unsur, içinde yer alacağı desenin ölçüsüdür. Desen ölçüsü büyüdükçe genelde motif ölçüleri de büyür, küçüldükçe motif ölçüleri de küçülür. Örneğin 18 cm ile 40 cm tabak deseninde motifler aynı büyüklükte çizilmez. Motifimizin büyüklüğünü ise kanaviçemizle ayarlarız. Aynı kanaviçeyi büyük çizdiğimizde, orantılı olarak motifimiz de büyür, küçük çizdiğimizde motifimiz de küçülür. Bu nedenle çalışmalarınızda verilen ölçüler içine kanaviçeleri farklı ölçülerde çizerseniz değişik ölçülerde motifler çizmiş olursunuz.

Çinide kullanılan lale motifleri stilize edilip sadeleştirilmesine rağmen, çiçeğin ana özelliği kaybedilmeden doğal haliyle verilmiştir. Lale motifinin çizimine kanaviçenin belirlenmesi ile başlanır. Kanaviçe çiziminde önce kanaviçenin üzerinde yer alacağı orta eksen (dal eğrisi çizgisi) çizgisi belirlenir. Orta eksen çizgisi üzerine büyük ve küçük daireden oluşan motifin kanaviçesi çizilir. Kanaviçenin ölçüsü motifin ölçüsünü belirler. Küçük dairenin çapı genelde büyük dairenin yarıçapı kadardır. Lale motifi, oval bir form içerir. İki dairenin bu şekilde çizimi bize oval bir form oluşturur. Diğer motiflerde olduğu gibi genellikle lale motifinde de dipte bir çanak yer alır. Motifin çanak kısmı büyük dairenin, alt tarafında yarım daire olacak şekilde çizilir. Bu çizgi çanak kısmının yerini ve ölçüsünü belirler. Resim 2.36 -A- da lale motifinin kanaviçesi yer almaktadır

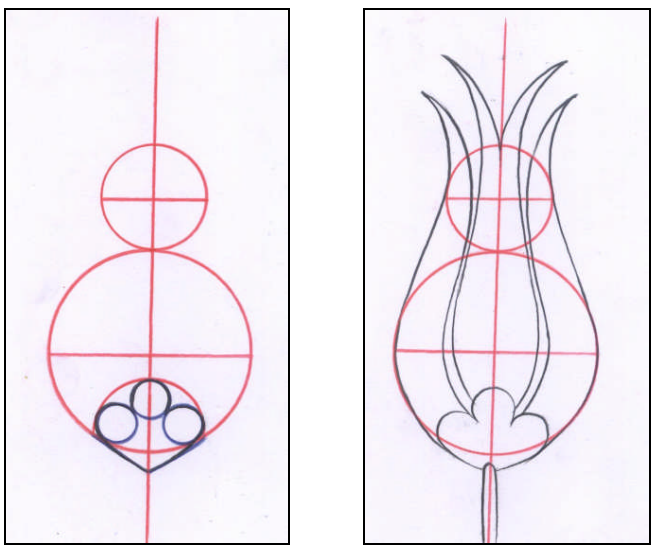

-A- **-B-**

Resim 2.36: Lale motif kanaviçesinin ve çanak kanaviçesinin çizimi

Lale motifinin çanak kısmı genelde farklı penç motiflerinden oluşur. Üç yapraklı, dört yapraklı, dilimli, düz vb. pençler sanatçının tercihine göre çizilir. Tercih edilen penç motifine uygun olarak çanak kısmına kanaviçesi çizilir. Örnekte üç yapraklı penç motifi kullanılmıştır. Daha sonra çanağın sap çıkışına yumuşak bir şekilde bağlanması için (Resim 2.36 -B- de gösterildiği gibi) çanak kısmının kenarlarından sap çıkışına doğru hafif bir eğim verilir.

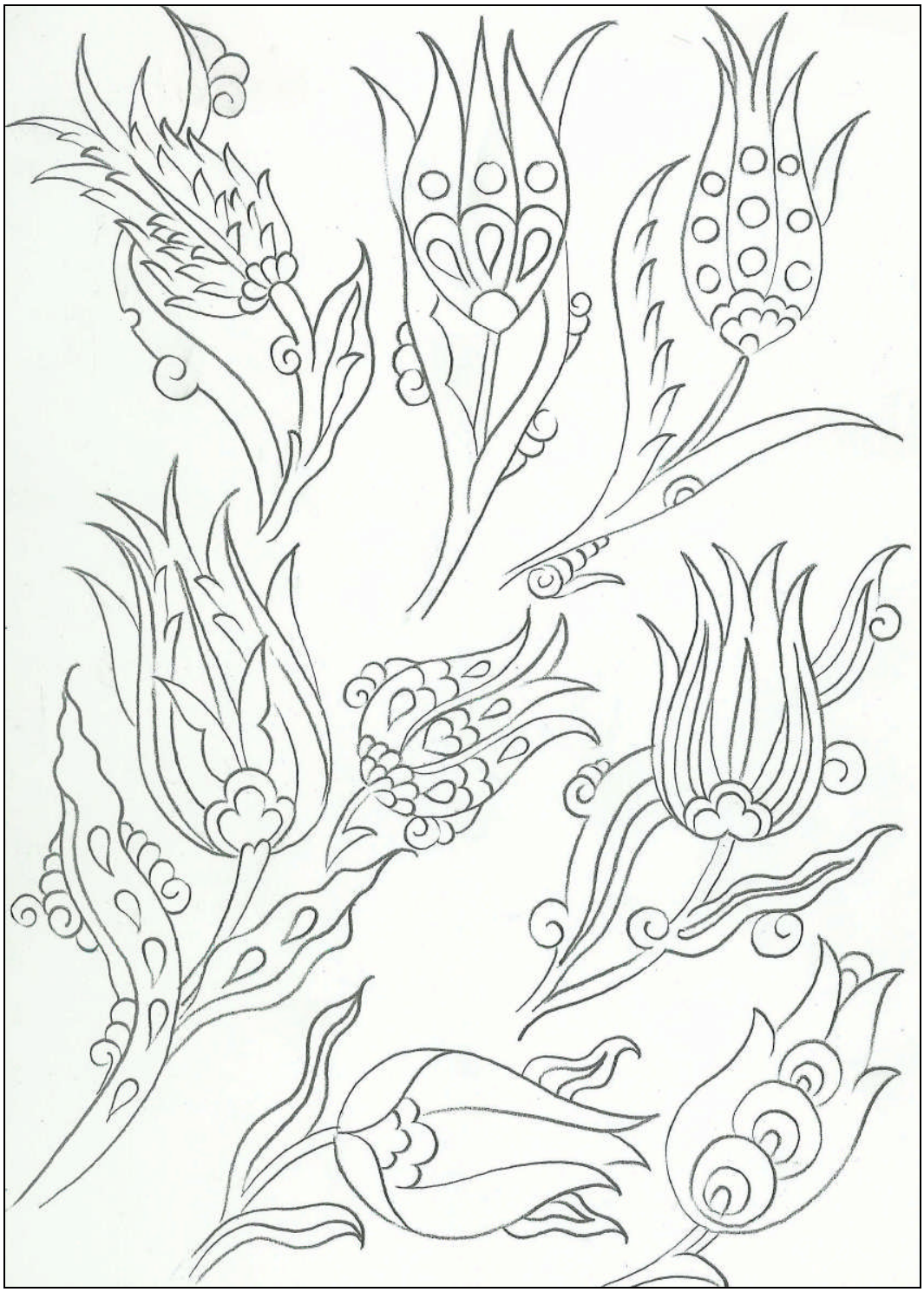
En basit şekliyle kanaviçe belirlendikten sonra lalenin çanak kısmı ve taç yaprakları bu kanaviçenin içine çizilir. Motifin çanak kısmı çizildikten sonra (Resim 2.37-A-) taç yaprakları çizimine geçilir. Taç yapraklar genellikle üç uzun yaprak halindedir. Bazı örneklerde ortadaki taç yaprak tepede ikiye veya üçe ayrılabilir. Öncelikle kenarlardaki taç yapraklar sonra ortadaki taç yaprak çizilir (Resim 2.37-B-). Motif çizilirken gerekli görülen her aşamada temize çekilerek hatalar düzeltilir. Çizimi tamamlanan lale motifi, sanatçının zevki doğrultusunda son aşamada çeşitli şekillerde süslenebilir.
Natüralist üslupta diğer motiflerde olduğu gibi lalenin de yaprakları doğadaki gerçeğine uygun, ince uzun stilize yapraklardan oluşmaktadır.

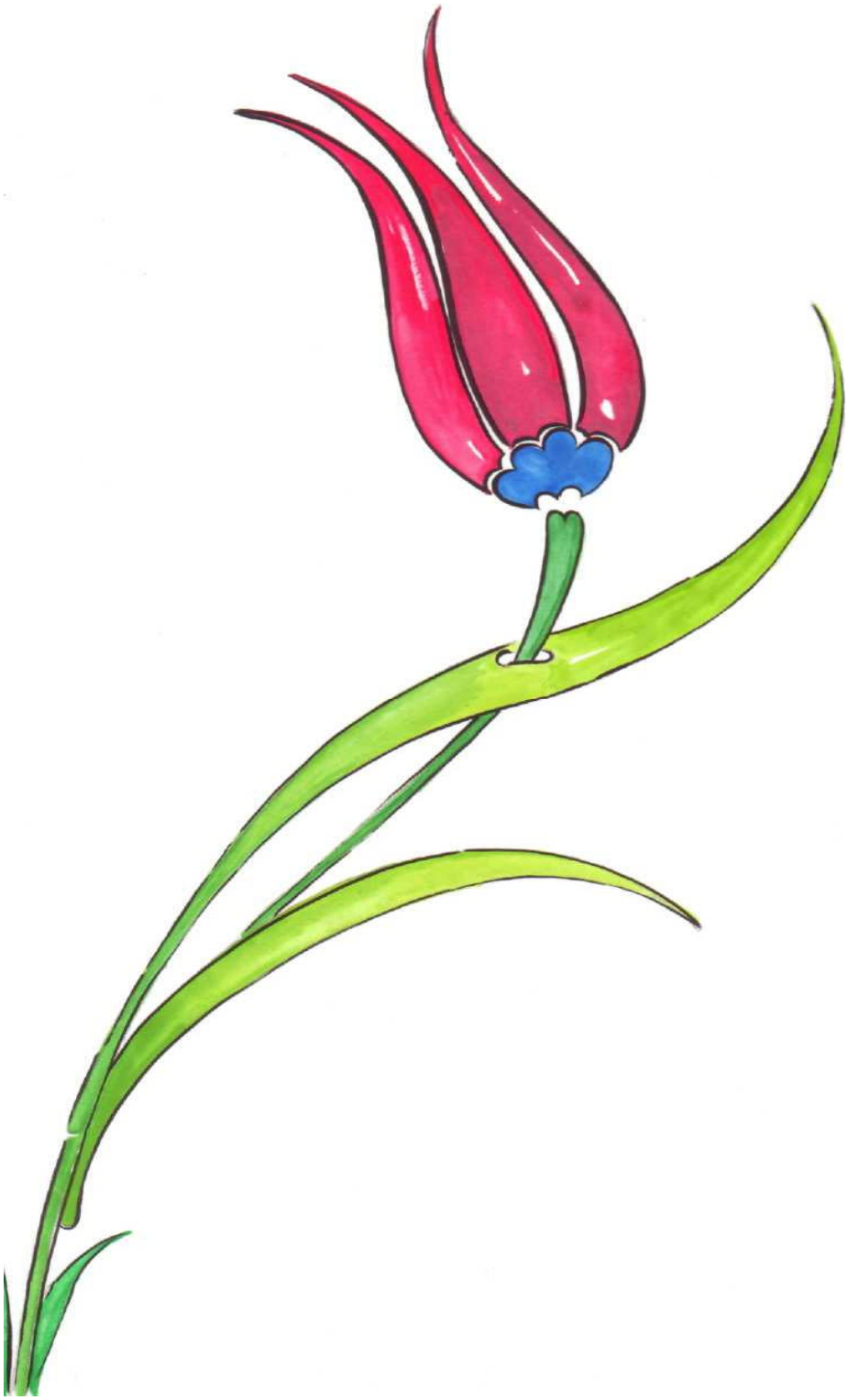
-A- **-B-**

Resim 2.37: Lale motifinin çanak kısmı ile taç yapraklarının çizimi

Çizimde ustalaştıkça lale motiflerini farklı şekillerde süsleyebilirsiniz. Resim 2.38, 2.39, 240 ve 2.41’ de dal eğrileri üzerinde çizilmiş ve değişik şekillerde süslenmiş lale örneklerini inceleyebilirsiniz.

Resim 2.38: Dal eğrileri üzerinde çizilmiş çeşitli lale motifleri

Resim 2.39: Dal eğrisi üzerinde çizilmiş sade bir lale motifi

Resim 2.39: Dal eğrisi üzerinde çizilerek süslenmiş bir lale motifi

Resim 2.39:Dal eğrileri üzerinde çizilerek süslenmiş lale motifleri

UYGULAMA FAALİYETİ-1

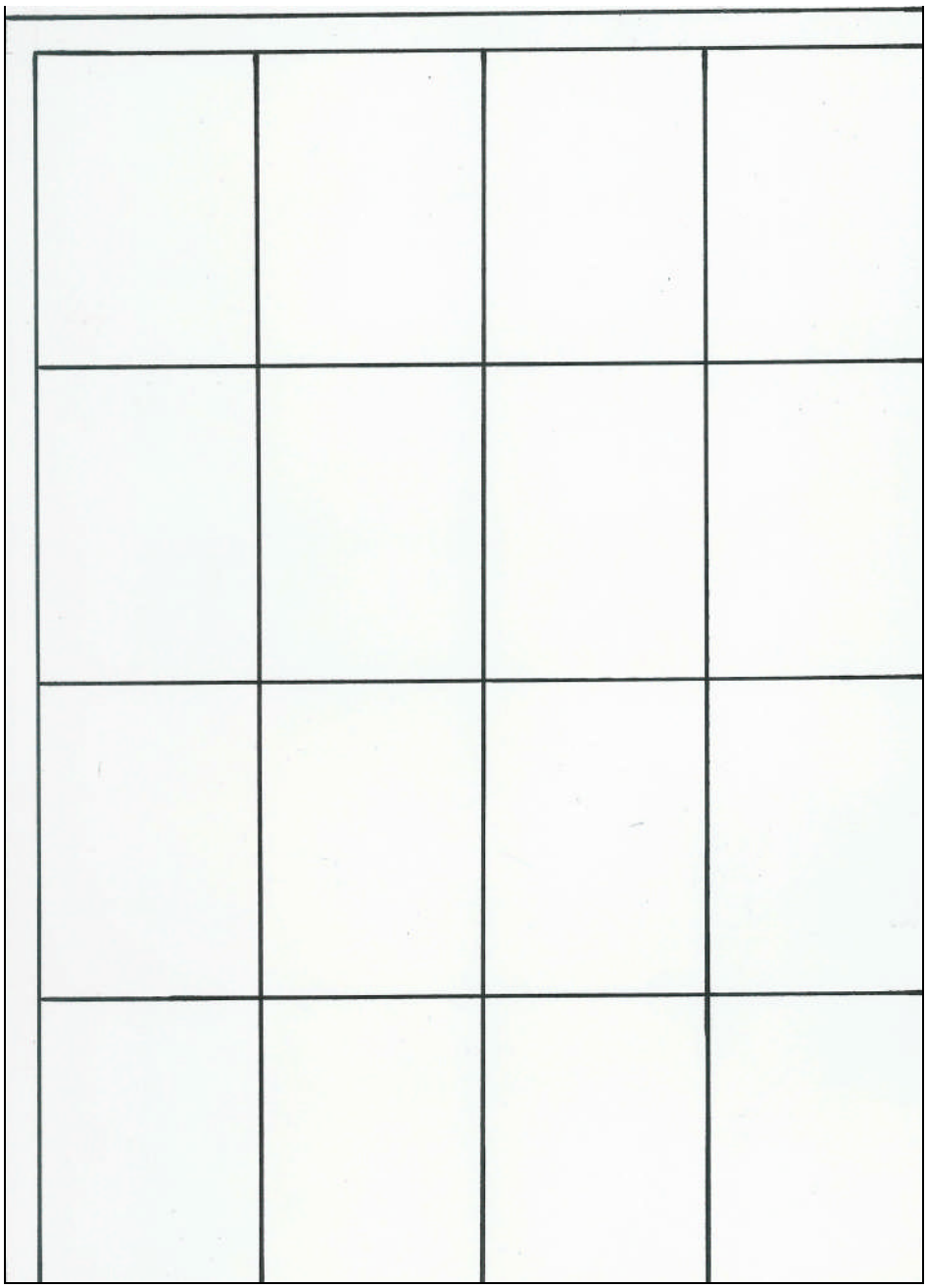
Lale Motifinin Çizimi

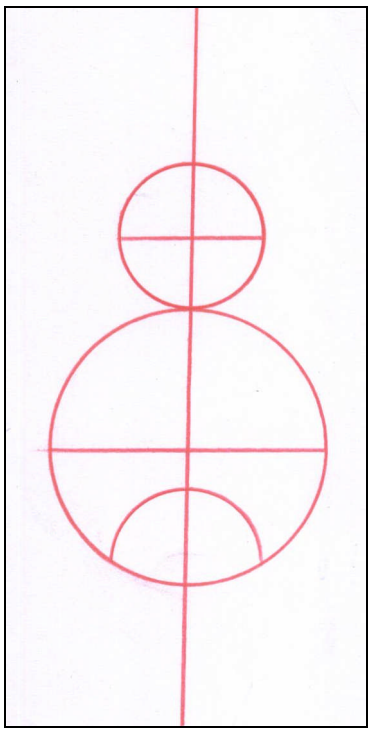
Kullanılacak Araç Gereçler

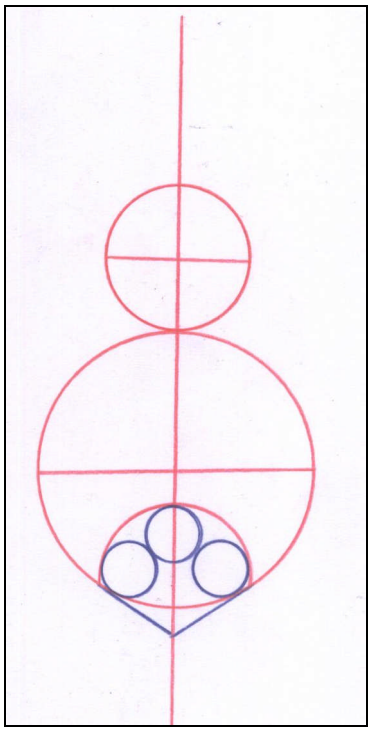
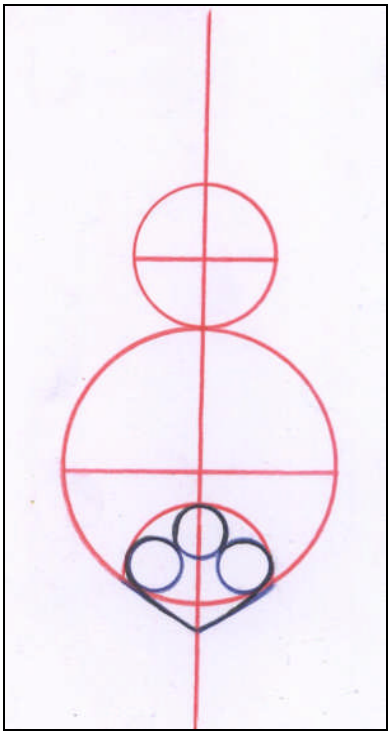
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

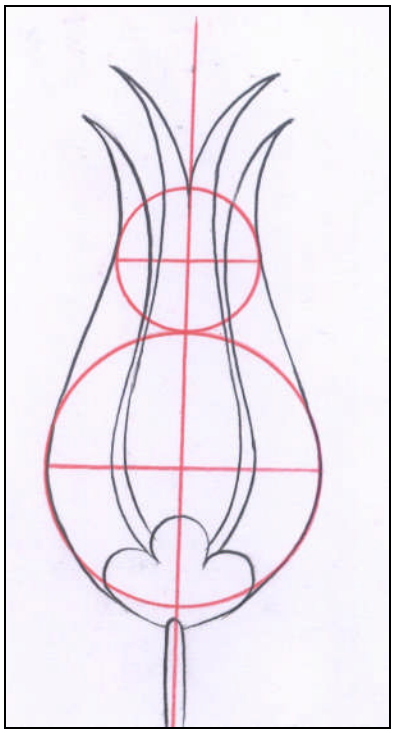
İşlem Basamakları

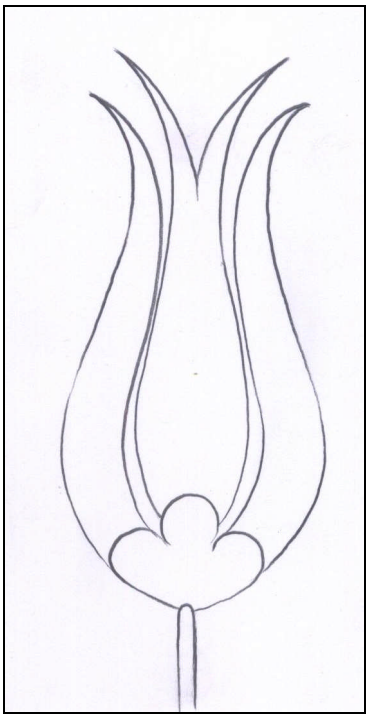
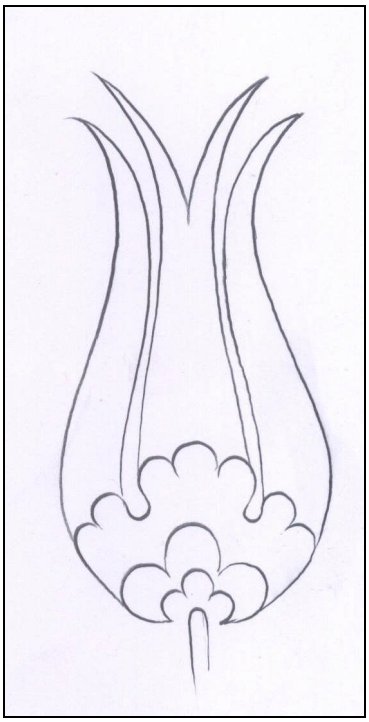
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstten ve sol kenarından 10 mm, alttan ve sağ kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 60x85 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda görülen 60x85 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, lale motifini çiziniz.
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

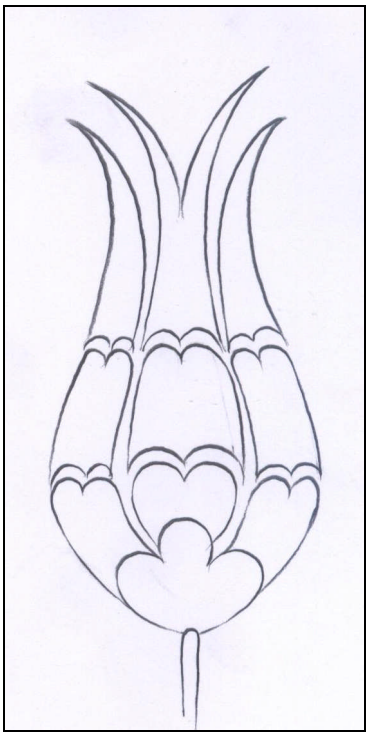
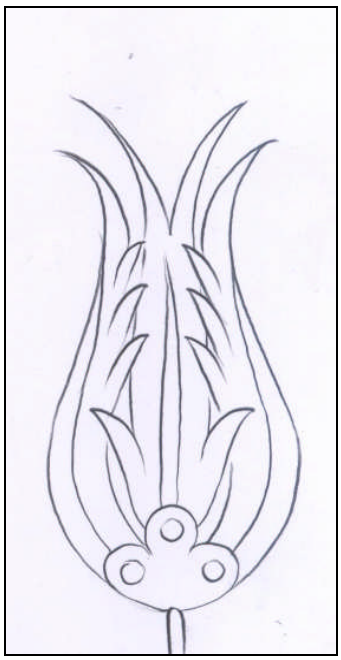

➢ Verilen ölçü içine orta eksen çizgisini çiziniz. ➢ Orta eksen çizgisi üzerine büyük dairenizi çiziniz. ➢ Büyük dairenin yarıçapı kadar küçük dairenizi çiziniz. ➢ Motifin çanak kısmını büyük dairenin alt tarafında yarım daire olacak şekilde belirleyiniz. ➢ Lale motifinin kanaviçesini temize çekerek dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz. Unutmayınız ki kanaviçedeki herhangi bir hata motifinizin hatalı olmasına sebep olacaktır.	

➢ Motifin çanak kısmında üç yapraklı penç motifi kullanılacağından dolayı çanak kısmına eşit büyüklükte üç tane küçük daire çiziniz. ➢ Çanak kısmının iki yanından sap çıkışına doğru hafif bir eğim veriniz. Bu şekilde motifin sap çıkışına bağlantısı daha estetik ve yumuşak olacaktır.	
➢ Lale motifinin çanak kısmını çiziniz.	

➢ Orta eksen çizgisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz. ➢ Taç yaprakların çizimine kenar yapraklardan başlayınız. Kenar yaprakların eşit ölçülerde olmasına dikkat ediniz. Kenarda bulunan taç yapraklar her zaman ortadakinden daha incedir. ➢ Taç yapraklar uç kısımlara doğru incelecek, uçları sivrilecektir. Taç yaprakların uzunluğu ile dışa doğru dönüş ölçüleri çizen kişinin isteğine bağlıdır. Burada önemli olan taç yaprakların birbirine göre oranlarının doğru belirlenmiş olması ve estetik görünmeleridir. Unutulmamalıdır ki aynı kanaviçe ile farklı uzunluklarda ve biçimlerde lale motifi çizilebilir.	

➢ Lale motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek lale motiflerini çiziniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	
➢ Yukarda çizilen lale motifinin süslenmesiyle oluşmuş, yan taraftaki lale motifini inceleyiniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yan tarafta verilen lale motifini çiziniz. ➢ Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda lale motifi çizildikten sonra, en son aşamada süslenmesi gerekir.	

➢ Yukarda çizilen lale motifinin süslenmesiyle oluşmuş, yan taraftaki lale motifini inceleyiniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yan tarafta verilen lale motifini çiziniz. ➢ Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda lale motifi çizildikten sonra, en son aşamada süslenmesi gerekir.	
➢ Yukarda çizilen lale motifinin süslenmesiyle oluşmuş, yan taraftaki lale motifini inceleyiniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yan tarafta verilen lale motifini çiziniz. ➢ Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda lale motifi çizildikten sonra en son aşamada süslenmesi gerekir.	

UYGULAMA FAALİYETİ-2

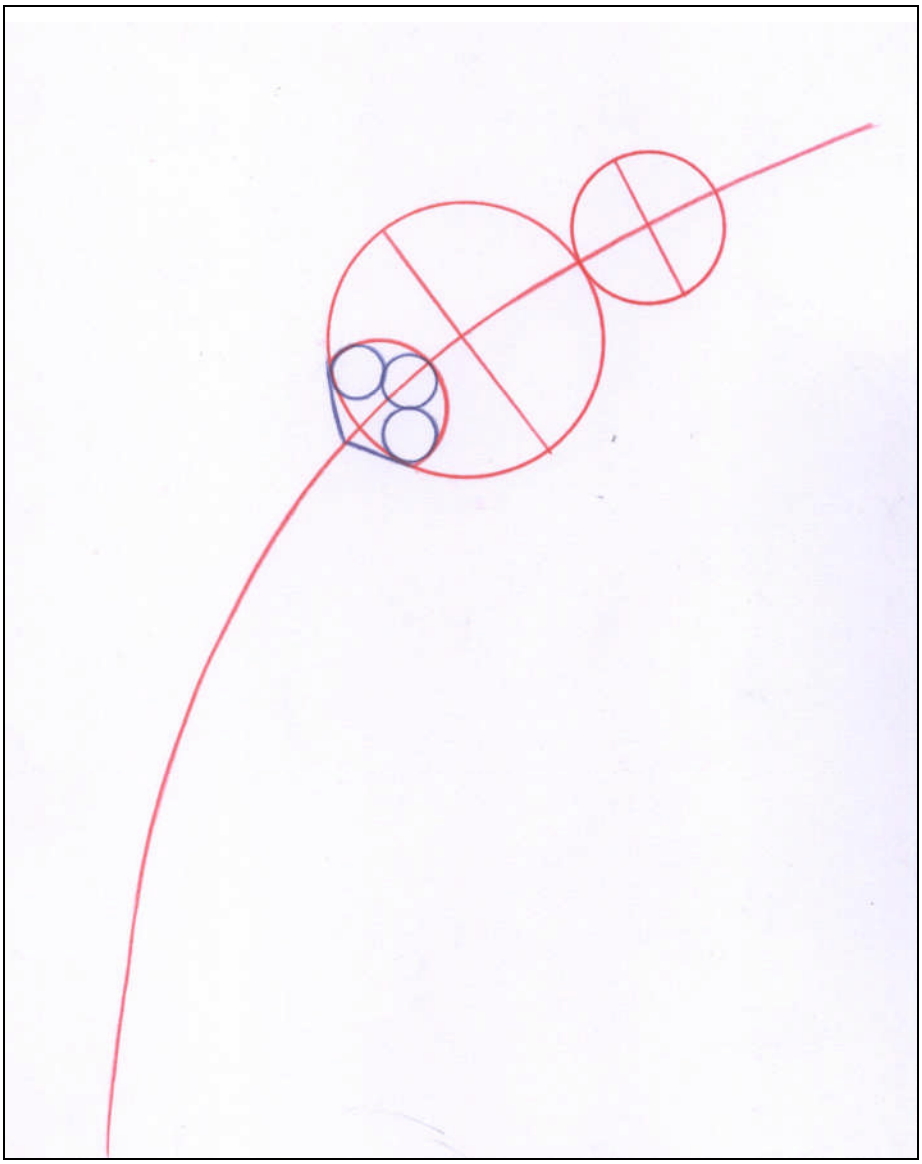
Dal Eğrisi Üzerinde Lale Motifinin Çizimi

Kullanılacak Araç Gereçler

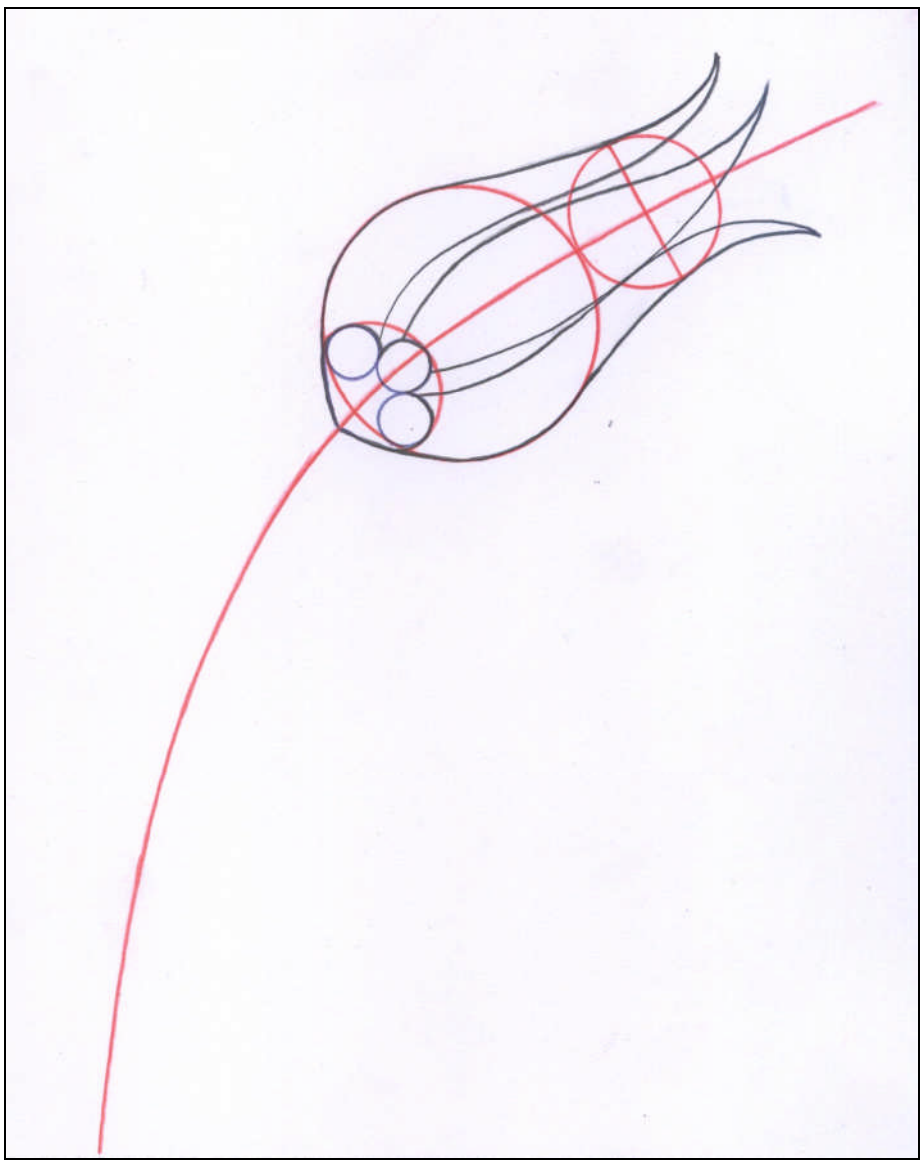
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

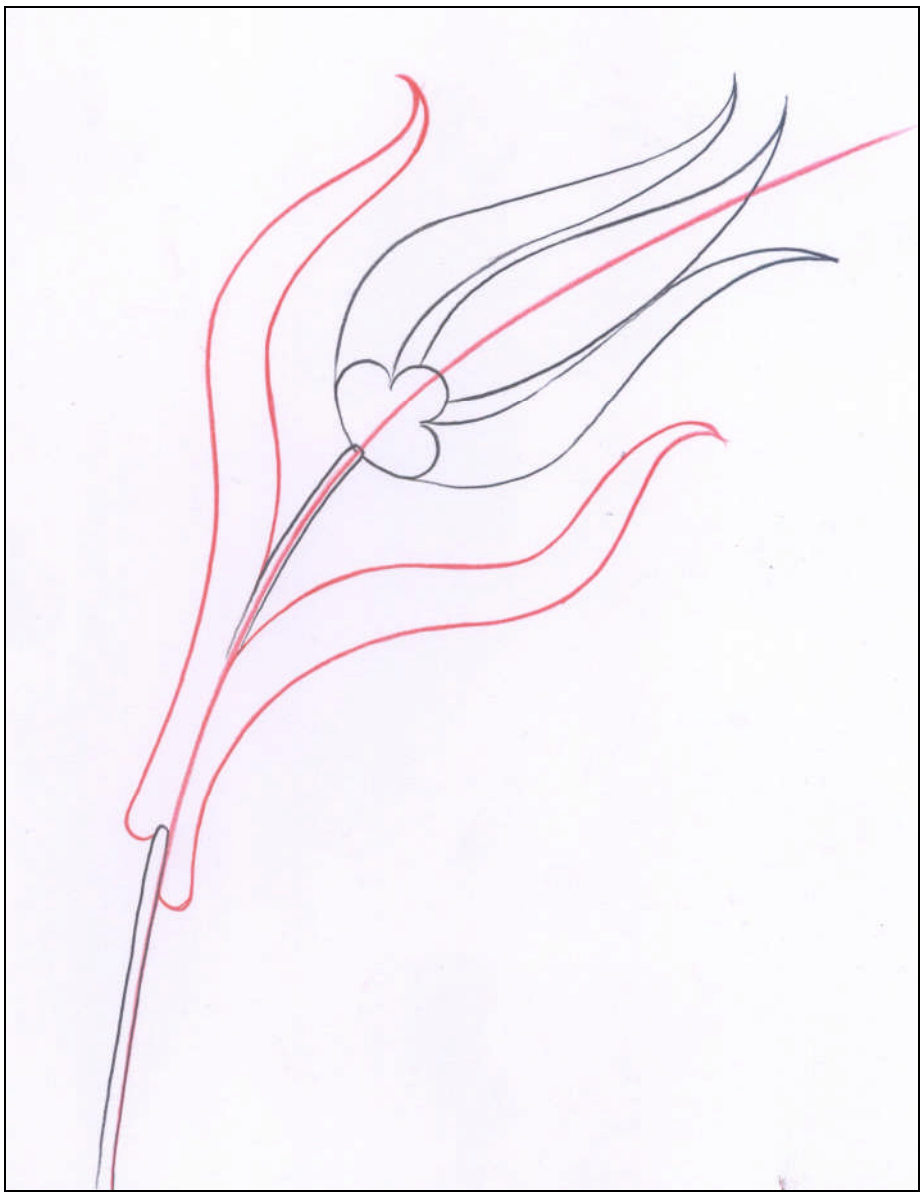
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstünden ve sol kenarından 30 mm, altından ve sağ kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Antet çizgilerinin içinde kalan kısmı 100x150 mm ölçülerinde, dört eşit dikdörtgene bölünüz.
- 100x150 mm' lik çizim alanlarına işlem sırasını takip ederek değişik yönlerde (sağa sola bakan) lale motiflerini çiziniz.
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine büyük dairenizi ve küçük dairenizi çiziniz.
- Motifin çanak kısmını büyük dairenin alt tarafında yarım daire olacak şekilde belirleyiniz.
- Lale motifinin kanaviçesini temize çekerek dairelerinizin orantısını kontrol ediniz.
- Motifin çanak kısmında üç yapraklı penç motifi kullanılacağından dolayı çanak kısmına eşit büyüklükte üç tane küçük daire çiziniz.
- Çanak kısmının iki yanından sap çıkışına doğru hafif bir eğim veriniz. Bu şekilde motifin sap çıkışına bağlantısı daha estetik ve yumuşak olacaktır.

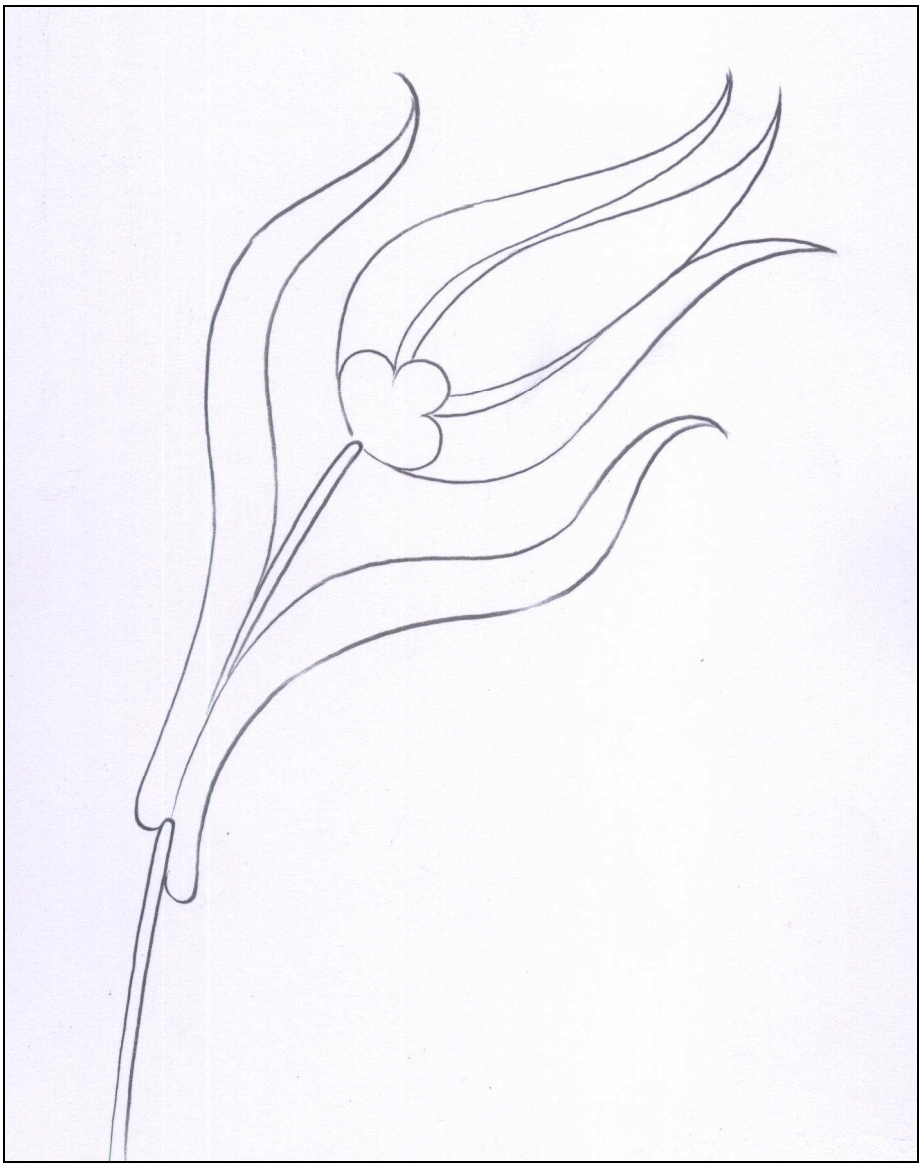
- Lale motifinin çanak kısmını çiziniz.
- Orta eksen çizgisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz.
- Taç yaprakların çizimini kenar yapraklardan başlayarak yapınız. Kenar yaprakların eşit ölçülerde olmasına dikkat ediniz. Kenarda bulunan taç yapraklar, her zaman ortadakinden daha incedir.
- Lale motifini temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

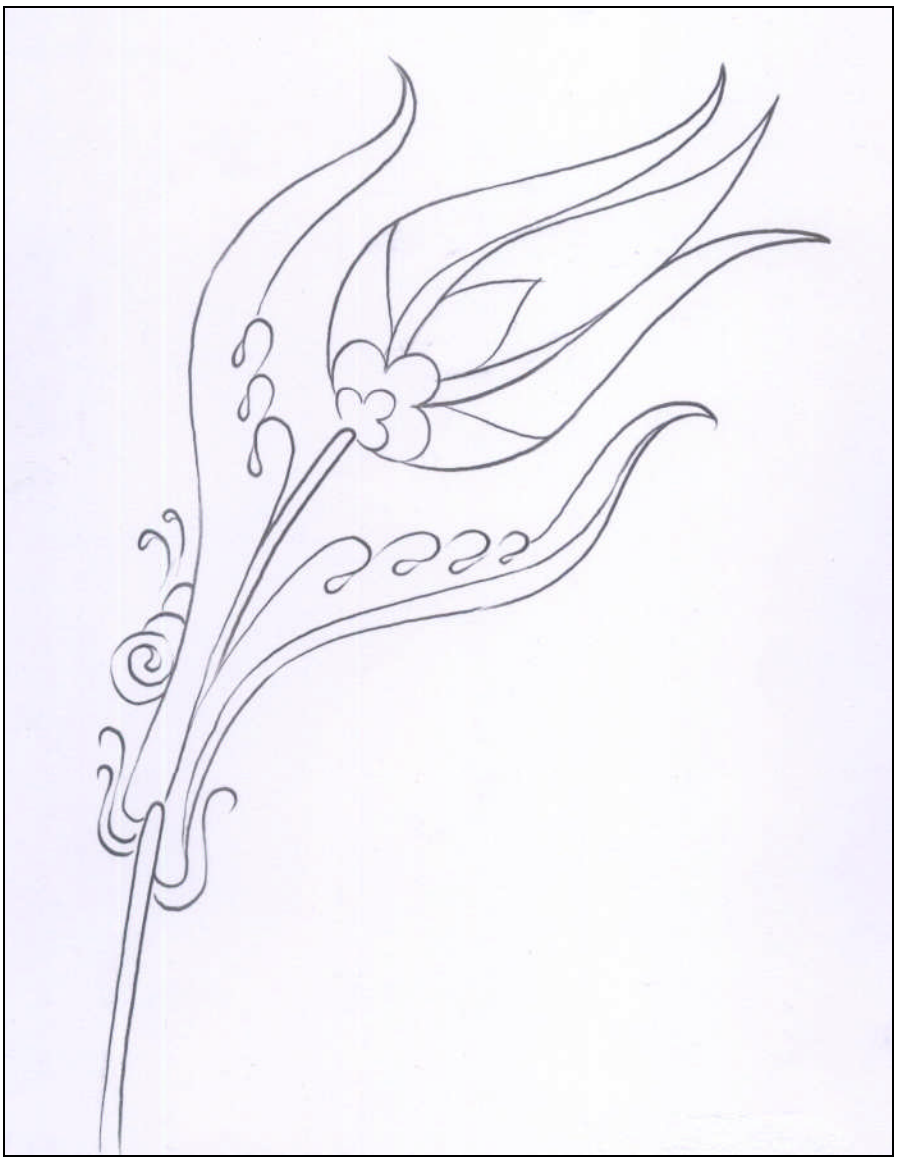
- Motifin dal kısmını çiziniz.
- Dal yapraklarını çiziniz. Dal yaprakları ince uzun ve lale motifini hafifçe saracak şekilde olmalıdır.

- Dalı ve yapraklarıyla birlikte çizdiğiniz lale motifini temize çekerek en son halini veriniz.
- Çalışma kâğıdında bulunan diğer boş alanlara aynı işlem sırasını takip ederek çizimlerinizi tekrar ediniz. Motiflerin farklı yönlere bakmasına dikkat ediniz. Ayrıca kanaviçe ölçülerini değiştirerek farklı büyüklüklerde lale motifleri çiziniz.

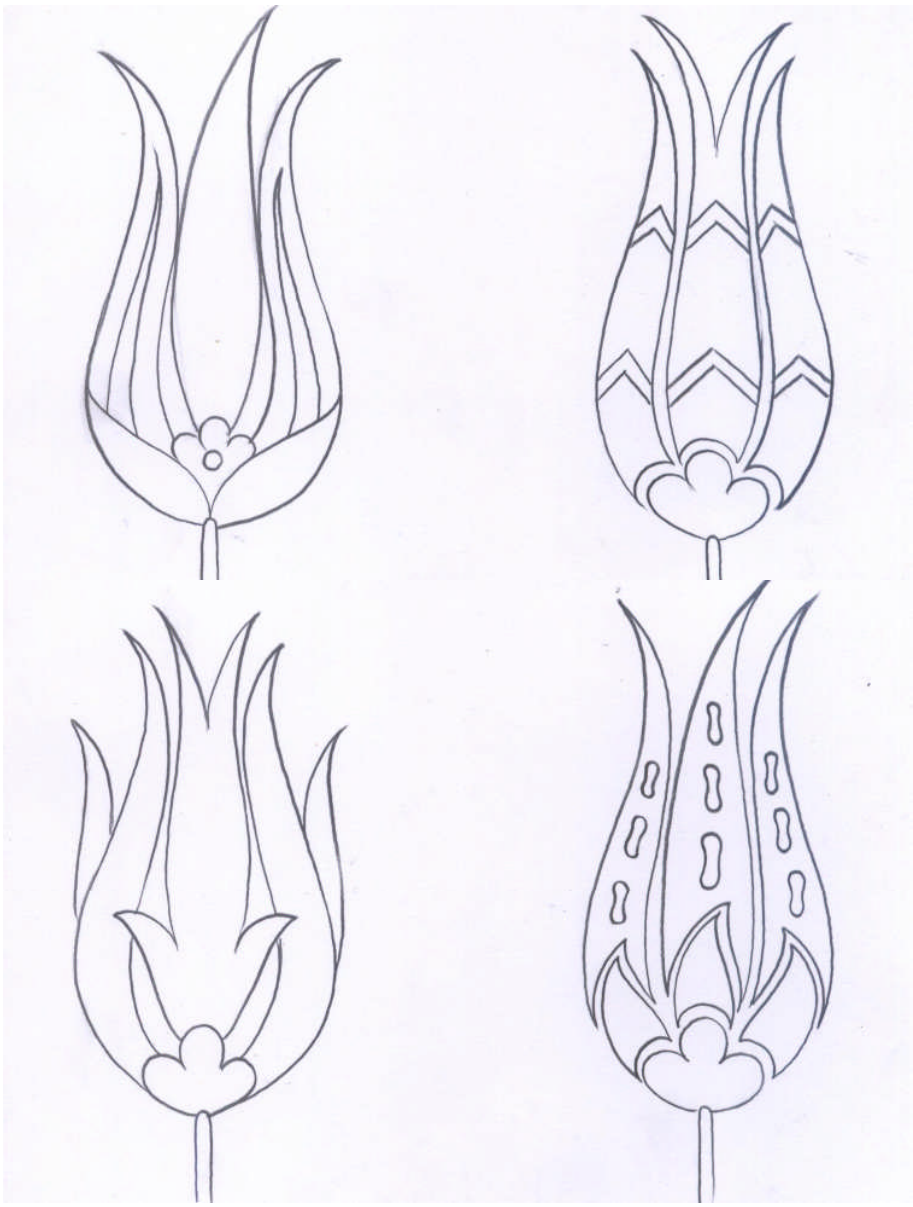
- Yukarıda çizimi yaptırılan lale motifi, en sade biçimden oluşmaktadır. Gerekli beceri ve pratikliği kazanıncaya kadar aynı motifi çiziniz.
- Aşağıda verilen çizim örneği, yukarıda çizilen lale motifinin süslenmesinden oluşmuştur. Lalenin taç yapraklarının içi küçük yapraklarla zenginleştirilmiş ve dal yaprakları tırnaklanmıştır. Bu şekilde aynı motife değişik bir görüntü ve hava verilmiştir. Sizler de yukarıda kullandığınız ölçülerde kâğıt hazırlayarak bu şekilde değişik çizimler yapabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; yukarıda kullandığınız ölçülerde bir adet çizim kâğıdı hazırlayınız. Hazırladığınız bu dikdörtgenlerin içine aşağıda verilen lale motiflerini değişik yönlerde, dal eğrisi üzerinde birer tane çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1.Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3.Antet çizgisinin içine 100x150 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
4.100x150 mm' lik alanların birincisine lale motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
5.Dal eğrisi üzerinde lale motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
6.Lale motifinin çanak kısmını belirlediniz mi?		
7.Lale motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		
8.Lale motifinin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
9.Lale motifini verilen birinci örnek doğrultusunda süslediniz mi?		
10.Lale motifini temize çektiniz mi?		
11.Lale motifinin dalını çizdiniz mi?	.	.
12.Lale motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
13.100x150 mm' lik alanların diğerlerine de yukarıdaki sırayı takip ederek lale motiflerini çizdiniz mi?		
14.Gerekli gördüğünüz her aşamada çizimlerinizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
15.Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		
16.Çizdiğiniz lale motifleri, örnek çizimlere benzedi mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda **" Hayır "** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı **" Evet "** ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–3

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; karanfil motifini, aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Türk süsleme sanatlarının çeşitli kollarında (tezhip, maden, taş, dokuma vb.) kullanılan karanfil motiflerini araştırarak benzer ve farklı yönlerini inceleyiniz
- Çini sanatında kullanılan karanfil motiflerini araştırarak, en beğendiğiniz üç tanesini çiziniz.

3. KARANFİL MOTİFİ

3.1. Tanımı

Karanfiller renk renk, alımlı ve baharatı andıran hoş kokulu çiçekleriyle en sevilen süs bitkilerindendir. Bu bitkilerin doğada yetişen 300 kadar çeşidi vardır. Çok eskiçağlarda kendi doğal ortamından alınarak bahçelerde yetiştirilmeye başlanan karanfiller giderek çok sevilen bir süs bitkisi haline gelmiş, hatta öylesine halkın yaşamına karışmıştır ki çinilere ve yazmalara bezeme motifi olmuştur.

Resim 3.1: Doğada yetişen karanfil motifleri

Çinide kullanılan karanfil motifini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz: Yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri arasında yer alan, karanfil çiçeğinin profilden görünüşünün stilize edilmesiyle oluşmuş, çanak kısmından çıkan yelpazeyi andırır taç yaprakları ve ince uzun dal yaprakları olan yuvarlak formda bir motiftir.

Çini sanatında kullanılan karanfil motifi, çiçeğin profilden görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir. Bunlar genellikle tamamıyla açmış ya da gonca halinde karanfiller olarak kompozisyonlarda kullanılmıştır. Resim 3.2'de Kütahya E.M.L arşivinden alınmış, tamamıyla açmış ve gonca karanfil motiflerini görebilirsiniz.

Resim 3.2: Tam olarak açmış ve gonca karanfil motifleri

Tamamıyla açmış karanfilin diğer çiçeklerde olduğu gibi bir çanak ve hatta bu çanak üzerinde küçük çanaktan çıkan daha uzunca bir çanak kısmı daha bulunur. Bu kademeli kısım sayısı bazen daha da artabilir.

Motifin çiziminde çiçeğin çanağı belirlendikten sonra taç yaprakların oturacağı bölüm, bir yelpazeyi andırır şekilde, yarım daireye yakın bir formda, çanağın üzerine oturtulmuş olmalıdır. Bu yelpaze ortasındaki taç yapraklar daha iri, yanlara gittikçe küçülecek şekilde simetrik olarak parçalara bölünür. Parçalama işlemi genellikle ortaya bir tane yaprak gelecek şekilde düşünülmüştür. Dolayısıyla taç yaprak sayısı üç, beş, yedi gibi tek sayılardan oluşur. Bunun dışına çıkan örnekler de bulunmaktadır. Taç yaprakların uç kısımları, çoğunlukla testere dişi gibi dilimlendikten sonra çiçek, sanatçının zevkine göre süslenmiştir.

Gonca karanfiller de açmış karanfil örneklerine çok benzer; ancak karanfilin yelpaze kısmındaki yapraklar henüz açmadığından üst üste ve irili ufaklı yapraklar halinde tasvir edilmiştir. Karanfil çiçeğinin yaprağı da doğadaki gerçeğine uygun çizilmiştir. Lalenin yaprağı kadar uzun olmasa da ince uzun bir yapıya sahiptir.

Karanfil çiçeği de lale ve gülden sonra 16. yüzyıl çinilerinde bolca kullanılan bir motiftir. Tek başına olduğu gibi lale ve karanfilin birlikte tasarlandığı düzenlemelere de sık rastlanır.

Aşağıda 15, 16 ve 17. yy.lara ait İznik klasiklerinden seçilmiş çeşitli karanfil motifi örneklerini görebilirsiniz. Örnekler incelendiğinde özellikle çanak kısımlarının birbirinden farklı olduğu görülür. Bazılarında tek bir çanak bazılarında ise yukarıda bahsedildiği gibi, üst üste çizilmiş kademeli çanak kısımları bulunmaktadır. Yelpazeyi andıran taç yaprakların sayısı da değişkenlik göstermektedir.

Resim 3.3: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifi

Resim 3.4: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.5: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.6: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.7: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.8: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.9: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.10: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.11: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.12: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.13: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifleri

Resim 3.14: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifi

Resim 3.15: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifi

Resim 3.16: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifi

Resim 3.17: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifi

3.2. Kullanım Yerleri

Karanfil motifi çini sanatında kullanılan karakteristik çiçeklerden bir tanesidir. Çok sevilerek çizilen karanfil motifi desen içinde ana motif olarak kullanılır. Desenin oluşturulmasında, zengin çeşitleri ile büyük bir katkı sağlar. Natüralist üslupta yapılmış çini eserlerini incelediğimizde karanfil motifi bazen yalnız bazen de diğer yarı stilize çiçek motifleriyle birlikte karşımıza çıkar. İznik klasikleri içinde yer alan Resim 3.18' deki örnekte gonca ve tam açmış karanfil motiflerini görebilirsiniz. Motiflerin çanak kısımları tek bir parçadan oluşmuştur. Tabağın kenarını sınırlayan kenar suyu çok ince olup tamamen karanfil motifleri ön planda tutulmuştur. Desende ayrıca karanfil motiflerinin kırık dal eğrileri dikkat çekicidir.

Resim 3.18: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifli tabak

İznik klasikleri içinde yer alan Resim 3.19'daki örnekte orta merkezde yer alan servi ağacının iki yanına belli bir düzenle yerleştirilmiş karanfil motiflerini görüyorsunuz. Karanfil motiflerinin çanak kısımları iki ayrı parçadan oluşmuştur. Karanfil motiflerinde kullanılan dal yaprakları üstteki örneğe göre daha düzdür.

Resim 3.19: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifli tabak

İznik klasikleri içinde yer alan Resim 3.20' deki örnekte karanfil motifleri ağırlıklı olmak üzere lale motifleri de kullanılmıştır. Karanfil motiflerinin taç yaprakları iki renkli olarak çalışılmış ayrıca çanak kısımları iki ayrı parçadan oluşmuştur. Karanfil motiflerinde kullanılan dal yaprakları oldukça küçük ve zayıftır.

Resim 3.20: İznik klasiklerinden alınmış karanfil motifli tabak

Kütahya E.M.L arşivinden alınmış 3.21' deki örnekte gene gonca ve tam açmış karanfil motifleri dikkat çekicidir. Ayrıca kullanılan kırık dal eğrileri desene farklı bir hareket katmaktadır.

Resim 3.21: Kütahya E.M.L arşivinden alınmış karanfil motifli tabak

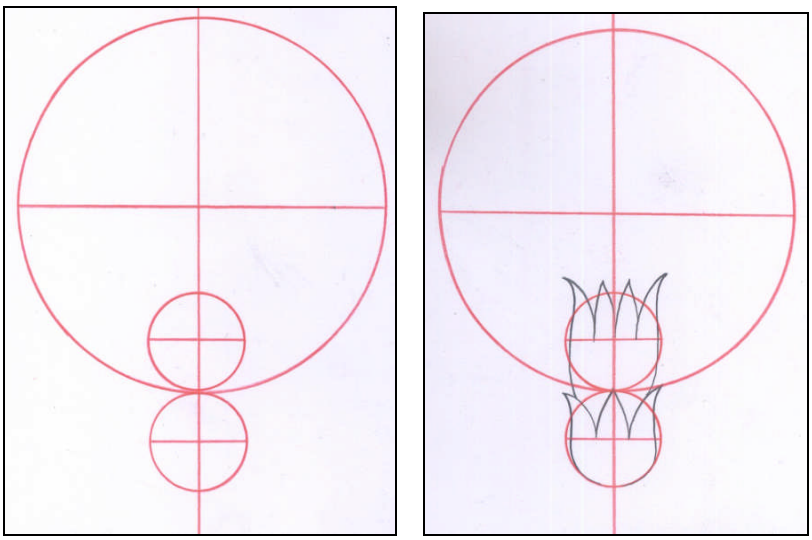
3.3. Çizim Tekniği

Uygulama faaliyetlerinde ilk olarak; dal ve dal yaprakları olmadan sadece karanfil motifinin çizim çalışmaları yapılacaktır. Bu şekilde karanfil motifinin çizim tekniği tamamen kavrandıktan sonra dal eğrisi üzerinde çizimler yapılacaktır.

İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan her ölçü içine karanfil motifini çizebilmektir. İleriki uygulamalarda kullanım yeri ve amacına uygun olarak istenilen büyüklüklerde karanfil motifini çizebilmek çok önemlidir.

Sağa veya sola bakan karanfil motiflerini çizmek için öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. Motifimizin büyüklüğünü ise kanaviçemizle ayarlarız. Aynı kanaviçeyi büyük çizdiğimizde, orantılı olarak motifimiz de büyür, küçük çizdiğimizde motifimiz de küçülür. Bu nedenle çalışmalarınızda verilen ölçüler içine kanaviçeleri farklı ölçülerde çizerseniz değişik ölçülerde motifler çizmiş olursunuz.

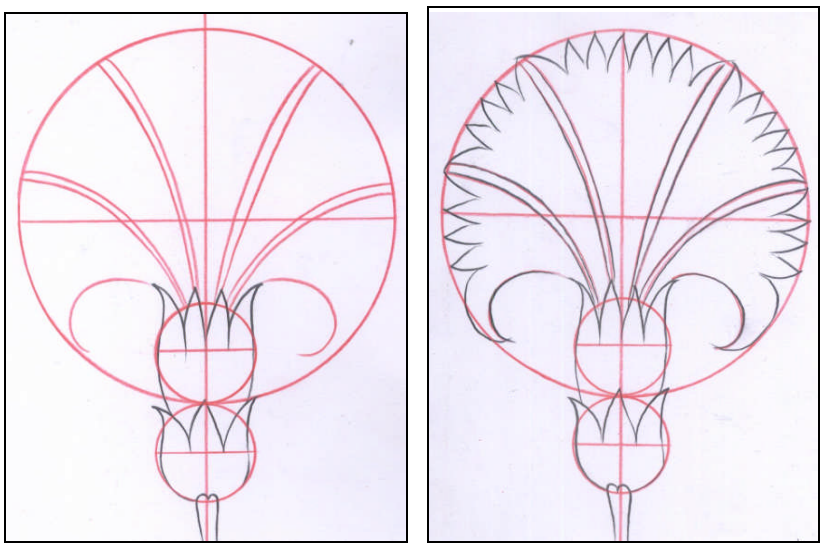
Çinide kullanılan karanfil motifleri stilize edilip sadeleştirilmesine rağmen, çiçeğin ana özelliği kaybedilmeden doğal haliyle verilmiştir. Karanfil motifinin çizimine kanaviçenin belirlenmesi ile başlanır. Kanaviçe çiziminde önce kanaviçenin üzerinde yer alacağı orta eksen (dal eğrisi çizgisi) çizgisi belirlenir. Orta eksen çizgisi üzerine Resim 3.22 -A- da gösterildiği gibi bir büyük ve iki küçük daireden oluşan motifin kanaviçesi çizilir. Büyük dairenin içinde ve dışında yer alan küçük dairelere Resim 3.22-B-motifin çanak kısmı çizilir. Tamamıyla açmış karanfilin diğer çiçeklerde olduğu gibi bir çanak ve hatta bu çanak üzerinde küçük çanaktan çıkan daha uzunca bir çanak kısmı daha bulunur. Bu kademeli kısım sayısı bazen daha da artabilir.

-A- **-B-**

Resim 3.22: Karanfil motifinin kanaviçesi ile çanak kısmının çizimi

Motifin çiziminde çiçeğin çanağı belirlendikten sonra taç yaprakların oturacağı bölüm, bir yelpazeyi andırır şekilde, yarım daireye yakın bir formda, çanağın üzerine oturtulmuş olmalıdır. Bu yelpaze Resim 3.23 -A- da gösterildiği gibi ortasındaki taç yapraklar daha iri, yanlara gittikçe küçülecek şekilde simetrik olarak parçalara bölünür. Parçalama işlemi genellikle ortaya bir tane yaprak gelecek şekilde düşünülmüştür. Dolayısıyla taçyaprak sayısı üç, beş, yedi gibi tek sayılardan oluşur. Bunun dışına çıkan örnekler de bulunmaktadır. Taç yaprakların uç kısımları, çoğunlukla Resim 3.23 -B- de gösterildiği gibi dilimlendikten sonra, çiçek sanatçının zevkine göre süslenmiştir. Taç yaprakların uç kısımları farklı şekillerde dilimlenebilir. Çizen kişinin zevki doğrultusunda bazen yuvarlak bazen testere dişi gibi bazense basit yaprak formunda dilimlenebilir. Karanfil çiçeğinin yaprağı da doğadaki gerçeğine uygun çizilmiştir. Lalenin yaprağı kadar uzun olmasa da ince uzun bir yapıya sahiptir.

-A- **-B**

Resim 3.23: Karanfilin taç yapraklarının yerinin belirlenerek çizimi

Çini sanatında kullanılan karanfil motifi, çiçeğin profilden görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir. Bunlar genellikle tamamıyla açmış ya da gonca halinde karanfiller olarak kompozisyonlarda kullanılmıştır fakat İznik klasikleri incelendiğinde çok nadir de olsa kuş bakışı çizilmiş karanfil örneklerine de rastlanır. Aşağıda İznik klasiklerinden ve günümüz çizimlerinden derlenmiş çeşitli karanfil örneklerini inceleyebilirsiniz.

Resim 3.24: İznik klasikleri arasından seçilmiş karanfil örnekleri

Resim 3.25: İznik klasikleri arasından seçilmiş karanfil örnekleri

Resim 3.26: İznik klasikleri arasından seçilmiş karanfil örnekleri

Resim 3.27: Profilden ve kuş bakışı çizilmiş karanfil örnekleri

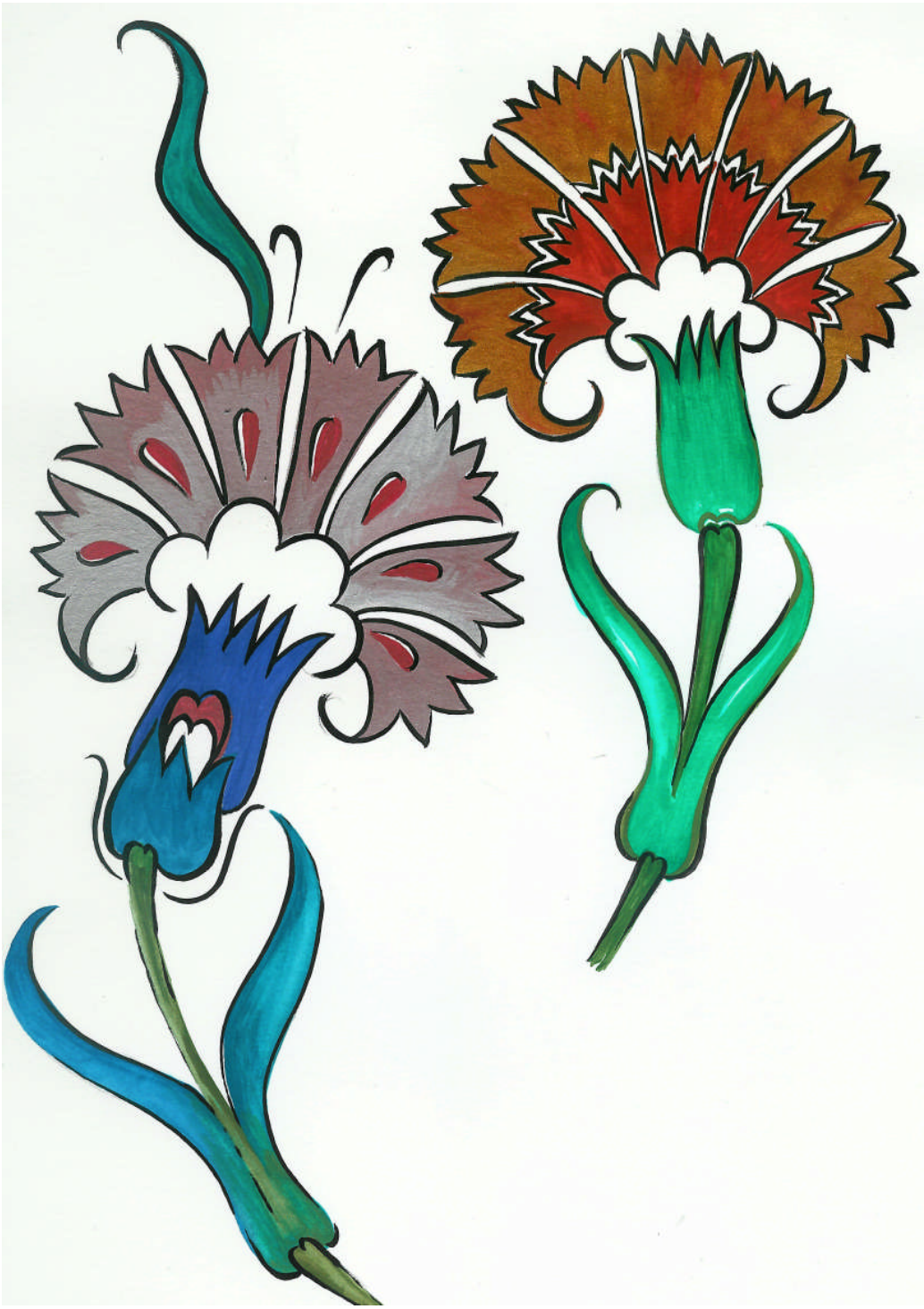
Resim 3.28: Dal eğrisi üzerinde çizilmiş gonca ve tam açmış karanfil örnekleri

Resim 3.29: Dal eğrisi üzerinde çizilmiş gonca ve tam açmış karanfil örnekleri

Resim 3.30: Dal eğrisi üzerinde çizilmiş tam açmış karanfil örnekleri

Resim 3.31: Dal eğrisi üzerinde çizilmiş tam açmış karanfil örnekleri

UYGULAMA FAALİYETİ-1

Karanfil Motifinin Çizimi

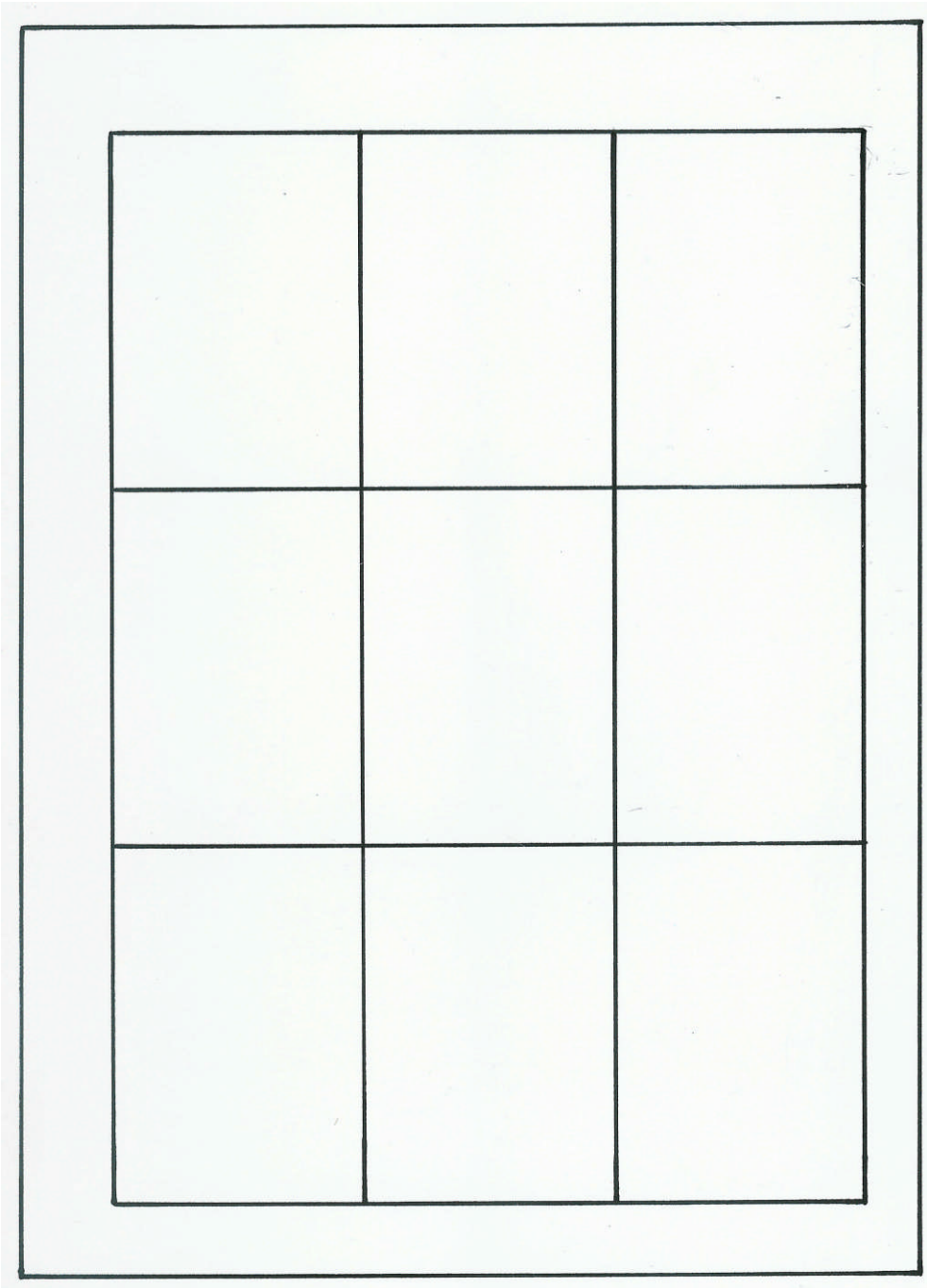
Kullanılacak Araç Gereçler

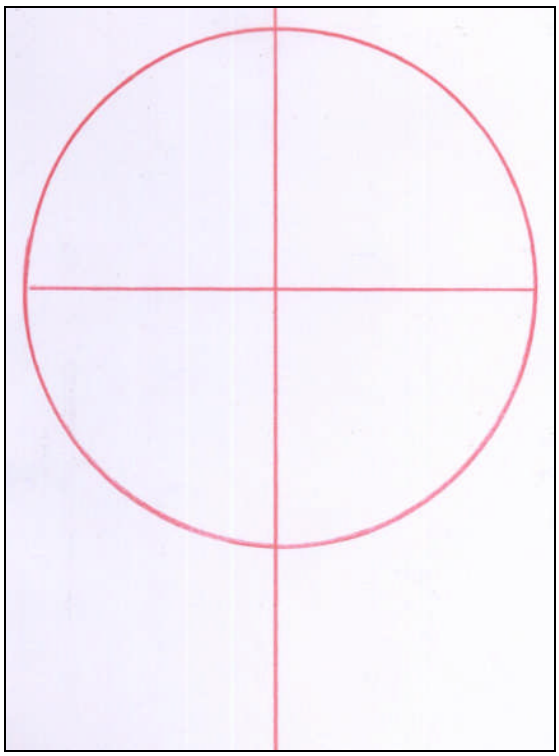
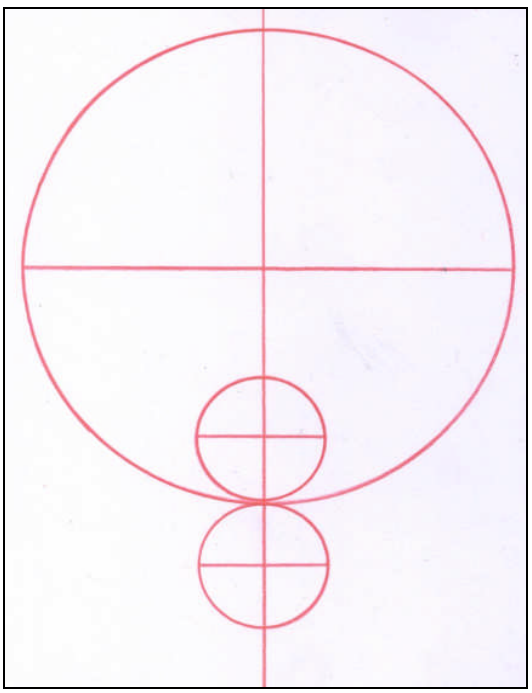
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

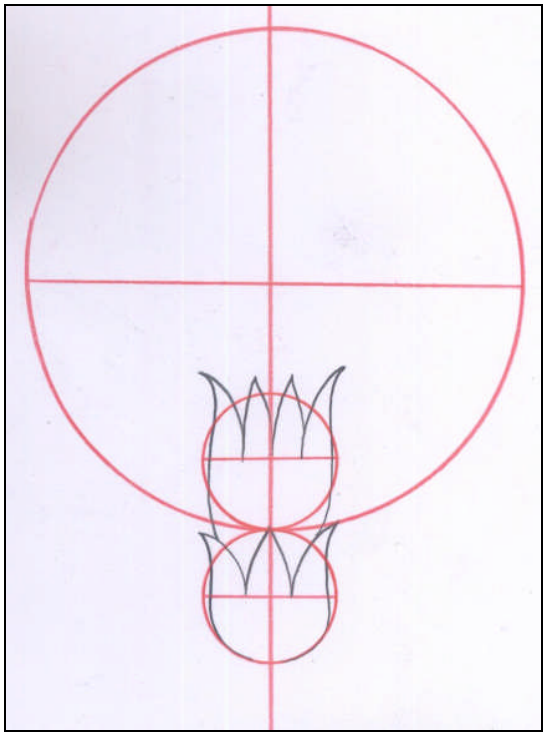
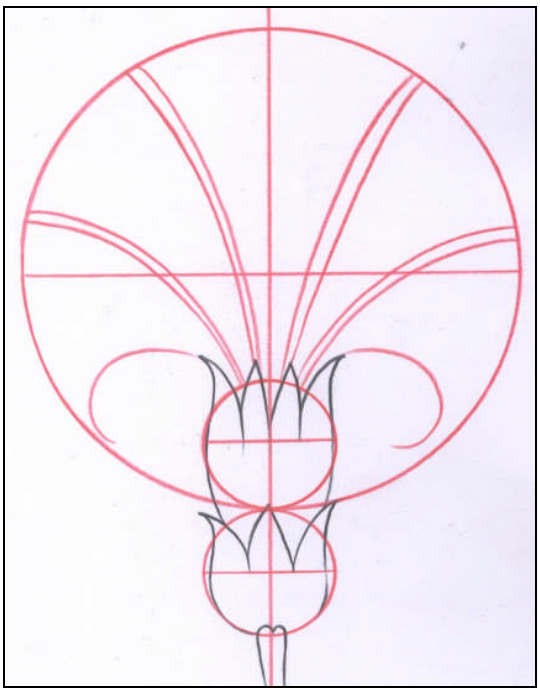
İşlem Basamakları

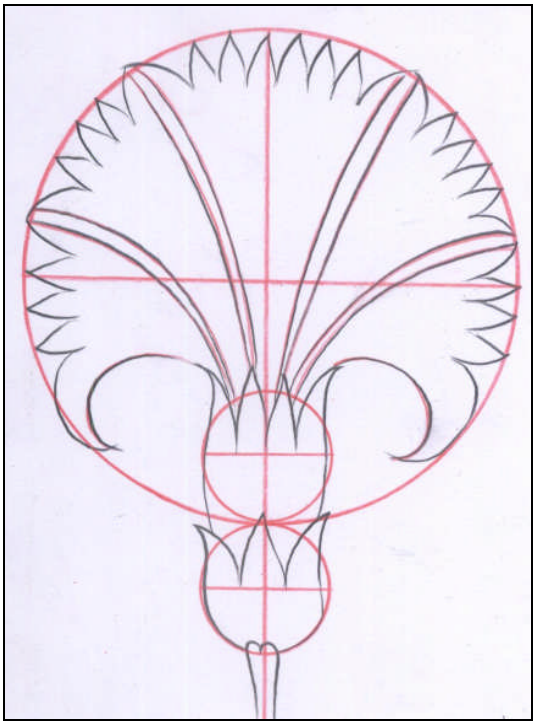
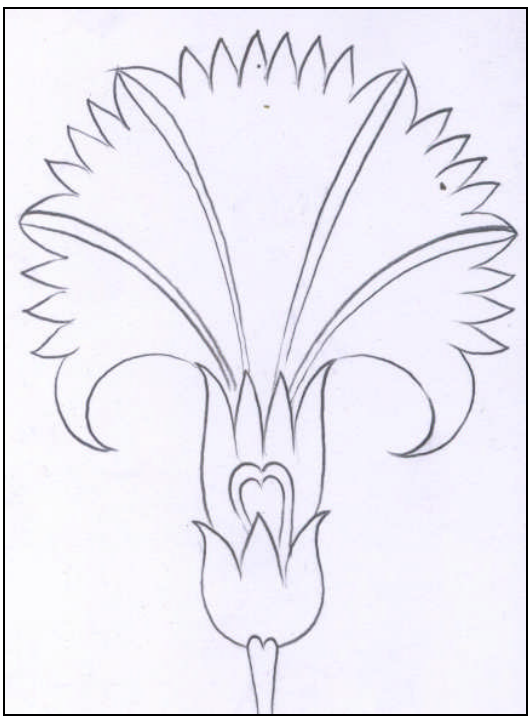
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstünden 30mm, sol kenarından 25 mm, altıdan 20 mm ve sağ kenarından 15 mm boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda görülen 70x100 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek karanfil motifini çiziniz

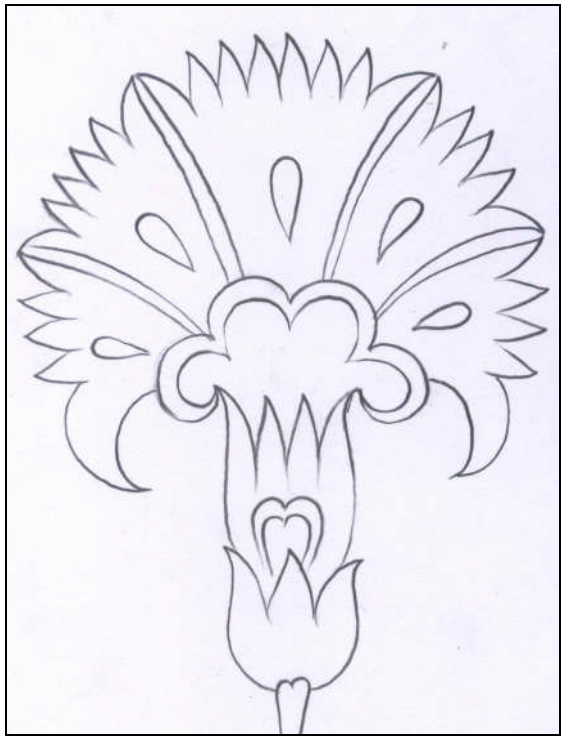
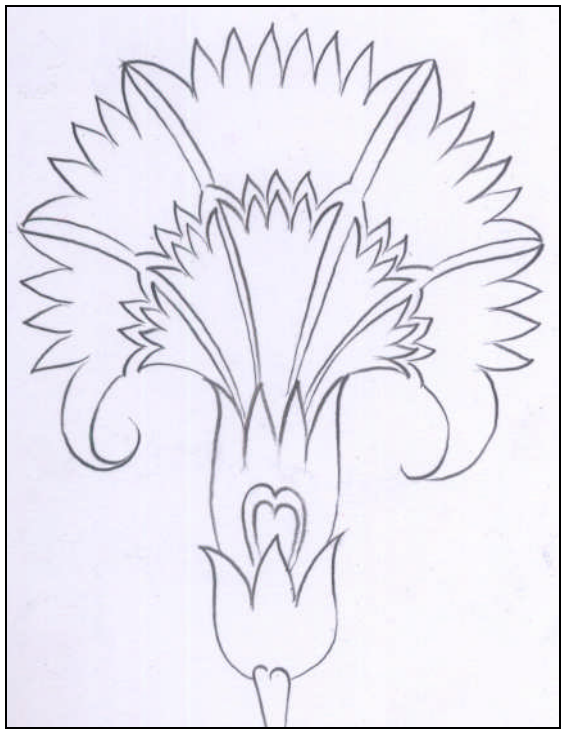
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

➢ Verilen ölçü içine orta eksen çizgisini çiziniz. ➢ Orta eksen çizgisi üzerine büyük dairenizi çiziniz.	
➢ Yan tarafta gösterildiği gibi iki küçük dairenizi çiziniz. Küçük daireler motifin çanak kısmını oluşturacaktır. ➢ Karanfil motifinin kanaviçesini temize çekerek dairelerinizin orantısını kontrol ediniz. Unutmayınız ki kanaviçedeki herhangi bir hata motifinizin hatalı olmasına sebep olacaktır.	

➢ Çanak vazifesi gören çiğdem motiflerini, küçük dairelerin içine çiziniz.	
➢ Orta eksen çizgisini (dal eğrisini) ölçü alarak büyük daire üzerinde taç yaprakların yerini belirleyiniz. Çizeceğiniz karanfil motifi beş tane taç yapraktan oluşmaktadır. Taç yaprakları belirlemeye ortadan başlayınız. Yanlarda bulunan taç yaprakların birbirine simetrik ve eşit ölçüde olmasına dikkat ediniz.	

➢ Taç yaprakları çizerek uçlarını dilimleyiniz.	
➢ Karanfil motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek karanfil motiflerini çiziniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

➢ Yukarıda çizilen karanfil motifinin süslenmesiyle oluşmuş, yan taraftaki karanfil motifini inceleyiniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yan tarafta verilen karanfil motifini çiziniz. ➢ Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda karanfil motifi çizildikten sonra en son aşamada süslenmesi gerekir.	
➢ Yukarıda çizilen karanfil motifinin süslenmesiyle oluşmuş, yan taraftaki karanfil motifini inceleyiniz. ➢ Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yan tarafta verilen karanfil motifini çiziniz. ➢ Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda karanfil motifi çizildikten sonra en son aşamada süslenmesi gerekir.	

UYGULAMA FAALİYETİ-2

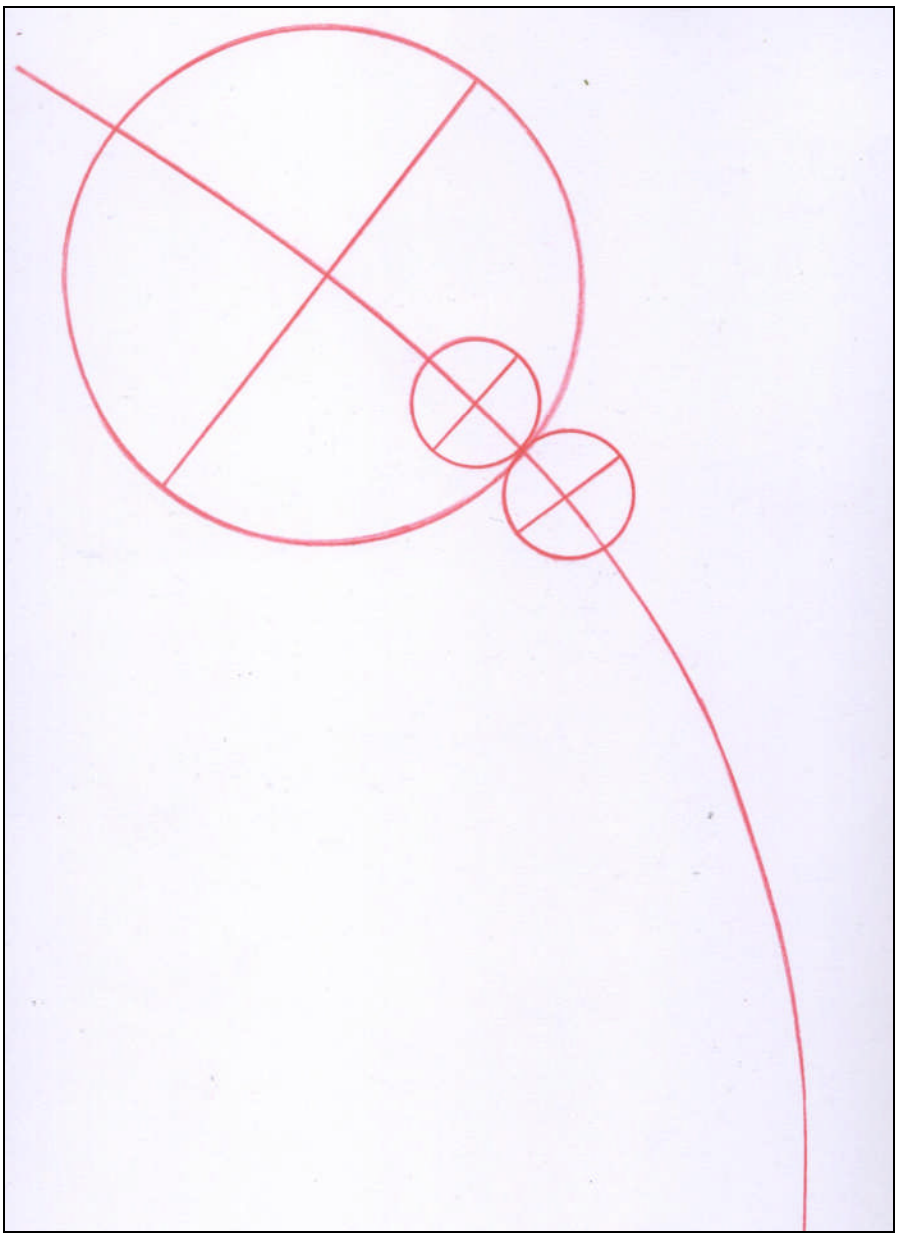
Dal Eğrisi Üzerinde Karanfil Motifinin Çizimi

Kullanılacak Araç Gereçler

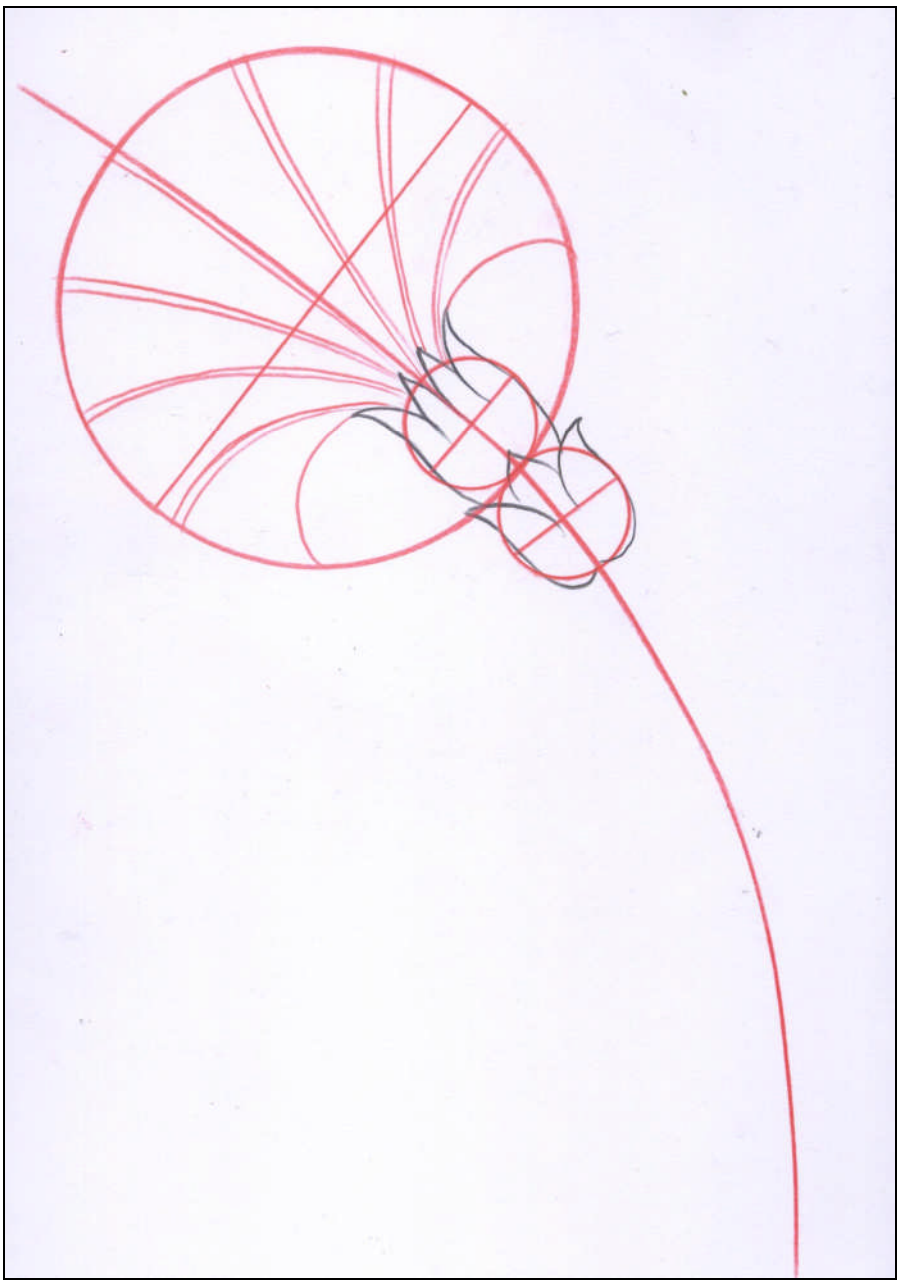
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

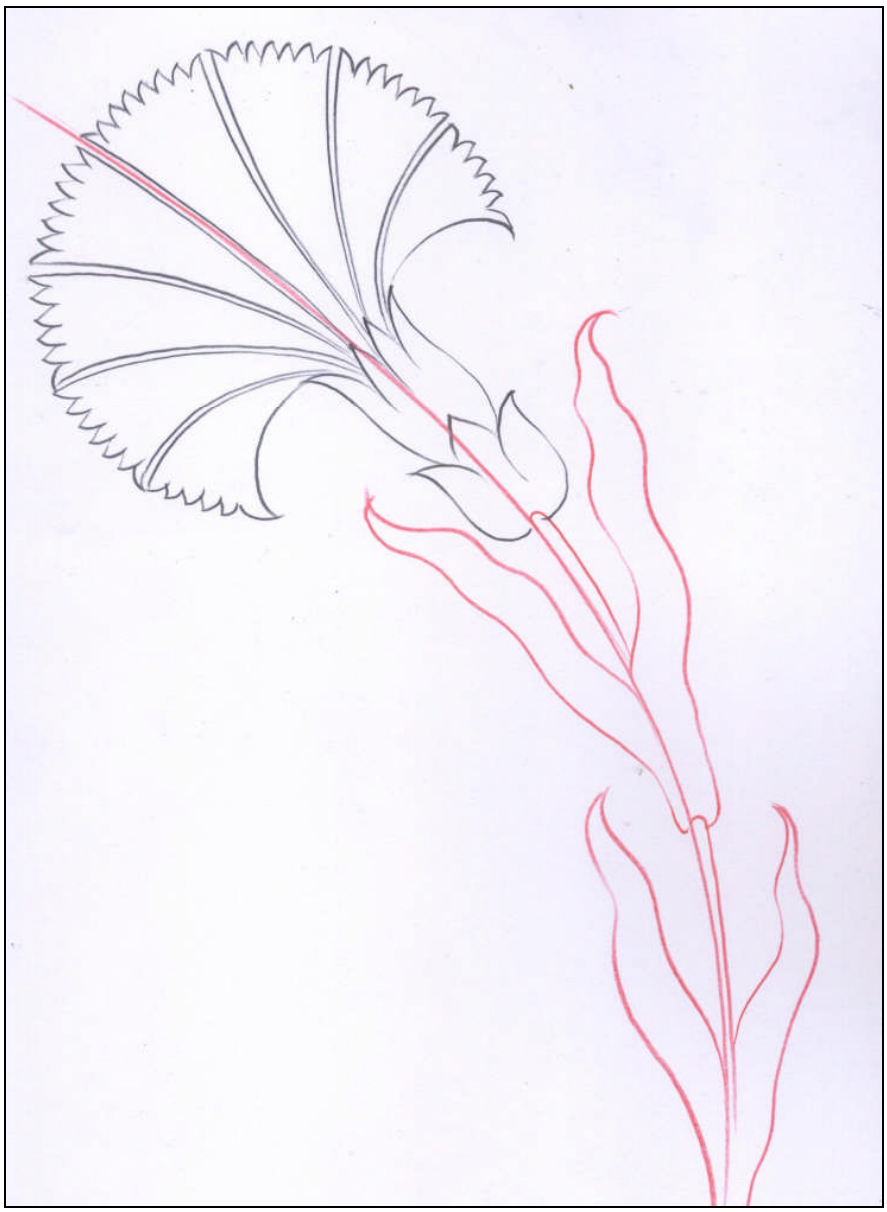
- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstünden ve sol kenarından 30 mm, altından ve sağ kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Antet çizgilerinin içinde kalan kısmı 100x150 mm ölçülerinde, dört eşit dikdörtgene bölünüz.
- 100x150 mm' lik çizim alanlarına işlem sırasını takip ederek değişik yönlerde (sağa sola bakan) karanfil motiflerini çiziniz.
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine büyük dairenizi ve küçük dairelerinizi çiziniz.
- Karanfil motifinin kanaviçesini temize çekerek dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz.

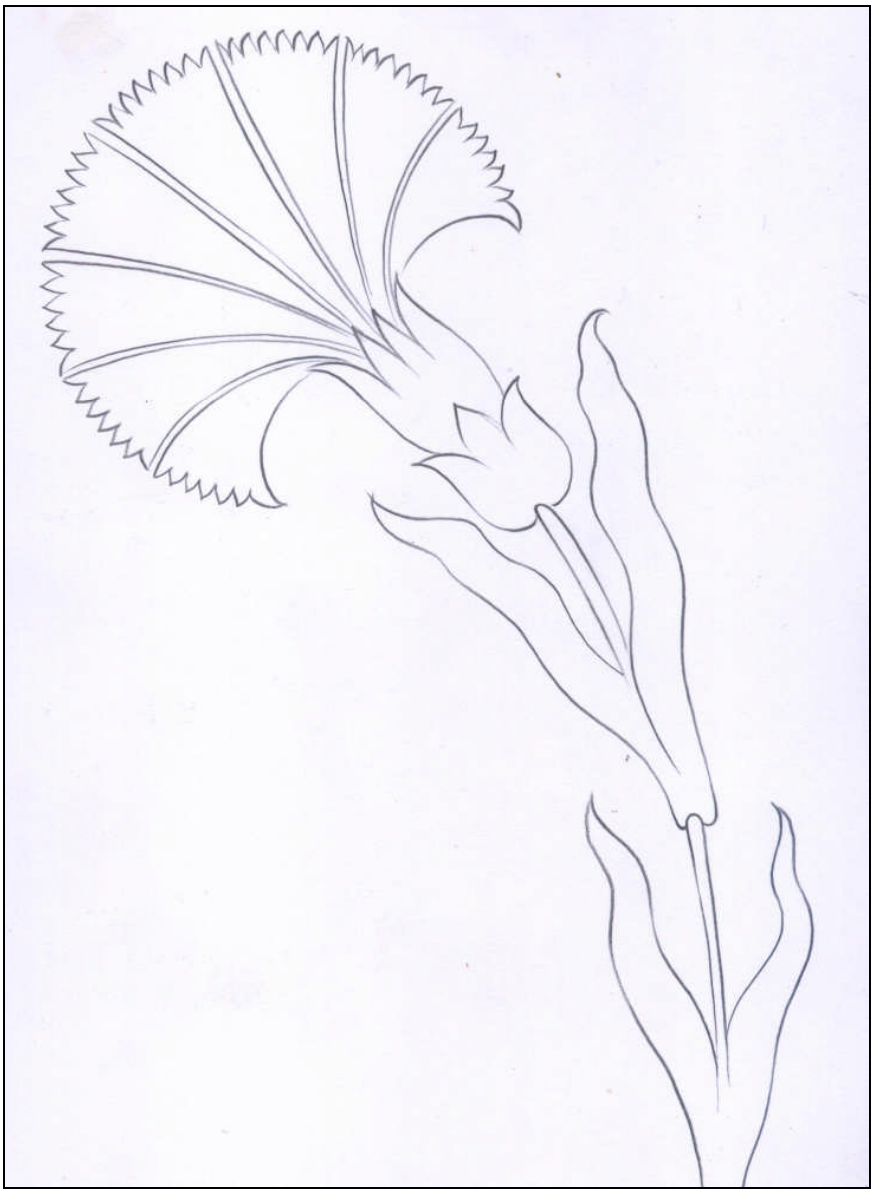
- Çanak vazifesi gören çiğdem motiflerini çiziniz.
- Dal eğrisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz.

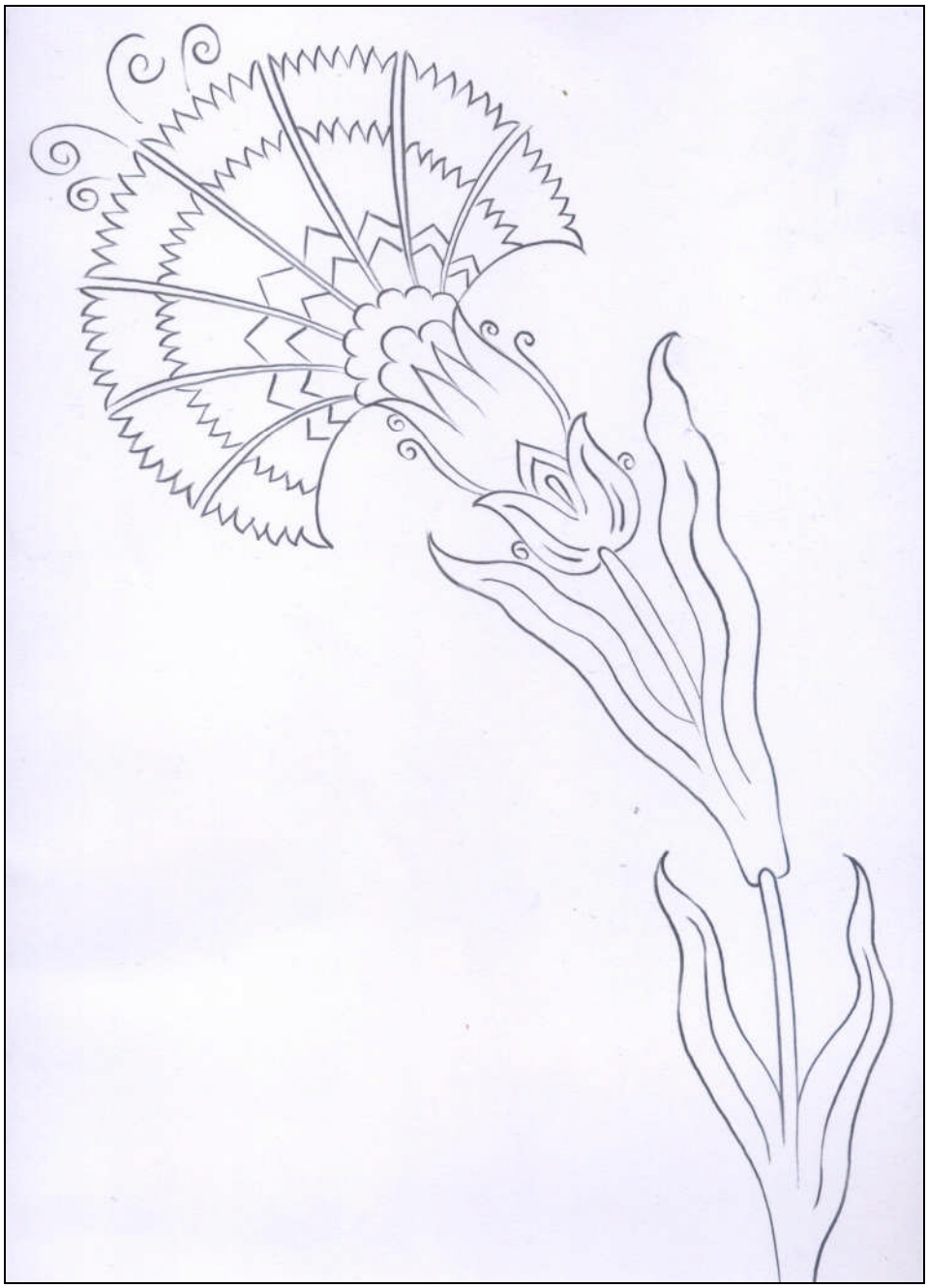
- Taç yaprakları çizerek uçlarını dilimleyiniz.
- Karanfil motifini temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Motifin dal kısmını çiziniz.
- Dal yapraklarını çiziniz.

- Dalı ve yapraklarıyla birlikte çizdiğiniz karanfil motifini temize çekerek en son halini veriniz.
- Çalışma kâğıdında bulunan diğer boş alanlara aynı işlem sırasını takip ederek çizimlerinizi tekrar ediniz. Motiflerin farklı yönlere bakmasına dikkat ediniz. Ayrıca kanaviçe ölçülerini değiştirerek farklı büyüklüklerde karanfil motifleri çiziniz.

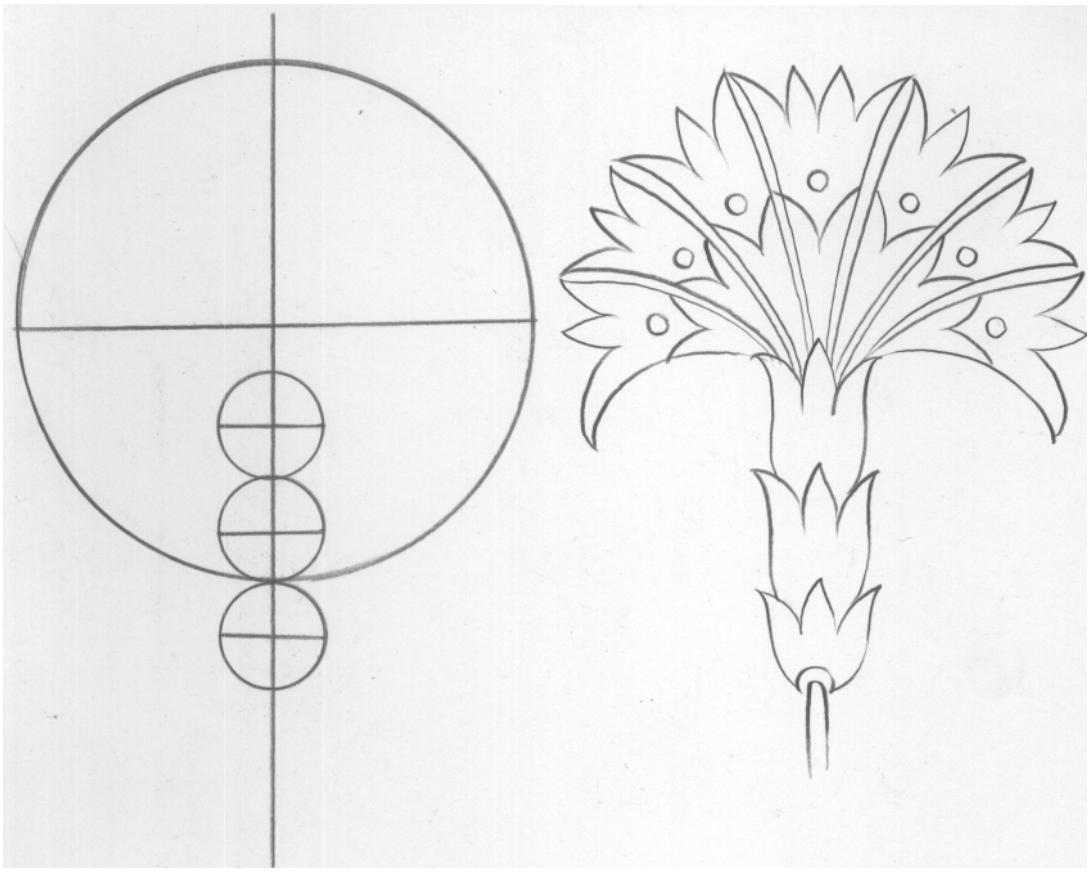
- Yukarıda çizimi yaptırılan karanfil motifi, en yalın ve sade biçimden oluşmaktadır. Gerekli beceri ve pratikliği kazanıncaya kadar aynı motifi çiziniz.
- Aşağıda verilen çizim örneği yukarıda çizilen karanfil motifinin süslenmesinden oluşmuştur. Bu şekilde aynı motife değişik bir görüntü ve hava verilmiştir. Sizler de yukarıda kullandığınız ölçülerde kâğıt hazırlayarak bu şekilde değişik çizimler yapabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; yukarıda kullandığınız ölçülerde bir adet çizim kâğıdı hazırlayınız. Hazırladığınız bu dikdörtgenlerin içine aşağıda kanaviçesi ve çizilmiş örneği verilen, yedi tane taç yaprağı ve üç kademeden oluşan çanak kısmı bulunan karanfil motifini değişik yönlerde, dal eğrisi üzerinde çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1.Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3.Antet çizgisinin içine 100x150 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
4.100x150 mm'lik alanların birincisine karanfil motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
5.Dal eğrisi üzerinde karanfil motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
6.Karanfil motifinin üç kademeden oluşan çanak kısmını belirlediniz mi?		
7.Karanfil motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		
8.Karanfil motifinin taç yapraklarının yerini belirlediniz mi?		
9.Karanfil motifinin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
10.Karanfil motifini verilen örnek doğrultusunda süslediniz mi?		
11.Karanfil motifini temize çektiniz mi?		
12.Karanfil motifinin dalını çizdiniz mi?	.	.
13.Karanfil motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
14.100x150 mm' lik alanların diğerlerine de yukarıdaki sırayı takip ederek karanfil motiflerini çizdiniz mi?		
15.Gerekli gördüğünüz her aşamada çizimlerinizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
16.Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		
17.Çizdiğiniz karanfil motifleri, örnek çizimlere benzedi mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda **" Hayır "** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı **" Evet "** ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki ilk dört soruda doğru olan şıkkı işaretleyiniz. Diğerlerinde boşlukları doldurunuz.

1- Natüralist üslup kim tarafından geliştirilmiştir?

A) Şah Kulu
B) Kara Memi
C) Kim tarafından geliştirildiği bilinmiyor
D) Anonim

2- Natüralist üslup hangi yüzyılda ortaya çıkmıştır?

A) XIV. yy.
B) XV. yy.
C) XVI. yy.
D) XVII.yy.

3- Dört çiçek üslubu olarak da geçen, natüralist üslupta bahsi geçen çiçek motifleri hangileridir?

A) Lale, karanfil, gül, sümbül
B) Lale, karanfil, sümbül, zambak
C) Lale, çiğdem, gül, sümbül
D) Karanfil, gül, sümbül, zambak

4- Çini sanatında en çok kullanılan çiçek motifleri hangileridir?

A) Nergis, gül, lale
B) Kokulu menekşe, zambak, süsen
C) Çiğdem, lale, karanfil
D) Gül, karanfil, lale

5- Çiğdem motifi desen içinde genellikle doldurmak ve deseni daha göstermek için kullanılır.

6- İstanbul'da bulunan abidelerimizin yalnız duvar çinilerinde çeşit lale motifi saptanmıştır.

7-Çok sevilerek çizilen lale motifi desen içinde motif olarak kullanılır.

8-Çini sanatında kullanılan karanfil motifi, çiçeğin görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir.

9-Karanfil motifinin kanaviçesi büyük ve küçük daireden oluşur.

10- Çizimi tamamlanan çeşitli motifler, sanatçının zevki doğrultusunda son aşamada çeşitli şekillerde **.**

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme ölçütleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise performans testine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

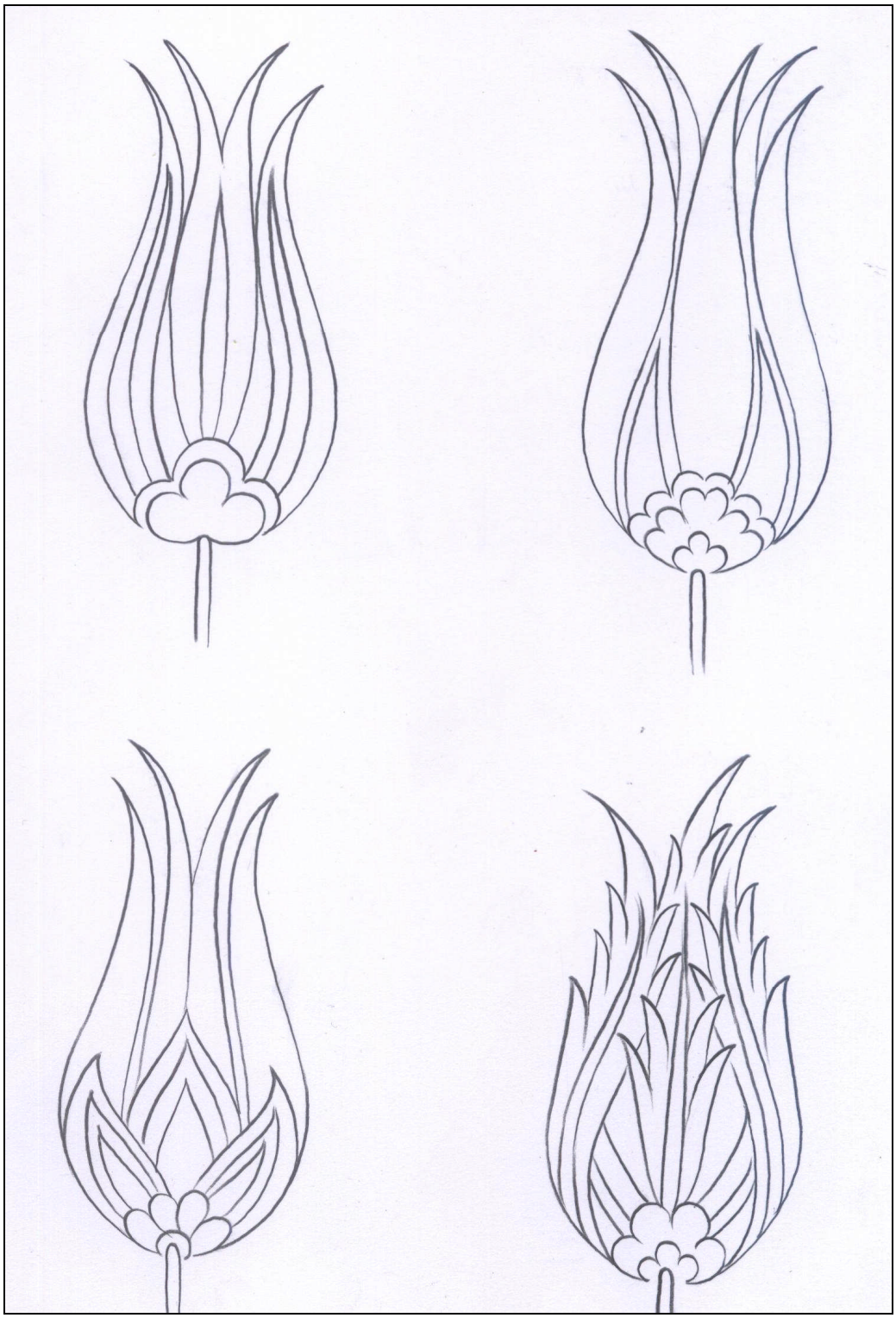
Kazandığınız beceriler doğrultusunda;

SORU 1. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınıza, aşağıda verilen lale motiflerini dal eğrisi üzerinde birer tane çiziniz Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstünden ve sol kenarından 30 mm, altından ve sağ kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Antet çizgilerinin içinde kalan kısmı 100x150 mm ölçülerinde, dört eşit dikdörtgene bölünüz.

SORU 2. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınıza; üç, beş, yedi ve dokuz adet taç yapraktan oluşmuş karanfil motiflerinden dal eğrisi üzerinde birer tane çiziniz. Çizdiğiniz karanfil motiflerini çizim tekniğinde verilen örneklerden yararlanarak süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

- Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üstünden ve sol kenarından 30 mm, altından ve sağ kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Antet çizgilerinin içinde kalan kısmı 100x150 mm ölçülerinde, dört eşit dikdörtgene bölünüz.

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1.Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3.Antet çizgisinin içine 100x150 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
4.Lale motiflerinin çizimi için hazırladığınız 100x150 mm'lik alanların birincisine lale motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
5.Dal eğrisi üzerinde lale motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
6.Lale motifinin çanak kısmını belirlediniz mi?		
7.Lale motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		
8.Lale motifinin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
9.Lale motifini verilen birinci örnek doğrultusunda süslediniz mi?	.	.
10.Lale motifini temize çektiniz mi?		
11.Lale motifinin dalını çizdiniz mi?		
12.Lale motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
13.Lale motiflerinin çizimi için hazırladığınız 100x150 mm' lik alanların diğerlerine de örnek çizimler doğrultusunda ve yukarıdaki sırayı takip ederek lale motiflerini çizdiniz mi?		
14.Çizdiğiniz lale motifleri, örnek çizimlere benzedi mi?		
15.Karanfil motiflerinin çizimi için hazırladığınız 100x150 mm' lik alanların birincisine karanfil motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
16.Dal eğrisi üzerinde karanfil motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
17.Karanfil motifinin çanak kısmını belirlediniz mi?		
18.Karanfil motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		

19.Karanfil motifinin üç adet taç yaprağının yerini belirlediniz mi?		
20.Karanfil motifinin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
21.Karanfil motifini süslediniz mi?		
22.Karanfil motifini temize çektiniz mi?		
23.Karanfil motifinin dalını çizdiniz mi?		
24.Karanfil motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
25.Karanfil motiflerinin çizimi için hazırladığınız 100x150 mm' lik alanların diğerlerine de yukarıdaki sırayı takip ederek beş, yedi ve dokuz adet taç yapraktan oluşan karanfil motiflerini çizdiniz mi?		
26.Çizdiğiniz karanfil motifleri, örnek çizimlere benzedi mi?		
27.Gerekli gördüğünüz her aşamada çizimlerinizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
28.Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda "Hayır" cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	**B**
2	**C**
3	**A**
4	**D**
5	**boşluklar zengin**
6	**312**
7	**ana**
8	**profilden**
9	**bir - iki**
10	**süslenebilir**

KAYNAKÇA

- AKAR, Azade, **Treasury of Turkısh Desıgns 670 Motifs from İznik Pottery**, DOVER PUBLICATIONS, INC. New York.
- BİROL, İnci A. DERMAN, **Çiçek, Türk Tezyini Sanatlarında Motifler,** Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1991.
- BAKIR, Dr. Sitare Turan, **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara,1999.
- Kütahya Merkez Teknik Lise-Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi, Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı, Çinicilik Dalı arşivinden yararlanılmıştır.
- ÖZKUL FINDIK, Nurşen, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları** (1980–1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001.
- ŞAHİN, Faruk, **Türk Çini Sanatı Süslemeciliği**, Anadolu Üniversitesi Yayınları NO:325.

TC
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

KIR ÇİÇEKLERİ 2

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1 3
1. GONCA GÜL MOTİFİ 3
1.1. Tanımı 3
1.2. Kullanım Yerleri 7
1.3. Çizim Tekniği 15
UYGULAMA FAALİYETİ 17
UYGULAMA FAALİYETİ 23
UYGULAMA FAALİYETİ 31
UYGULAMA FAALİYETİ 34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 37
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2 39
2. GÜL MOTİFİ 39
2.1. Tanımı 39
2.2. Kullanım Yerleri 45
2.3. Çizim Tekniği 57
UYGULAMA FAALİYETİ 70
UYGULAMA FAALİYETİ 73
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 80
MODÜL DEĞERLENDİRME 82
CEVAP ANAHTARLARI 86
KAYNAKLAR 87

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0099**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
DAL/MESLEK	**Çinicilik**
MODÜLÜN ADI	**Kır Çiçekleri 2**
MODÜLÜN TANIMI	Çini sanatında kullanılan gonca gül ve gül motiflerinin tanımları, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Kır Çiçekleri 1, modülünü almış olmak
YETERLİK	Kır çiçekleri grubu motiflerini çizmek
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları ana motiflerinden olan ve kır çiçekleri motifleri içinde yer alan, gonca gül ve gül motiflerini asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** Gerekli ortam sağlandığında; 1. Gonca gül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. 2. Gül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Açılı çizim masası, parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 kalem, 2B kalem ucu, gönye, cetvel
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Çinilerde kullanılan motifler, belli üsluplar içinde yer alan, temel bazı kurallar üzerine oturtularak sonsuz şekilde üretilebilen, çini desenlerinin yapı taşlarını oluşturan, süsleme unsurlarıdır.

Natüralist üslup motiflerini yarı stilize motifler grubunda ele almaktayız. İsminden de anlaşılacağı gibi natüralist üslup içinde yer alan çiçek motifleri, çok fazla stilize edilmeden, doğadaki natürel (doğal) hallerine oldukça benzer şekilde çizilerek desenlere aktarılmıştır. Çiçek ve doğa sevgisinin yoğunluğu ve buna paralel olarak çiçeğin bol olması bu üslubun sevilmesinde ve yayılmasında etkin rol oynamıştır.

Lale, karanfil, gül, sümbül, gibi çiçek motiflerinin yanında, nergis, süsen, zambak, kokulu menekşe, çiğdem gibi çok çeşitli çiçekler çini desenlerini süslemektedir. Günümüz çini eserlerinde, yarı stilize (yarı üsluplaştırılmış) çiçek motifleri arasında özellikle gül, lale, ve karanfil motiflerinin ön plana çıkarak çok kullanıldıkları görülmektedir.

Kır çiçekleri 1 modülü ile adı geçen yarı üsluplaştırılmış çiçek motiflerine kısa bir giriş yapılarak tanıtılmış ve bu üslup içinde geçen çiğdem, lale ve karanfil motifleri ayrıntılı olarak işlenmişti. Kır çiçekleri 2 modülünde natüralist üslup içinde yer alan en önemli motiflerden gül ve gonca gül motiflerinin önemi, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ayrıntılı olarak işlenmektedir. Bu modülü tamamladığınız zaman sizler çini sanatında çok önemli yeri olan, yarı stilize çiçek motiflerinden gül ve gonca gül motiflerini istediğiniz ölçülerde ve tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–1

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; gonca gül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çini sanatında kullanılan gonca gül motiflerini araştırınız. Bulduğunuz örneklerden üç tane farklı gonca gül motifini çiziniz.
- Türk süsleme sanatlarının çeşitli kollarında (tezhip, maden, taş, dokuma v.b) kullanılan gonca gül motiflerini araştırarak benzer ve farklı yönlerini inceleyiniz.

1. GONCA GÜL MOTİFİ

1.1. Tanımı

Goncanın sözlük anlamı, henüz açılmamış veya açılmaya yüz tutmuş çiçektir. Buna göre yeni açılmaya yüz tutmuş güle, gonca gül denir. Resim 1. 1'de doğada yetişen gonca gülleri görebilirsiniz. Çinide kullanılan gonca gül motifini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz. Yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri arasında yer alan, oval formdaki çanak ve yukarıya doğru yükselen çanak yaprakları ile çanak yapraklarının arasında yeni açılmaya yüz tutmuş taç yapraklarından oluşan, doğadaki gonca gülün stilize edilmesi ile oluşan motiftir. Çini sanatında kullanılan gonca gül motifi, çiçeğin profilden görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir.

Gülün bodur ağaç, çalı ve tırmanıcı çalı olmak üzere pek çok çeşitleri bulunmaktadır. Yedi, sekiz bine çıkan bu çeşitler, çiçeklerinin kokusu, rengi, şekli, iriliği ve ufaklığı ile birbirinden ayrılır. Bunlara paralel olarak gonca güllerde çeşitlerine göre farklılaşarak, görünüm olarak birbirinden ayrılırlar. Çini sanatında natüralist bir yaklaşımla çizilen gonca gül motifleri doğadan aynen olmasa da, oldukça benzer şekilde desenlere aktarılmışlardır. İznik klasik eserlerinde kullanılan gonca gül motifleri incelendiğinde, bunların birbirlerine benzemekle birlikte ufak tefek farklılıklar gösterdikleri gözlenir. Motifin çanak yaprakları uzun - kısa, tırnaklı - tırnaksız olabilir. Gene çiçeğin taç yaprakları farklı görünüşlerde olabilir. Bu ufak farklılıklar gonca gül motifini çeşitlendirerek zenginleştirirler. Buna rağmen en basit ve küçük bir gonca gülde bile taç yaprakları ve çanak kısmı belirgindir. Yarı üsluplaştırılmış (stilize edilmiş) olmalarına rağmen ana karakterini kaybetmeyen gonca gül motifleri desen içinde hemen fark edilirler. Karakteristik formdaki gül goncaları kompozisyonlarda vazgeçilmez motiflerden olmuştur. Aşağıda Resim 1. 2. -1. 3. ve 1. 4'te 15. yüzyıl İznik yapımı çinilerde görülen gonca gül motiflerinden bazıları yer almaktadır.

Resim 1. 1: Doğada yetişen gonca güller

Resim 1.2: 15. Yüzyıl İznik klasik eserleri arasında görülen gonca gül motifleri

Resim 1. 3: 15. Yüzyıl İznik klasik eserleri arasında görülen çeşitli gonca gül motifleri

Resim 1.4: 15. Yüzyıl İznik klasik eserleri arasında görülen çeşitli gonca gül motifleri

1.2. Kullanım Yerleri

Gül ve gonca gül motifi çini sanatında kullanılan karakteristik çiçeklerdendir. Çok sevilerek çizilen gonca gül motifleri desen içinde ana motif olarak kullanılır. Desenin oluşturulmasında, zengin ve gösterişli yapıları ile büyük katkı sağlarlar. Natüralist üslupta yapılmış çini eserleri incelendiğinde, gonca gül motifinin bazen kendi dal eğrisi üzerinde tek başına bazen de tam olarak açmış gül motifleriyle aynı dal eğrisi üzerinde kullanıldığı görülür. Bu tamamen sanatçının tercihine ve motiflerin kompozisyon içindeki dağılımlarına bağlıdır. Gonca gül motifi, henüz tam olarak açılmamış gül motifini temsil ettiği için, gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde kullanılması gayet normaldir. Resim 1. 5. - 1. 6. - 1. 7.- 1. 8. - 1. 9. ve 1. 10 'da gonca gül motifleri, gül motifleri ile aynı dal üzerinde, Resim 1. 11 ve 1. 12'de ise kendi dal eğrileri üzerinde görülmektedir. Aşağıda sunulan bu örnekler, 15. yüzyıl İznik yapımı çini tabaklardan alınmış çeşitli detay görüntülerden oluşmaktadır.

Gonca gül motifi kompozisyon içinde, genellikle diğer bitkisel motifler ile birlikte küme yaprak motifinin arasından çıkarak yükselir. Desen içinde bir dal eğrisi üzerinde bir gonca gül motifi olabileceği gibi birkaç tane de olabilir. Gonca gül motifi sadece gül motifiyle aynı dal üzerinde yer alabilir. Diğer motiflerle aynı dal üzerinde yer alamaz. Ancak diğer motiflerle aynı kompozisyon içinde, zeminden yükselerek diğer çiçeklerle birlikte demetler oluşturabilir.

Resim 1. 5: Gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifi

Resim 1. 6: Gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifi

Resim 1. 7: Gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifi

Resim 1. 8: Gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifi

Resim 1. 9: Gül motifi ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifleri

Resim 1. 10: Gül motifleri ile aynı dal eğrisi üzerinde yer alan, gonca gül motifi

Resim 1. 11: Gül motiflerinden ayrı, kendi dal eğrileri üzerinde yer alan gonca gül motifleri

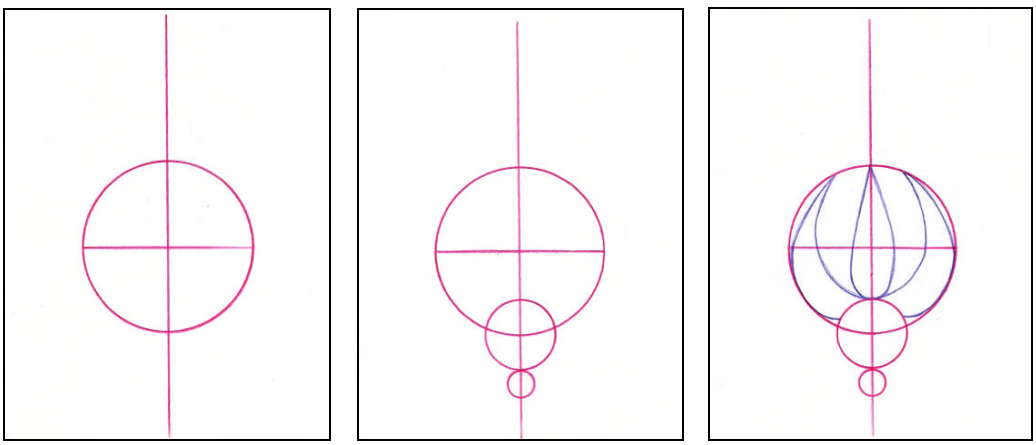
Resim 1.12: Gül motiflerinden ayrı, kendi dal eğrileri üzerinde yer alan gonca gül motifleri

1.3. Çizim Tekniği

Uygulama faaliyetlerinde ilk olarak; dal ve dal yaprakları olmadan sadece gonca gül motifinin çizim çalışmaları yapılacaktır. Bu şekilde gonca gül motifinin çizim tekniği tamamen kavrandıktan sonra dal eğrisi üzerinde çizimler yapılacaktır. İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan, her ölçü içine gonca gül motifini çizebilmektir. İleriki uygulamalarda kullanım yeri ve amacına uygun olarak istenilen büyüklüklerde gonca gül motifini çizebilmek çok önemlidir.

Sağa veya sola bakan gonca gül motiflerini çizmek için, öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. Çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemede en önemli unsur, içinde yer alacağı desenin ölçüsüdür. Desen ölçüsü büyüdükçe genelde motif ölçüleri de büyür, küçüldükçe motif ölçüleri de küçülür. Motifimizin büyüklüğünü ise kanaviçemizle ayarlarız. Aynı kanaviçeyi büyük çizdiğimizde, orantılı olarak motifimizde büyür, küçük çizdiğimizde motifimizde küçülür. Bu nedenle çalışmalarınızda verilen ölçüler içine kanaviçeleri farklı ölçülerde çizerseniz, değişik ölçülerde motifler çizmiş olursunuz.

Gonca gül motifinin çizimine kanaviçenin belirlenmesi ile başlanır. Kanaviçe çiziminde önce kanaviçenin üzerinde yer alacağı orta eksen (dal eğrisi çizgisi) çizgisi belirlenir. Orta eksen çizgisi üzerine büyük ve küçük dairelerden oluşan motifin kanaviçesi çizilir. Kanaviçe çizimine Şekil 1. 1. A da gösterildiği gibi büyük daireden başlanır. Daha sonra yarısı büyük dairenin içinde kalacak ve büyük dairenin yarıçapından biraz daha küçük olacak şekilde ortadaki dairenin çizimi yapılır. En son alttaki en küçük daire çizilerek, Şekil 1. 1. B de gösterildiği gibi gonca gül motifinin kanaviçesi tamamlanmış olur. Belirlenen kanaviçe üzerinde öncelikle, büyük dairenin içinde yer alacak biçimde üç adet yaprakçıktan oluşan, çanak yaprakları çizilir. Çanak yapraklarının çizimine kenardaki yapraklardan başlanır. İki kenarda yer alan çanak yaprakları Şekil 1. 1. C de gösterildiği şekilde, büyük daireyi tam olarak sarmazlar. Bu yapraklara başlangıçla bitiş yerlerinde içe doğru yumuşak bir eğim verilir. Çanak yapraklarının tümü yukarıya doğru çıktıkça incelerek uçları sivrileşir.

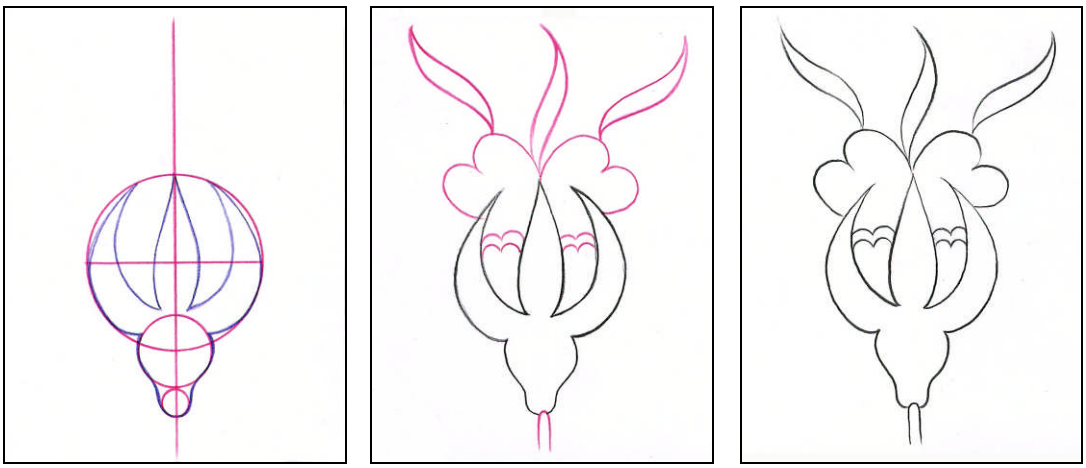

Şekil 1. 1: Gonca gül motifinin kanaviçesi ile çanak yapraklarının çizimi

Çanak yapraklarının ardından, çanağın alt kısmı Şekil 1. 2. A da gösterildiği şekilde çizilerek çanak yaprakları ile birleştirilir. Böylece gonca gül motifinin çanak kısmı tamamlanmış olur. Burada iki kenarda yer alan çanak yaprakları ile alt bağlantının doğru yapılmasına dikkat edilmelidir.

Çizimi yapılacak olan gonca gül motifinin çeşidine bağlı olarak, çanak yaprakları yukarıya doğru farklı biçimlerde uzayabilir. Bazılarında çanak yapraklarında kesinti olmadan yukarıya doğru uzarken, bazılarında Şekil 1. 2. B deki örnekte olduğu gibi araya çiçeğin taç yaprakları (tomurcukları) girebilir. Verilen örnekte gonca gül motifinin taç yaprakları (tomurcukları) belirlendikten sonra uçlarına yapraklar çizilmiştir. Gonca gül motifinin çanak yapraklarında olduğu gibi, çiçeğin taç yapraklarının da (tomurcukların) çiziminde belirli bir standart yoktur. Çiçeğin taç yaprakları da çizimi yapılacak olan gonca gül motifine bağlı olarak değişebilir. Uygulama faaliyetlerinde bu şekilde birbirinden farklı gonca gül motiflerinin çizimine yer verilecektir.

Gonca gül motifinin en son sap kısmı çizilir. Motif çizilirken gerekli görülen her aşamada, temize çekilerek hatalar düzeltilir. Motif en son bir kez daha temize çekilerek en son hali verilir. (Resim 1. 14. C)

-A- **-B-** **-C-**

Şekil 1. 2: Gonca gül motifinin kanaviçesi ile çanak yapraklarının çizimi

Natüralist üsluptaki diğer motiflerde olduğu gibi gonca gülün de dal yaprakları doğadaki gerçeğine uygun stilize edilmiştir. Gelişmiş Yapraklar 2 modülünde gül yapraklarının çizim tekniği verilmiştir.

UYGULAMA FAALİYETİ

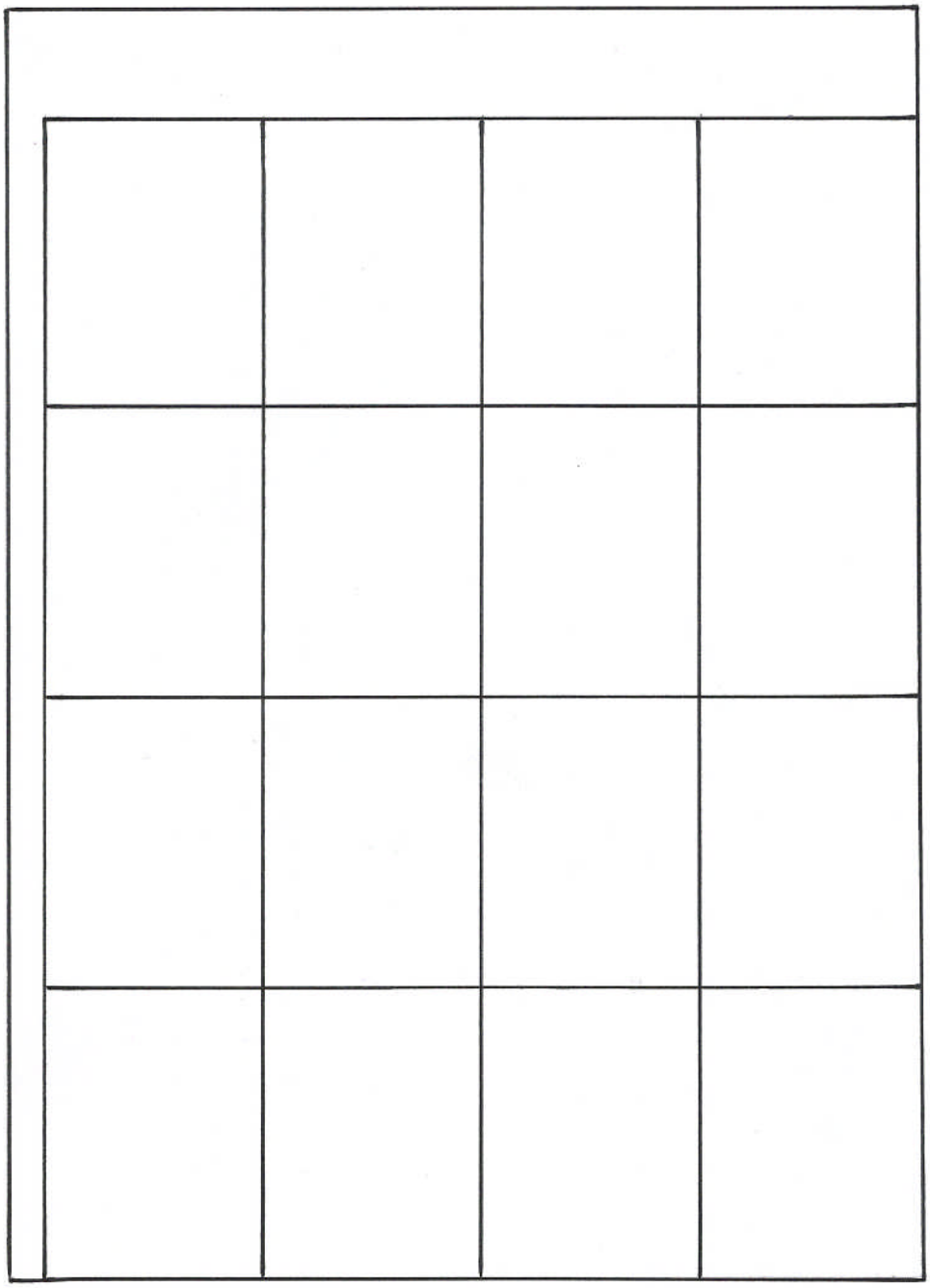
GONCA GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

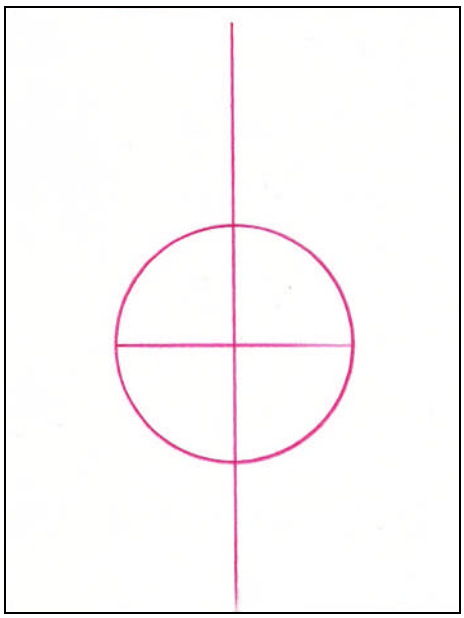
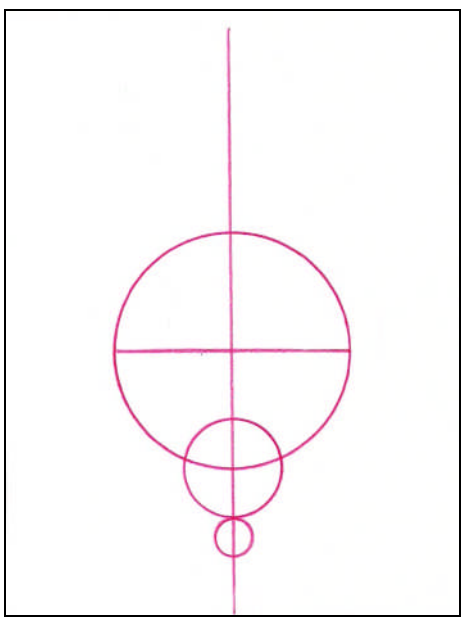
Kullanılacak Araç ve Gereçler

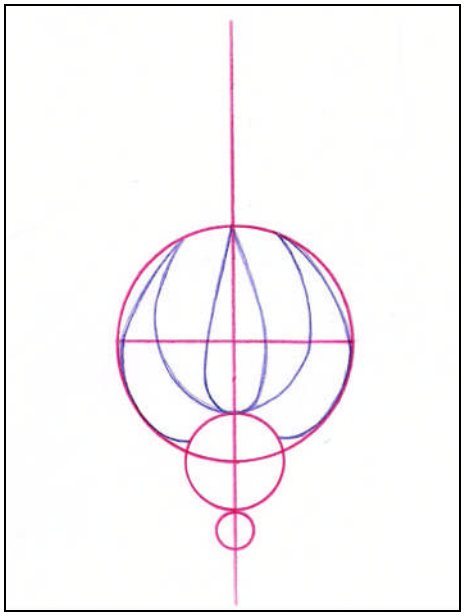
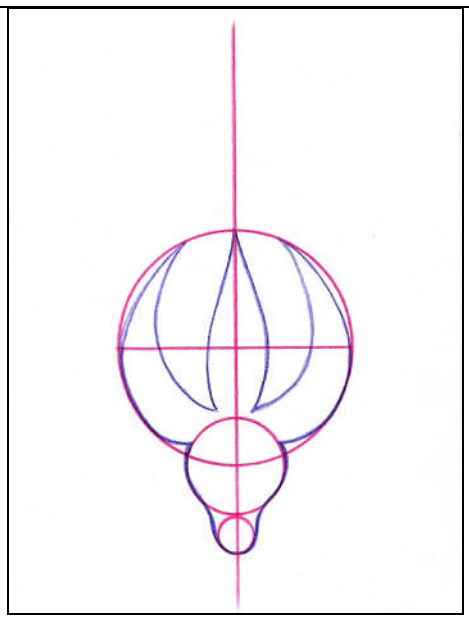
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

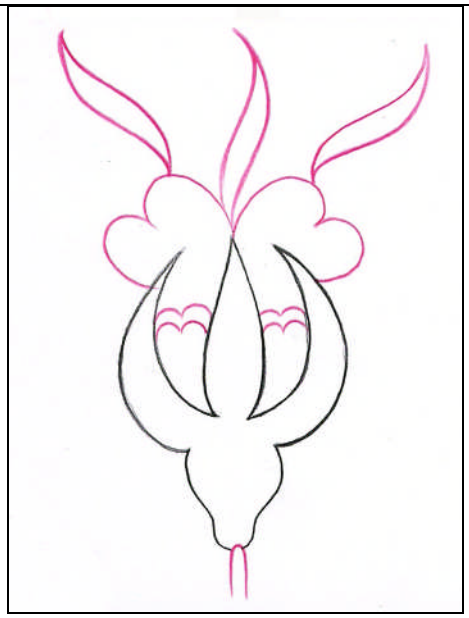
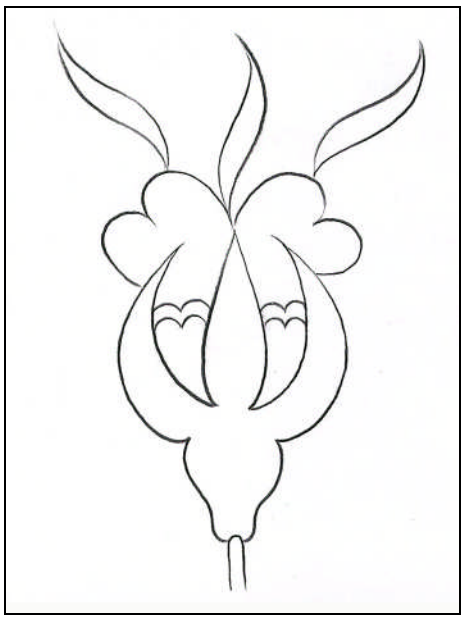
İşlem Basamakları

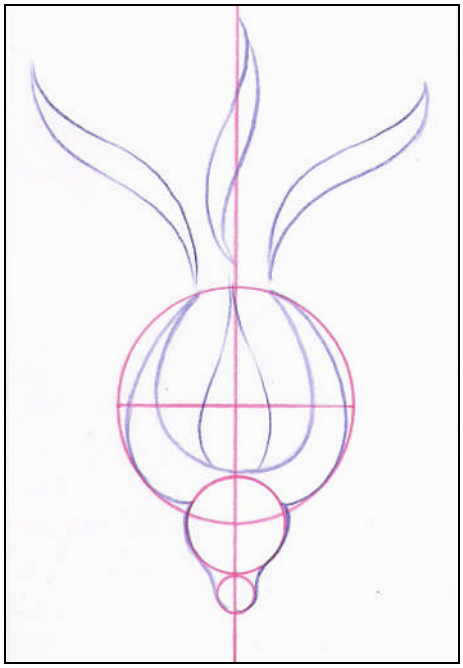
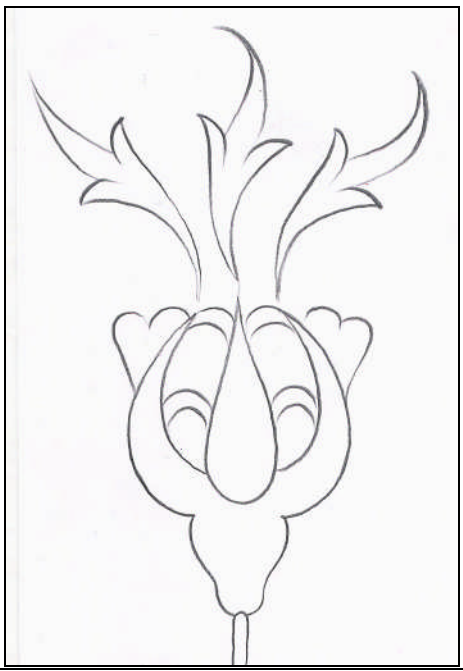
- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 30 mm, sol kenarından 10 mm, alttan ve sağ. kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 60x80 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz
- Aşağıda görülen 60x80 mm'lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, gonca gül motifini çiziniz.
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

➢ Verilen ölçü içine orta eksen çizgisini çiziniz. ➢ Orta eksen çizgisi üzerine büyük dairenizi çiziniz.	
➢ Büyük dairenin yarıçapına yakın ve yarısı büyük dairenin içinde kalacak şekilde, ortadaki dairenizi çiziniz. ➢ Ortadaki dairenin yarıçapına yakın olacak şekilde en küçük dairenizi çizerek, gonca gül motifinin kanaviçesini tamamlayınız. ➢ Gonca gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz. Unutmayınız ki kanaviçedeki herhangi bir hata motifinizin hatalı olmasına sebep olacaktır.	

➢ Büyük dairenin içine, uç kısımlara doğru incelerek, uçları sivrileşecek şekilde, motifin çanak yapraklarını çiziniz. Çizime kenarda bulunan yapraklardan başlayınız.	
➢ En büyük dairenin altında yer alan küçük dairelerin üzerine, çanağın alt kısmını çizerek, çanak yaprakları ile birleştiriniz. ➢ Gonca gül motifinin çanak kısmını temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.	

➢ Ortadaki çanak yaprağını merkez alarak, çiçeğin taç yapraklarını (tomurcuklarını) çiziniz. Ortadaki yapraktan kenardaki yapraklara doğru çizilen iki adet taç yaprağın birbirine simetrik ve eşit büyüklükte olmasına dikkat ediniz. ➢ Taç yaprakların (tomurcukların) üzerine, altta çizmiş olduğunuz çanak yaprakları takip edecek şekilde, yaprak uzantılarını çiziniz. Bu yaprak uzantıları sanatçının zevkine ve motifinin genel duruşuna uygun olarak değişebilir.(Uzun-kısa, geniş-dar, tırnaklı-tırnaksız vb. olabilir.) ➢ Daha önce çizmiş olduğunuz çanak yapraklarının arasını (taç yaprakların alt kısmı) yandaki örnekteki gibi süsleyiniz. Taç yaprakların alt kısmını oluşturan bu alanların süslenmesinde de herhangi bir standart yoktur. Çeşitli şekillerde süslenebilir. ➢ Motifin sap kısmını çizerek gonca gül motifini tamamlayınız.	
➢ Gonca gül motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, aynı gonca gül motifini çiziniz.	

➢ Yukarıda verilen ölçülerde ikinci bir kâğıt hazırlayınız. ➢ Yan tarafta kanaviçesi ile çanak ve çanak yapraklarının yeri belirlenmiş olan gonca gül motifinin çizimini inceleyerek, yukarıda çizmiş olduğunuz gonca gül motifi ile karşılaştırınız. ➢ Verilen ölçü içine, dairelerden oluşan gonca gül motifinin kanaviçesini çiziniz. ➢ Dairelerin içine motifin çanak ve çanak yapraklarını çiziniz. ➢ Büyük dairenin üzerinden belli bir eğim ve kavis vererek, çanak yapraklarının uzantılarını çiziniz. Çanak yapraklarının uzunluğu ile dönüş hareketleri, çizen kişinin isteğine bağlıdır. Burada önemli olan çanak yaprakların birbirine göre oranlarının doğru belirlenmiş olması ve estetik görünmeleridir. Unutulmamalıdır ki aynı kanaviçe ile farklı biçimlerde gonca gül motifi çizilebilir.	
➢ Çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Gonca gülün, tomurcuklarını oluşturan taç yapraklarının yerini belirleyerek çiziniz. ➢ Çanak yapraklarının arasında bulunan, (taç yaprakların alt kısmını) alanı, yan tarafta olduğu gibi süsleyerek motifinizi zenginleştiriniz. ➢ Motifi temize çekerek, çanak, çanak yaprakları ve taç yapraklarına en son halini veriniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, aynı gonca gül motifini çiziniz.	

UYGULAMA FAALİYETİ

DAL EĞRİSİNDE GONCA GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

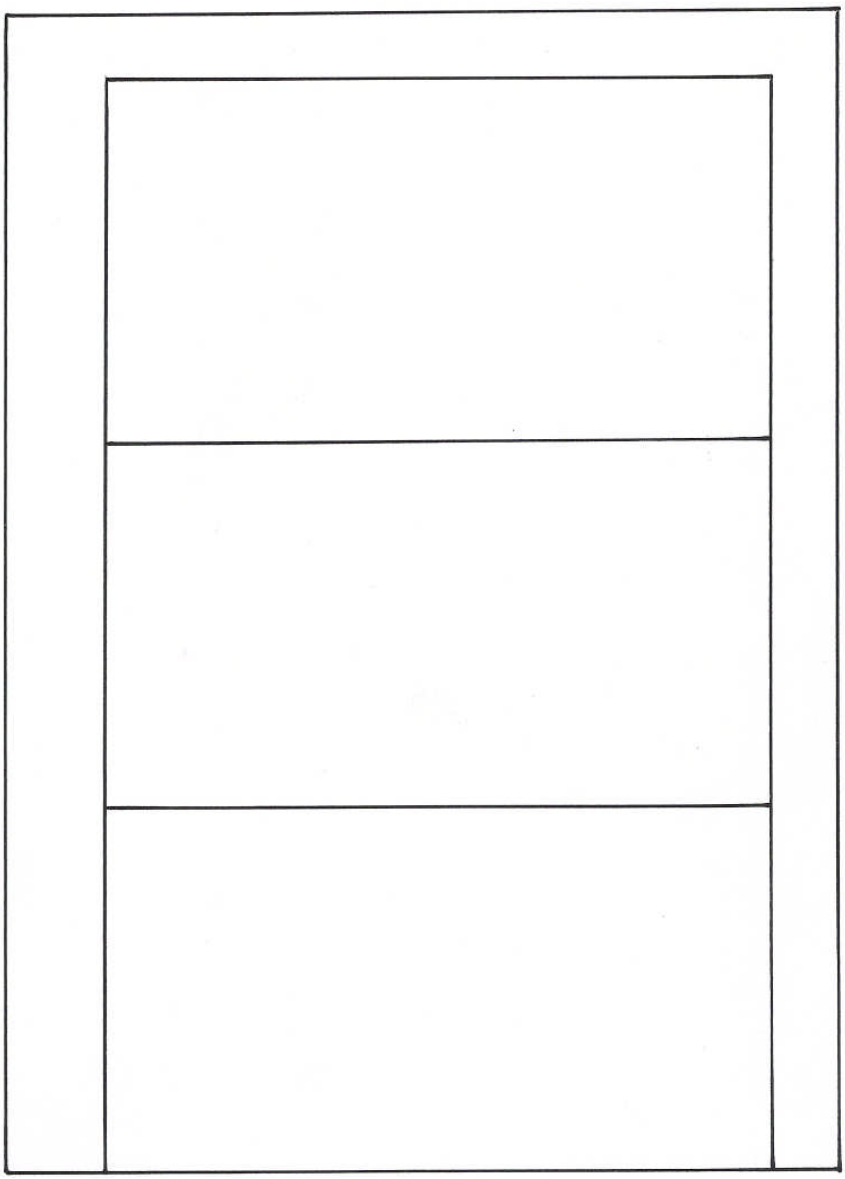
- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.

- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 20 mm ve alt kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz

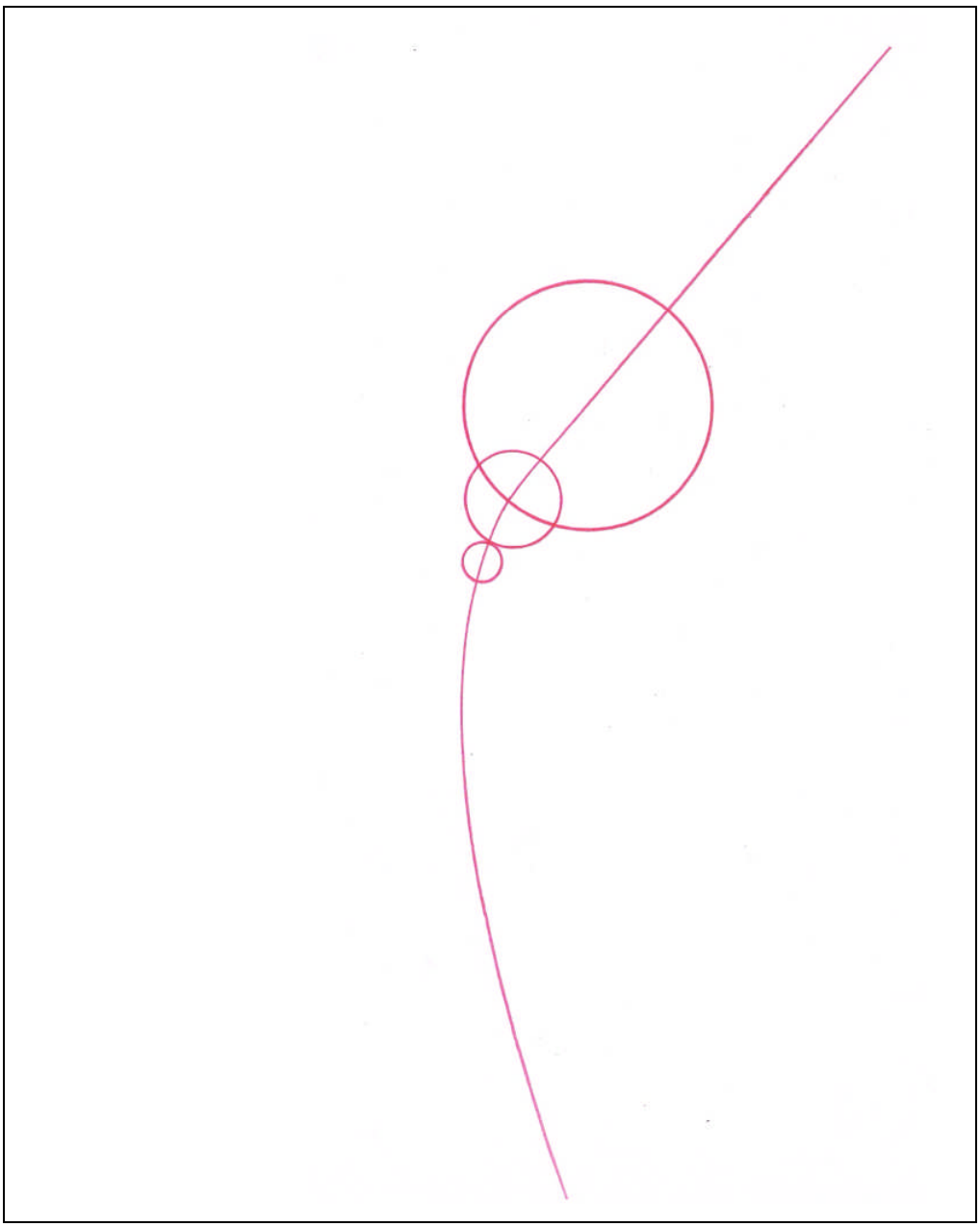
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek, 110x200 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz

- Aşağıda görülen 110x200 mm.lik çizim kâğıdını enine kullanarak ve işlem sırasını takip ederek, gonca gül motifini dal eğrisinde çiziniz.

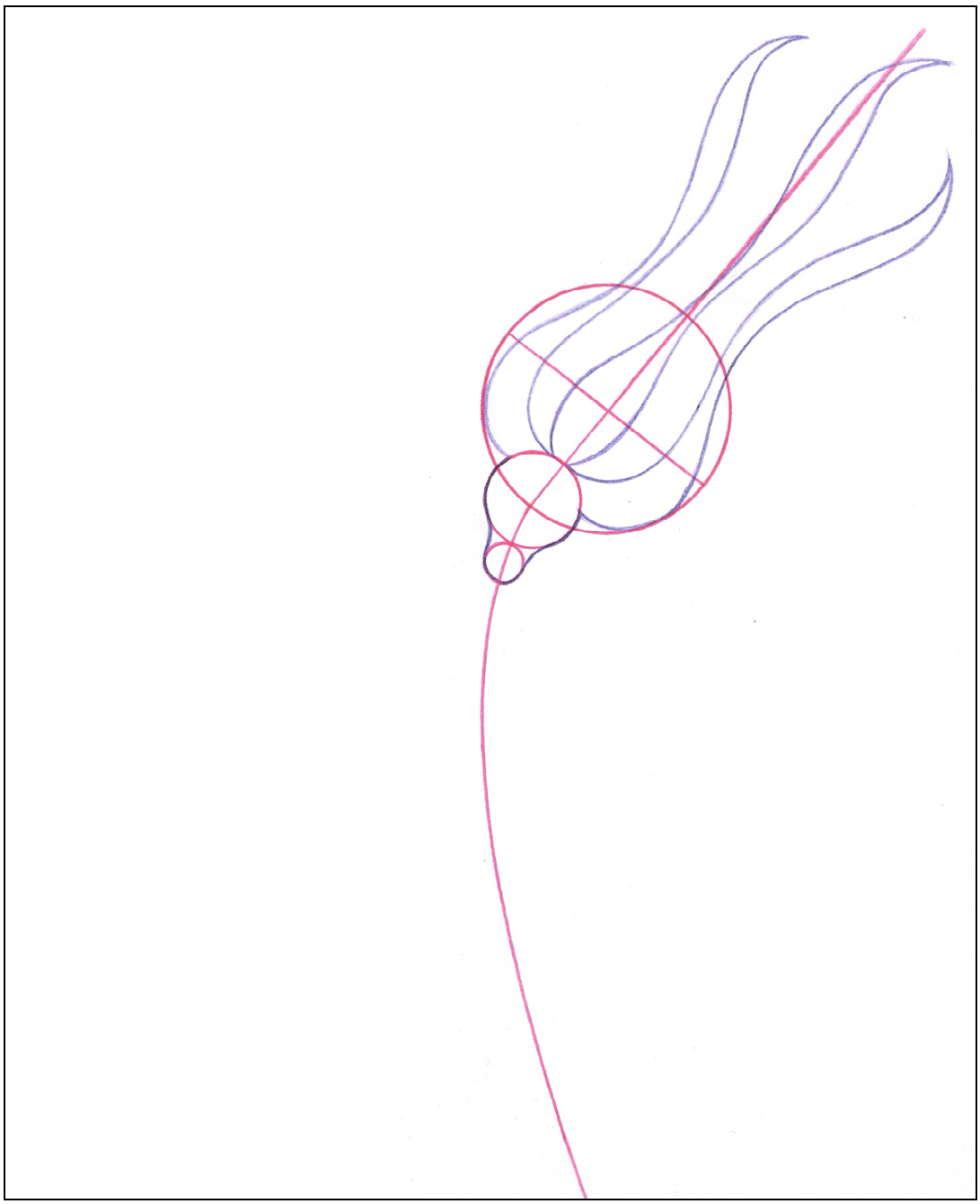
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

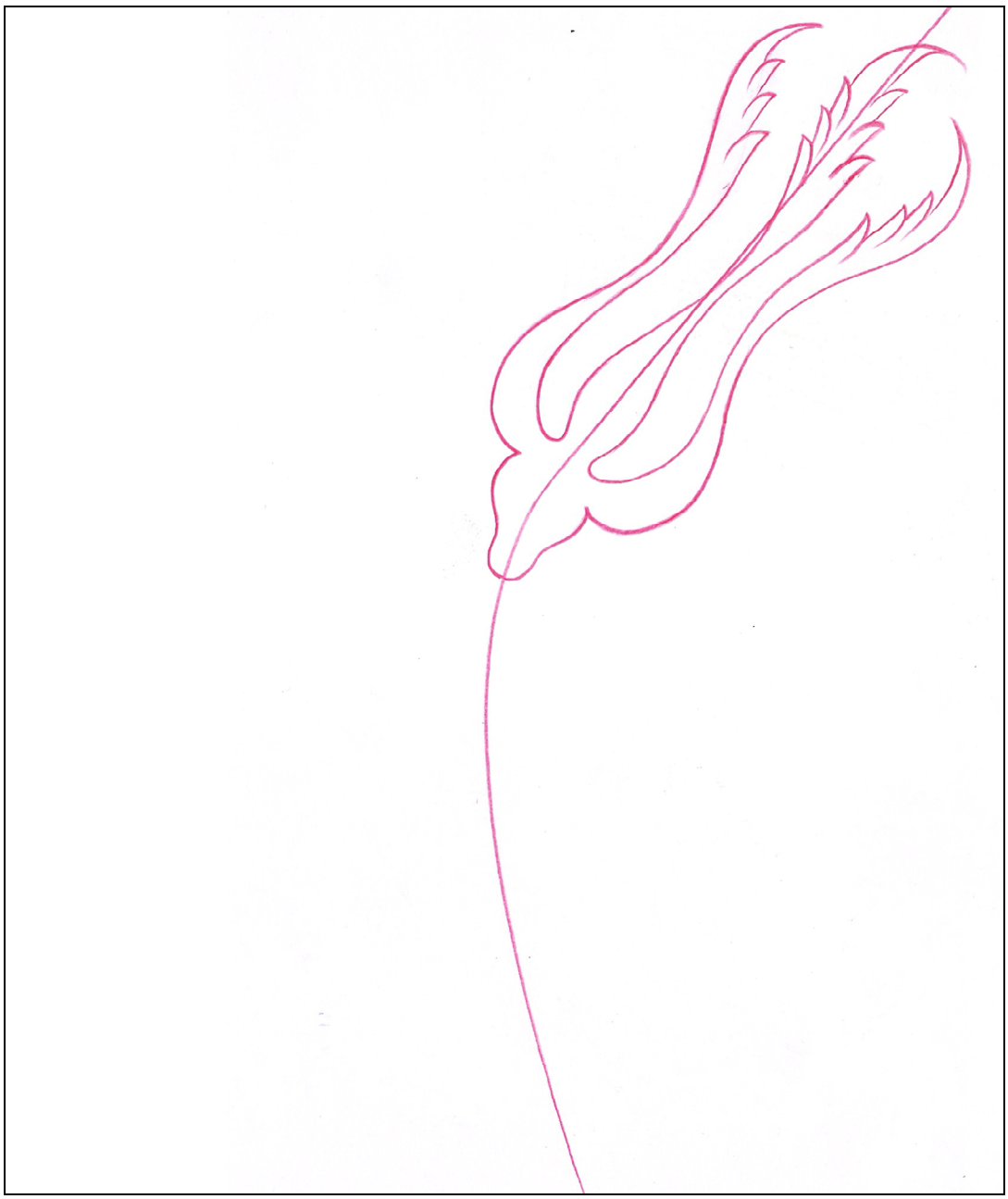
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine büyük ve küçük dairelerden oluşan gonca gül motifinin kanaviçesini çiziniz.
- Gonca gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz.

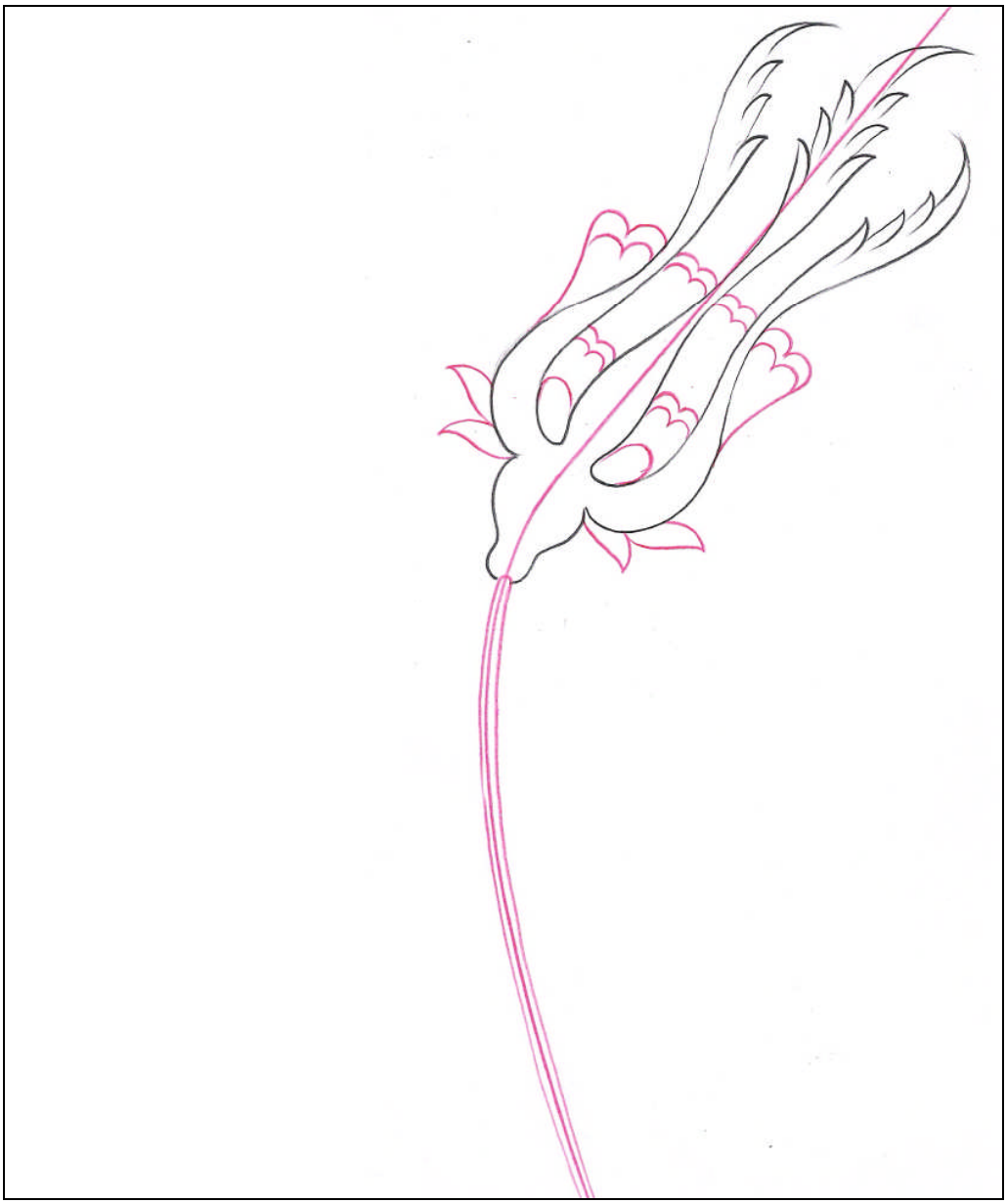
- Kanaviçe üzerinde, gonca gül motifinin çanak kısmı ile çanak yapraklarının yerini belirleyerek çiziniz. Bu çizim sanki ikinci bir kanaviçe gibi gonca gül motifinin ana hatlarını oluşturacaktır. Bu nedenle çanak yaprakların birbirlerine olan oranlarını ve simetrilerini kontrol ederek çiziminizi temize çekiniz. Hatalarınızı düzeltiniz.

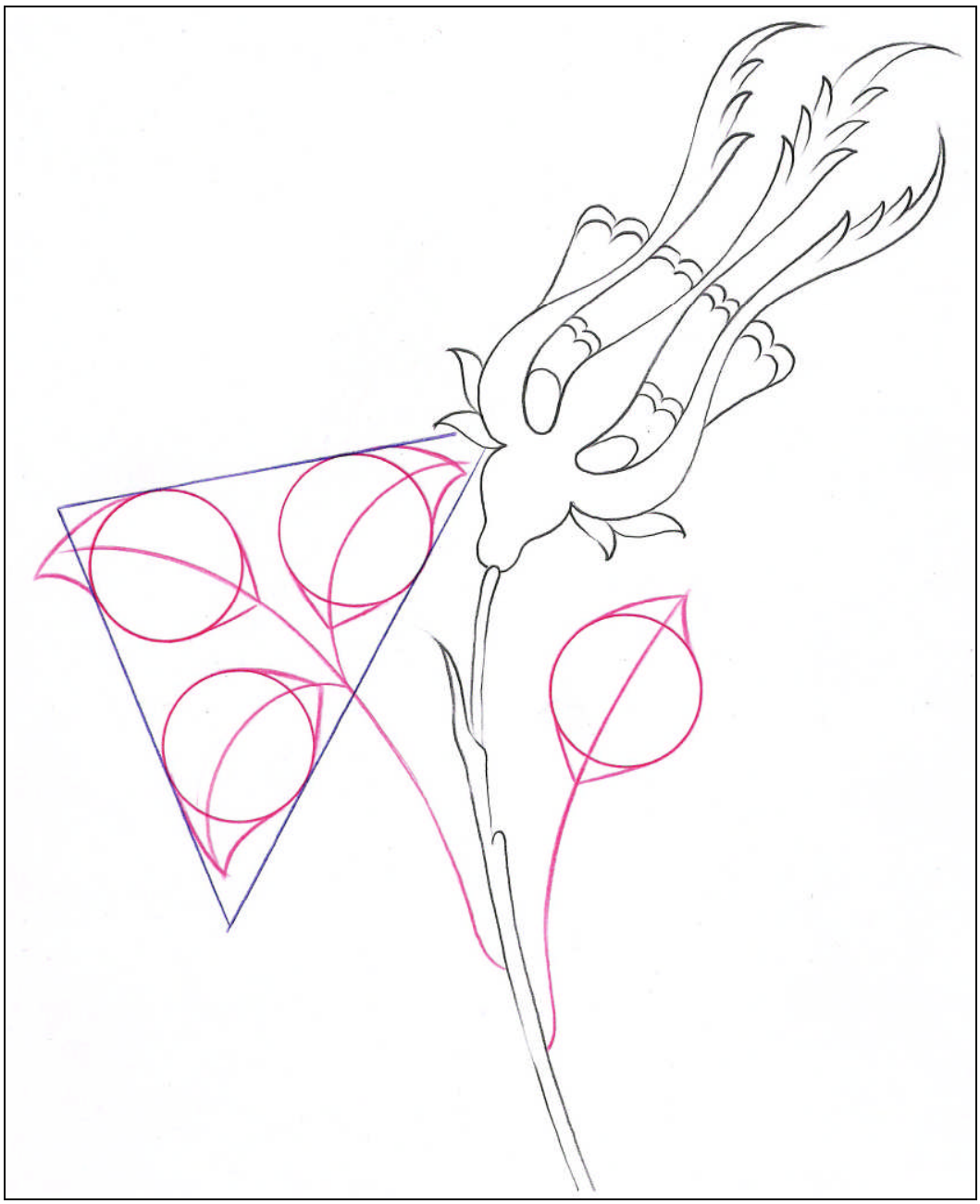
- Çanak yapraklarını uç kısımlarına doğru, aşağıda gösterildiği şekilde tırnaklayınız.

- Gonca gül motifinin taç yapraklarını çiziniz.
- Çanak yapraklarının alt kısımlarında bulunan alanı (taç yaprakların alt kısmını) aşağıda gösterildiği şekilde süsleyiniz.
- Çanak kısmının bitip, çanak yapraklarının başladığı yere küçük yaprakçıklar çizerek gonca gül motifini zenginleştiriniz .
- Dal eğrisini ortalayarak, motifin dalını çiziniz.

- Gonca gül motifini dalı ile birlikte temize çekerek en son halini veriniz.
- Ana dal üzerinde, tekli ve üçlü dal yapraklarının yerini belirleyerek yaprakların dal eğrilerini çiziniz.
- Tekli ve üçlü gül yapraklarının kanaviçesini çiziniz.

- Tekli ve üçlü gül yapraklarını tırnaklayarak damarlarını çiziniz. Yapraklar ile dallarını birlikte ele alarak temize çekip en son halini veriniz.
- Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, aynı gonca gül motifini çiziniz. Çizimlerinizi yaparken farklı dal eğrileri, farklı yönler (sağ-sol)ve farklı kanaviçe ölçüleri kullanmaya dikkat ediniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

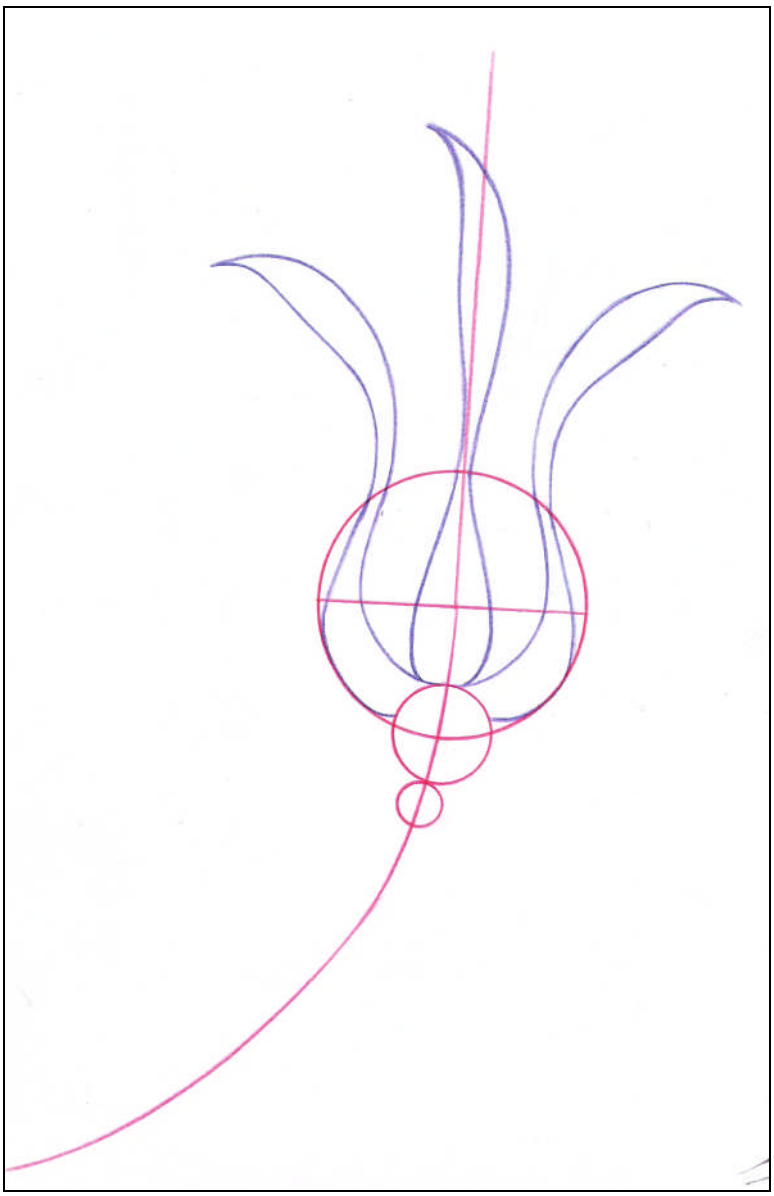
DAL EĞRİSİNDE FARKLI BİR GONCA GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

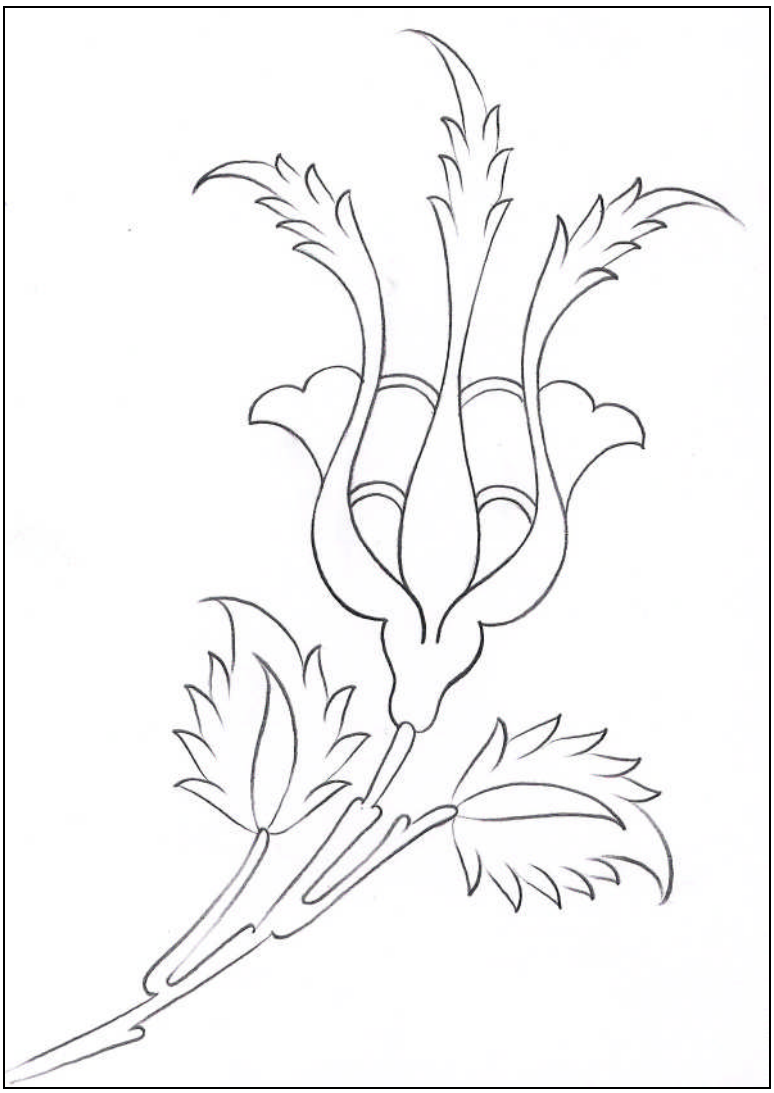
İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 20 mm ve alt kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz
- Yukarıda hazırlamış olduğunuz şekilde, antet çizgilerinin içini 110x200 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Hazırlamış olduğunuz kâğıdı enine kullanarak ve işlem sırasını takip ederek, aşağıda verilen gonca gül motifini dal eğrisinde çiziniz.
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine büyük ve küçük dairelerden oluşan gonca gül motifinin kanaviçesini çiziniz.
- Gonca gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz.
- Kanaviçe üzerinde, gonca gül motifinin çanak kısmı ile çanak yapraklarının yerini, aşağıda verilen örnekte olduğu gibi belirleyerek çiziniz. Çiziminizdeki çanak yapraklar ile bir önceki faaliyette yaptığınız çanak yaprakları karşılaştırınız. Büyük dairenin içinde kalan çanak yaprakların çiziminde herhangi bir değişiklik olmazken, bu yaprakların uzantılarındaki değişikliğe dikkat ediniz. Bu çiziminizde, kenarda bulunan yapraklar dışa bakarken aynı zamanda dönüş açıları da biraz genişlemiştir.
- Bu çizim sanki ikinci bir kanaviçe gibi gonca gül motifinin ana hatlarını oluşturacaktır. Bu nedenle çanak yaprakların birbirlerine olan oranlarını ve simetrilerini kontrol ederek çiziminizi temize çekiniz. Hatalarınızı düzeltiniz.

- Çanak yapraklarını, uç kısımlarına doğru tırnaklayınız.
- Çiçeğin taç yapraklarının yerini aşağıdaki örnekte olduğu gibi belirleyerek çiziniz
- Çanak yapraklarının alt kısımlarında bulunan alanları, aşağıda gösterildiği şekilde süsleyiniz.
- Gonca gül motifinin dalını çizerek çiçeğe en son halini veriniz.
- Ana dal üzerinde dal yapraklarının yerini belirleyerek çiziniz. Dal ve yapraklarını birlikte ele alarak temize çekiniz. Motife bir bütün olarak en son halini veriniz.

- Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, aynı gonca gül motifini çiziniz. Çizimlerinizi yaparken farklı dal eğrileri, farklı yönler (sağ-sol) ve farklı kanaviçe ölçüleri kullanmaya dikkat ediniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

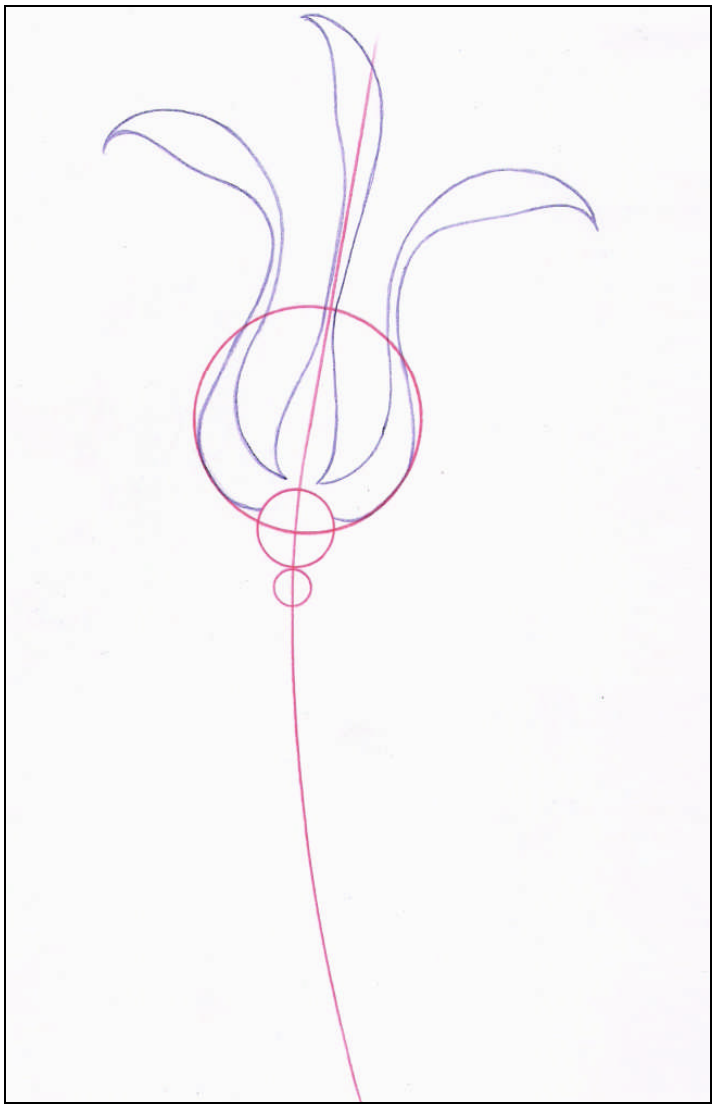
DAL EĞRİSİNDE FARKLI BİR GONCA GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

Kullanılacak Araç ve Gereçler

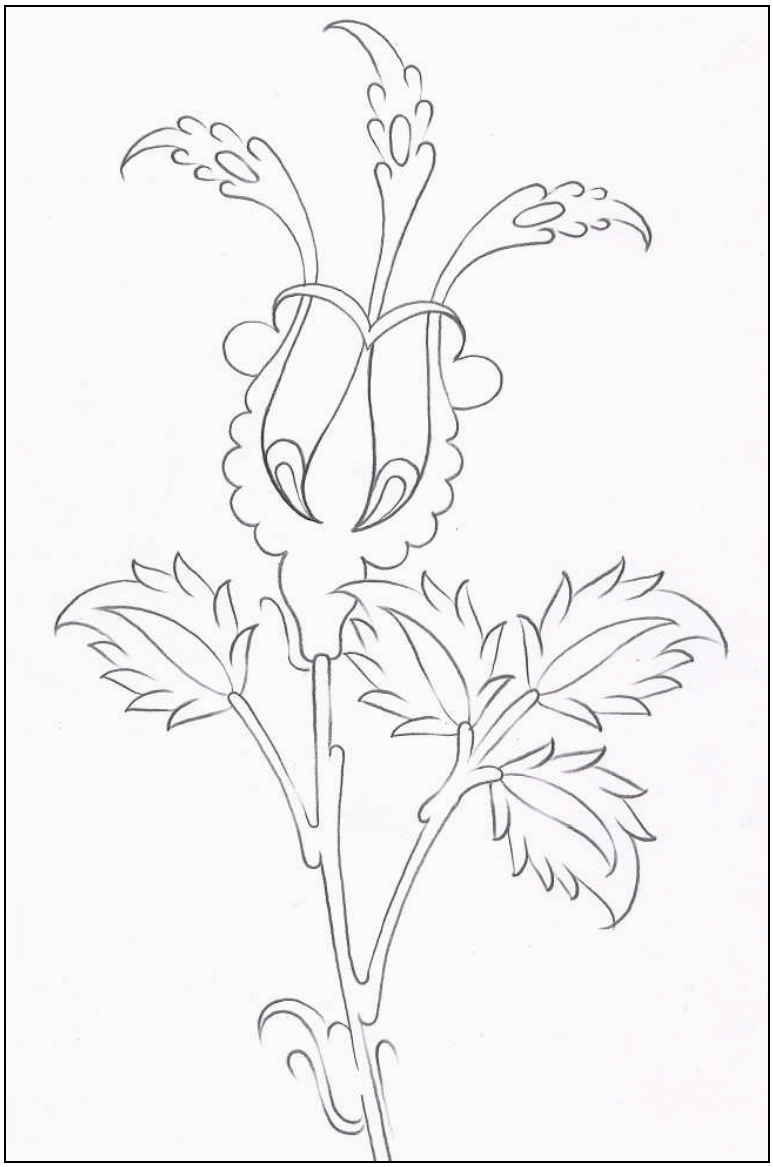
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 20 mm ve alt kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Yukarıda hazırlamış olduğunuz şekilde, antet çizgilerinin içini 110x200 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Hazırlamış olduğunuz kâğıdı enine kullanarak ve işlem sırasını takip ederek aşağıda verilen gonca gül motifini dal eğrisinde çiziniz.
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine büyük ve küçük dairelerden oluşan gonca gül motifinin kanaviçesini çiziniz.
- Gonca gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, dairelerinizin oran ve orantısını kontrol ediniz.
- Kanaviçe üzerinde, gonca gül motifinin çanak kısmı ile çanak yapraklarının yerini, aşağıda verilen örnekte olduğu gibi belirleyerek çiziniz. Çiziminizdeki çanak yapraklar ile bir önceki faaliyette yaptığınız çanak yaprakları karşılaştırınız. Büyük dairenin içinde kalan çanak yaprakların çiziminde herhangi bir değişiklik olmazken, kenarda bulunan yaprakların dışa dönüş açıları biraz daha genişlemiştir.
- Bu çizim sanki ikinci bir kanaviçe gibi gonca gül motifinin ana hatlarını oluşturacaktır. Bu nedenle çanak yaprakların birbirlerine olan oranlarını ve simetrilerini kontrol ederek çiziminizi temize çekiniz. Hatalarınızı düzeltiniz.

- İki kenarda bulunan çanak yaprakların alt taraflarını balık pulu şeklinde süsleyerek, uç kısımlarını da bunlara uygun yumuşak dönüşlerle tırnaklayınız.
- Çiçeğin taç yapraklarının yerini örnekte olduğu gibi belirleyerek çiziniz.
- Çanak yapraklarının alt kısımlarında bulunan alanları aşağıda gösterildiği şekilde süsleyerek gonca gül motifinin dalını çiziniz.
- Ana dal üzerinde dal yapraklarının yerini belirleyerek çiziniz. Dal ve yapraklarını birlikte ele alarak temize çekiniz. Motife bir bütün olarak en son halini veriniz.
- Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, aynı gonca gül motifini çiziniz. Çizimlerinizi yaparken farklı dal eğrileri, farklı yönler (sağ-sol) ve farklı kanaviçe ölçüleri kullanmaya dikkat ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Uygulamalı Test

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; yukarıda kullandığınız ölçülerde (110x200 mm)bir adet çizim kâğıdı hazırlayınız. Hazırlamış olduğunuz çizim kâğıdını enine kullanarak, öğrenme faaliyeti 2, 3 ve 4'te çizmiş olduğunuz gonca gül motiflerinden birer tane çiziniz. Çizimlerinizi yaparken farklı dal eğrileri, farklı yönler (sağa bakan – sola bakan) ve farklı kanaviçe ölçüleri kullanmaya dikkat ediniz. Ana dal üzerinde tekli ve üçlü dal yapraklarını kullanınız.

Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet" ve "Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
➢ Antet çizgisinin içine 110x200 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
➢ 110x200 mm'lik alanların birincisine gonca gül motifinin dal eğrisini çizdiniz mi?		
➢ Dal eğrisi üzerinde gonca gül motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
➢ Öğrenme faaliyeti 2'de verilen gonca gül motifi doğrultusunda çanak ve çanak yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Öğrenme faaliyeti 2'de verilen gonca gül motifi doğrultusunda çiçeğin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Öğrenme faaliyeti 2'de verilen gonca gül motifi doğrultusunda çanak yapraklarının arasını süslediniz mi?		
➢ Gonca gül motifini temize çektiniz mi?		
➢ Gonca gül motifinin dalını çizdiniz mi?	.	.
➢ Gonca gül motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ 110x200 mm'lik alanların ikincisine, öğrenme faaliyeti 3'te verilen gonca gül motifini dalı ve yaprakları ile birlikte yukarıdaki sırayı takip ederek çizdiniz mi?Çizdiniz mi?		

➢ 110x200 mm'lik alanların üçüncüsüne, öğrenme faaliyeti 4'te verilen gonca gül motifini dalı ve yaprakları ile birlikte yukarıdaki sırayı takip ederek çizdiniz mi?		
➢ Gerekli gördüğünüz her aşamada çizimlerinizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
➢ Yaptığınız gonca gül çizimlerinde farklı dal eğrileri kullandınız mı?		
➢ Yaptığınız gonca gül çizimlerinde farklı yönler kullandınız mı?		
➢ Yaptığınız gonca gül çizimlerinde farklı kanaviçe ölçüleri kullandınız mı?		
➢ Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda " Hayır " şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı " Evet " ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 2

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; gül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Türk süsleme sanatlarının çeşitli kollarında (tezhip, maden, taş, dokuma v.b) kullanılan gül motiflerini araştırarak benzer ve farklı yönlerini inceleyiniz
- Çini sanatında kullanılan gül motiflerini araştırarak, profilden çizilmiş örneklerinden iki adet çiziniz.

2. GÜL MOTİFİ

2.1. Tanımı

Gülgiller familyasının örnek bitkisidir. Rosa cinsinden 100 kadar türü olan ve genelde kışın yapraklarını döken, çok yıllık dikenli çalı, ağaççık ya da tırmanıcı bitkilerin adı güldür. Pek çok gül türünün anayurdu Asya'dır. Ama gösterişli çiçekleri nedeniyle neredeyse tüm dünyada yaygın şekilde yetiştirilmektedir. Türkiye'de yetişen 25 kadar yabani türü vardır. Oysa kültür bitkisi olarak yetiştirilen türleri çok daha fazladır.

Bitkinin, ilkbahardan başlayarak sonbahara kadar, zaman zaman açıp biten beyaz, pembe, kırmızı, turuncu ve sarı çiçekleri vardır. Ancak, süs bitkisi olarak çok renkli ve katmerli türleri de yetiştirilmiştir. Yuvarlak biçimli olan çiçeğin alt kısmında çanak ve çanağın içinden çıkan, çok sayıda taç yaprağı vardır. Taç yapraklar, gülün en fazla göze çarpan, en renkli bölümüdür. Taç yapraklarının içinde sayıları değişebilen başçıklar bulunur. Başçıklar çiçek tozu keselerinden oluşur. Resim 2. 1'de doğada yetişen gülleri görebilirsiniz.

Çok eskiçağlarda kendi yabani ortamından alınarak bahçelerde yetiştirilmeye başlanan güller giderek çok sevilen bir süs bitkisi haline gelmiş, hatta öylesine halkın yaşamına karışmıştır ki çinilere de bezeme motifi olmuştur.

Gül natüralist üslupta kullanılan motiflerin en önemlilerindendir. Müslümanlıkta gül, Hz. Muhammed'in sembolü olarak kabul edilir. Bu özel sembol nedeni ile gül motifi daha fazla önem kazanmıştır. Sadece Türk süsleme sanatlarının çeşitli kollarında değil aynı zamanda Osmanlı dönemi Divan Edebiyatı'nda da gülün yeri ve önemi büyüktür.

Resim 2. 1: Doğada yetişen güller

15. ve 16. yüzyıl çini sanatında, çeşitli gül motiflerine rastlamaktayız. Bunların büyük bir çoğunluğunu, gülün profilden görünümünün stilize bir anlayışla çizilmiş örnekleri oluşturur. Profilden çizilmiş güller daha çok, açmış ve yaprakları aşağı dökülmüş şekildedir.

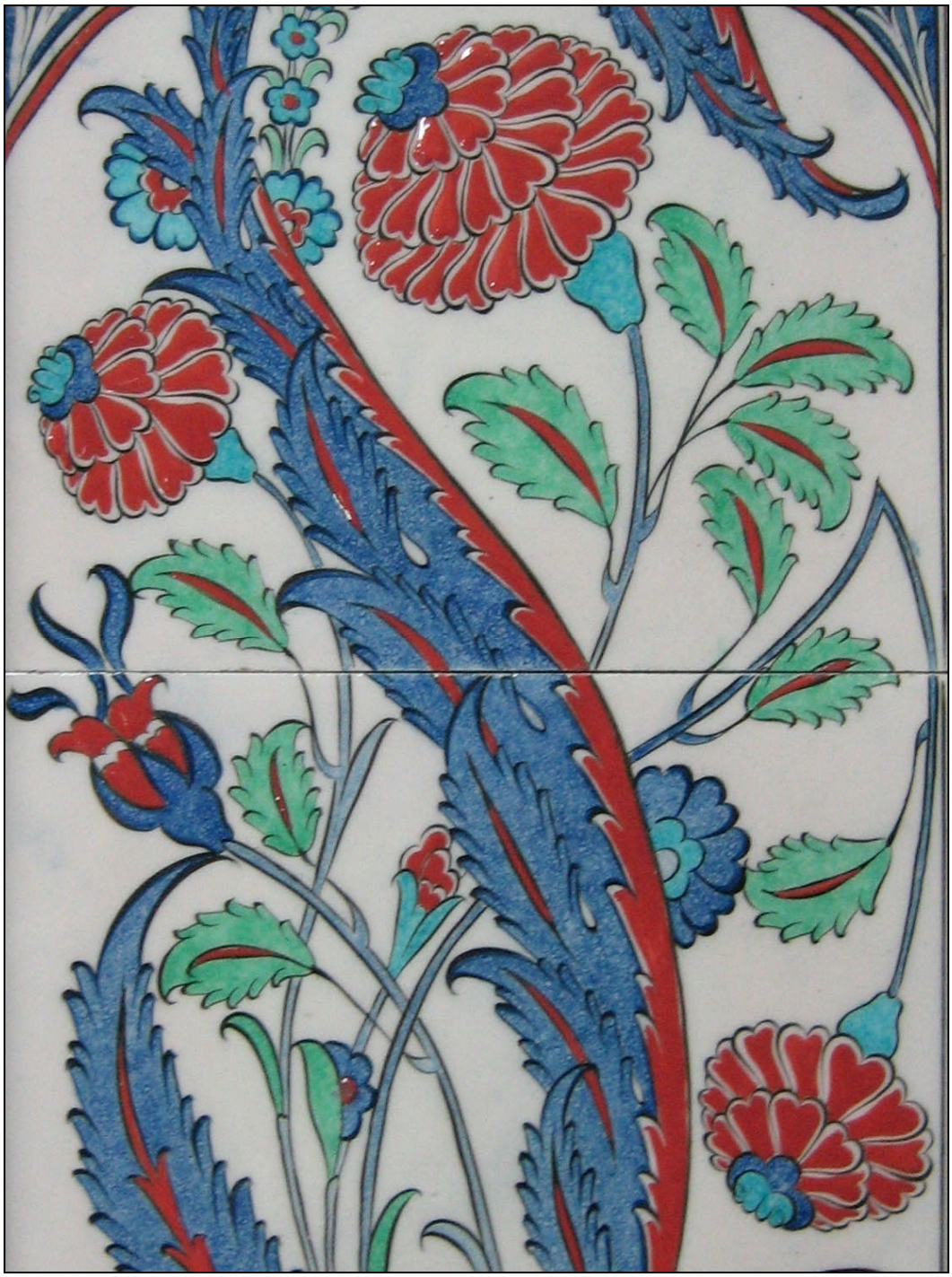
Açmış ve profilden görünümü verilen güllerin çiziminde önce taç yaprakların içinde yer alacağı yuvarlak veya elipse benzer bir form oturtulur. Böylece gülün istenilen büyüklüğü ve sınırları elde edilmiş olur. Motifin kanaviçesini oluşturan bu form bazı örneklerde tam yuvarlak, bazılarında ise hafif bir elips şeklindedir. Daha sonra bu elips içine kaç kat isteniyorsa gülün katmerleri enine çizgilerle hafifçe tespit edildikten sonra taç yaprakları yerleştirilir. Gül motifleri genellikle iki ya da üç kattan oluşmakla birlikte İznik klasikleri arasında dört katlı gül motifi örneklerine de rastlanmaktadır. Gül motifinin en son çanak kısmı belirlenerek çizilir. Resim 2. 2, 2. 3 ve 2. 4'de Kütahya E.M.L arşivinden alınmış, tamamıyla açmış, iki ve üç katlı gül motiflerinin profilden çizim örneklerini görebilirsiniz.

Gül sapının üzerinde yer alan yaprak dallarının üzerinde tekli, üçlü veya beşli yapraklar bulunur. Gül motifi diğer motiflerle aynı dal üzerinde yer almaz. Ancak gülün tam açmamış hali olan gonca gül motifi ile birlikte aynı dal üzerinde çizilebilir. Bir dal üzerinde en az bir gül motifi bulunurken, kompozisyon içindeki durumuna göre sayısı artabilir.

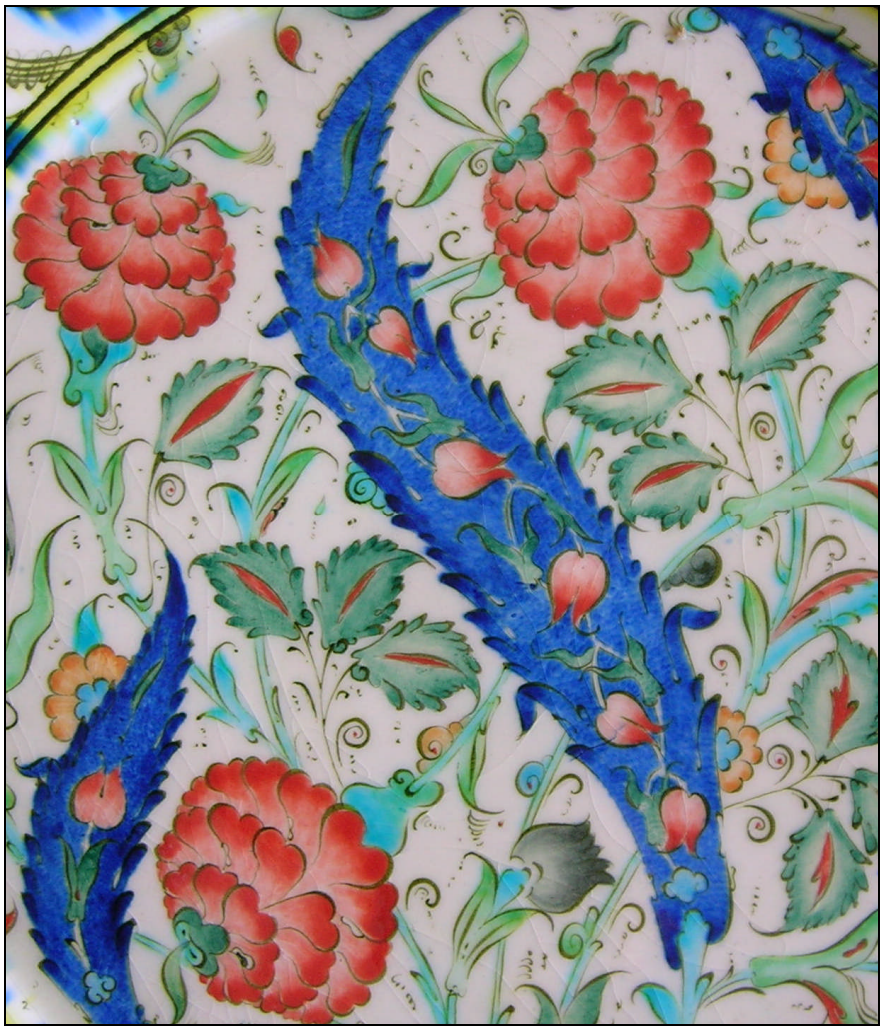
Çini de kullanılan gül motifini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz. Yarı üsluplaştırılmış çiçek motifleri arasında yer alan, gül çiçeğinin stilize edilmesiyle oluşmuş, çanak ve çanağın üstünde yuvarlak formda, iki, üç veya dört kattan oluşan taç yaprakları ile oval formda ve tırnaklı dal yapraklı olan motiftir.

Resim 2. 2: Profilden çizilmiş iki katlı gül motifleri

Resim 2. 3: Profilden çizilmiş iki ve üç katlı gül motifleri

Resim 2. 4: Profilden çizilmiş üç katlı gül motifleri

Gül motifinin diğer çeşitleri, çiçeğin tepeden görünümlerine göre yarı stilize bir anlayışla çizilmiş örnekleridir. Tepeden görünen örnekleri hatayi üslubundaki penç motifleri gibidir. Gül yaprakları küçük, tombul ve sivri dişli olduklarından hatayi üslubu pençlerden kolayca ayrılır. Ayrıca bu gül motiflerinde taç yapraklar tepeden görünümlerine göre çizilirken, çanak kısmı profilden çizilen gül motiflerinde olduğu gibi açık bir şekilde gösterilmiştir. Gülün tepeden görünümünün çiziminde aynen penç motiflerinde olduğu gibi bir yol izlenmiş olmalıdır. Bu tür gül çizimleri, hatayi üslubundaki penç motiflerine çok fazla benzemesinden dolayı günümüzde fazla tercih edilmemektedir. Resim 2. 5'te İznik klasiklerinden seçilmiş, tepeden görünümlerine göre çizilmiş, gül motiflerinin örneklerini görebilirsiniz.

Resim 2. 5: Tepeden (üstten) görünüşlerine göre çizilmiş gül motifleri

2.2. Kullanım Yerleri

Gül motifi çini sanatında kullanılan karakteristik çiçekler den bir tanesidir. Çok sevilerek çizilen gül motifi desen içinde ana motif olarak kullanılır. Desenin oluşturulmasında, iri ve gösterişli görüntüleri ve renkleri ile büyük bir katkı sağlar. Natüralist üslupta yapılmış çini eserlerini incelediğimizde gül motifi desen içinde, bazen yalnız bazen de diğer yarı stilize çiçek motifleriyle birlikte karşımıza çıkar. 15. ve 16. yüzyıl İznik klasikleri arasından seçilmiş aşağıdaki örneklerde (Resim 2. 6'dan, Resim 2. 16'ya kadar) profilden çizilmiş çeşitli gül motifleri görülmektedir. Çini tabaklardan alınan bu örneklerde gül motifi, çeşitli dal eğrilerinde, küme yaprak motifinin arasından çıkarak yükselir. Örneklerdeki gül motiflerini, dalı ve yapraklarıyla bir bütün olarak inceleyiniz.

Resim 2. 6: İznik yapımı, gül ve lale motifli çini tabak

Resim 2. 7: İznik yapımı, gül ve lale motifli çini tabak ve gül motifinden ayrıntı

Resim 2. 8: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 9: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 10: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 11: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2.12: İznik yapımı, gül ve lale motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 13: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 14: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 15: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Resim 2. 16: İznik yapımı, gül motifli çini tabaktan ayrıntı

Yukarıda verilen örneklerde incelediğiniz gibi gül motifi, ana desene çeşitli dal eğrileri ile bir yön ve hareket vermektedir. Ayrıca sadece taç yapraklı çiçek kısmı ile değil, tekli-üçlü dal yaprakları, çeşitli biçimlerdeki goncaları ile desenleri daha da zenginleştirmektedirler. Gül motifi tabak formlarında çoğunlukla ana desen içinde yer almakla birlikte, kenar suyu motiflerinde de kullanıldığı görülür. Resim 2. 17'de İznik klasik eserleri arasından seçilmiş örnekte, ana desene uygun olarak kenar suyunda da gül ve sümbül motifleri kullanılmıştır.

Gül motifi sadece tabak desenlerinde değil, dik form ve karo desenlerinde de sıkça kullanılır. Kullanım yerine uygun olarak ölçülerinde farklılıklar olabilir.

Resim 2. 17: İznik yapımı, gül motifli çini tabak

2.3. Çizim Tekniği

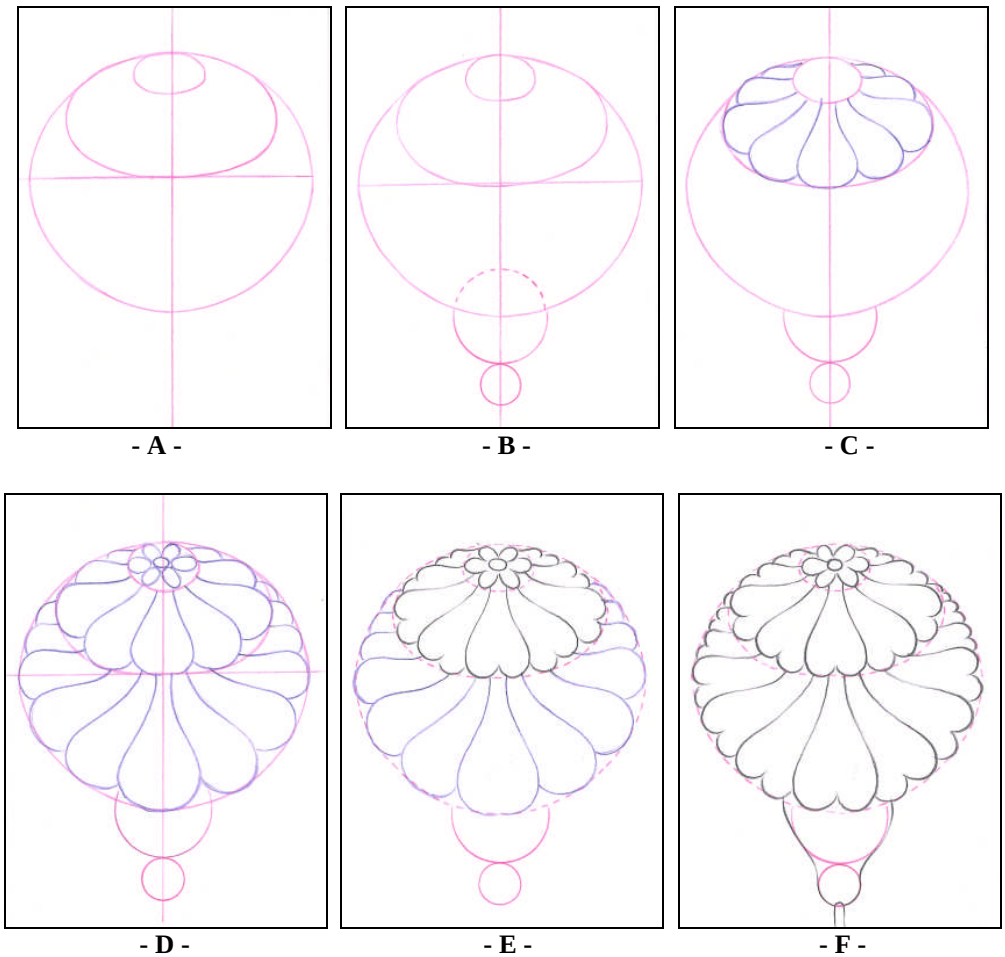
Tarih içinde geçen sürede, çini sanatında kullanılan gül motiflerinin büyük bir çoğunluğunu, profilden görünümünün stilize bir anlayışla çizilmiş örneklerinin oluşturduğunu söylemiştik. İznik klasik örnekleri incelendiğinde, gülün tepeden görünümlerine göre yarı stilize bir anlayışla çizilmiş örnekleriyle de karşılaşılır. Bununla beraber bu tür gül çizimleri, hatayi üslubundaki penç motiflerine çok fazla benzemesinden dolayı günümüzde fazla tercih edilmemektedir. Bu nedenden dolayı profilden çizilmiş gül motifinin çizim tekniği anlatılarak uygulama faaliyetlerinde iki ve üç katlı tam olarak açmış gül motiflerinin çizimi yapılacaktır.

Uygulama faaliyetlerinde, gonca gül motifinde olduğu gibi ilk olarak; dal ve dal yaprakları olmadan sadece gül motifinin çizim çalışmaları yapılacaktır. Bu şekilde gül motifinin çizim tekniği tamamen kavrandıktan sonra dal eğrisi üzerinde çizimler yapılacaktır. İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan her ölçü içine gül motifini çizebilmektir. İleriki uygulamalarda kullanım yeri ve amacına uygun olarak istenilen büyüklüklerde gül motifini çizebilmek çok önemlidir.

Gül motiflerini çizmek için öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. Çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemede en önemli unsur, içinde yer alacağı desenin ölçüsüdür. Desen ölçüsü büyüdükçe genelde motif ölçüleri de büyür, küçüldükçe motif ölçüleri de küçülür. Motifimizin büyüklüğünü ise kanaviçemizle ayarlarız. Aynı kanaviçeyi büyük çizdiğimizde, orantılı olarak motifimizde büyür, küçük çizdiğimizde motifimizde küçülür. Bu nedenle çalışmalarınızda verilen ölçüler içine kanaviçeleri farklı ölçülerde çizerseniz değişik ölçülerde motifler çizmiş olursunuz.

Gül motifinin çizimine, birçok motifte olduğu gibi kanaviçenin belirlenmesi ile başlanır. İznik klasik ve günümüz eserleri incelendiğinde gülün, taç yapraklarının içinde yer alacağı ana formun (kanaviçenin) belli bir standardı olmadığı görülür. Motifin kanaviçesini oluşturan bu form bazı örneklerde tam daire, bazılarında ise hafif elips şeklindedir. Gül çiçeğinin, genel görüntüsünün yuvarlak bir şekle sahip olmasından dolayı, uygulama faaliyeti 1'de hafif elips, uygulama faaliyeti 2'de tam daireden oluşan kanaviçeler kullanılmıştır.

Kanaviçe çiziminde önce kanaviçenin üzerinde yer alacağı orta eksen (dal eğrisi çizgisi) çizgisi belirlenir. Kanaviçe çizimine taç yapraklarının içinde yer alacağı büyük daireden (veya elipsten) başlanır. Böylece gülün istenilen büyüklüğü ve sınırları elde edilmiş olur. Daha sonra bu daire (veya elips) içine, Şekil 2. 1. -A- da gösterildiği gibi kaç kat isteniyorsa gülün katmerleri enine çizgilerle hafifçe tespit edilir. Bu örnekte iki katlı gül motifinin kanaviçesi görülmektedir. En üstte bulunan kısım çiçeğin tomurcuklarının çizileceği kısımdır. Orta ve en altta bulunan kısımlar ise çiçeğin taç yapraklarının çizileceği alanlardır. Ana daire üzerinde kat yerleri belirlenirken bu alanların küçükten büyüğe doğru genişlemesine dikkat edilmelidir. Çiçeğin katmerleri aynen doğada olduğu gibi aşağıya doğru indikçe ölçüleri büyüyerek, genişlemektedir.

Şekil 2. 1: Gül motifinin çizim aşamaları

Daha sonra gül motifinin, çanak kısmının içinde yer alacağı dairelerin çizimi yapılır. Bu dairelerin çizim şekli ve yeri (Şekil 2. 1. -B-) gonca gül motifiyle aynıdır. Motifin çanak kısmı, gülün büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Motif büyüdükçe çanak kısmı da büyür. Çizimde ustalaşmış ve belli bir beceri kazanmış kişilerin çanak için ayrıca kanaviçe çizmelerine ihtiyaç yoktur. Çizimde ustalaştıkça, gül motifinin taç yapraklarını çizdikten sonra motifin büyüklüğü ile orantılı olarak çanak kısmı çizilebilir.

Çizilen kanaviçe üzerinde öncelikle, ilk katta bulunan taç yaprakların (Şekil 2. 1. -C-) yeri ve büyüklükleri belirlenir. Taç yaprakların yerini belirlemeye en ortada bulunan yaprakçıktan başlanır. Ortada bulunan bu yaprak merkez alınarak, sağlı- sollu sıra ile tüm yaprakçıkların yeri ve büyüklükleri belirlenir. Yaprakçıklar kenarlara doğru gittikçe ölçüleri de küçülür. İlk katta olduğu gibi diğer katlarda da sırası ile taç yaprakların yeri ve büyüklükleri belirlenir. Şekil 2. 1. D deki örnekte iki katlı güle örnek verilmiştir; fakat çizilmek istenilen güle göre bu katların sayısı artabilir. En son gülün tomurcuklarının yeri ve şekli belirlenir. Gülün tomurcukları farklı şekillerde çizilebilir.

Tomurcukları ve taç yaprakları belirlenen çizim üzerinde sırası ile önce tomurcuklar çizilerek netleştirilir. Daha sonra ilk katta bulunan taç yapraklar, Şekil 2. 1. E'de gösterildiği gibi gene en ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile dilimlenerek netleştirilir. İlk katta olduğu gibi diğer katlarda da sırası ile taç yapraklar dilimlenir. Gonca gül motifinde olduğu gibi kanaviçeye uygun olarak çanak kısmı çizildikten sonra (Şekil 2. 1. F) en son olarak motifin sap kısmı çizilir.

Motif çizilirken gerekli görülen her aşamada temize çekilerek hatalar düzeltilir. Motif en son bir kez daha temize çekilerek en son hali verilir. Natüralist üsluptaki diğer motiflerde olduğu gibi gül motifinin de dal yaprakları doğadaki gerçeğine uygun stilize edilmiştir. Gelişmiş yapraklar 2 modülünde gül yapraklarının çizim tekniği verilmiştir.

Aşağıda Şekil 2. 2, 2. 3, 2. 4, 2. 5, 2. 6 ve 2. 7'de farklı dal eğrileri üzerinde, profilden görüntülerinin stilize edilmesiyle çizilmiş iki ve üç katlı gül motifleri ile gonca gül motifleri görülmektedir. Verilen örneklerde, motiflere belli bir yön ve hareket veren dal eğrilerinin, gül ile gonca gül motiflerinin (biçim, ölçü) ve yaprak ile sap çıkmalarının birbirinden farklı olmasına dikkat edilmiştir. Örnekleri birbirleri ile kıyaslayarak inceleyiniz.

Şekil 2. 2: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, iki ve üç katlı gül ile gonca gül motifleri

Şekil 2. 3: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, üç katlı gül ile gonca gül motifleri

Şekil 2. 4: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, iki ve üç katlı gül ile gonca gül motifleri

Şekil 2. 5: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, iki katlı gül ile gonca gül motifleri

Şekil 2. 6: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, üç katlı gül ile gonca gül motifleri

Şekil 2. 7: Dal eğrisi üzerinde profilden çizilmiş, üç katlı gül ile gonca gül motifleri

UYGULAMA FAALİYETİ

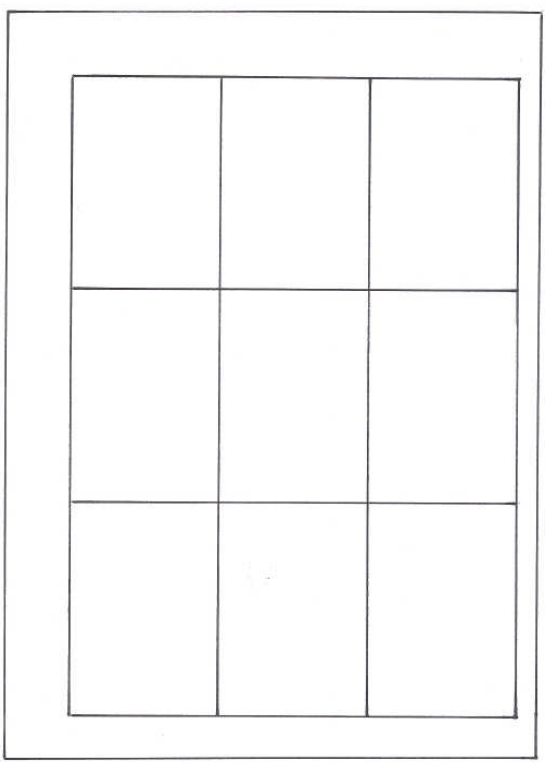
İKİ KATLI GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

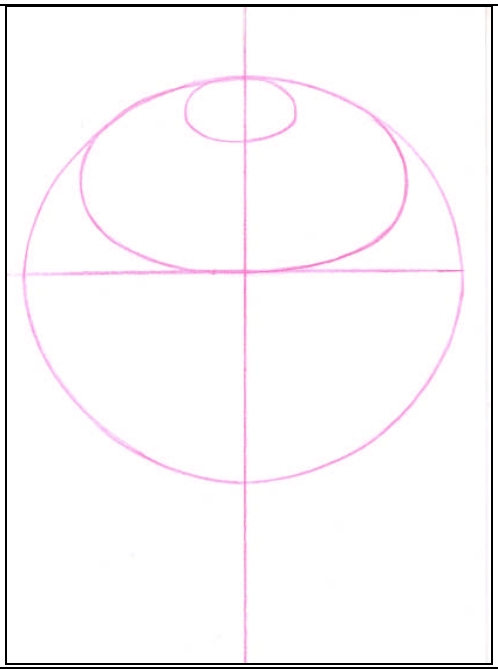
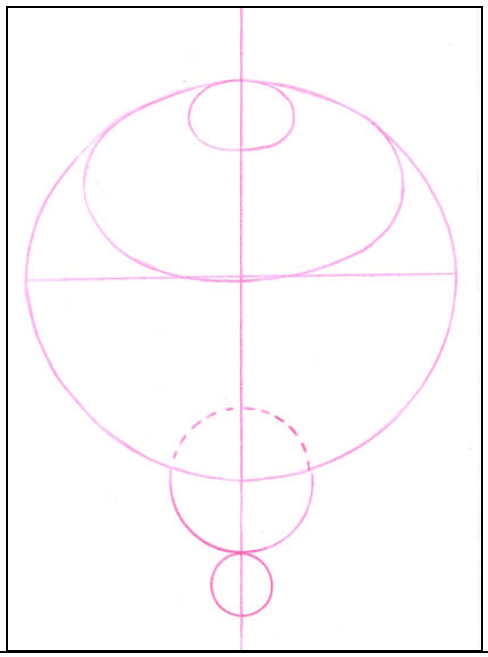
Kullanılacak Araç ve Gereçler

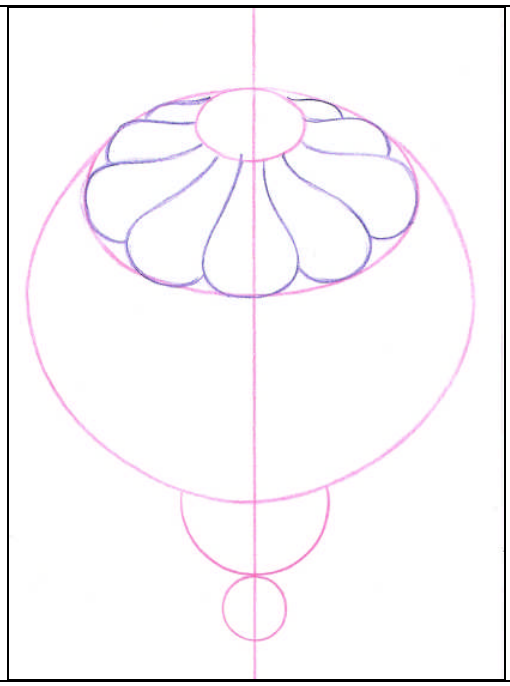
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

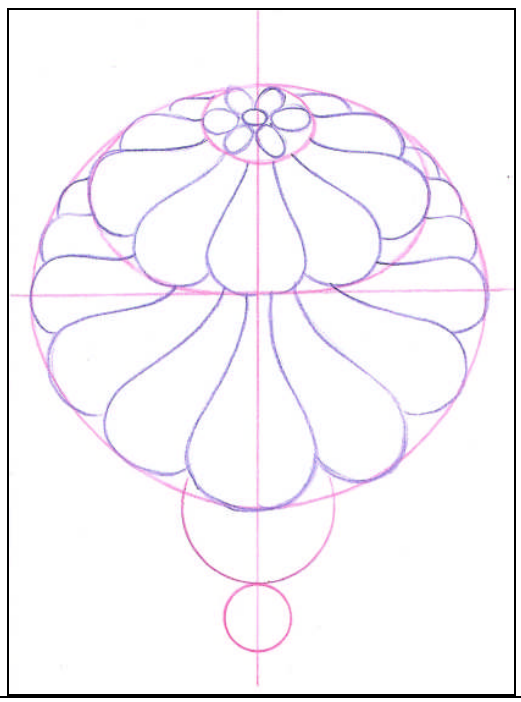
- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst ve sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 10 mm, alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda görülen 70x100 mm'lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, iki katlı gül motifini çiziniz.
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

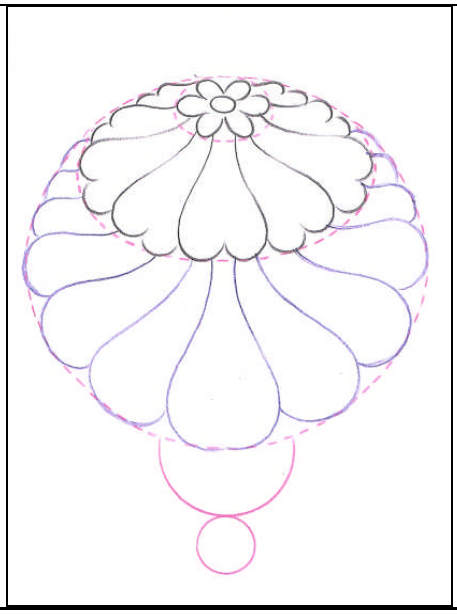
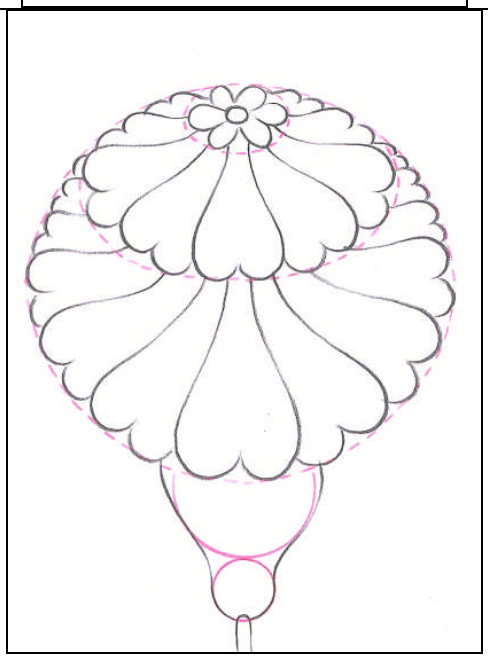

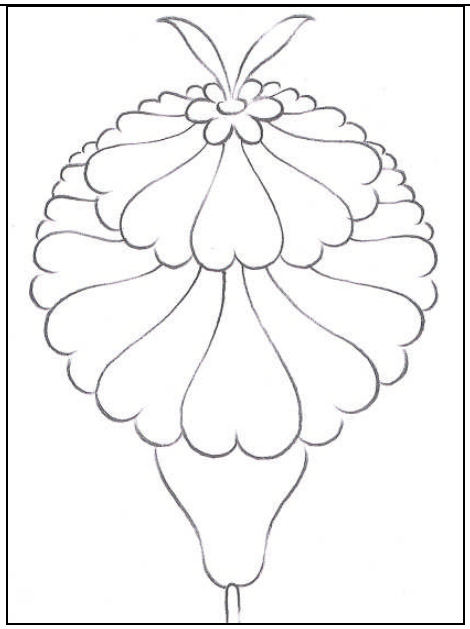
➢ Verilen ölçü içine orta eksen çizgisini (dal eğrisini) çiziniz. ➢ Orta eksen çizgisi üzerine büyük dairenizi (hafif elips)çiziniz. ➢ Gülün tomurcuk ve kat yerlerini, enine çizgilerle küçükten büyüye doğru belirleyiniz.	
➢ Gül motifinin çanak kanaviçesini çiziniz. Çizimde ustalaşmış kişilerin bu kanaviçeyi ayrıca çizmelerine ihtiyaç yoktur. ➢ Gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, hatalarınızı düzeltiniz. Unutmayınız ki kanaviçedeki herhangi bir hata motifinizin hatalı olasına sebep olacaktır. ➢ İlk katta yer alan taç yapraklarının yerlerini ve büyüklüklerini belirleyiniz. Bunu yaparken en ortada bulunan taç yapraktan başlayarak, sağlı-sollu sıra ile diğer yaprakların yerini belirleyiniz. Yaprakların kenarlara doğru gittikçe küçülmesi gerektiğini unutmayınız.	

- İkinci katta bulunan taç yaprakların yerini ve büyüklüklerini ilk katta olduğu gibi belirleyiniz.
- En üstte bulunan tomurcukların şeklini belirleyiniz. Tomurcukların şeklinde herhangi bir standart yoktur. Diğer uygulama faaliyetlerinde farklı tomurcuklar kullanılacaktır.
- Gülün, yerleri ve büyüklükleri belirlenmiş olan taç yapraklarını temize çekerek, oran ve orantılarını kontrol ediniz. Taç yaprakların büyüklüklerini ve şekillerini bu taslak çizgiler belirleyeceğinden dolayı ikinci bir kanaviçe gibi çok önem taşırlar.
- En üstte yer alan tomurcukları netleştirerek çiziniz.
- İlk katta bulunan taç yaprakları en ortada bulunan yapraktan başlayarak, sağlı-sollu sıra ile dilimleyiniz.

	
➢ İkinci katta bulunan taç yaprakları da ilk kattaki sıraya uygun olarak, en ortada bulunan yapraktan başlayarak, sağlı-sollu sıra ile dilimleyerek bitiriniz. ➢ Gül motifinin çanak kısmını gonca gül motifinde olduğu gibi belirleyiniz. ➢ Motifin sap kısmını çiziniz.	

➢ Gül motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, iki katlı gül motifini çiziniz. ➢ Yetenek ve beceriniz doğrultusunda, iki katlı gül motifini istenilen standartlarda çizene kadar, aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak çizimlerinizi tekrar ediniz.	

UYGULAMA FAALİYETİ

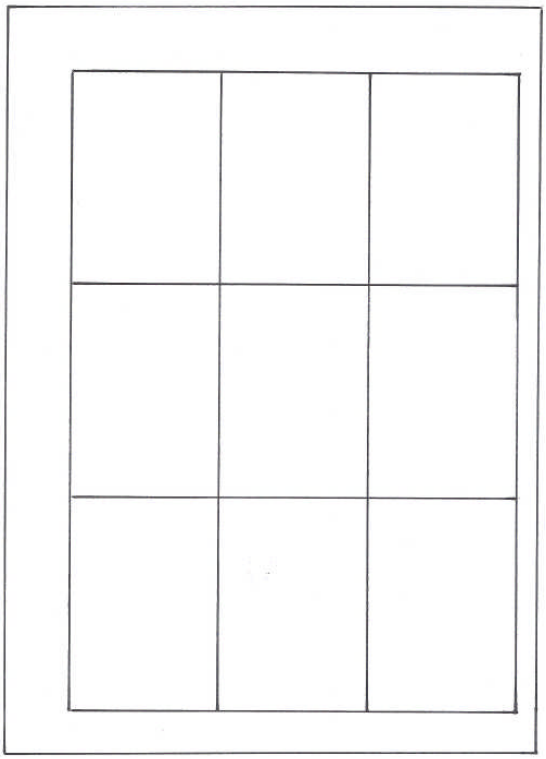
ÜÇ KATLI GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

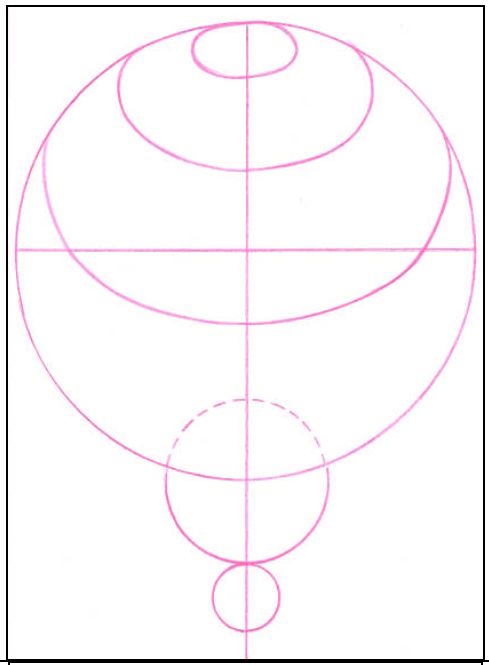
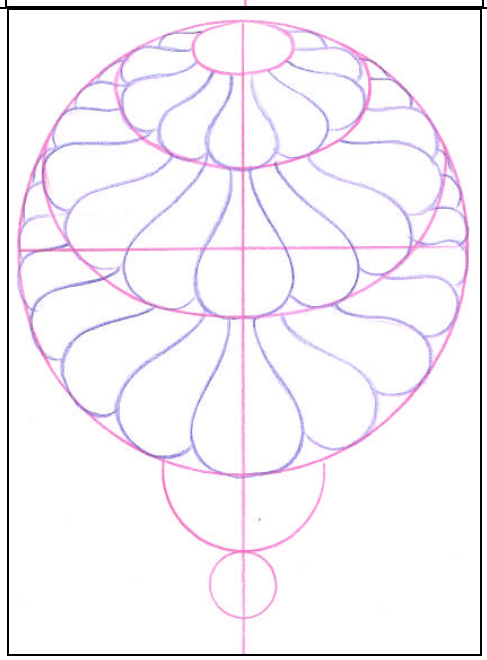
Kullanılacak Araç ve Gereçler

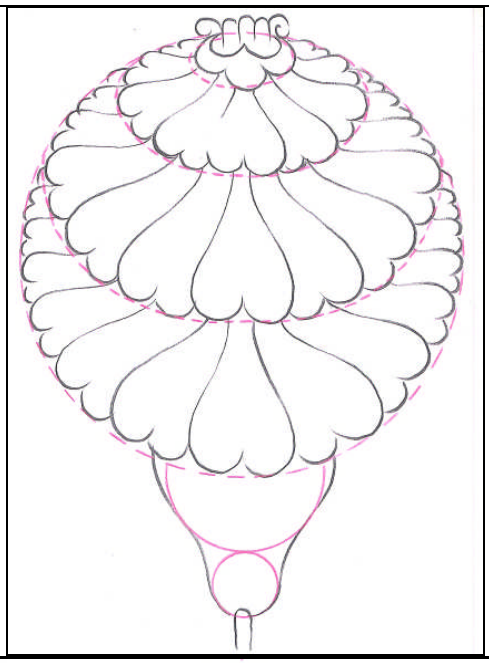
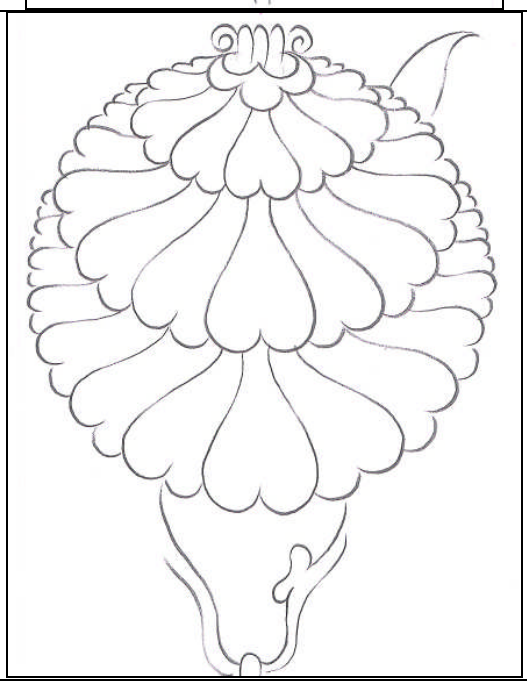
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst ve sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 10 mm, alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda görülen 70x100 mm'lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, üç katlı gül motifini çiziniz.
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

➢ Verilen ölçü içine orta eksen çizgisini (dal eğrisini) çiziniz. ➢ Orta eksen çizgisi üzerine büyük dairenizi çiziniz. ➢ Gülün tomurcuk ve kat yerlerini, enine çizgilerle küçükten büyüye doğru belirleyiniz. ➢ Gül motifinin çanak kanaviçesini çiziniz. Çizimde ustalaşmış kişilerin bu kanaviçeyi ayrıca çizmelerine ihtiyaç yoktur. ➢ Gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, hatalarınızı düzeltiniz. Unutmayınız ki kanaviçedeki herhangi bir hata motifinizin hatalı olasına sebep olacaktır.	
➢ İlk katta bulunan taç yaprakların yerlerini ve büyüklüklerini, ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile belirleyiniz. ➢ İkinci katta bulunan taç yaprakların yerlerini ve büyüklüklerini, ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile belirleyiniz. ➢ Son katta bulunan taç yaprakların yerlerini ve büyüklüklerini, ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile belirleyiniz. ➢ Yaprakların kenarlara doğru gittikçe küçülmesi gerektiğini unutmayınız. ➢ Gülün, yerleri ve büyüklükleri belirlenmiş olan taç yapraklarını temize çekerek, oran ve orantılarını kontrol ediniz. Taç yaprakların büyüklüklerini ve şekillerini bu taslak çizgiler belirleyeceğinden dolayı ikinci bir kanaviçe gibi çok önem taşırlar. ➢ En üstte bulunan tomurcukların şeklini belirleyiniz. ➢ İlk katta bulunan taç yaprakları en	

ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile dilimleyiniz. ➢ İkinci katta bulunan taç yaprakları en ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile dilimleyiniz. ➢ Üçüncü katta bulunan taç yaprakları en ortada bulunan yapraktan başlayarak sağlı-sollu sıra ile dilimleyiniz. ➢ Gül motifinin çanak kısmını gonca gül motifinde olduğu gibi belirleyiniz. ➢ Motifin sap kısmını çiziniz.	
➢ Gül motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. ➢ Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, üç katlı gül motifini çiziniz. ➢ Yetenek ve beceriniz doğrultusunda, üç katlı gül motifini istenilen standartlarda çizene kadar, aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak çizimlerinizi tekrar ediniz.	

UYGULAMA FAALİYETİ

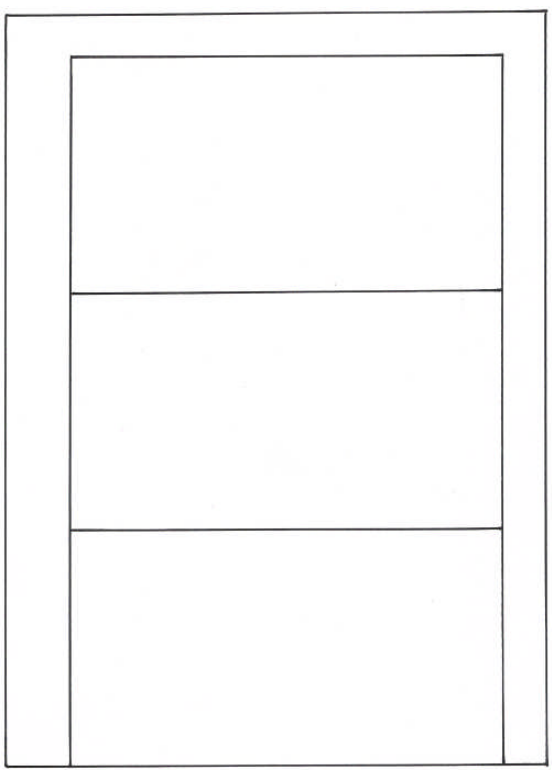
DAL EĞRİSİNDE İKİ KATLI GÜL MOTİFİNİN ÇİZİMİ

Kullanılacak Araç ve Gereçler

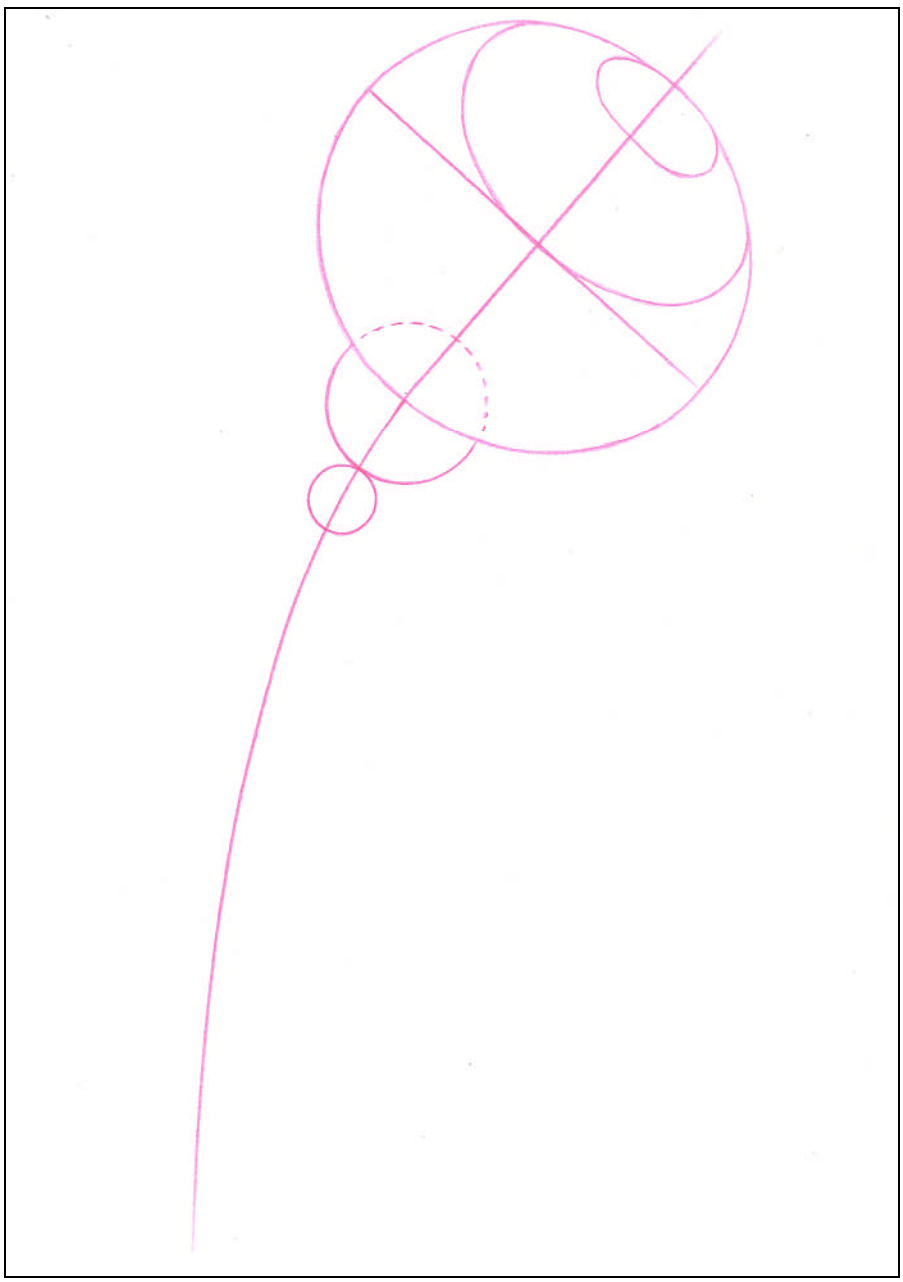
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- Gönye
- Cetvel

İşlem Basamakları

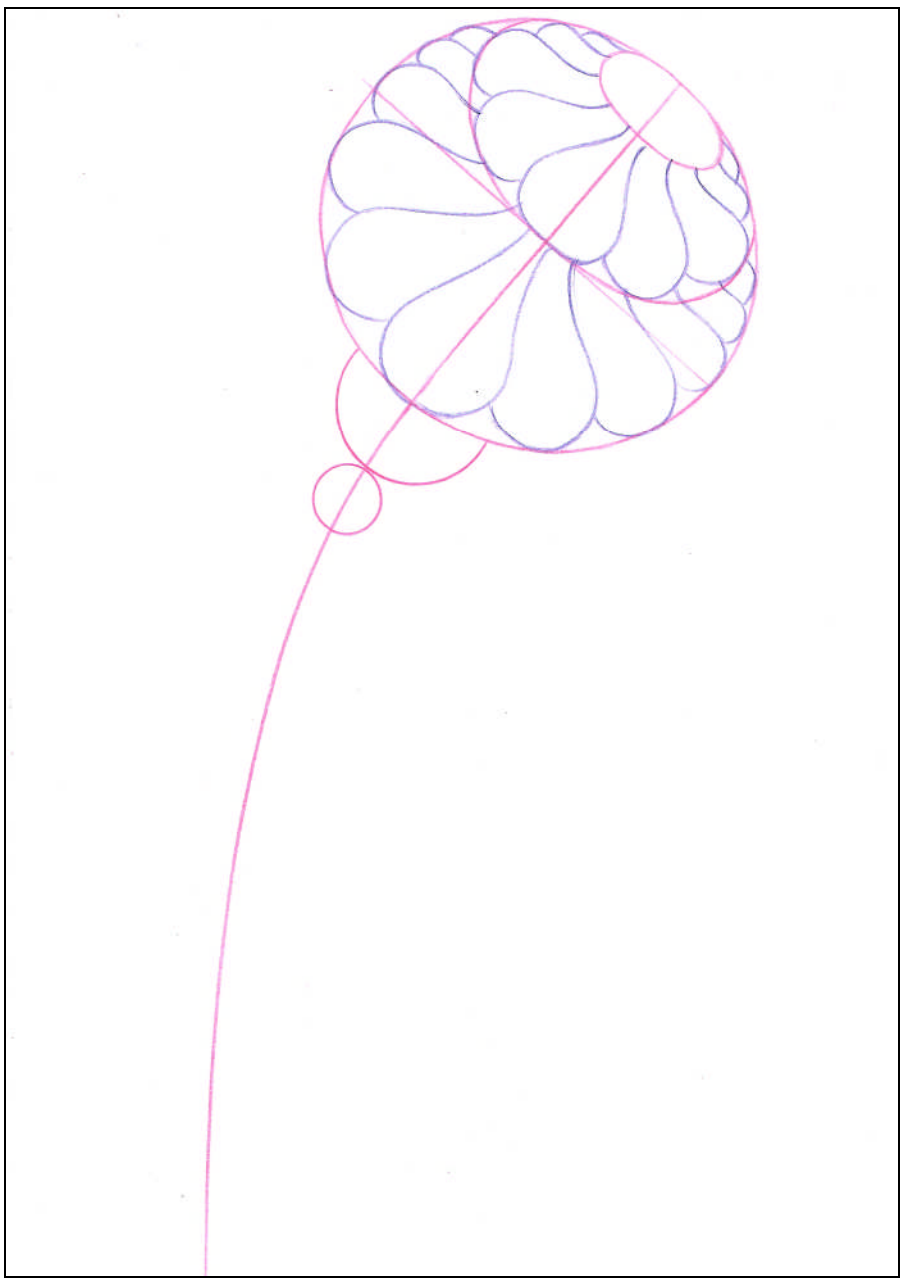
- Parşömen kâğıdını 350x250 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın üst kenarından 20 mm, sol kenarından 30 mm, sağ kenarından 20 mm ve alt kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek, 110x200 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Aşağıda görülen 110x200 mm.lik çizim kâğıdını enine kullanarak ve işlem sırasını takip ederek, iki katlı gül motifini dal eğrisinde çiziniz.
- 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

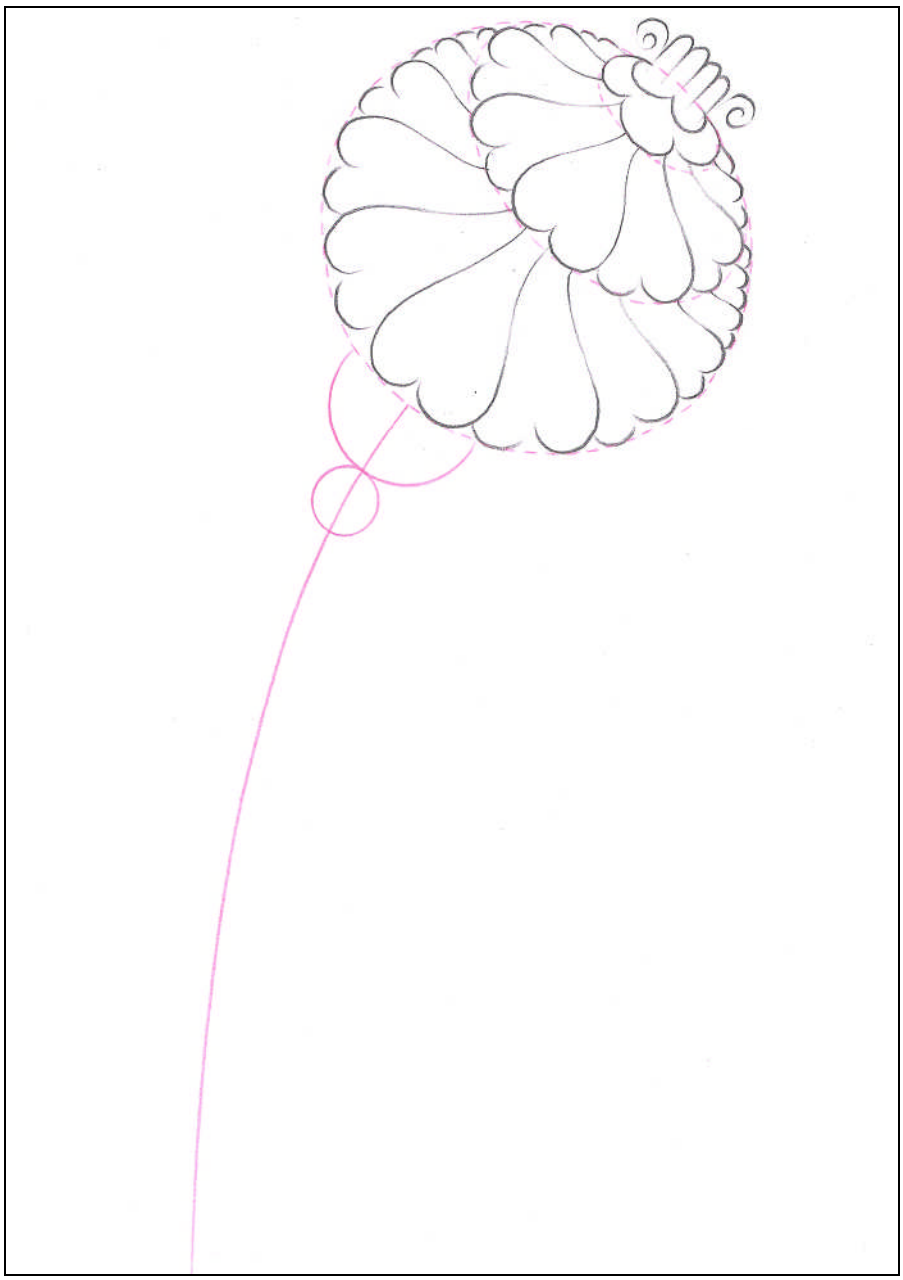
- Verilen ölçü içine dal eğrisini çiziniz.
- Dal eğrisi üzerine gül motifinin kanaviçesini çiziniz.
- Büyük dairenin (hafif elips) içinde, gülün tomurcuk ve kat yerlerini, enine çizgilerle küçükten büyüye doğru belirleyiniz.
- Gül motifinin kanaviçesini temize çekerek, hatalarınızı düzeltiniz.

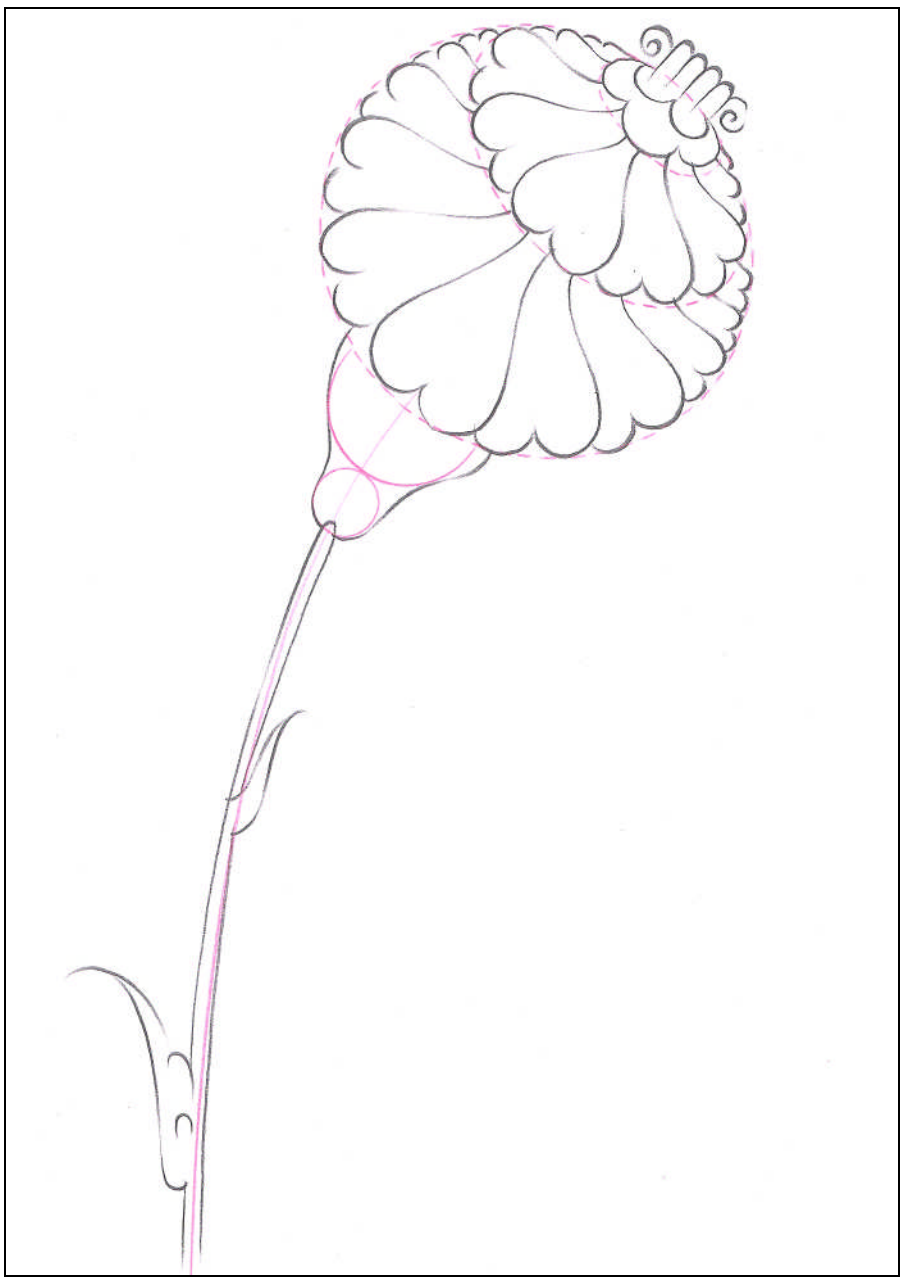
- Kanaviçe üzerinde, sırası ile birinci ve ikinci katta bulunan taç yaprakların yerlerini ve büyüklüklerini belirleyiniz.
- Çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Taç yaprakların büyüklüklerini ve şekillerini bu taslak çizgiler belirleyeceğinden dolayı ikinci bir kanaviçe gibi çok önem taşırlar.

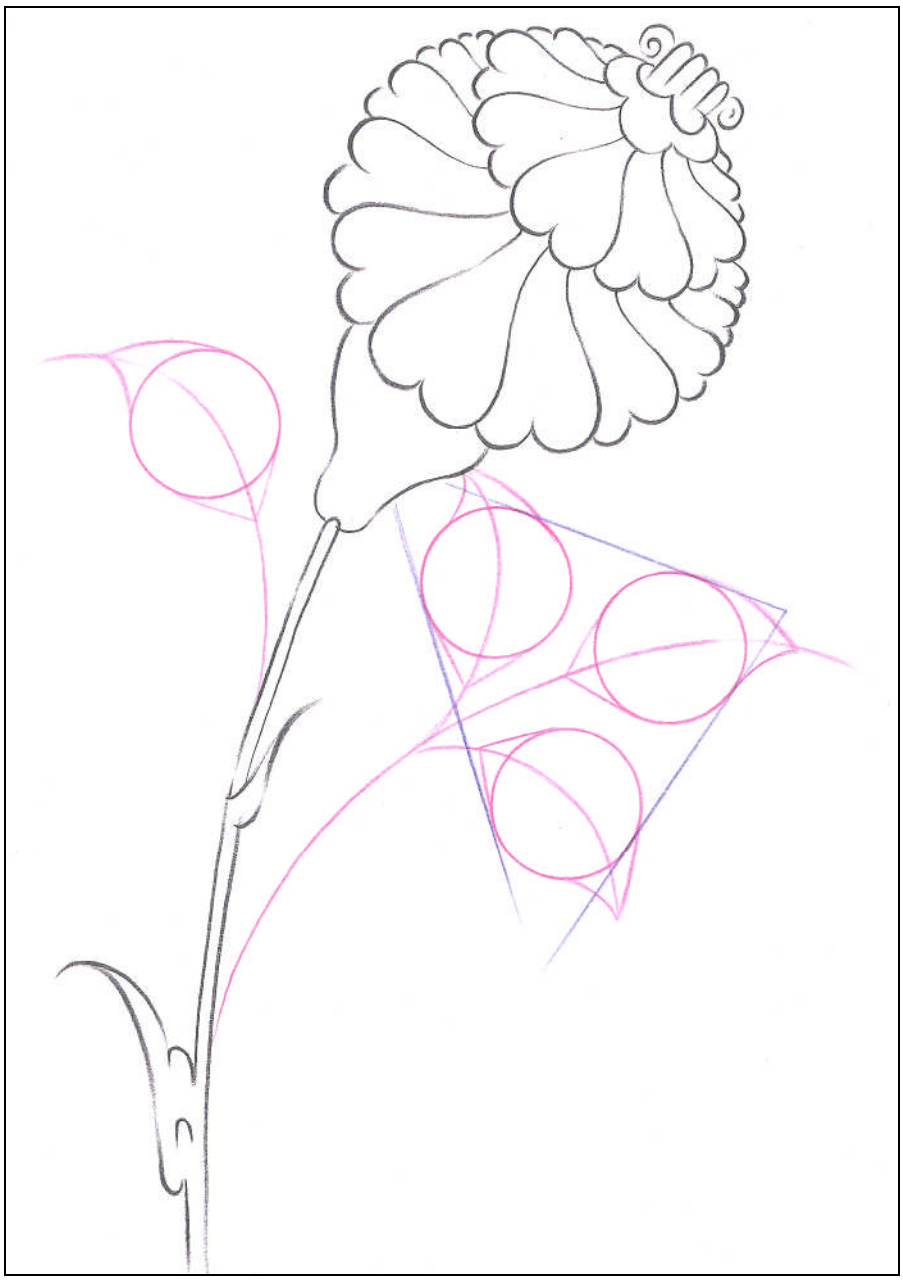
- Çiçeğin tomurcuklarını çiziniz.
- Birinci katta bulunan taç yaprakları dilimleyiniz.
- İkinci katta bulunan taç yaprakları dilimleyiniz.

- Gül motifinin çanak kısmını çiziniz.
- Dal eğrisini ortalayarak, motifin dalını çiziniz.

- Gül motifini dalı ile birlikte temize çekerek en son halini veriniz.
- Ana dal üzerinde, tekli ve üçlü dal yapraklarının yerini belirleyerek yaprakların dal eğrilerini çiziniz.
- Tekli ve üçlü gül yapraklarının kanaviçesini çiziniz.

- Tekli ve üçlü gül yapraklarını tırnaklayarak damarlarını çiziniz. Yapraklar ile dallarını birlikte ele alarak temize çekip en son halini veriniz.
- Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara verilen sırayı takip ederek, iki katlı gül motifini çiziniz. Çizimlerinizi yaparken farklı dal eğrileri, farklı yönler (sağ-sol) ve farklı kanaviçe ölçüleri kullanmaya dikkat ediniz.
- Aynı ölçülerde ikinci bir kâğıt hazırlayarak, üç katlı gül motifini dal eğrisi üzerinde yaprakları ile birlikte çiziniz.

- İstenilen standartlarda çizim yapabilene kadar çalışmalarınızı tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Uygulamalı Test

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Parşömen kâğıdını 250x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Kağıdınızın dört kenarından da 10 mm, boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kağıdınızın antet çizgileri içinde kalan kısma pergel ile 20 cm çapında daire çiziniz.
- Dairenin içine farklı dal eğrilerinde, iki ve üç katlı gül motiflerini kullanarak bir düzenleme yapınız. Bu düzenlemeleri yaparken şu noktalara dikkat ediniz.

    - Gül motiflerinin çıkış yerinde (desen başlangıcında) beşli veya yedili küme yaprak motifini kullanınız.
    - Verilen ölçü içinde öncelikle, çizmek istediğiniz, tüm gül motiflerinin yerlerini belirleyerek dal eğrilerini çiziniz. Dal eğrileri üzerinde gül motiflerinin büyüklüğünü ve sınırlarını belirleyen ana dairelerini çizerek bir taslak oluşturunuz. Bunu yaparken gül motiflerinin üst üste gelmemesine dikkat ediniz.
    - Verilen ölçüyü en iyi şekilde değerlendirerek, gül motiflerini simetrik bir düzende, dengeli dağıtmaya dikkat ediniz.
    - Gül motiflerinin dal eğrileri üzerinde, dal yapraklarının yerlerini, sayılarını ve büyüklüklerini, ana kanaviçeleri ile belirleyiniz.
    - Oluşturduğunuz taslak çizimi, gerekli gördüğünüz her aşamada temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
    - Son aşamaya gelen taslak üzerinde, her gül motifini dalı ve yaprakları ile birlikte bir bütün olarak (kat yerlerinin belirlenmesi, taç yapraklarının yerlerinin belirlenerek çizilmesi, tomurcukların çizilmesi, çanak kısmının çizilmesi, dal ile tekli ve üçlü dal yapraklarının çizilmesi) ele alıp çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
➢ Antet çizgisinin içine 20 cm ölçüsünde (çapında) daire çizdiniz		
➢ Verilen ölçü içinde, gül motiflerinin yerini belirleyerek dal eğrilerini çizdiniz mi?		
➢ Dal eğrileri üzerinde gül motiflerinin daireden(hafif elips) oluşan kanaviçelerini çizdiniz mi?		
➢ Taslak çiziminizde, gül motiflerini dengeli ve üst üste gelmeyecek şekilde, orantılı dağıtmaya dikkat ettiniz mi?		
➢ Gül motiflerinin dal eğrileri üzerinde, dal yapraklarının yerlerini, sayılarını ve büyüklüklerini, ana kanaviçeleri ile belirlediniz mi?		
➢ Verilen ölçüyü iyi kullanarak boş alan kalmamasına dikkat ettiniz mi?		
➢ Gül motiflerinin çıkışında küme yaprak (beşli-yedili) motifi kullandınız mı?		
➢ Taslak çiziminizi, gerekli gördüğünüz her aşamada temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
➢ Taslak çiziminize en son halini verdiniz mi?		
➢ Ana daire üzerinde gül motifinin katmerlerini enine çizgilerle belirlediniz mi?		
➢ Gül motifinin taç yapraklarının yerlerini ve büyüklüklerini belirlediniz mi?		
➢ Gül motifinin tomurcuklarını çizdiniz mi?		
➢ Taç yapraklarını dilimlediniz mi?		
➢ Gül motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		
➢ Gül motifini temize çektiniz mi?		
➢ Gül motifinin dalını çizdiniz mi?		
➢ Gül motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Gerekli gördüğünüz her aşamada çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
➢ Gül motifini dalı ve yapraklarıyla birlikte son kez temize çektiniz		
➢ Taslak çiziminizde bulunan tüm gül motiflerini, dalı ve yaprakları ile birlikte, yukarıdaki sıraya uygun olarak çizdiniz mi?		
➢ Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “Evet” ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz. (**Aşağıdaki cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y koyunuz.)**

1. ( ) Çini sanatında kullanılan gonca gül motifi, çiçeğin tepeden görünüşünün stilize edilmesiyle elde edilmiştir.

2. ( ) Çini sanatında natüralist bir yaklaşımla çizilen gonca gül motifleri doğadan aynen olmasa da, oldukça benzer şekilde desenlere aktarılmışlardır.

3. ( ) En basit ve küçük bir gonca gül motifinde bile taç yaprakları ve çanak kısmı belirgindir.

4. ( ) Gonca gül motifi bütün çiçek motifleriyle aynı dal üzerinde yer alabilir.

5. ( ) Çizimi yapılacak olan gonca gül motifinin çeşidine bağlı olarak, çanak yaprakları yukarıya doğru farklı biçimlerde uzayabilir.

6. ( ) Gül natüralist üslupta kullanılan motiflerin en önemlilerindendir.

7. ( ) Açmış ve profilden görünümü verilen güllerin çiziminde önce taç yaprakların içinde yer alacağı yuvarlak veya elipse benzer bir form oturtulur.

8. ( ) Gül motifleri genellikle altı ya da yedi kattan oluşmaktadır.

9. ( ) Gül motifi diğer çiçek motifleriyle aynı dal üzerinde yer almaz.

10. ( ) Gülün kat yerleri büyükten küçüğe doğru enine çizgiler ile belirlenir.

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme Ölçütleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise performans testine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Parşömen kâğıdını 300x300 mm ölçülerinde kesiniz.
- Kâğıdınızın tüm kenarlarından 10 mm, boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Kağıdınızın antet çizgileri içinde kalan kısma pergel ile 25 cm çapında daire çiziniz
- Dairenin içine, çeşitli dal eğrilerinde iki ve üç katlı gül motifleri ile gonca gül motiflerini kullanarak bir düzenleme yapınız. Yapacağınız düzenlemede gonca gül motiflerini, gül motifleri ile aynı dal eğrisinde de, kendi dal eğrilerinde de kullanabilirsiniz. Bu düzenlemeleri yaparken şu noktalara dikkat ediniz.

    - Gül motiflerinin çıkış yerinde (desen başlangıcında) beşli veya yedili küme yaprak motifini kullanınız.
    - Verilen ölçü içinde öncelikle, çizmek istediğiniz, tüm gül ve gonca gül motiflerinin yerlerini belirleyerek dal eğrilerini çiziniz. Dal eğrileri üzerinde gül ve gonca gül motiflerinin büyüklüğünü ve sınırlarını belirleyen ana kanaviçelerini çizerek bir taslak oluşturunuz. Bunu yaparken motiflerin üst üste gelmemesine dikkat ediniz.
    - Verilen ölçüyü en iyi şekilde değerlendirerek, gül ve gonca gül motiflerini simetrik bir düzende, dengeli dağıtmaya dikkat ediniz.
    - Gül ve gonca gül motiflerinin, dal yapraklarının yerlerini, sayılarını ve büyüklüklerini, ana kanaviçeleri ile belirleyiniz.
    - Oluşturduğunuz taslak çizimi, gerekli gördüğünüz her aşamada temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
    - Son aşamaya gelen taslak üzerinde, her gül motifini ve gonca gül motifini dalı ve yaprakları ile birlikte bir bütün olarak ele alıp çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet" ve "Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kağıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
➢ Antet çizgisinin içine 25 cm ölçüsünde (çapında) daire çizdiniz mi?		
➢ Verilen ölçü içinde, gül ve gonca gül motiflerinin yerini belirleyerek dal eğrilerini çizdiniz mi?		
➢ Dal eğrileri üzerinde gül ve gonca gül motiflerinin ana kanaviçelerini çizdiniz mi?		
➢ Taslak çiziminizde, gül ve gonca gül motiflerini dengeli ve üst üste gelmeyecek şekilde, orantılı dağıtmaya dikkat ettiniz mi?		
➢ Gül ve gonca gül motiflerinin, dal yapraklarının yerlerini, sayılarını ve büyüklüklerini, ana kanaviçeleri ile belirlediniz mi?		
➢ Verilen ölçüyü iyi kullanarak boş alan kalmamasına dikkat ettiniz mi?		
➢ Gül motiflerinin çıkışında küme yaprak (beşli-yedili) motifi kullandınız mı?		
➢ Taslak çiziminizi, gerekli gördüğünüz her aşamada temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
➢ Taslak çiziminize en son halini verdiniz mi?		
➢ Ana daire üzerinde gül motifinin katmerlerini enine çizgilerle belirlediniz mi?		
➢ Gül motifinin taç yapraklarının yerlerini ve büyüklüklerini belirlediniz mi?		
➢ Gül motifinin tomurcuklarını çizdiniz mi?		
➢ Taç yapraklarını dilimlediniz mi?		
➢ Gül motifinin çanak kısmını çizdiniz mi?		
➢ Gül motifini temize çektiniz mi?		

➢ Gül motifinin dalını çizdiniz mi?		
➢ Gül motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Gerekli gördüğünüz her aşamada çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
➢ Gül motifini dalı ve yapraklarıyla birlikte son kez temize çektiniz mi?		
➢ Taslak çiziminizde bulunan tüm gül motiflerini, dalı ve yaprakları ile birlikte, yukarıdaki sıraya uygun olarak çizdiniz mi?	.	.
➢ Gonca gül motifinin çanak ve çanak yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Gonca gül motifinin taç yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Gonca gül motifini temize çektiniz mi?		
➢ Gonca gül motifinin dalını çizdiniz mi?		
➢ Gonca gül motifinin dal yapraklarını çizdiniz mi?		
➢ Gonca gül motifini dalı ve yapraklarıyla birlikte son kez temize çektiniz mi?		
➢ Taslak çiziminizde bulunan tüm gonca gül motiflerini, dalı ve yaprakları ile birlikte, yukarıdaki sıraya uygun olarak çizdiniz mi?		
➢ Temiz ve titiz çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	**Y**
2	**D**
3	**D**
4	**Y**
5	**D**
6	**D**
7	**D**
8	**Y**
9	**D**
10	**D**

KAYNAKLAR

- Dr. BAKIR, Sitare Turan. **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu**, T.C. Kültür Bakanlığı-Ankara, 1999.
- FREDERİC Hitzel, JOCOTİN Mereille,. **İznik**, Musee national de la Renaissance Paris, 2005.
- Kütahya Merkez Teknik Lise-Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi, Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı, Çinicilik Dalı arşivinden yararlanılmıştır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

KIRÇİÇEKLERİ 3

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ–1 3
1. ZAMBAK MOTİFİ 3
1.1. Tanımı 4
1.2. Kullanım Yerleri 6
1.3. Çizim Tekniği 13
UYGULAMA FAALİYETİ 19
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 25
ÖĞRENME FAALİYETİ– 2 28
2. SÜMBÜL MOTİFİ 28
2.1. Sümbül Motifinin Tarihte Kullanımı 29
2.2. Sümbül Motifinin Tanımı 30
2.3. Kullanım Yerleri 32
2.4. Çizim Tekniği 51
UYGULAMA FAALİYETİ 57
UYGULAMA FAALİYETİ 61
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 65
MODÜL DEĞERLENDİRME 67
CEVAP ANAHTARLARI 70
KAYNAKÇA 71

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0100**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
MESLEK / DAL	**Çinicilik**
MODÜLÜN ADI	**Kır Çiçekleri -3-**
MODÜLÜN TANIMI	Türk süsleme Sanatları Ana Motiflerinden olan Kır Çiçekleri Grubu Motiflerinden; Zambak ve Sümbül Motifleri ile ilgili temel bilgi ve çizim becerilerinin kazanıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Kır Çiçekleri -2- modülünü almış olmak.
YETERLİK	Kır Çiçekleri Grubu Motiflerini Çizmek.
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk Süsleme Sanatları ana motiflerinden olan kır çiçekleri grubu motiflerini, asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** **1.** Zambak motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **2.** Sümbül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Atölye ortamı ve bu ortamda bulunan çizim masası, parşomen kağıdı, resim kağıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel. Ayrıca iş güvenliği ile ilgili ekipmanlar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci

Türk sanatında kullanılan motiflerin kaynağı, İslamiyet'ten önceki devirlere, Asya'da yaşayan Türk kavimlerine kadar uzanır. Ancak motiflerin çeşitlilik kazanarak farklı üsluplar altındaki asıl gelişimi, şüphesiz İslamiyet'ten sonraki dönemlere rastlar. Islama ait mimari yapı, yazmalar ve çok çeşitli eşyalara kadar herşey büyük bir özenle bezenmiş ve zaman içinde oluşan Türk zevki ve senteziyle kendine has bir Türk sanatı oluşturulmuştur. 16. yüzyıl Türk Çini sanatının doruk noktasına ulaştığı dönemdir.

16. yüzyılın ikinci yarısında sarayın baş nakkaşlarından Kara Memi'nin katkılarıyla yeni bir üslup eklenir. Bu üslup yarı stilize motiflerden oluşan "Naturalist Üslup"tur.

Osmanlının doğaya olan sevgisi, bu sefer de çok çeşitli bahçe çiçeklerini, ağaçları, doğadaki örneklerinden fazlasıyla uzaklaşmadan stilize etmek yönünde gelişmiştir.

Dönemin değerli sanatçılarının, çiçek stilizasyonundaki başarıları, ne kadar iyi birer gözlemci olduklarını bizlere kanıtlamaktadır.

Modülün konusu olan zambak ve sümbül motifleri de yarı üsluplaştırılmış çiçeklerdendir. Bu motiflerin incelenmesi ile bize özgü olan çini sanatımızın gelişimi ve değişimi konusunda bilgi sahibi olacaksınız.

Bu motiflerin kaynağı bize atalarımızın gelenek ve göreneklerini, düşünce, zevk ve kültürünü yansıtmaktadır. Klasiklerdeki zambak ve sümbül çeşitleri uygulanarak atalarımızdan kalan bu güzel miras gelecek nesillere ulaştırılacaktır.

Zambak ve sümbül motiflerinin klasik biçimlerini öğrenerek aslına uygun ve estetik motifler çizebileceksiniz.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda çininin en yaygın uygulandığı desen üretimindeki ihtiyacı karşılayacaksınız. Uygulayacağınız çizim teknikleri ile aslına uygun motifler çizerek estetik desenler hazırlayabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında zambak motifini, aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim Tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu modülde, hançerli yaprak motifine başlamadan önce;

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Çevrenizdeki çini dekor atölyeleri ve çini satış mağazalarında bulunan zambak motifli çinileri inceleyerek ,
- Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden zambak motiflerini inceleyerek,
- İnternetten konu ile ilgili siteleri araştırarak,

Türk Süsleme Sanatlarında kullanılmış ve kullanılmakta olan zambak motifler ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız .

1. ZAMBAK MOTİFİ

XVI. yüzyıl Kanuni devrinde, Sarayın baş nakkaşı Kara Memi tarafından “Naturalist Üslup” ortaya çıkarılmıştır. Naturalist üslup motifleri “yarı üsluplaştırılmış çiçekler” veya “yarı stilize motifler”grubunda yer almaktadır.

Osmanlının doğaya olan sevgisi, bu sefer de çok çeşitli bahçe çiçeklerini, ağaçları, doğadaki örneklerinden fazlasıyla uzaklaşmadan stilize etmek yönünde gelişmiştir.

Kara Memi ve dönemin değerli sanatçılarının, çiçek stilizasyonundaki başarıları, ne kadar iyi birer gözlemci olduklarını bizlere kanıtlamaktadır.

Zambak motifi gibi stilize bazı çiçekler sadece birkaç çizgi darbesiyle tasvir edildikleri halde, hangi çiçekler oldukları kolayca anlaşılabilmektedir. Kullanılan yapraklar da çiçeklerin doğadaki gerçek görünümüne uyar.

Çok eski çağlardan beri, eşsiz güzellikteki çiçekleriyle en sevilen süs bitkileri arasında yer alan Zambak Çiçekleri birbirinin tıpatıp aynı olan alımlı üç taç yaprak ile üç çanak yaprak içerir.

Zambak altı çanak yapraklı olan ve bunlardan dıştaki üçü çanak, içteki üçü de taç bölümünü oluşturan bir çiçek yapısına sahiptir.Resim 1.1’e bakınız

Resim 1.1:Zambak çiçeği

Zambak eski çağlarda bile çok sevilmiş ve çeşitli mimari bezemelere konu olmuştur. Bazı armalarda amblem olarak kullanılan ve saflığın simgesi olan bir çiçektir.

Çini sanatında üsluplaştırılmış olmasına rağmen karakterini kaybetmeyen zambak, desen içinde fark edilebilen zarif bir motiftir.

1.1. Tanımı

Kökten çıkarak uzunca bir dalla yukarı doğru çizilen; genellikle tek sap üzerinde tek bir çiçek olarak yer alan zambak motifi yarı üsluplaştırılmış çiçeklerdendir.

Çoğunlukla tek dalda yer alan çanağın üzerinde, üç sağda, üç solda olmak üzere üst üste binerek yukarıya doğru küçülen altı taç yapraktan oluşan bir motiftir. Motifin çanağına ve tepe kısmına yapılan farklılıklarla zambak motifi çeşitleri oluşur.

Resim 1.2’de aynı desende kullanılmasına rağmen tepe kısmının farklılığıyla çeşitlenen zambak motifleri görülmektedir.

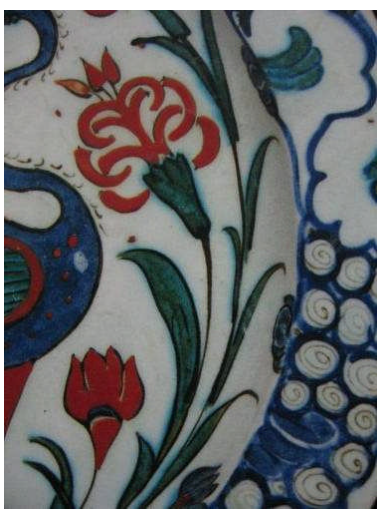

Resim 1.2:Tepe kısımlarının farklılığıyla çeşitlenen zambak motifleri

Resim 1.3 ve 1.4’de görüldüğü gibi aynı desende, çanak ve tepe kısmının farklılığından dolayı iki çeşit zambak motifi kullanılmıştır.

Resim 1.3: Zambak motifi

Resim 1.4: Zambak motifi

Bu motif, yine aynı üslupta kullanılan sümbül motifleriyle karıştırılabilir. Sümbül motifleri tek sap üzerinde birden fazla çiçeğiyle çizilir. Ayrıca zambak, sümbülden büyük olarak çizilen bir motiftir.

1.2. Kullanım Yerleri

Çini desenlerinde kullanılan motifler, desendeki yerlerine göre; ana motifler ve yardımcı motifler olmak üzere iki şekilde kullanılırlar. Ana motifler desende ilk göze çarpan, deseni zenginleştirmek amacıyla kullanılan motiflerdir. Yardımcı motifler ise daha az dikkat çeken, desenin alt kısımlarındaki boşlukları doldurmak amacıyla kullanılan motiflerdir

Zambak motifi yarı üsluplaştırılmış çiçekler grubunda yer alan ana motiflerden birisidir.

Resim 1.5'de görülen yaprak dilimli kenarlı tabak, yaklaşık 1560 yıllarına aittir. 30 cm'lik tabak şu anda Fransa Chateau'da Renaissance Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 1.5:Zambak motifli mavi-beyaz çini tabak

Zemini dolu olan çinilerde motifler boş bırakılarak, motiflerin ön plana çıkması da sağlanmış olur. Klasik çinilerde az sayıda da olsa bu şekilde boş bırakılan zambak motifi, renksiz olarak kullanılmıştır. Motifin çanak ve taç yapraklarındaki yer yer kırmızılıklarla, zambak motifine ve desene canlılık kazandırılmıştır.

Resim 1.5.'de görülen örneğimizde zambak motifinin bir ağaç köküne bağlı olarak üç dal halinde çıktığı görülmektedir. Aslında zambak motifi çoğunlukla kökten tek dal halinde çıkar.

Resim 1.6: Eflatun zeminli 35 cm'lik klasik tabak

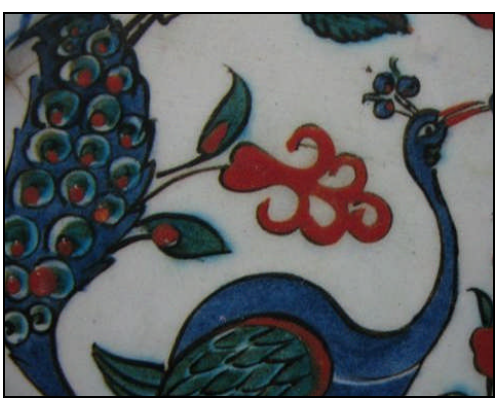
Resim 1.6'da görülen 35 cm'lik zambak motifli klasik tabak şu anda İngiltere Oxford'da Magdalen College'de bulunmaktadır.

Resim 1.7’deki görülen yaprak dilimi kenarlı tabak yaklaşık 1575 yıllarına aittir.28.3 cm.lik çini tabak şu anda Portekiz’in Lizbon şehrinde Calouste Sarkis Gülbenkian Müzesinde bulunmaktadır.

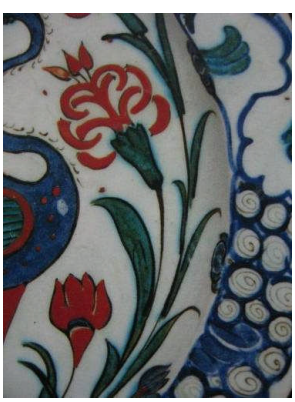

Resim 1.7: Tavus kuşlu ve zambak motifli tabak

Resim 1.7’de görüldüğü gibi aynı desende, çanak ve tepe kısmının farklılığından dolayı iki çeşit zambak motifi kullanılmıştır. Resim 1.8. ve 1. 9 ‘a bakınız .

Resim 1.8: Tavus kuşlu tabaktaki zambak motifi

Resim 1.9:. Zambak motifi

Resim 1.10 ‘da görülen dışa doğru genişleyen enli kenarlı tabak yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Genişleyen enli kenarıyla az rastlanan bir tabak formudur. Resim 1.10’da aynı desende kullanılmasına rağmen tepe kısmının farklılığıyla çeşitlenen zambak motifleri görülmektedir.

Resim1.10:Armalızambakmotifliçinitabak

16. yüzyıl klasiklerinde zambak motifi, tabak ve pano gibi düz formların yanı sıra Resim 1.11'de görülen maşrapa gibi dik formlarda da kullanılmıştır. İznik çinilerinde görülen rölyef halindeki Mercan kırmızılı devir, Türk Çini Sanatının teknik, desen ve estetik açıdan doruk noktaya ulaştığı dönemdir. Zambak motifi; Resim 1.11. de maşrapa üzerinde kullanılan zambak motiflerinde olduğu gibi, çoğunlukla kırmızı renge boyanarak ön plana çıkartılır. Yüksekliği 23.5 cm ve çapı 16.5 cm olan maşrapa yaklaşık 1575 yıllarına ait İznik Klasiklerindendir. Şu anda Portekiz'in Lizbon şehrinde Calouste Sarkis Gülbenkian Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 1.11: Zambak motifli klasik maşrapa formu

Çini desenleri çoğunlukla kenar suyu ve ana desen olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Kenar suyu deseni zenginleştiren ve sınırlarını belirleyen bir çerçeveden oluşur.Çerçeve ile sınırlanan desen ise ana desen olarak adlandırılır

Resim 1.12’de görüldüğü gibi zambak motifi kenar suyunda da, ana desende de kullanılan yarı üsluplaştırılmış çiçek motiflerindendir. Bu yaprak dilimi kenarlı çukur tabak yaklaşık 1550-1555 yıllarına aittir.

Resim 1.12: 6.5 cm’lik ana desen ve kenar suyu zambak motifli tabak

Resim 1.13’teki kısmen yaldızlı İngiliz yapımı süslemeli, zambak motifli sürahi 1592 yılı damgalıdır. Yüksekliği 25,5 cm olan klasik form şu anda İngiltere Cambridge’de Fitzwilliam Müzesinde bulunmaktadır.

Resim1.13:Zambak motifli sürahi

1.3. Çizim Tekniği

Tüm motif çizimlerinde olduğu gibi zambak motifi çizimlerinde ölçü almak esastır. Ölçü büyüklükleri değişebilir. Önemli olan ölçüye uygun zambak motifini çizebilmektir.

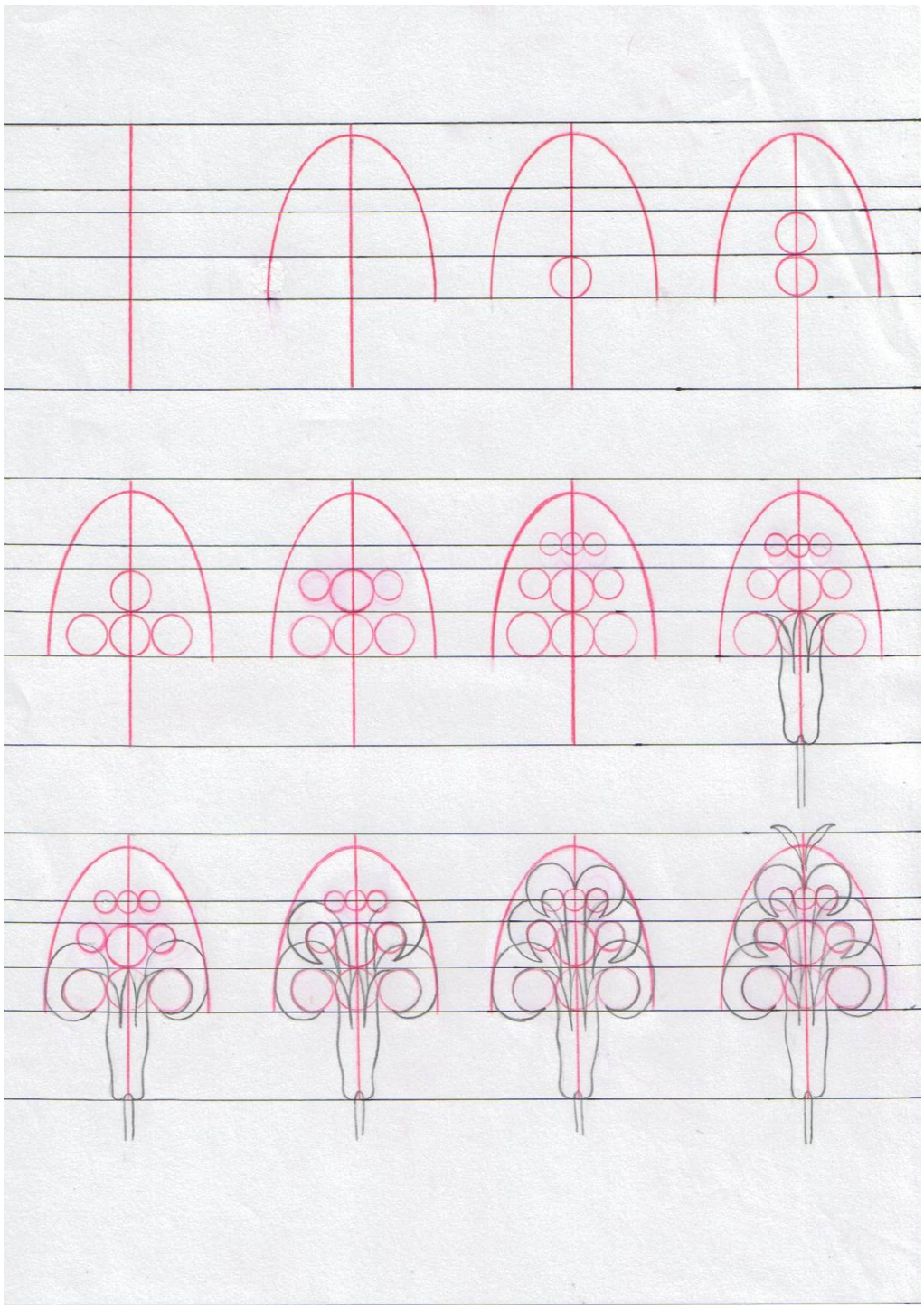
Çizim yapılırken kılavuz çizgiler kullanılmalıdır. Kılavuz çizgilerin yol gösterme amacıyla çizildiğini unutulmamalıdır. Kılavuz çizgilerin üzerine motifin eksen çizgisi çizilir. Eksen çizgisi motifleri pratik ve simetrik çizebilmek için gereklidir. Alınan ölçülere uygun olacak şekilde kılavuz çizgilerini çizmek gerekir.

Dördüncü aralığa 10 mm'lik şeridin alt çizgisine değecek şekilde 10 mm.lik daire çizilmelidir. Küçük dairelerin daire şablonu ile daha kolay çizebileceği unutulmamalıdır. Daire şablonunun üzerindeki çizgilerin eksen çizgisi ile çakıştırılması çizim kalitesi açısından önemlidir. Böylece eksen çizgisi ortalanarak daire çizilmiş olur.

10 mm'lik dairenin sağına, soluna ve tam üstüne aynı ölçülerde direler çizilmelidir. Üstteki dairenin tepe çizgisine değecek şekilde sağına ve soluna 0,7 mm'lik daire çizimleri yapılmalıdır. Motifin ikinci kılavuz çizgisini ortalayarak, eksen çizgisinin üzerine 0,5 mm'lik daire çizilmelidir.0,5 mm'lik dairenin sağına ve soluna aynı ölçülerde daireler ve 20 mm'lik aralığın alt çizgisinden başlayarak çanağın yarısı çizilmelidir. Çanağın diğer yarısı da parşömen kâğıdı eksen çizgisinden katlanarak da çizilebilir.

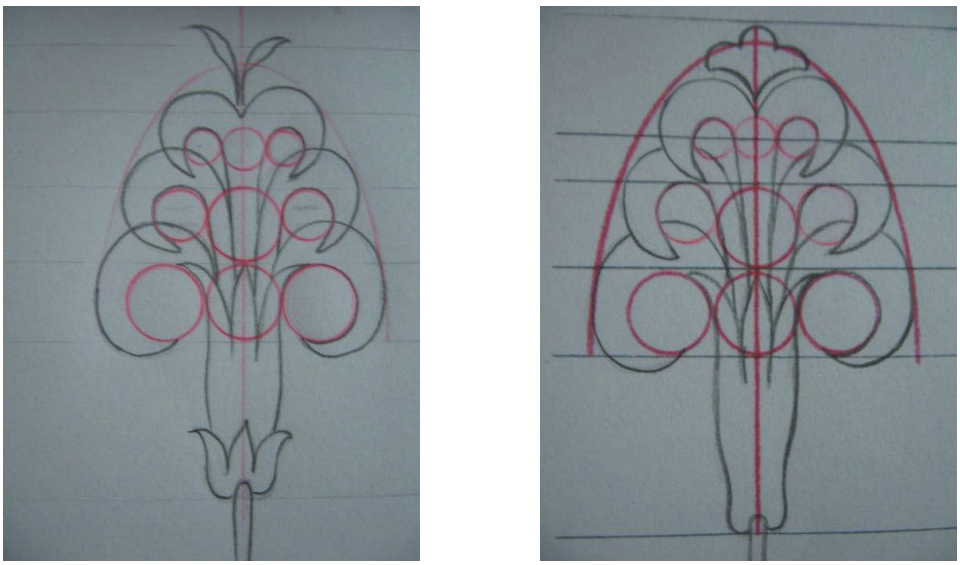
Çanağın üstüne birinci kat, ikinci kat ve üçüncü kat taç yapraklar elipsi sınırlandırarak kat kat küçülterek çizmeye özen gösterilmelidir. Zambak motifinin tepe, sap kısmı ve dalı işlem basamaklarına uygun olacak şekilde çizilmelidir. Motifi elimiz alışıncaya kadar en az üç kez temize çekmek gerekir. Aslına uygun, estetik motifler çizebilmek için temize çekmenin önemini unutmamak gerekir.

Düz eksen üzerinde zambak motifi çizim tekniklerini Resim 1.14'te görüldüğü gibi iş-işlem basamaklarına uygun olarak çizilmelidir.

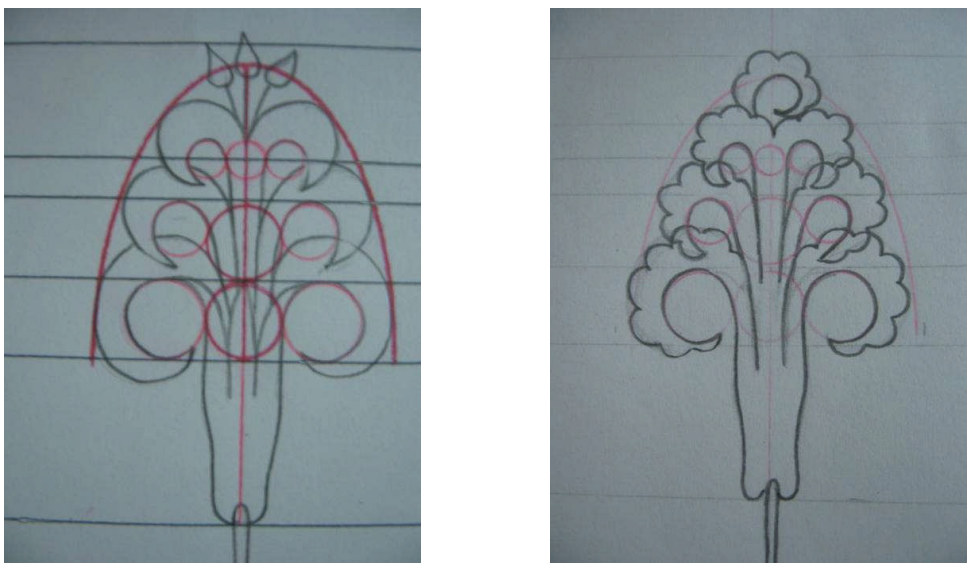

Resim 1. 1.4 : Düz eksen üzerinde zambak motifi çizim aşamaları

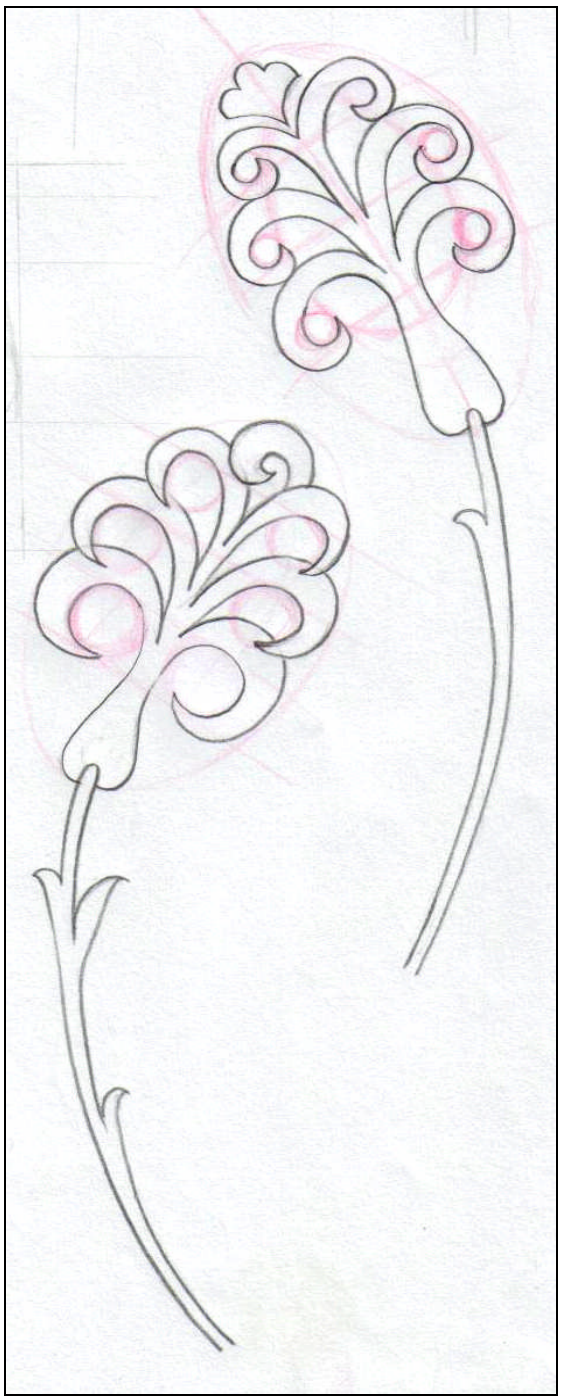
Düz eksen üzerinde iş-işlem basamaklarına uygun olarak çizilen zambak motifi çeşitleri Resim 1.15 ve 1.16'da görüldüğü gibi çizilir. Resim 1.17 -1.18 -1.19 'u inceleyiniz .

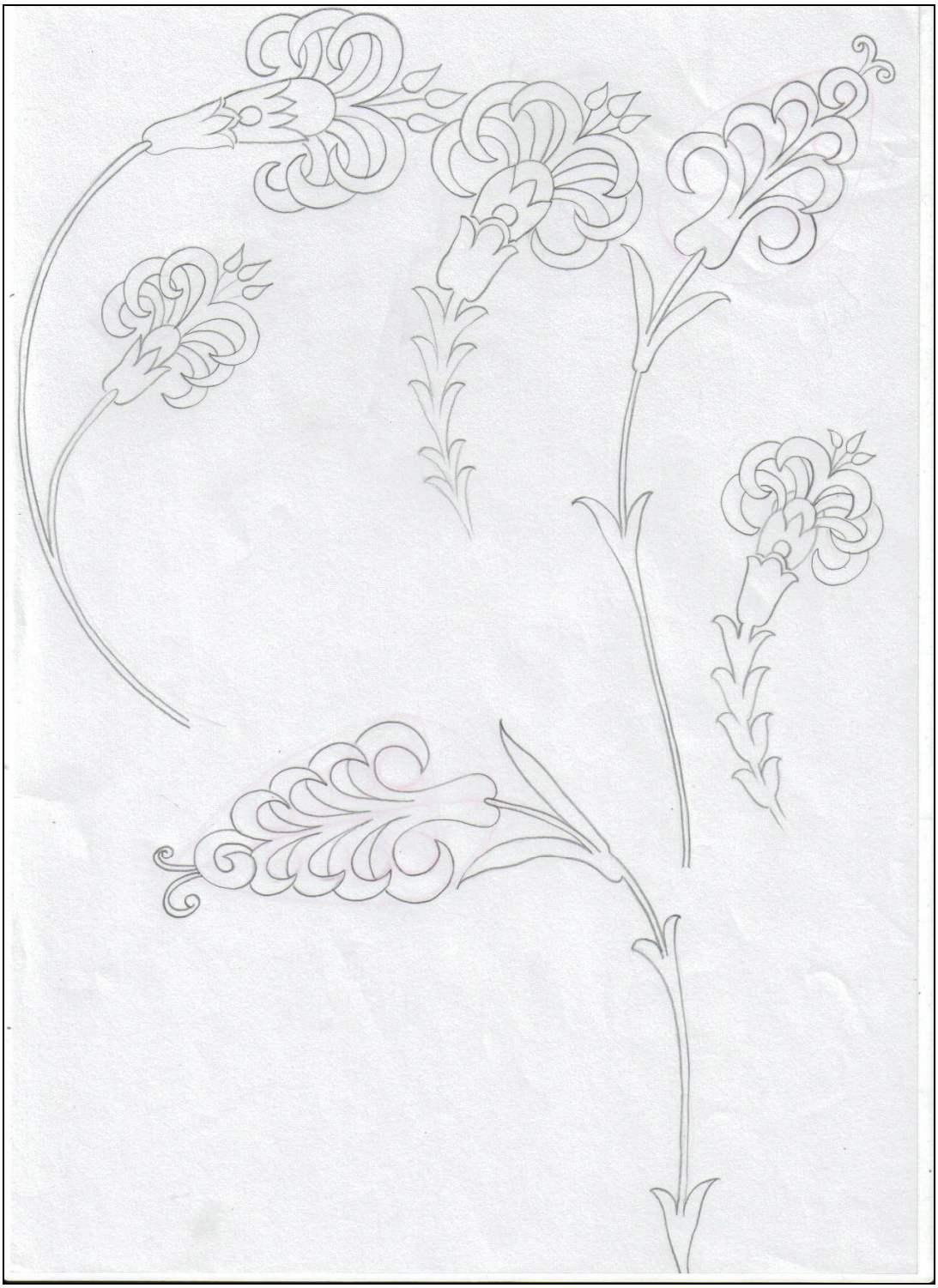
Resim 1.15: Düz eksen üzerinde zambak motifi çeşitleri

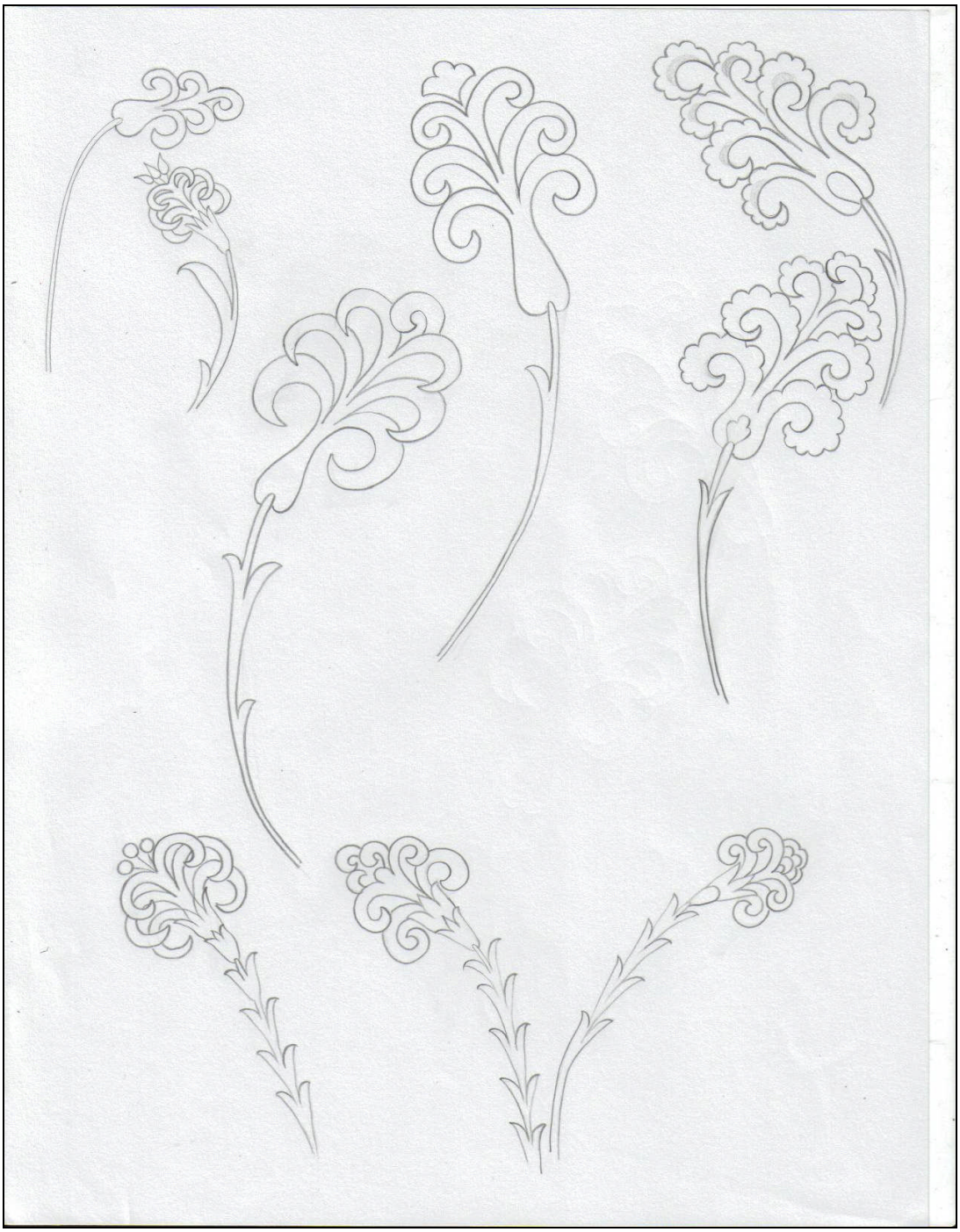
Resim 1.16: Düz eksen üzerinde zambak motifi çeşitleri

Resim 1.17: Lasiklerdeki zambak motifleri

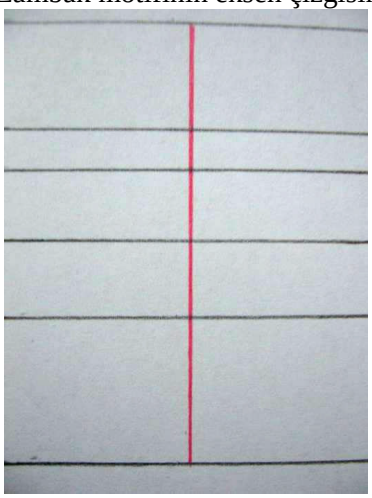

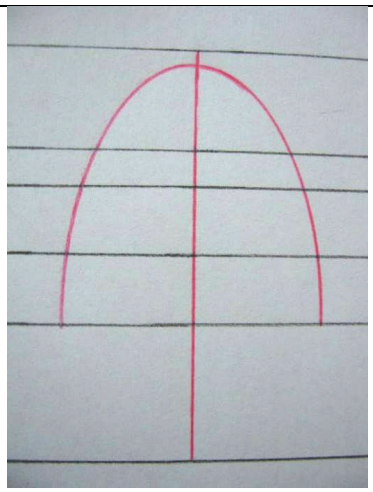
Resim 1.18: Klasiklerdeki zambak motifleri

Şekil 1 .19: Klasik çinilerde yer alan zambak motifi çeşitleri

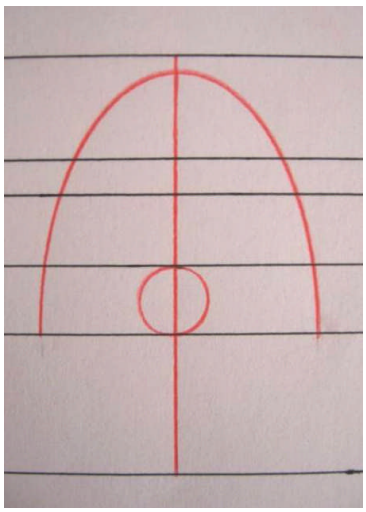
UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem basamakları	Öneriler
➢ Kılavuz çizgiler çiziniz. ➢ Zambak motifinin eksen çizgisini çiziniz. ➢ 75 mm.lik elipsi çiziniz.	➢ Parşomen kâğıdının altına resim kâğıdı koymayı unutmayınız. ➢ Parşomen kâğıdının üst kısmında 30 mm pay bırakmayı unutmayınız. ➢ Kılavuz çizgileri gönye ile aşağıda verilen aralıklarla çizmeye özen gösteriniz. ➢ 1a: 20 mm ➢ 1b: 0,5 mm ➢ 1c: 10 mm ➢ 1d: 10 mm ➢ 1e: 20 mm ➢ Aynı ölçüleri tekrar ederek parşomen kâğıdının tamamına kılavuz çizgiler çizmeye dikkat ediniz. ➢ Motif tekrarının önemini unutmayınız. ➢ Çalışacağınız ortamı hazır hale getiriniz. ➢ Parşömen kâğıdının temizliğine dikkat ediniz. ➢ Doğru ve temiz çalışmaya dikkat ediniz. ➢ Elips şabonunu kullanırken üzerindeki çizgileri eksen çizgisi ile çakıştırmaya özen gösteriniz.

- 0 mm.lik şeridin alt çizgisine değecek şekilde 10 mm’lik daireyi çiziniz.
- Küçük daireleri daire şablonu ile daha kolay çizebileceğinizi unutmayınız.
- Böylece eksen çizgisini ortalayarak daireyi çizmiş olursunuz

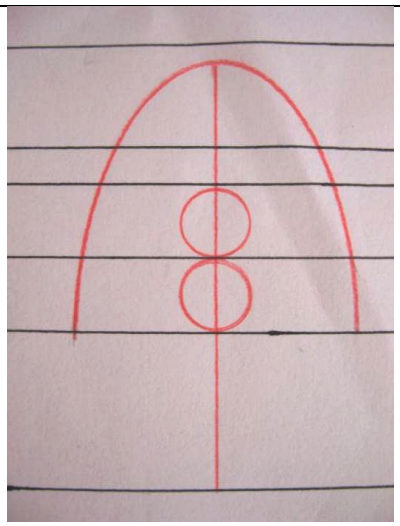
- •10 mm’lik aralığa aynı ölçüdeki daireyi çiziniz.

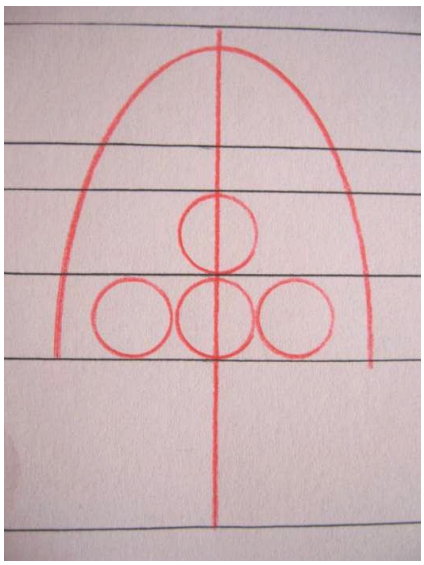
- Daire şabonunu kullanırken üzerindeki çizgileri eksen çizgisi ile çakıştırmaya özen gösteriniz.
- Simetrik motiflerde motifin her iki tarafının da eşit olması gerektiğini unutmayınız.

- Üstteki 10 mm’lik aralığa aynı ölçüdeki daireyi çiziniz.

- Daire şablonunu dikkatli kullanmaya özen gösteriniz.
- 0,7 mm’lik daireleri üstteki dairenin tepe çizgisine değecek şekilde çizmeye dikkat ediniz.

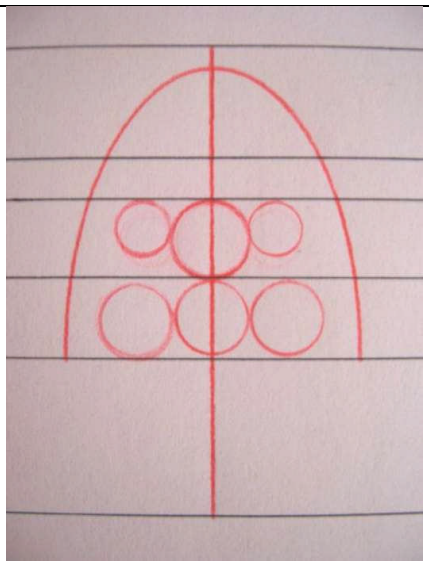

- Alt dairenin yanına 10 mm’lik daireyi çiziniz.

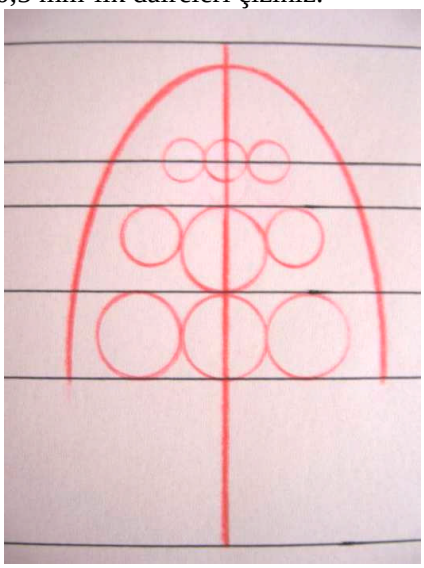

- 0,7 mm’lik daireleri üst dairenin yanına çiziniz.

- 0,7 mm.lik dairenin sağına ve soluna aynı ölçülerde daire çizmeye önem veriniz.
- 0,5 mm’lik dairenin sağına, soluna ve tam kılavuz çizgisinin üstüne çizeceğiniz dairelerin aynı ölçülerde olmasına dikkat ediniz.
- Motifin üstten ikinci kılavuz çizgisini ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.
- Çanağı 20 mm’lik aralığın alt çizgisinden başlayarak çizmeye özen gösteriniz.
- Çanağın üstüne birinci kat taç yaprakları elipsi sınırlandırarak çizmeye dikkat ediniz.

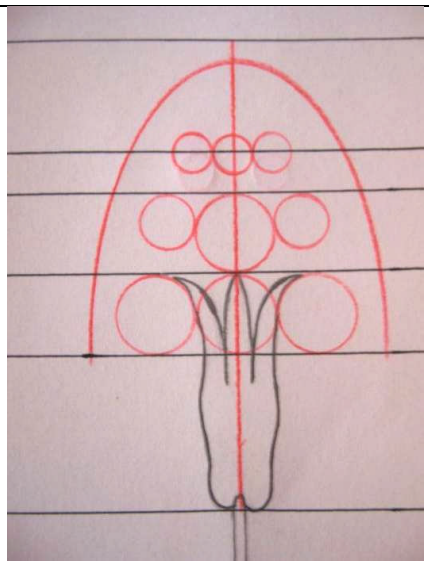

- 0,5 mm'lik daireleri çiziniz.

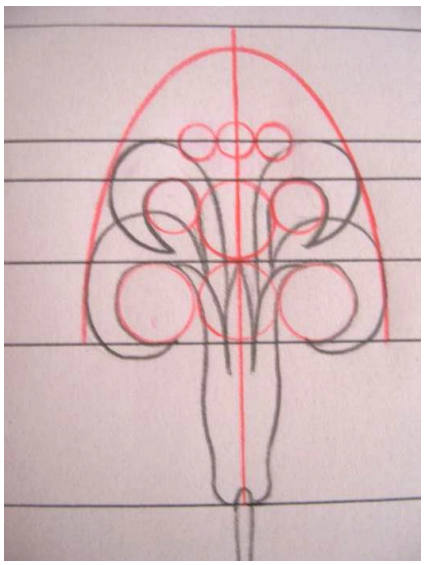
- Çanak çizimini yapınız.

- Motif çizim aşamalarına dikkat etmeyi unutmayınız.
- Taç yaprakları elipsi sınırlandırarak kat kat küçülterek çizmeye özen gösteriniz.
- Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz.
- İkinci kat taç yaprağın üzerine üçüncü kat taç yaprakları elipsi sınırlandırarak çizmeye özen gösteriniz.

- Birinci taç yaprağı çiziniz.

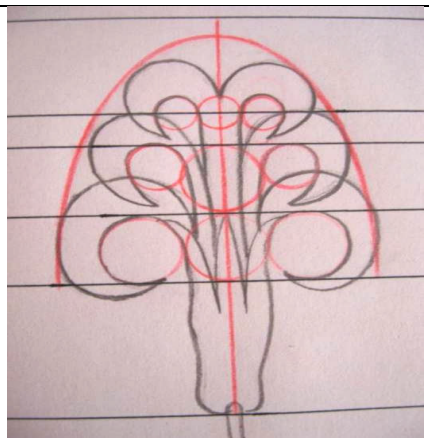
- İkinci taç yaprağı çiziniz

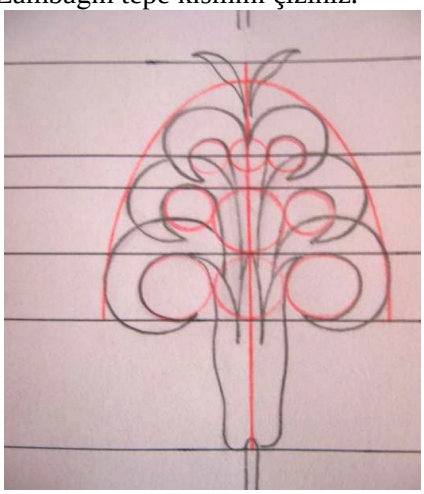
- Üçüncü taç yaprağı çiziniz.

- Zambak motifinin tepe kısmını arklı şekillerde çizebileceğinizi unutmayınız.

- Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösteriniz.

- Zambağın tepe kısmını çiziniz.

- Sağa bakan zambak motifini iş işlem basamaklarına uygun olacak şekilde çiziniz.
- Sola bakan zambak motifini iş işlem basamaklarına uygun olacak şekilde çiziniz.

- Parşömen kâğıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi önlü arkalı çizerek temize çekmeye önem veriniz.
- Zambak motifini temize çekiniz. Motifi elimiz alışıncaya kadar en az üç kez temize çekmeye önem veriniz.
- Aslına uygun, estetik motifler çizebilmek için temize çekmenin önemini unutmayınız.
  - Her defasında bir önceki çizimi siliniz.
  - Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz.
  - Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizebilmeye çalışınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz. (Aşağıdaki sorulardan doğru olan şıkkı işaretleyiniz.)

1. Zambak motifi hangi motif grupları içerisinde yer alır?
- **A)** Yarı stilize motifler
- **B)** Üsluplaştırılmış motifler
- **C)** Yarı natural motifler
- **D)** Soyutlaştırılmış motifler

2. Aşağıdakilerden farklılıklardan hangisi zambak motifinin çeşitlere ayrılmasındaki etkenlerdendir?
- **A)** Dal yaprakları
- **B)** Dal
- **C)** Sap kısmı
- **D)** Tepe kısmı

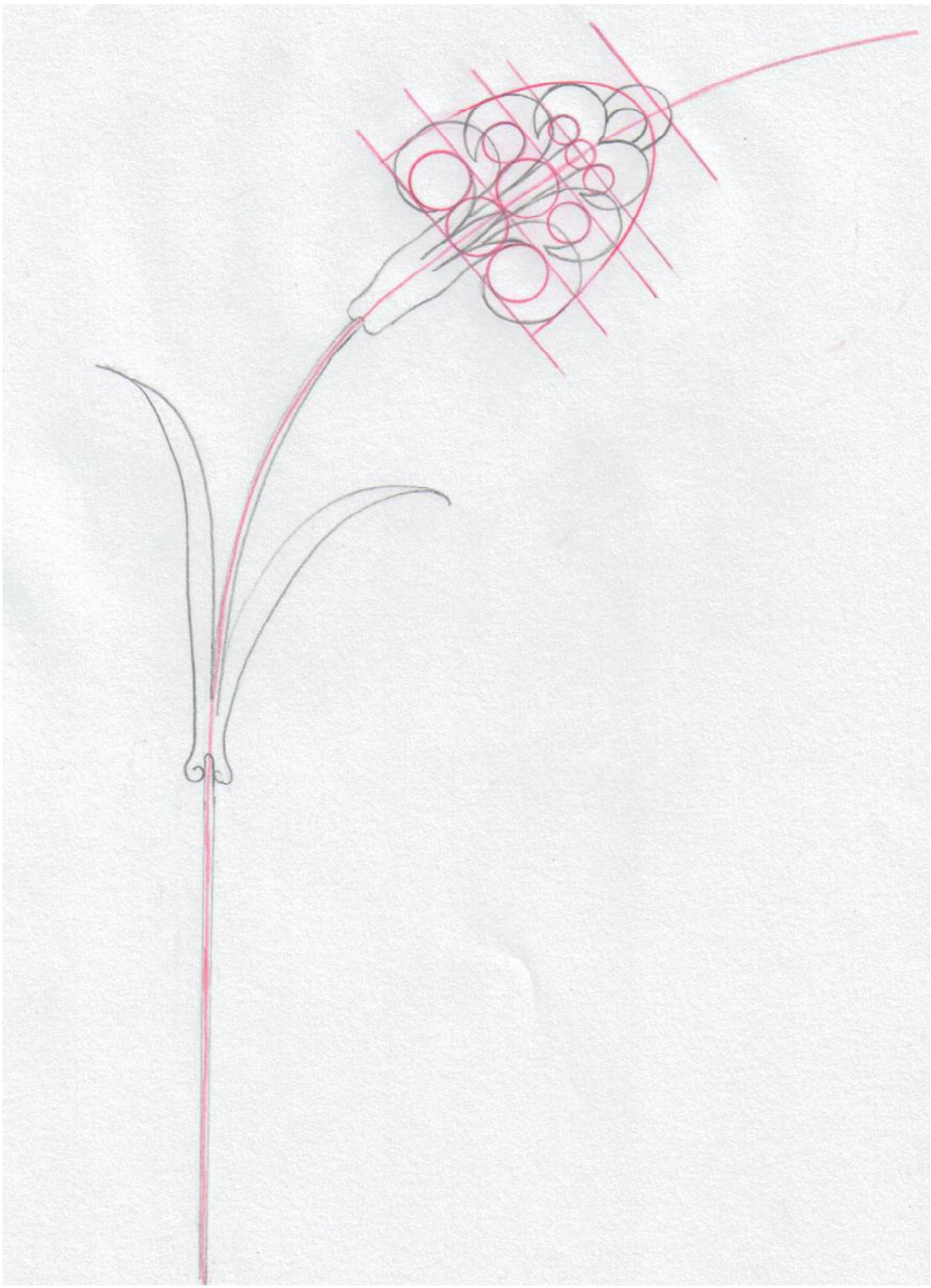
3. Zambak motifi desendeki yerine göre aşağıdaki gruplardan hangisi içerisinde yer alır?
- **A)** Yardımcı motif
- **B)** Orta motif
- **C)** Ana motif
- **D)** Alt motif

4. XV: yüzyılda çiçek stilizasyonundaki başarılarıyla naturalist üslubu oluşturan nakkaş aşağıdakilerden hangisidir?
- **A)** Musli
- **B)** Kara Memi
- **C)** Baba Nakkaş
- **D)** Levni

5. Aşağıdakilerden hangisi yardımcı motiflerin özelliklerinden değildir?
- **A)** Az dikkat çeker.
- **B)** Desenin alt kısmındadır.
- **C)** Boşluk doldurur.
- **D)** Deseni zenginleştirir.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kağıtlarınızı A4 ölçülerinde keserek, üst tarafından 20 mm.lik antet çizgisini çiziniz. Antet çizgisinden sonra 20 mm–0,5 mm-10 mm-10 mm-20 mm ölçülerinde aralıklarla kılavuz çizgileri ve eksen çizgilerinizi çizerek, yukarıda çizimi verilmiş olan sağa bakan zambak motifinin iş işlem sırasına dikkat ederek çizimini yapınız.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet" ve "Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	**Evet**	**Hayır**
Parşömen kâğıtlarınızı A4 ölçülerinde kestiniz mi?		
Çizimlerinize başlamadan önce sağa bakan zambak motif çizimini incelediniz mi ?		
Parşomen kağıdının altına resim kağıdı koydunuz mu?		
Parşomen kağıdınıza istenen ölçülerde antet ve kılavuz çizgilerinizi çizdiniz mi?		
Kılavuz çizgilerinin üzerine zambak motifinin eksen çizgisini çizdiniz mi?		
75 mm'lik elipsi, çizdiniz mi?		
Alttaki 10 mm.lik aralığın alt çizgisine değecek şekilde 10 mm'lik daireyi çizdiniz mi?		
10 10 mm'lik dairenin sağına, soluna ve tam üstüne aynı ölçülerde daireler çizdiniz mi?		
0,7 mm'lik daireyi üst dairenin yanına, üstteki dairenin tepe çizgisine değecek şekilde çizdiniz mi?		
0,5 mm'lik daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizdiniz mi?		
0,5 mm'lik dairenin sağına ve soluna aynı ölçülerde üstten ikinci kılavuz çizgisini ortalayarak çizdiniz mi?		
Çanağı ve sapı 20 mm'lik aralığın alt çizgisinden başlayarak çizdiniz mi?		
Çanağın üstüne birinci kat taç yaprakları çizdiniz mi?		
Çanağın üstüne ikinci kat taç yaprakları çizdiniz mi?		
Çanağın üstüne üçüncü kat taç yaprakları çizdiniz mi?		
Zambağın tepe kısmını çizdiniz mi?		
Motifi temize çektiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda "Hayır" şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı "Evet" ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında; sümbül motifini, motifin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz

ARAŞTIRMA

Aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan Sümbül Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan Sümbül Motifli Çinileri gözlemleyerek,
- Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden Sümbül Motifini inceleyerek,
- İnternetten konu ile ilgili siteleri araştırarak,Sümbül Motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

2. SÜMBÜL MOTİFİ

Akdeniz yöresinde ve Afrika'nın tropik kesimlerinde yabani olarak yetişen bu bitkiler süs bitkisi olarak dünyanın birçok yerine dağılmıştır. Türlerin çoğu tabanda toplanmış düz kenarlı, ince uzun yapraklarıyla dikkati çeker. Yapraksız bir sapın ucunda dik salkımlar oluşturan mavimsi mor, pembe ya da beyaz renkli, hoş kokulu çiçekleri vardır. Resim 2.1. ve 2.2 'ye bakınız.

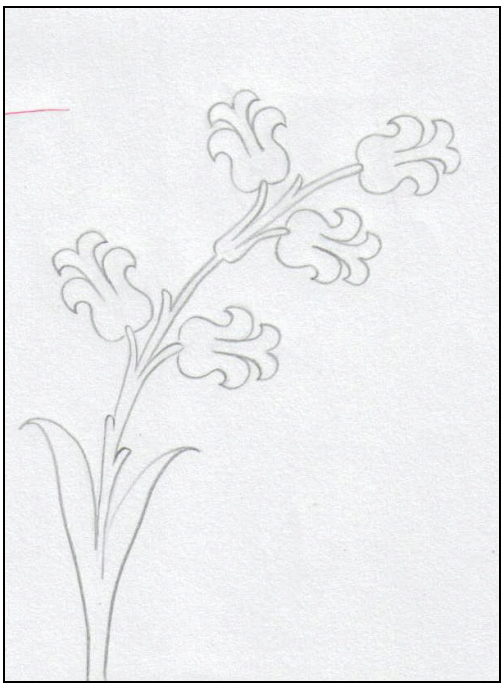
Resim 2.1: Sümbül çiçeği

Resim 2.2: Sümbül çiçeği

Osmanlılar döneminde, lale gibi yetiştirilen, kıymetli bir süs bitkisiydi. Avrupa'ya da Anadolu'dan gitmiştir.

Sümbül motifi çinide doğadaki görünümüne çok yakın çizilmiştir. Resim 2.3.'e bakınız .

Resim 2.3:Sümbül motifi

2.1. Sümbül Motifinin Tarihte Kullanımı

16. yy'da Musli ed Din adının kısaltılmışı olan Musli atölyesi gününün en önemli atelyesidir. Sümbül motifinin yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür. Çoğunun özelliği sümbül dalları olan birbirleri ile yakından ilişkili, dışbükey ve yaprak dilimi kenarlı bir grup tabak Musli'nin eserleri arasındadır.

Bunların hepsi yeşilimsi siyah konturlarla sınırlanmış, mavi, firuze, mor ve adaçayı yeşili renklerle bezenmiştir. Sümbüller, bulut şeritlerini içine alan rozetler, dalların çevresindeki kancalar ve hançer yapraklar, Musli'nin eserlerinde görülen özelliklerdir. Musli atelyelerindeki Sümbül dallarına olan tutkuları ile tanınan en azından iki sanatçının eserleri 1540'ların sonu ile 1550'lere tarihlendirilmektedir.

Sümbüllü dizide en erken tarihli olarak sümbül çiçeklerinin uçları yukarı doğrudur. "Sümbül Ustası" olarak adlandırabileceğimiz daha verimli ikinci bir ressam bu evreden biraz sonraki grubu yapmıştır. Sümbül ustasının eserlerinin en önemli özelliği mor fırça vuruşlarıdır.

Sümbül ustasının eserlerinde dalga bordürünün işlenişi, sümbüller, sap çiçeklerin diplerini kanca ve morumsu bir siyahın kullanılışı da en belirgin özellikleridir

.

Sümbül Ustası'nın eserlerinin değişimi belirleyen bir karakteri vardır.

Bu yüzden 16. yüzyılın ikinci yarısında giderek yaygınlaşan sümbül motifinin ve dalga bordürünün kullanımında geleceği haber verir. Dalga bordürü o zamana kadar öncelikle Çin üslubu tabaklara bağlı kalmıştı. Sümbül ressamının eserinde ilk kez dalga bordürünün Osmanlı üslubunda bitkisel bir merkezle birlikte kullanıldığını görüyoruz. Bu kompozisyon yapısı; dalga bordürüyle bitkisel merkezin birleşimi, 16. yüzyıl ikinci yarısının ölçütü olacaktı. Sümbül Ustası'nın eserini yeni bir devri haber vermektedir.

2.2. Sümbül Motifinin Tanımı

Kökten çıkarak yukarı doğru çizilen dalın her iki tarafında yer alan Sümbül motifi yarı üsluplaştırılmış çiçeklerdendir. Resim 2.4'e bakınız .

Sümbül motifi, iki sağda, iki solda olmak üzere üst üste yukarıya doğru küçülen dört taç yapraktan oluşan bir motiftir. Motifin çanağı ve taç yaprakları bütün olarak çizilir. Motifler tek dal üzerinde aşağıya veya yukarıya doğru hepsi aynı yönde olmalıdır. Sümbül motiflerinin yönleri ve dal üzerindeki sıklık- seyreklikleriyle motif çeşitleri oluşur.

Resim 2.4: Sümbül motifi

Bu motif, yine aynı üslupta kullanılan zambak motifiyle karıştırılabilir. Sümbül zambaktan küçük olarak çizilen bir motiftir. Ayrıca sümbül motifleri tek dal üzerinde birden fazla çiçeğiyle çizilir. Resim 2.5'i inceleyiniz .

Resim 2.5: Sümbül motifi

2.3. Kullanım Yerleri

Resim 2.6'da görülen kenarsız düz tabak yaklaşık 1550 yıllarına aittir. Çapı 28.8 cm olan klasik tabak şu anda İngiltere Oxford'da Ashmolean Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.6: ümbül motifi ile merkezlendirilen çini tabak

Resim 2.7’de görülen yaprak dilimi kenarlı tabak yaklaşık 1550 yıllarına aittir. Çapı 37.4 cm olan tabak şu anda İngiltere Londra’da British Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.7:ümbül motifi ile zenginleştirilen çini tabak

Yukarıdaki tabaktan alınan sümbül motifi ayrıntısı Resim 2.8'de görülmektedir.

Resim 2.8 : Sümbül motifinin yakın plan görüntüsü

Resim 2.9’da görülen kenarsız düz tabak yaklaşık 1550 yıllarına aittir. Çapı 33.5 cm olan klasik tabak İngiltere Londra’da Victoria& Albert Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.9: Sümbül motifi ile zenginleştirilen çini tabak

Resim 2.10’da görülen kenarsız çukur tabak yaklaşık 1535-40 yıllarına aittir. Çapı 32.8 cm olan klasik tabak şu anda İngiltere Londra’da Victoria and Albert Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.10: Üst taç yaprakları içe doğru kıvrılan farklı sümbül motifli bir tabak

Yukarıdaki çini tabağın ana deseninde ve kenar suyunda kullanılan sümbül motifleri Resim 2 .11 .’de yakından görülmektedir.

Resim 2.11: Ana desende ve kenar suyunda sümbül motiflerinin kullanıldığı klasik tabak

Aşağıda çini tabak üzerinde bulunan sümbül motifi Resim 2.12'de yakından görülmektedir.

Resim 2.12: Ana desende sümbül motiflerinin kullanıldığı klasik tabak

Resim 2.13'te görülen yaprak dilimi kenarlı çukur tabak yaklaşık 1560 yıllarına aittir. Tabağın ortasındaki servi ile yarı gizlenmiş bulut şeridi Musli'nin çevresine bağlanabilen seramikleri anımsatmaktadır. Bu, bu tabağı 1550'lerin özellikle Sümbül Ustası'nın eserlerine bağlayan tek özellik değildir. Dalga bordürünün işlenişi, sümbüller, sap çiçeklerin diplerini bağlayan kanca ve morumsu bir siyahın kullanılışı da erken grubu anımsatmaktadır. Çapı 35 cm.lik klasik tabak şu anda Danimarka Kopenhag'da C. L. David Koleksiyonunda bulunmaktadır.

Resim 2.13: Sümbül motifli 35 cm'lik çini tabak

Resim 2.14’te görülen klasik tabak yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Çapı 32 cm olan tabak şu anda Nihal Kuyaş Koleksiyonunda bulunmaktadır.

Resim 2.14: Sümbül motifli 32 cm.lik çini tabak

Resim 2.15’de görülen klasik tabak yaklaşık 1565-70 yıllarına aittir. Çapı 31 cm olan tabak şu anda Fransa Chateau’da Renaissance Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.15: Sümbül motifli 31 cm.lik çini tabak.

Resim 2.16’da görülen kenarsız düz tabak, yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Çapı 37 cm olan klasik tabak İtalya Cenova’da bulunmaktadır.

Resim 2.16 . Sümbül motifli 37 cm.lik çini tabak

Yukarıdaki tabaktan alınan sümbül motifi ayrıntısı Resim 2.17’de görülmektedir.

Resim 2.17: Sümbül motifinin yakın plan görüntüsü

Resim 2.18’de görülen kenarsız tabak yaklaşık 1585 yıllarına aittir. Çapı 30.8 cm olan klasik tabak Fransa’da Sevr’de National de Ceramique Müzesinde bulunmaktadır. Tabağın ortasına Rumilerle hurdelenmiş sürahi formu yapılmıştır. Ana desenin en dış kenarları aşağı doğru bakan sümbüllerle süslenmiştir.

Resim 2.18: Sümbül motifli 30,8 cm.lik çini tabak

Resim 2.19’da görülen geniş kenarlı düz tabak, yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Çapı 30 cm olan klasik tabak şu anda İngiltere Londra’da Özel Koleksiyonda bulunmaktadır. Merkezinde karanfil demeti bulunan tabak, aynı motiflerle bezenmiş simetrik bir desenden oluşmaktadır.

Resim 2.19: Sümbül motifli 30 cm’lik çini tabak

Resim 2.20’da görülen klasik tabak yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Çapı 29.8 cm olan tabak şu anda İngiletere Oxford’da Ashmolean Müzesinde bulunmaktadır.

Klasik tabak deseninin sol tarafının tamamı karanfil motifleri ile süslenmiştir. Desenin sağ ortasında ise aşağıya doğru bakan sümbül motifleri yer almaktadır.

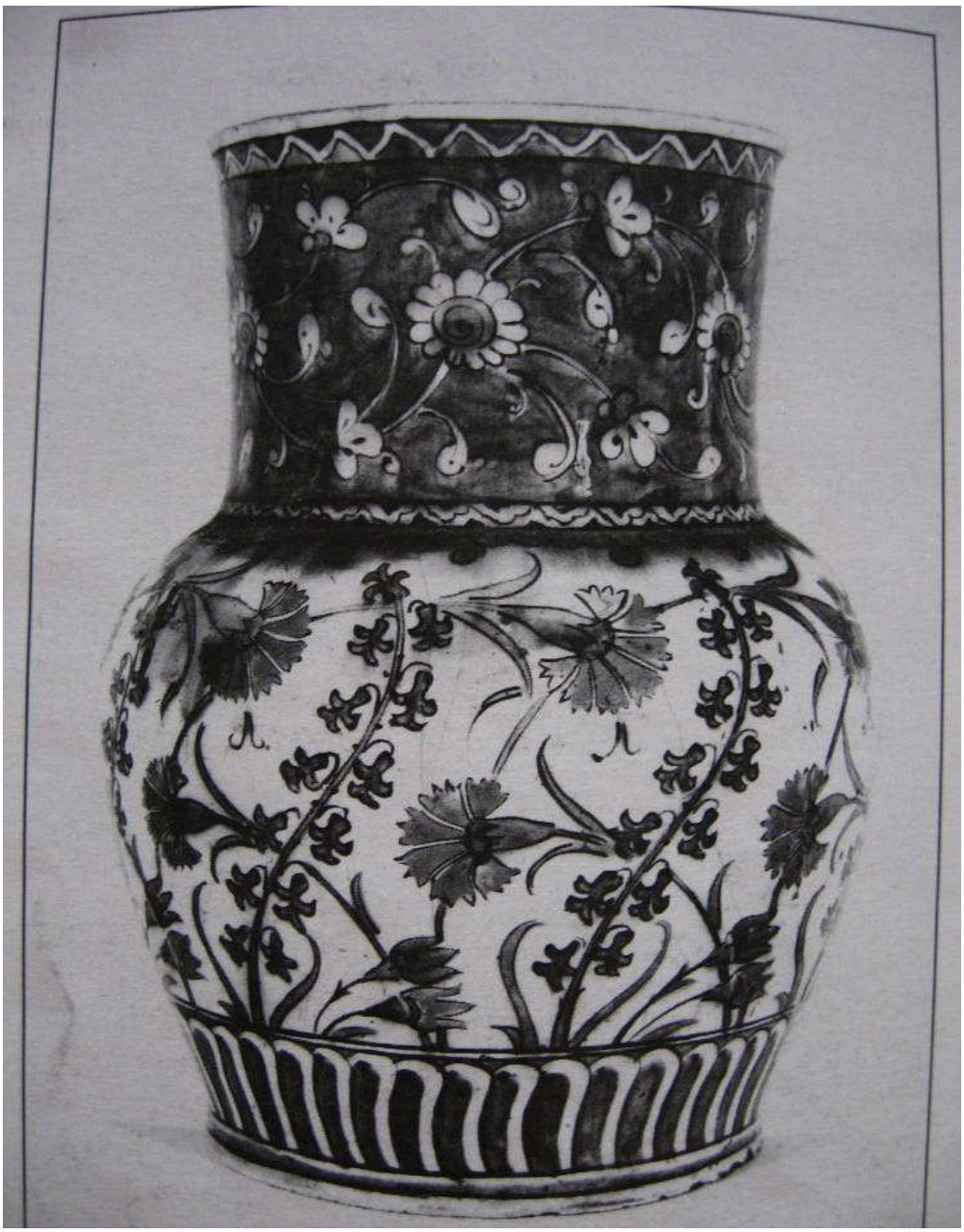
Resim 2.20: Sümbül motifli 29,8 cm'lik çini tabak

Sümbül motifleri tabak form desenlerinde kullanıldığı gibi dik mamüllere hazırlanan desenlerde de kullanılmaktadır. Resim 2.21'deki Klasik vazo yaklaşık 1560–65 yıllarına aittir. Yüksekliği 45 cm olan vazo şu anda Londra'da Özel Koleksiyonda bulunmaktadır.

Resim 2.21:. Sümbül motifli 45 cm yüksekliğindeki çini vazo

Klasik kavanoz yaklaşık 1550 yıllarına aittir. Resim 2.22'deki yüksekliği 26.5 cm olan kavanoz şu anda Fransa Paris'te Louvre Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2.22: Sümbül motifli 26,5 cm yüksekliğindeki çini vazo

Resim 2.23'te görülen maşrapa yaklaşık 1575 yıllarına aittir. Yüksekliği 22.5 cm, çapı 11.3 cm olan maşrapa şu anda Portekiz Lizbon'da Gülbenkian Müzesinde bulunmaktadır.

Resim 2 .23: Sümbül motifli çini maşrapa

Sümbül motifleri, pano desen çizimlerinde de kullanılmaktadır .Resim 2.24 ve 2.25 ‘i inceleyiniz .

Resim 2.24: Sümbül motifli çini pano

Resim 2.25: Klasik çini panodaki sümbül motifi ayrıntısı

Resim 2.26 da sümbül motifli pano deseni görülmektedir.

Resim 2.26 : Sümbül motifli pano

2.4. Çizim Tekniği

Tüm motif çizimlerinde olduğu gibi sümbül motifi çizimlerinde ölçü almak esastır. Ölçü büyüklükleri değişebilir. Önemli olan ölçüye uygun sümbül motifini çizebilmektir.

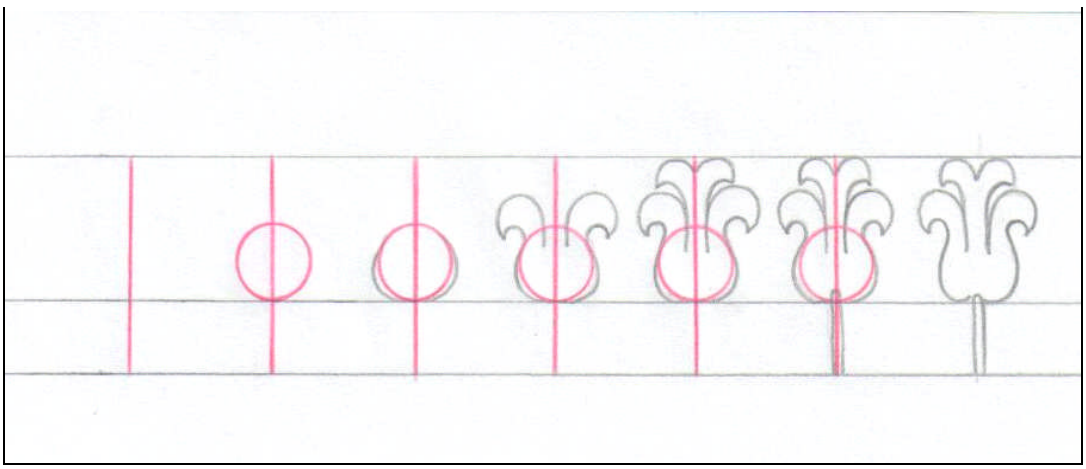
20 mm'lik ve 10 mm'lik aralıklar ile kılavuz çizgiler çizilmelidir.Kılavuz çizgilerin üzerine motifin eksen çizgisi çizilmelidir. Eksen çizgisi motifleri pratik ve simetrik çizebilmek için gereklidir.20 mm.lik şeridin alt çizgisine değecek şekilde 10 mm.lik daire çizilmelidir.

Dairenin alt kısmını bombeleştirerek çanak çizimi yapılmalıdır. Sonra çanağın üstüne taç yapraklar çizilmelidir. Sümbül motifi zambak motifine benzemektedir Bu nedenle zambak motifi çizimine el alıştığı için sümbül motifi daha kolay çizebilecektir.

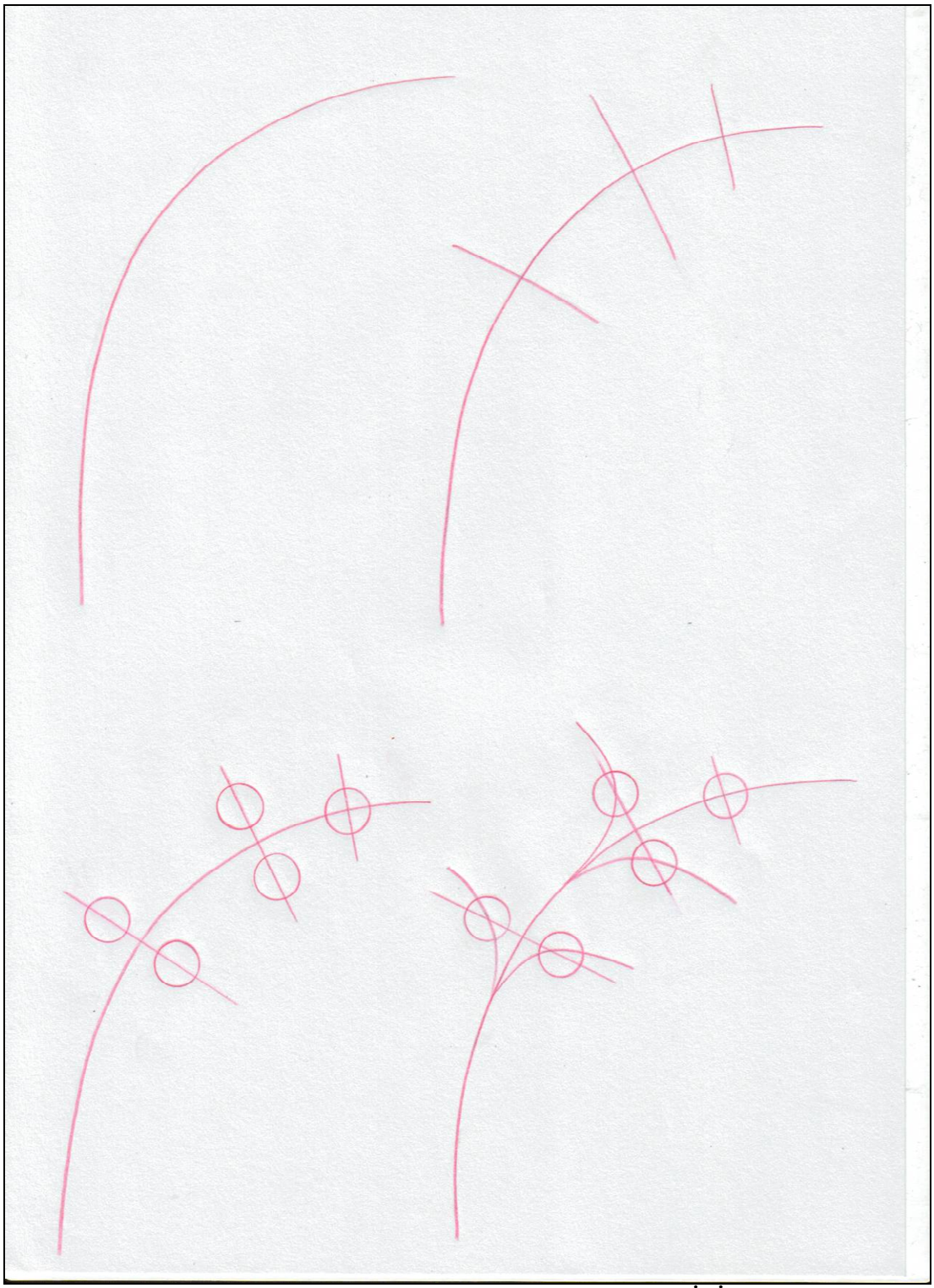
Çanak yaprakların üzerine taç yaprakların çizilmelidir.Taç yaprakların çanak yapraklardan daha küçük çizilmesi gerekmektedir.Motifin sap kısmı ve dalı daha sonra çizilmelidir.

Motif en az üç kez temize çekilmelidir. Aslına uygun, estetik motifler çizebilmek için temize çekmenin önemini unutulmamalıdır.

Aşağıda Resim 2.27 'de düz eksen üzerinde sümbül motifinin çizim aşamaları görülmektedir. Resim 2.28 ve 2.29 'da dal eğrisi üzerinde yukarıya bakan üç katlı sümbül motifi çizim aşamaları görülmektedir. Resim 2.30 'da dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan üç katlı sümbül motifi çizim aşamaları görülmektedir. Resim 2.31 ve 2.32 'de dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan sekiz katlı sümbül motifinin çizim aşamaları verilmiştir.

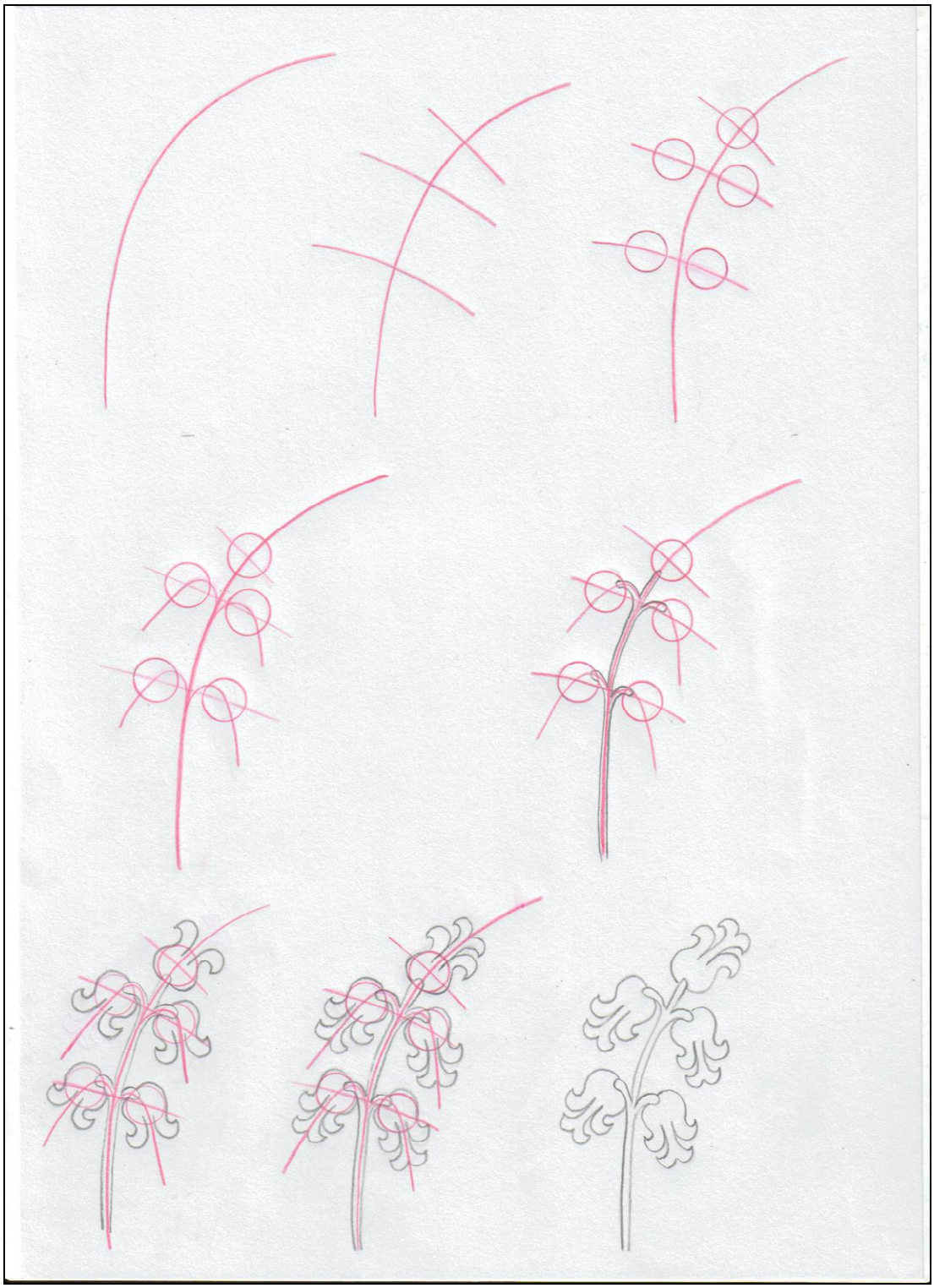
Resim 2.27: Düz eksen üzerindeki sümbül motifinin iş-işlem basamakları

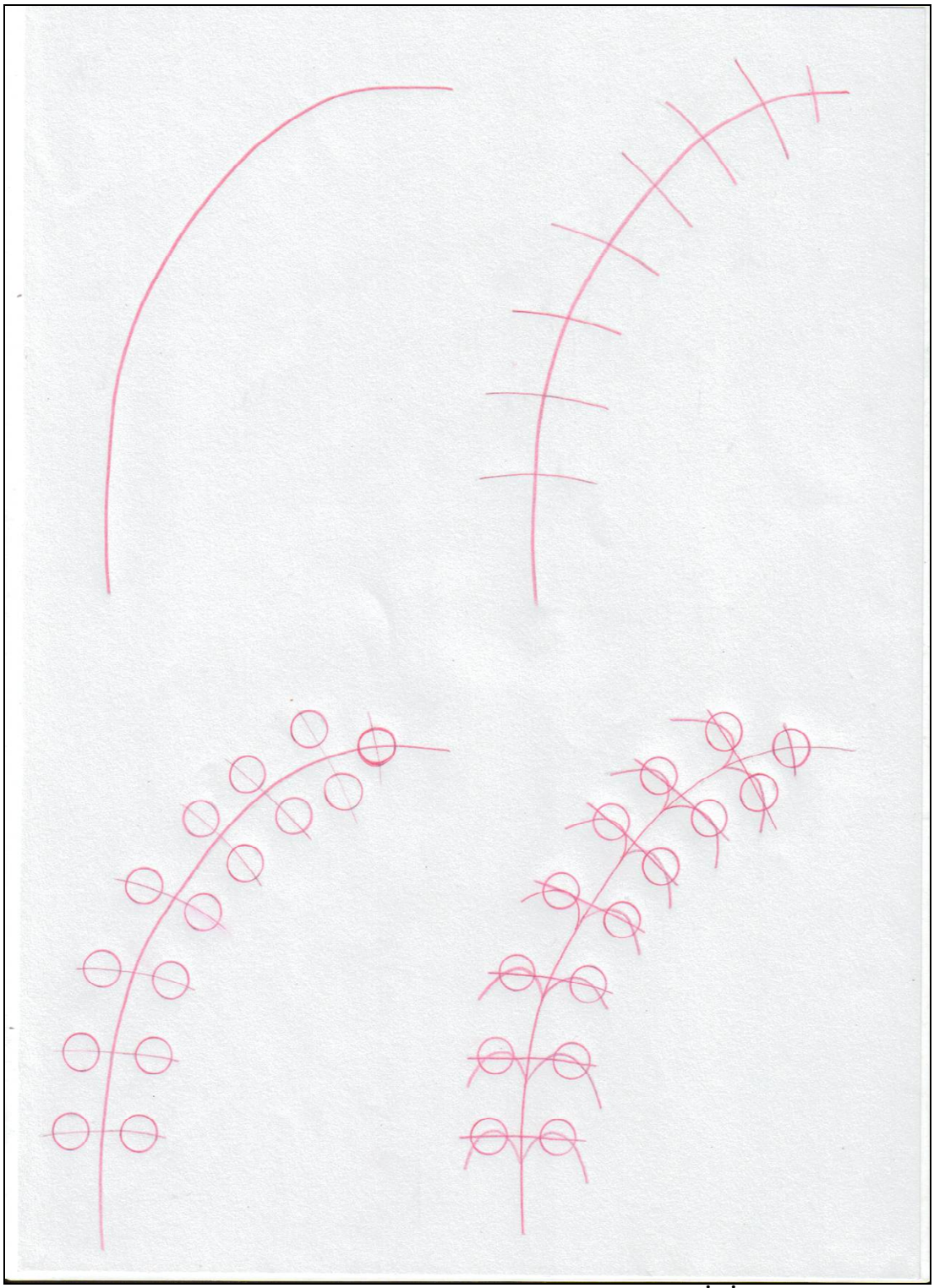
Şekil 2.28: Dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan üç katlı sümbül motifi İş-İşlem basamakları

Şekil 2.29: Dal eğrisi üzerinde yukarıya bakan üç katlı sümbül motifi İş-İşlem basamakları

Şekil 2.30: Dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan üç katlı sümbül motifi iş-işlem basamakları

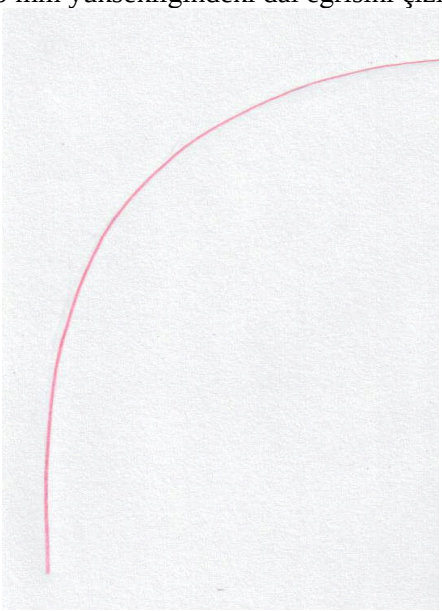
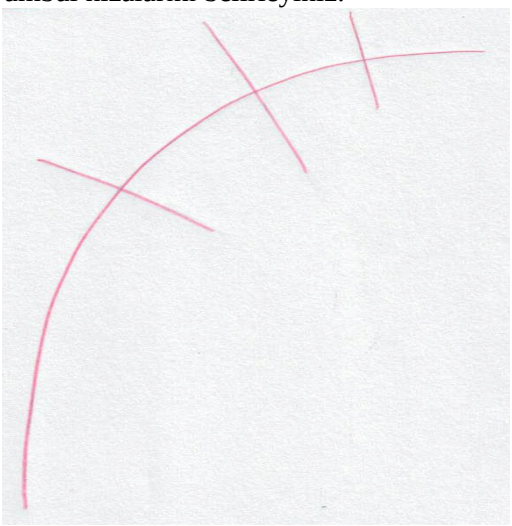

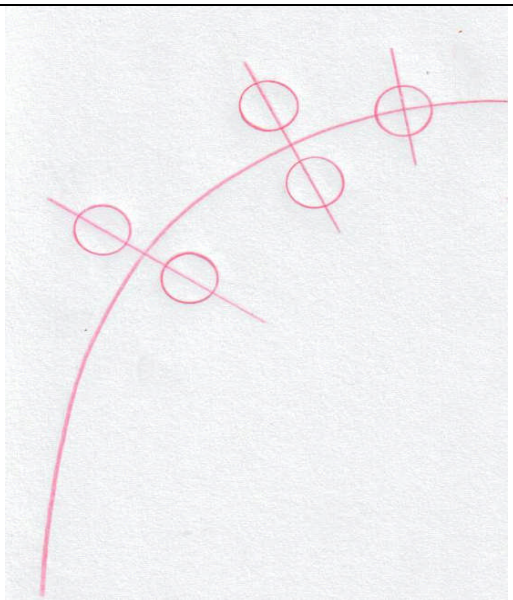
Şekil 2.31: Dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan sekiz katlı sümbül motifi İş-İşlem basamakları

Şekil 2. 32: Dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan sekiz katlı sümbül motifi İş-İşlem basamakları

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➢ 110 mm yüksekliğindeki dal eğrisini çiziniz. ➢ Sümbül hizalarını belirleyiniz. ➢ Sümbül hizası üzerine 10 mm.lik daireler çiziniz.	➢ Perşömen kâğıdınızın altına mutlaka resim kağıdı yerleştiriniz ➢ Perşümen kâğıdının temizliğine dikkat ediniz. ➢ Parşomen kâğıdının üst kısmında 20 mm pay bırakmayı unutmayınız. ➢ Dal eğrisinin yüksekliğini 110 mm yapmaya önem veriniz. ➢ Dal eğrisinin eksen çizgisi olduğunu unutmayınız. ➢ Üç katlı sümbül motifi çizebilmek için; dal eğrisi üzerine üç çizgi çizmeye dikkat ediniz. ➢ Çizilecek çizgilerin aralıklarını yukarıya doğru sıklaştırarak çizmeye özen gösteriniz. ➢ Sümbül hizası çizgilerini dal eğrisinin dönüş kısmına çizmeye dikkat ediniz. ➢ Parşomen kağıdının köşesine parelel olan dal eğrisi üzerine 35 mm ve 20 mm aralıklarla üç çizgi çizmeye özen gösteriniz. ➢ Çizgileri dal eğrisine 90° çizmeye dikkat ediniz. ➢ Dairelerin sümbüllerin kaneviçesi olduğunu unutmayınız.

- Sümbül yönü çizgilerini çiziniz.

- Sümbüllerin sap kısımlarını ve dallarını çiziniz.

- Çizdiğiniz dairelerin 10 mm. ölçüsünde olmasına önem veriniz.

- Daireleri sümbül hizası çizgilerini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.

- Dal eğrisinin sağına ve soluna çizdiğiniz dairelerin dala olan uzaklığının eşit olmasına özen gösteriniz.

- Dairelerin dala olan uzaklığının 0,4 mm olmasına önem veriniz.

- Daldan başlayan yön çizgilerinin daireleri ortalayarak geçmesine dikkat ediniz.

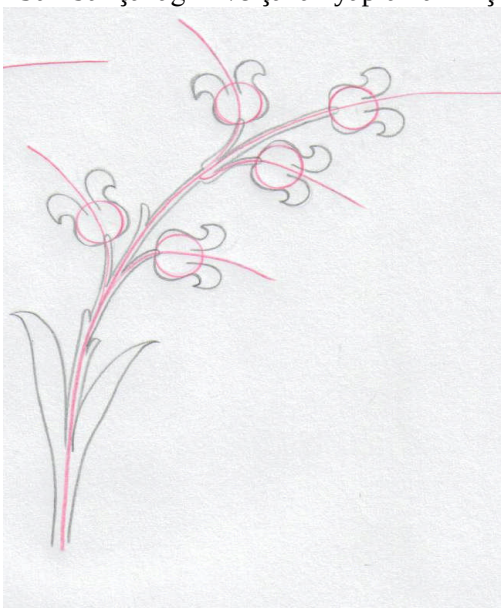
- Sümbüllerin uçları yukarıya doğru olacak şekilde yön çizgilerini çizmeye önem veriniz.

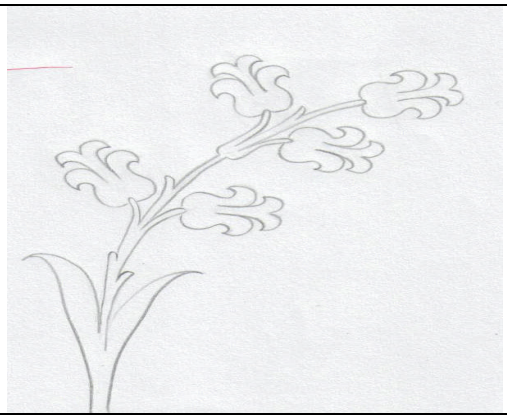
- Yön çizgilerinin hepsini aynı eğimde çizmeye dikkat ediniz.

- Sap kısımlarını ve dalları aynı biçimde çizmeye özen gösteriniz.

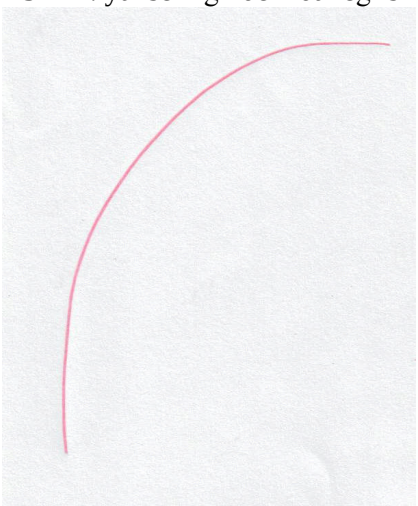
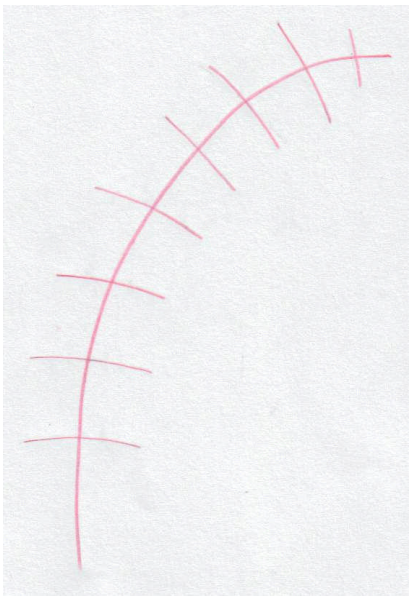
- Çanağın alt kısmının, dairenin dışına taşarak bombeleşmesi gerektiğini unutmayınız.

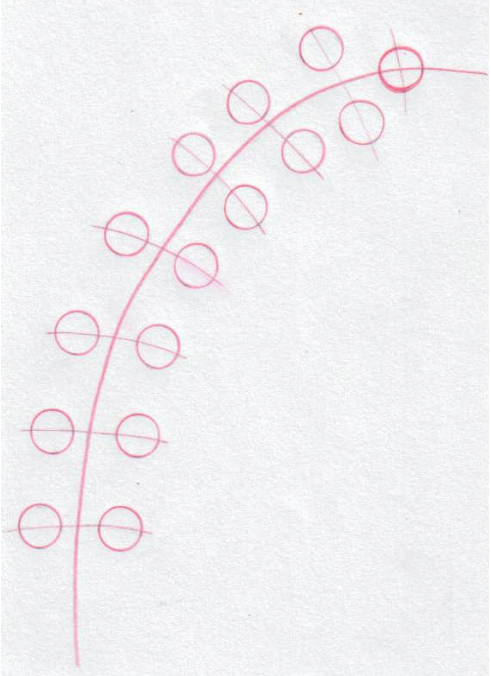
- Çanak yaprakları aynı biçim ve ölçüde çizmeye dikkat ediniz.

➢ Sümbül çanağını ve çanak yapraklarını çiziniz. ➢ Taç yaprakları çiziniz. ➢ Sümbül motifini temize çekiniz.	➢ Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösteriniz. ➢ Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz. ➢ Motif tekrarının önemini unutmayınız. ➢ Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz. ➢ Parşömen kağıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz. ➢ Her defasında bir önceki çizimi siliniz. ➢ Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz. ➢ Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizmeye dikkat ediniz.

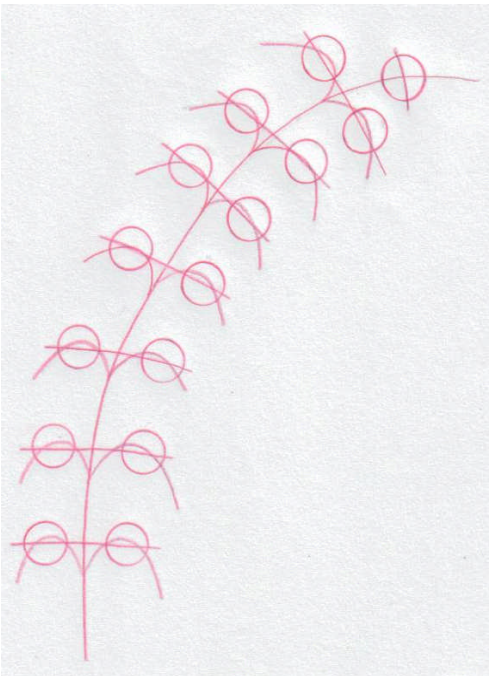
	➢ Dal eğrisi üzerinde yukarıya bakan üç katlı sümbül motifini tamamlayınız. ➢ Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız .

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➢ 115 mm. yüksekliğindeki dal eğrisini çiziniz. ➢ Sümbül hizalarını belirleyiniz. ➢ Sümbül hizası üzerine 0,8 mm'lik daireler çiziniz.	➢ Perşömen kâğıdınızın altına mutlaka resim kâğıdı yerleştiriniz ➢ Perşömen kâğıdının temizliğine dikkat ediniz. ➢ Parşomen kâğıdının üst kısmında 20 mm pay bırakmayı unutmayınız. ➢ Dal eğrisinin yüksekliğini 115 mm. yapmaya önem veriniz. ➢ Dal eğrisinin eksen çizgisi olduğunu unutmayınız. ➢ Sekiz katlı sümbül motifi çizebilmek için; dal eğrisi üzerine sekiz çizgi çizmeye dikkat ediniz. ➢ Çizilecek çizgilerin aralıklarını yukarıya doğru sıklaştırarak çizmeye özen gösteriniz. ➢ Sümbül hizası çizgilerini dal eğrisinin dönüş kısmına çizmeye dikkat ediniz. ➢ Parşomen kağıdının köşesine parelel olan dal eğrisi üzerine 21 mm-20 mm-19 mm-18 mm-17 mm-16 mm-15 mm ve 10 mm aralıklarla sekiz çizgi çizmeye özen gösteriniz. ➢ Çizgileri dal eğrisine 90° çizmeye dikkat ediniz.

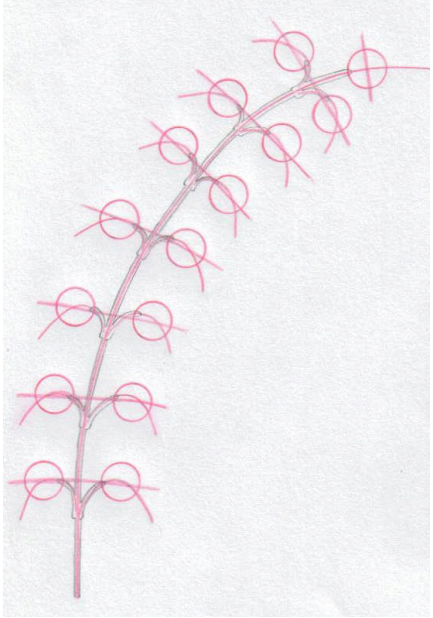

- Sümbül yönü çizgilerini çiziniz.

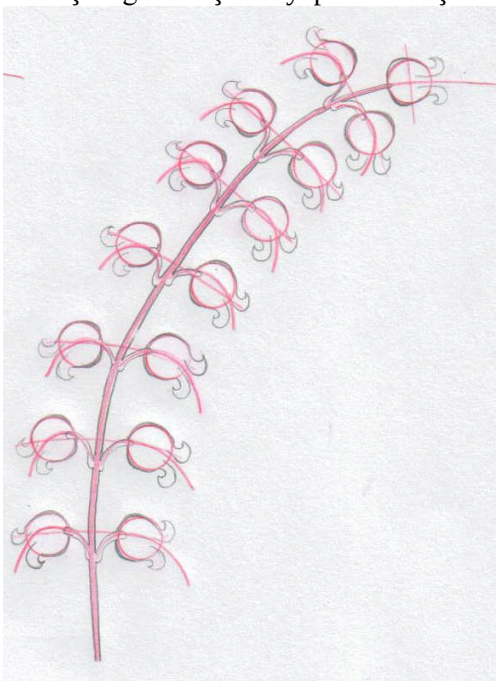

- Sümbüllerin sap kısımlarını ve dallarını çiziniz.

- Dairelerin sümbüllerin kaneviçesi olduğunu unutmayınız.
- Çizdiğiniz dairelerin 0,8 mm. ölçüsünde olmasına önem veriniz.
- Daireleri sümbül hizası çizgilerini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.
- Dal eğrisinin sağına ve soluna çizdiğiniz dairelerin dala olan uzaklığının eşit olmasına özen gösteriniz.
- Dairelerin dala olan uzaklığının 0,4 mm olmasına önem veriniz.
- Daldan başlayan yön çizgilerinin daireleri ortalayarak geçmesine dikkat ediniz.
- Sümbüllerin uçları aşağıya doğru olacak şekilde yön çizgilerini çizmeye önem veriniz.
- Yön çizgilerinin hepsini aynı eğimde çizmeye dikkat ediniz.
- Sap kısımlarını ve dalları aynı biçimde çizmeye özen gösteriniz.
- Çanağın alt kısmının, dairenin dışına taşarak bombeleşmesi gerektiğini unutmayınız.
- Çanak yaprakları aynı biçim ve ölçüde çizmeye dikkat ediniz.

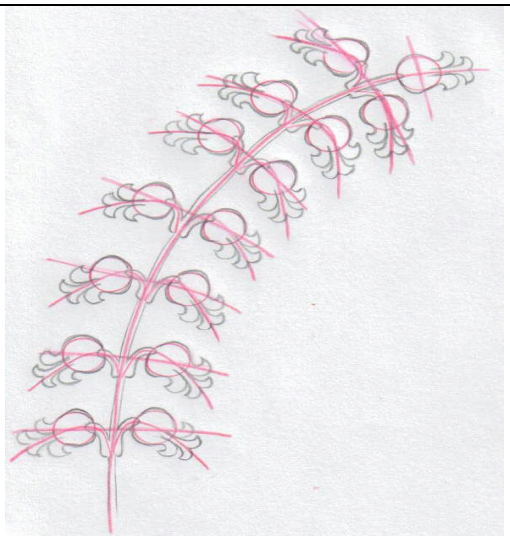

- Sümbül çanağını ve çanak yapraklarını çiziniz.

- Taç yaprakları çiziniz.

- Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösteriniz.
- Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz.
- Motif tekrarının önemini unutmayınız.
- Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz.
- Parşömen kağıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz.
- Her defasında bir önceki çizimi siliniz.
- Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz.
- Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizmeye dikkat ediniz.
- Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız.

- Sümbül motifini temize çekiniz.

- Dal eğrisi üzerinde aşağıya bakan, sekiz katlı sümbül motifini İş-İşlem basamaklarından faydalanarak çiziniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz. (Aşağıdaki sorulardan doğru olan şıkkı işaretleyiniz.)

1. Sümbül ustasının en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir?
- **A)** Mor fırça vuruşları
- **B)** Yeşil fırça vuruşları
- **C)** Siyah fırça vuruşları
- **D)** Mavi fırça vuruşları

2. Aşağıdakilerden hangisi erken tarihli sümbül motiflerinin uçlarının yönünü belirtir?
- **A)** Sağa
- **B)** Sola
- **C)** Yukarıya
- **D)** Aşağıya

3. Sümbül motifi aşağıdaki yüzyıllardan hangisinde yaygın olarak kullanılmıştır?
- **A)** 15. yüzyıl
- **B)** 16. yüzyıl
- **C)** 17. yüzyıl
- **D)** 18. yüzyıl

4. Aşağıdakilerden hangisi sümbül dallarına olan tutkuları ile tanınan eserler ortaya çıkarmıştır?
- **A)** Kara Memi
- **B)** Musli
- **C)** Baba Nakkaş
- **D)** Levni

5. Sümbül ustasının asimetri gelişimini sınırladığı üslup aşağıdakilerden hangisidir?
- **A)** Naturalist üslup
- **B)** Dört çiçek üslubu
- **C)** Haliç üslubu
- **D)** Saz üslubu

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kâğıtlarınızı A4 ölçülerinde keserek, üst tarafından 20 mm'lik aralık bırakarak sola bakan 200 mm.lik dal eğrisi üzerine beş katlı sümbül motiflerini tekniğine uygun olarak çiziniz. Uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet" ve "Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	**Evet**	**Hayır**
1. Parşömen kâğıtlarınızı A4 ölçülerinde kestiniz mi?		
2. Parşömen kağıdınızın altına resim kağıdı yerleştirdiniz mi?		
3. Parşömen kâğıdının temizliğine dikkat ettiniz mi?		
4. Parşömen kâğıdının üst kısmında 20 mm pay bıraktınız mı?		
5. Dal eğrisini 200 mm. yükseklikte çizdiniz mi?		
6. Dal eğrisi üzerine sümbül motifi kat sayısı kadar aralıkları belirleyip sümbül hizası çizgilerini çizdiniz mi?		
7. Sümbül hizası üzerine istenen ölçülerde daireler çizdiniz mi?		
8. Sümbül yönü çizgilerini çizdiniz mi?		
9. Sümbüllerin sap kısımlarını ve dallarını çizdiniz mi?		
10. Sümbül çanağını ve çanak yapraklarını çizdiniz mi?		
11. Sümbül çanaklarının alt kısmını, dairenin dışına taşırarak bombeleştirdiniz mi?		
12. Çanak yaprakları aynı biçim ve ölçüde çizmeye dikkat ettiniz mi?		
13. Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösterdiniz mi?		
14. Taç yaprakları çizdiniz mi?		
15. Sümbül motifini temize çektiniz mi?		
16. Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ettiniz mi?		
17. Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizmeye dikkat ettiniz mi?		
18. Sümbül motifini temize çektiniz mi ?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda "Hayır" şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı "Evet" ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki sorularda boşluk bırakılan yerlere uygun kelime veya kelimeleri yazınız.

1. XVI. yüzyıl Kanuni devrinde, Sarayın baş nakkaşı Kara Memi tarafından "……..... ……" ortaya çıkarılmıştır.
2. Kara Memi ve dönemin değerli sanatçılarının, …….. stilizasyonundaki başarıları, ne kadar iyi birer gözlemci olduklarını bizlere kanıtlamaktadır.
3. Kökten çıkarak uzunca bir dalla yukarı doğru çizilen; genellikle tek sap üzerinde tek bir çiçek olarak yer alan Zambak motifi …… …….. ……..dendir.
4. Çoğunlukla tek dalda yer alan çanağın üzerinde, ….. sağda, ……. solda olmak üzere üst üste binerek yukarıya doğru küçülen …….taç yapraktan oluşan bir motiftir.
5. Motifin …… ve …….. ……. yapılan farklılıklarla Zambak motifi çeşitleri oluşur.
6. Özelliği sümbül dalları olan birbirleri ile yakından ilişkili, dışbükey ve yaprak dilimi kenarlı bir grup tabak …….. eserlerinin arasındadır .
7. Sümbüllü dizide en erken tarihli olarak sümbül çiçeklerinin uçları ……. doğrudur.
8. "…… ……." olarak adlandırabileceğimiz daha verimli ikinci bir ressam ilk evreden sonraki grubu yapmıştır.
9. Sümbül ustasının eserlerinin en önemli özelliği ……. …… vuruşlarıdır.
10. "Sümbül Ustası'nın eserleri …….. …….'na çok uygun olan asimetri gelişmesini sınırlamıştır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığınız beceriler doğrultusunda; A4 ölçülerinde kestiğiniz parşömen kağıtlarınıza üstten 20 mm antet payını bırakarak hazırlamış olduğunuz birinci kağıda düz eksen üzerinde zambak motifini, ikinci kağıda sola bakan dal eğrisi üzerinde, sekiz katlı aşağıya bakan sümbül motifini çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz. (Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet" ve "Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	**Evet**	**Hayır**
1. Parşömen kâğıtlarınızı A4 ölçülerinde kestiniz mi?		
2. Parşomen kâğıdının altına resim kağıdı koydunuz mu?		
3. Parşomen kağıdınıza istenen ölçülerde antet ve kılavuz çizgilerinizi çizdiniz mi?		
4. Kılavuz çizgilerinin üzerine zambak motifinin eksen çizgisini çizdiniz mi?		
5. 75 mm'lik elipsi çizdiniz mi?		
6. Alttaki 10 mm'lik aralığın alt çizgisine değecek şekilde 10 mm'lik daireyi çizdiniz mi?		
7. 10 10 mm'lik dairenin sağına, soluna ve tam üstüne aynı ölçülerde daireler çizdiniz mi?		
8. 0,7 mm'lik daireyi üst dairenin yanına, üstteki dairenin tepe çizgisine değecek şekilde çizdiniz mi?		
9. 0,5 mm'lik daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizdiniz mi?		
10. 0,5 mm'lik dairenin sağına ve soluna aynı ölçülerde üstten ikinci kılavuz çizgisini ortalayarak çizdiniz mi?		
11. Çanağı ve sapı 20 mm'lik aralığın alt çizgisinden başlayarak çizdiniz mi?		
12. Çanağın üstüne birinci kat taç yaprak çizdiniz mi?		
13. İkinci kat taç yaprakları çizdiniz mi?		
14. Üçüncü kat taç yaprakları çizdiniz mi?		
15. Zambağın tepe kısmını çizdiniz mi?		
16. Motifi temize çektiniz mi?		
17. 200 mm'lik sola bakan dal eğrisini çizdiniz mi?		
18. Dal eğrisi üzerine 8 katlı aşağıya bakan sümbül motifi için 7 kat aralıkları belirleyip sümbül hizası çizgilerini çizdiniz mi?		
19. Sümbül yönü çizgilerini çizdiniz mi?		
20. Sümbüllerin sap kısımlarını ve dallarını çizdiniz mi?		
21. Sümbül çanağını ve çanak yapraklarını çizdiniz mi?		
22. Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizmeye dikkat ettiniz mi?		
23. Motifi temize çektiniz mi ?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “Hayır” cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYET -1 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	A
2	D
3	C
4	B
5	D

ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	A
2	C
3	B
4	B
5	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	Naturalist üslup
2	Çiçek
3	Yarı üsluplaştırılmış çiçekler
4	Üç, üç, altı
5	Çanak, tepe kısmına
6	Musli ‘nin
7	Yukarı
8	Sümbül ustası
9	Mor fırça
10	Saz üslubu

KAYNAKÇA

- AKAR Azade, Cahide KESKİNER, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif,** İstanbul, 1978.
- ALPASLAN Aker, Serap ETİKE, Arsal İMER, Şükran KOMSUOĞLU, Mine SEÇKİNÖZ, **Resim II**, Ankara ,1986.
- ALTUN A., A. ALTUN, Ş. YETKİN, İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem, İstanbul, 1989.
- ASLANAPA Oktay, **Türk ve İslam Sanatı III,** İstanbul, 1959.
- ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı I,** İstanbul, 1972.
- ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı,** İstanbul, 1989.
- ATASOY Nurhan, John ROBY, **İznik Seramikleri,** London, 1989.
- BAKIR Dr. Sitare Turan, **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu,** Ankara, 1999.
- BİROL İnci, Çiçek DERMAN ,**Türk Tezyini Sanatlarında Motifler,** İstanbul, 1991.
- İNALCIK Halil, Gürsel RENDA, **Osmanlı Uygarlığı 2,** İstanbul, 2003.
- GLASSIE Henry, **Günümüzde Geleneksel Türk Sanatı,** İstanbul, 1993.
- KILIÇKAN Hüseyin, **Bezeme**, İstanbul, 2004.
- ÖNEY Gönül, **Türk Çini Sanatı,** İstanbul, 1976.
- ÖZKUL FINDIK Nurşen, **Osmanlı Seramikleri,** Ankara, 2001.
- ŞAHİN Faruk, **Türk Çini Sanatı Süslemeciliği,** Kütahya, 1985.